

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA MUHASEBESİ VE
TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE
BİR VAKA ÇALIŞMASI

(DOKTORA TEZİ)

Ayşegül İPEK

BURSA - 2019

**T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI**

**FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA MUHASEBESİ VE
TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE
BİR VAKA ÇALIŞMASI**

(DOKTORA TEZİ)

Ayşegül İPEK

**Danışman:
Prof.Dr. F.Ali ILDIR**

BURSA – 2019

T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı'nda 711214010 numaralı Ayşegül İPEK'in hazırladığı " FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA MUHASEBESİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR VAKA ÇALIŞMASI " konulu Doktora ile ilgili tez savunma sınavı, 27.09/2019 günü 11.30-13.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının ..BASARILI..... (başarılı / başarısız) olduğuna ..OYBİRLİĞİ..... (oybirliği / oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. Feriye ULDİR

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet YAZICI

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. Ayhan Polat ARSOY

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. Kadir YASIN
ERYİĞİT

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doç. Dr. Bilge Leyli EÇİTAŞ

27.09/2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 02/09/2019

Tez Başlığı / Konusu: FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA MUHASEBESİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR VAKA ÇALIŞMASI

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşa toplam 146 sayfalık kısmına ilişkin, 28/08/2019 tarihinde şahsım tarafından *turnitin* adlı intihal tespit programında (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 13'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

02.09.2019

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Ayşegül İPEK
Öğrenci No: 711214010
Anabilim Dalı: Muhasebe Finansman
Programı: İşletme
Statüsü: Y.Lisans Doktora

Danışman
(Adı, Soyad, Tarih) 02.09.2019

Prof. Dr. Fehmi Ali İLDIR

Yemin Metni

Doktora tezi olarak sunduğum FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA MUHASEBESİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR VAKA ÇALIŞMASI'' başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

02.09.2019

Adı Soyadı: Ayşegül İPEK

Öğrenci No: 711214010

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: Muhasebe - Finansman

Statüsü: Doktora

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Ayşegül İPEK
Üniversite	: Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: İşletme
Bilim Dalı	: Muhasebe - Finansman
Tezin Niteliği	: Doktora Tezi
Sayfa Sayısı	: X + 182
Mezuniyet Tarihi	:
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. F. Ali ILDIR

FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA MUHASEBESİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR VAKA ÇALIŞMASI

Genel anlamda risk, gelecekte ortaya çıkabilecek ve işletmelerin faaliyet döngülerini olumsuz yönde etkileyebilecek olası olay veya durumlardır. 1972 yılında Bretton Woods anlaşmasının sona ermesi ve serbest kur sistemine geçilmesi ile finansal riskler ön plana çıkmıştır. Özellikle küreselleşme ile birlikte uluslararası piyasalarda yaşanan gelişmeler bu risklerin çeşitlenmesine ve kapsamının artmasına neden olmuştur. İşletmelerin maruz kaldıkları risklerin artması ve faaliyet sonuçlarını olumsuz yönde etkilemesiyle birlikte bu riskleri yönetme ihtiyacı ortaya çıkmış ve günden güne daha da önemli hale gelmiştir.

Günümüzde finansal risk yönetiminde en çok kullanılan araçların başında türev finansal araçlar gelmektedir. Bu araçların her ihtiyaca uygun olarak çeşitlenebilmesi, işletmeler tarafından risk yönetimi kapsamında kullanımını arttırmaktadır. Ancak türev finansal araçların kullanımının artması ile birlikte bu araçların finansal tablolarda nasıl raporlanması gerektiği sorusu gündeme gelmiştir.

Bu çalışma ile risk yönetimi ele alınmış ve bu konu kapsamında türev finansal araçların kullanımı, Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (UMS/UFRS) çerçevesinde nasıl raporlanması gerektiği, ilgili standartlar ile açıklanarak sunulmuş ve örnekler aracılığıyla detaylandırılmıştır. Ayrıca çalışmanın uygulama bölümü kapsamında Türkiye'de faaliyet gösteren bir şirketin risk yönetimi çalışmalarına ayrıntılı bir şekilde yer verilerek sürecin irdelenmesi ve farklı şirketler adına yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Finansal Risk, Türev Ürünler, Finansal Riskten Korunma
Muhasebesi, Muhasebe Standartları

ABSTRACT

Name and Surname : Ayşegül İPEK
University : Uludag University
Institution : Social Science Institution
Field : Business Administration
Branch : Accounting and Finance
Degree Awarded : PhD
Page Number : X + 182
Degree Date : / / 20.....
Supervisor : Prof. Dr. F. Ali ILDIR

A CASE STUDY ON HEDGE ACCOUNTING AND ITS APPLICABILITY IN TURKEY

In general risk is possible events or circumstances that may arise in the future and adversely affect in the businesses operating cycles. In 1972, financial risks have come to the forefront with the end of the Bretton Woods agreement and the transition to floating exchange rate system. Especially with the globalization, developments in international markets have caused these risks to increase and diversify scope. With the increasing risks that businesses are exposed to day by day and adversely affecting their operational results, the need to manage these risks has emerged and has become even more important day by day.

Nowadays derivative financial instruments are one of the most widely used means for risk management. The diversification of these means in accordance with every need increases the use of these instruments within the scope of risk management. However, with the increase in the use of derivative financial instruments, it has raised the question of how these financial instruments should be reported in the financial statements.

In this study, risk management has handle and the use of derivative financial instruments within this scope has explained in accordance with the relevant standards and revealed how to report in accordance with International Accounting and Financial Reporting Standards (IAS / IFRS). In addition, in the scope of application part of this study of the process by giving the place a thorough study of a company incorporated in Turkey has intended to be scrutinized and guided on behalf of different companies.

Keywords: Financial Risk, Derivatives, Hedge Accounting, Accounting Standards

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FINANSAL RİSK VE YÖNETİMİ

1.1. Finansal Risk Kavramı	3
1.2. Finansal Risk Kavramının Önemi ve Gelişimi.....	5
1.3. Finansal Riskin Sınıflandırılması	6
1.3.1. Riskin Nitel Sınıflandırılması	7
1.3.1.1. Sigorta Edilebilir Riskler	7
1.3.1.2. Çeşitlendirilebilir Riskler.....	7
1.3.2. Riskin Fonksiyonel Olarak Sınıflandırılması.....	9
1.3.2.1. Operasyonel Risk	9
1.3.2.2. Finansal Raporlama Riski	11
1.3.2.3. Piyasa Riski.....	12
1.3.2.3.1. Emtia Fiyat Riski.....	13
1.3.2.3.2. Döviz Kuru Riski	13
1.3.2.3.3. Faiz Oranı Riski	16
1.3.2.3.4. Hisse Senedi Riski.....	19
1.3.2.4. Kredi Riski	19

1.3.2.5. Likidite Riski.....	20
1.4. Finansal Riskin Ölçülmesi.....	20
1.4.1. Aralık (GAP) Analizi.....	21
1.4.2. Durasyon (Süre) Analizi.....	21
1.4.3. Stres Testi ve Senaryo Analizleri.....	22
1.4.4. Riske Maruz Değer.....	23
1.5. Finansal Risk Yönetimi.....	23
1.5.1. Finansal Risk Yönetim Süreci.....	25
1.5.2. Finansal Risk Yönetiminde Kullanılan Yöntemler.....	25
1.5.2.1. Sigorta.....	26
1.5.2.2. Aktif /Pasif Yönetimi.....	27
1.5.2.3. Riskten Korunma (Hedging).....	27

İKİNCİ BÖLÜM

RİSKTEN KORUNMA VE TÜREV FİNANSAL ARAÇLAR

2.1. Riskten Korunma.....	29
2.2. Riskten Korunma Stratejileri.....	33
2.2.1. Operasyonel Riskten Korunma.....	34
2.2.2. Finansal Riskten Korunma.....	37
2.3. Finansal Riskten Korunma Araçları.....	38
2.3.1. Forward (Alivre) Sözleşmeleri.....	40
2.3.2. Futures (Vadeli) İşlem Sözleşmeleri.....	44
2.3.3. Swap Sözleşmeleri.....	48
2.3.4. Opsiyon Sözleşmeleri.....	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA VE MUHASEBESİ

3.1. Muhasebe Standartları Kapsamında Finansal Araçlar.....	57
3.1.1. Finansal Araç Kavramı	60
3.1.2. Finansal Araçların Kapsamı ve Sınıflandırılması	61
3.1.2.1. Finansal Varlıklar.....	61
3.1.2.2. Finansal Borçlar (Yükümlülükler).....	62
3.1.2.3. Finansal Araçların Sınıflandırılması	63
3.1.2.4. Finansal Araçların Değerlemesi.....	64
3.2. Türev Finansal Araçlar ve Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi.....	65
3.3. Türev Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi.....	66
3.3.1. Alım-Satım Amaçlı Türev Finansal Araçlar	68
3.3.2. Finansal Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlar.....	72
3.3.2.1. Gerçeğe Uygun Değer Değişiminden Korunma	74
3.3.2.2. Nakit Akış Değişkenliğinden Korunma.....	78
3.3.2.3. Yurtdışı İşletmedeki Net Yatırım Riskinden Korunma	84
3.3.3. Riskten Korunma Muhasebesi Uygulama Kriterleri.....	85
3.3.4. Riskten Korunma Etkinliğinin Ölçülmesi.....	86
3.3.5. Riskten Korunma Etkinliğinin Ölçülmesinde Kullanılan Yöntemler ...	87
3.3.5.1. Kritik Koşullar Yöntemi	87
3.3.5.2. Oran Analizi	88
3.3.5.3. Regresyon Analizi.....	89
3.3.5.4. Senaryo Analizi.....	89
3.3.5.5. Değişken Risk Azaltım Yöntemi	89

3.3.6. Korunma Etkinsizliğinin Ölçülmesi.....	90
3.3.7. Riskten Korunma Muhasebesinin Sona Erdirilmesi	91
3.3.8. Riskten Korunma Muhasebesi Uygulama Süreci	91

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VAKA ÇALIŞMASI

4.1. Riskten Korunma Muhasebesinin Uygulamasına İlişkin	
Bir Vaka Çalışması	94
4.1.1. X A.Ş. Hakkında Genel Bilgiler	94
4.1.2. Vaka	94
4.1.3. Finansal Risk Yönetim Stratejisi El Kitabı	96
4.1.4. Kur Riski Yönetim Hedefleri	104
4.1.5. Finansal Riskten Korunma Dokümantasyonu.....	107
4.1.6. Vaka Analizi	133
4.2. X A.Ş. Finansal Riskten Korunma Muhasebesi Uygulamama Durumu	134
SONUÇ.....	143
YARARLANILAN KAYNAKLAR	148
EKLER	156
ÖZGEÇMİŞ.....	182

KISALTMALAR

Kullanılan Kısaltma	Uluslararası Karşılığı	Türkçe Karşılığı
ABD	United States of America	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e	Opere citato	Adı geçen eser
A.Ş.	Incorporation	Anonim Şirketi
BDDK	Banking Regulation and Supervision Agency	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
CBOE	Chicago Board of Options Exchange	Şikago Opsiyon Borsası
CBOT	Chicago Board of Trade	Şikago Ticaret Kurulu
CFO	Chief Financial Officer	Mali İşler Müdürü
CME	Chicago Mercantile Exchange	Şikago Ticaret Borsası
ed.by	Editor by	Editör/yayına hazırlayan
EUR	Euro	Avrupa Para Birimi
FED	Federal Reserve System	Federal Rezerv Sistemi
G.U.D.	Fair Value	Gerçeğe Uygun Değer
IASB	International Accounting Standards Board	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	International Accounting Standards Committee	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IFRS	International Financial Reporting Standards	Uluslararası Muhasebe Standartları
KGK	Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
LIFFE	London International Financial Futures Exchange	Londra Uluslararası Finansal Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası
NYFE	New York Futures Exchange	Newyork Vadeli İşlem Borsası
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries	Petrol İhraç eden Ülkeler Örgütü
OTC	Over the Counter	Tezga Üstü
p./pp /s.	Page/pages	Sayfa/sayfalar
RMD	Value at Risk	Riske Maruz Değer
SIMEX	Singapore International Monetary Exchange	Singapur Uluslararası Döviz Borsası
SPK	Capital Markets Board of Turkey	Sermaye Piyasası Kurulu
TDHP	Uniform Chart of Accounts	Tekdüzen Hesap Planı
TFRS	Turkey Financial Reporting Standards	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TL	Turkish Lira	Türk Lirası
TMS	Turkey Accounting Standards	Türkiye Muhasebe Standartları
UMS	International Accounting Standards	Uluslararası Muhasebe Standartları
USD	United States Dollar	Amerika Para Birimi
vb.	Et cetera	Ve benzeri
VIOP	Derivatives Market	Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası
v.d.	Et al.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler

GİRİŞ

Son yıllarda hız kazanan globalleşme süreci ve tek pazar haline dönüşen ülke ekonomileri, değişen koşullar karşısında, birçok riskle karşı karşıya kalmaktadır. Bu risklerin başında finansal riskler gelmektedir. İşletmelerin hayatlarına devam edebilmeleri ve diğer işletmeler karşısında rekabet avantajı elde edebilmeleri adına, bu risklerin yönetilmesi önem arz etmektedir.

İşletmeler, faaliyetlerini sürdürürken finansal riskleri yönetmek adına birçok farklı yöntem ve teknik kullanmaktadırlar. Bunların içerisinde en çok kullanılan teknik ve yöntemlerden biri, türev finansal araçlardır. Bu araçlar aracılığıyla, finansal riskleri ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek söz konusu olabilmektedir. Ancak bu tekniğin uygulanması ve yapılan işlemlerin Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (UMS/IFRS) kapsamında muhasebeleştirilmesi ve raporlanması birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir. İşletmeler, türev finansal araçlar kullanarak risklerini minimize ederken, finansal tablolarında kazanç ve kayıpların farklı dönemlerde gösterilmesinden kaynaklı dalgalanmalar oluşabilmektedir. Finansal riskten korunma muhasebesi, bu dalgalanmaları ortadan kaldırmak amacıyla uygulanmaktadır. Türev finansal araçları kullanarak, riskten korunmuş işletmeler muhasebe standartlarının belirttiği koşulları sağladığı takdirde farklı dönemlerde elde ettiği kazanç ve kayıpları aynı dönemde gelir tablosunda göstererek, oluşan volatilitiyi engelleyebilmektedir. Böylelikle risklerden korunmuş işletmelerin, korunma işlemi kaynaklı finansal tablolarında herhangi bir bozulma söz konusu olmamaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, riske ilişkin tanımlamalar yapılmış, risk sınıflandırılarak çeşitleri üzerinde durulmuş, riskin ölçülmesi ve yönetim süreci ele alınarak risk yönetiminde kullanılan yöntemler açıklanmıştır.

İkinci bölümde, riskten korunma, korunma stratejileri ve korunma aracı olarak kullanılan türev finansal araçlar ve bu araçların çeşitleri açıklanmıştır. Türev finansal araçların risk yönetiminde kullanımına ilişkin örnekler verilerek konu daha ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, Türkiye’de uygulanan Türkiye Muhasebe Standartları kapsamında türev finansal araçların muhasebeleştirilmesi ve riskten korunma

muhasebesi uygulaması ele alınmıştır. Riskten korunma muhasebesi uygulama kriterleri açıklanarak uygulama süreci teorik olarak incelenmiş ve örnek olaylar aracılığıyla bu araçların muhasebeleştirilmesi irdelenmiştir

Dördüncü bölümde yer alan vaka çalışması ile Türkiye’de faaliyet gösteren bir şirketin, sahip olduğu alışveriş merkezinde yer alan faaliyet kiralaması kapsamında yabancı para cinsinden kira alacakları için yaptığı riskten korunma muhasebesi uygulama süreci ele alınmıştır. İlgili şirketin riskten korunma muhasebesi uygulama öncesi yapılan hazırlık çalışmaları ve uygulama dönemi boyunca yapılan hesaplamalar, muhasebe kayıtları ve bu kayıtların finansal tablolar üzerindeki etkisi incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL RİSK VE YÖNETİMİ

1.1. Finansal Risk Kavramı

Risk, sözlük anlamı olarak bir tehlike veya izlenimini oluşturan kişi ya da şeyler olarak adlandırılır.¹ Risk, gelecekte öngöremediğimiz durumlarla karşılaşma olasılığı olarak tanımlanmaktadır.²

Risk sözcüğünün, etimolojik kökenini incelendiğinde ise farklı kaynaklardan farklı tanımlar elde edilmektedir. İspanyolca'da "risco", sert, keskin bir kaya veya gemicilik için tehlike olarak kullanılmakta iken, Latince'de "resigare", kısa kesmek ya da akıntıyı dalga aracılığıyla kesmek, Almanca'da ise "risiko", İngilizce'de "risk", Fransızca'da "risque", İtalyanca'da "risico", tehlikeye düşmek anlamında kullanılmıştır.³

Risk kavramı aynı zamanda belirsizlik kavramını da içine almaktadır. Bu iki kavram birbirleriyle eş anlamlı olarak bilinmesine karşın, risk ve belirsizlik farklı eylemleri meydana getirmektedir. Risk, istatistiksel olaylar için ortaya çıkarken belirsizlik istatistiksel olmayan olaylar için söz konusudur. Risk ölçülebilir ve bir sigorta maliyeti karşılığında kontrol edilebilir bir dışsal değişken olmakla birlikte, belirsizlik kesinlikle ölçülemeyen bilgi ile yeri doldurulamayacak bir dışsal faktördür.⁴

Günümüz koşullarında ise risk; bir eylemin, olayın ya da kararın sonucunun beklenmedik veya istenmeyen bir şekilde gerçekleşme olasılığı olarak tanımlanmaktadır. Risk genel olarak bir olasılık durumudur. Olasılıkların dağılımı objektif olduğunda risk, subjektif olduğunda belirsizlik olarak adlandırılmaktadır. Kısaca; risk, beklenenden sapma olasılığıdır.

Risk ile ilgili literatürde yer alan genel tanımlar şu şekildedir:

¹ <https://en.oxforddictionaries.com/definition/risk>, Erişim Tarihi: 24.10.2018.

² Öcal Usta, *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*, 2. b., Ankara: Detay Yayıncılık, 2005, s.231

³ Duygu Kızıldağ, *Yönelimsel Açıdan Risk Yönetimine Bir Badipkiş: ISO 31000 Risk Yönetimi*, 1.b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011, s.15-17

⁴ Dinç Alada, *İktisat Felsefesi ve Belirsizlik*, İstanbul: Bağlam Yayınları, 2000, s.73

Risk, ‘‘bir işlem sonucunda finansal olarak kaybın, zararın veya bir giderin ortaya çıkması ile sağlanması düşünülen ekonomik faydanın azalma olasılığıdır.’’⁵

Risk, örgütsel olarak belirlenen stratejik, finansal ve faaliyetlerine ilişkin amaçların ulaşılabilmesini engelleyebilecek her türlü olay ve durumun gerçekleşme olasılığıdır.⁶

Risk, yatırımcı açısından yaptığı yatırım sonucunda beklediği karı elde edememe ya da zarar etme olasılığıdır.⁷

Risk, sigorta açısından belirsizliği ve kaybetme olasılığını ifade etmektedir. ‘‘Belli bir durumun gerçek sonucunun beklenen sonuçtan farklı olması ve farklı bir durumun ortaya çıkma ihtimalini ortaya koymaktadır. Bankacılıkta risk ise verilen bir kredinin veya taahhüdün yerine getirilememe olasılığıdır.’’⁸

Risk, gelecekteki olaylara ve sonuçlara ilişkin belirsizliktir. Kurumun hedeflerine ulaşılabilmesinde etki edebilecek olayların, olasılığını ve şiddetini açıklar. Genel anlamıyla kayıp olasılığıdır.⁹

Risk, gelecekte oluşabilecek ve amaçların gerçekleşmesini engelleme ihtimali olan olumsuz durumlar veya amaçlara ulaşmayı kolaylaştırabilecek fırsatlardır.¹⁰

Risk, belirsizliğe bağlı olarak ortaya çıkan ve faaliyet gösteren her bir organizasyonu etkileyebilecek zarara uğrama olasılığıdır.¹¹

Bu tanımlar doğrultusunda risk, kişilerin ya da organizasyonların belirli bir amaca, hedefe ve başarıya ulaşmada karşılarına çıkabilecek olası olay veya durumlardır.

Sonuç olarak, farklı etimolojik kökenlere sahip olan risk kavramı, bir fırsat ya da tehdit oluşturabilecek bir durumun belirsizlik derecesidir. Diğer bir ifadeyle risk, kazanma ya da kaybetmedeki belirsizlik derecesi olarak da tanımlanabilir. Her ne kadar

⁵ Elif, Gökgöz, *Riske Maruz Değer (VaR) ve Portföy Optimizasyonu*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Yayın No: 190, 2006 s.9

⁶ Topaloğlu, Sıdık, ‘‘Sosyal Güvenlik Suiistimallerinin Tespiti ve Önlenmesi İçin Risk Analizi ve Sürekli Denetim Yöntemleri’’, *TİSK Akademi*, 2013, s.207.

⁷ Elif, Gökgöz, a.g.e., s.2

⁸ Raif Parlakkaya, *Finansal Türev Ürünler ile Mali Risk Yönetimi ve Muhasebe Uygulamaları*, 2. b., Ankara: Nobel Yayın, 2005, s.5.

⁹ M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Ögüç Yürükoğlu, *Türev Ürünler ve Risk Yönetimi Sözlüğü*, 1.b., İstanbul: Scala Yayıncılık, 2015, s.338-339.

¹⁰ Derici, O., Tüysüz, Z. ve Sarı, A., Kurumsal Risk Yönetimi ve Sayıştay Uygulaması, *Sayıştay Dergisi*, 2007 Sayı:65 151-172.

¹¹ Ayşe Gül Köksal, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Risklerin Tespiti ve Yönetilmesine İlişkin Bağımsız Denetçinin Sorumluluğu, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2, Sivas: 2013.

kavramsal olarak, hem olumlu hem de olumsuz bir fark yaratması söz konusu olsa da temel olarak algılanan riskin olumsuz fark yaratmasıdır.

Yaşam döngüsü içerisinde hemen hemen her alanda karşımıza çıkabilen risk kavramı, çalışmada finansal risk olarak ele alınacaktır.

Finansal risk, fiyat hareketleri karşısında işletmelerin ya da kişilerin varlıklarının veya kaynaklarının mali olarak değişme riskidir. Bu fiyat hareketleri içerisinde yer alan emtia fiyatları, döviz kurları, hisse senedi fiyatları, faiz oranları temel risk faktörlerini oluşturmaktadır. Bu riskler içerisinde son yıllarda kişileri ve işletmeleri en çok etkileyen döviz kuru ve faiz oranı riskidir.¹²

Finansal risk, bireylere ya da işletmelere ait yatırımlara ve mali olarak ifade edilen olaylara ilişkin bir kayıp olasılığını ifade etmektedir.

Günümüzde gittikçe artan finansal risklerin, gerek ülke ekonomileri gerekse işletmeler üzerinde ciddi olumsuz etkileri söz konusu olmaktadır. Özellikle işletmelerin finansal risklerden kaçınmak adına, faaliyetlerini sınırlaması birçok fırsatı da göz ardı etmesine neden olmaktadır. Bu duruma maruz kalmamak adına bu risklerin farkında olmak ve iyi bir şekilde yönetilmesini sağlamak önem arz etmektedir.

1.2. Finansal Risk Kavramının Önemi ve Gelişimi

1944 yılında gelişmiş ülkeler tarafından geliştirilen, sabit döviz kuruna dayanan Bretton Woods anlaşmasının 1972-1973 yılları arasında sona ermesi, döviz kurlarında değişkenliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bretton Woods'un çöküşünün ardından döviz kurlarında yaşanan dalgalanmalar, özellikle, uluslararası ticaret yapan şirketlerin faaliyet sonuçlarında olumsuz etkiler yaratmıştır. Bununla beraber, 1970'li yıllarda Petrol İhraç eden Ülkeler Örgütü (OPEC) tarafından petrol fiyatlarının yükselmesi için üretimi kısıtlayan anlaşmalar yapılması ve ABD Federal Rezerv Sistemi (FED) tarafından petrol fiyatlarındaki artışın sonucu enflasyona odaklı bir politika değişikliğine gidilmesi, faiz oranlarında hızlı bir yükselişi de beraberinde getirmiştir. Amerika'da artan faiz oranları, hem fiyat dalgalanmalarının artmasına sebep olmuş hem de diğer ülkeleri ekonomik açıdan etkilemiştir. Böylece, finansal risklere yol açan faiz

¹² Niyazi, Erdoğan, *Uluslararası İşletmelerde Mali Risk ve Yönetimi & Çağdaş Finansman Teknikleri*, Ankara: Kent Matbaacılık, 1995, s.113.

oranları, fiyatlar ve döviz kurlarındaki dalgalanmalar, kurumlar için önemli bir sorun haline gelmiştir.¹³

Genel anlamda riskin tarihi çok eski olmasına karşın, finansal risk kavramının ortaya çıkışı ve ülke ekonomileri adına önem arz etmeye başlaması 1970'li yıllara dayanmaktadır. Özellikle küreselleşmenin etkisi ve ortak pazar haline gelen ülke ekonomilerinde faaliyet gösteren işletmeler, finansal risklerle karşı karşıya kalmışlardır. Bunun sonucu olarak, işletmelerin hem faaliyetleri hem de faaliyet sonuçları olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu işletmeler, olası etkileri ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek amacıyla birçok farklı yöntem ve teknik arayışına başlamışlardır.

Günümüzde önemini ciddi anlamda sürdüren finansal riskleri ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek adına farklı yöntem ve teknik arayışı sürmektedir. Bu yöntem ve tekniklerin çok çeşitli olması, uygulama açısından da birtakım zorlukları beraberinde getirmektedir. Bu zorlukların aşılmasındaki ilk aşama ise maruz kalınan risklerin sınıflandırılmasıdır.

1.3. Finansal Riskin Sınıflandırılması

Finansal risklerin sınıflandırılmasıyla ilgili literatürde birçok farklı sınıflandırma mevcuttur. Konu gereği finansal risklerin kapsamını geniş tutmak ve hemen hemen tüm maruz kalınan riskleri belirtmek amacıyla iki farklı boyutta sınıflandırma yapılmıştır. Öncelikle riskleri nitel boyutlarıyla yani sigorta edilebilirliği ve çeşitlendirilebilirliği, sonrasında ise fonksiyonel yani işlevsel olarak operasyonel, muhasebe ve piyasa fiyat riskleri açısından sınıflandırma yapılarak incelenmiştir.

1.3.1. Riskin Nitel Sınıflandırılması

Risk iki nitel boyutta kategorize edilebilmektedir. Bunlar; Sigorta Edilebilir Riskler ve Çeşitlendirilebilir Risklerdir.¹⁴

¹³ Stephen P. D'Arcy, "Enterprise Risk Management", *Journal of Risk Management of Korea*, C.12, S.1 (2001), s.7-8.

¹⁴ A. Rashad Abdel-khalik, *Accounting For Risk, Hedging, And Complex Contracts*, 1.b., NY: Routledge, 2014, s.17.

1.3.1.1. Sigorta Edilebilir Riskler

Riskler, sigorta edilebilirlik açısından bakıldığında gerçek ve spekülative risk olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Riskler, sigorta edilebilirlik açısından bakıldığında gerçek ve spekülative risk olmak üzere iki gruba ayrılabilir.

Gerçek risk ya da saf risk, içerisinde yalnızca zarar olasılığını bulduran risklerdir. Bu riskler, sadece kayıp ihtimali olma durumunu ifade etmektedir.¹⁵ Gerçek risk, şirket faaliyetleri sonucunda oluşan zararlar için oluşturulan yasal yükümlülük risklerinin yanında, faaliyetlerdeki fiziksel, teknik ve insan hatası nedeniyle oluşan riskleri de kapsamaktadır. Örneğin bir nakliye firması faaliyetlerini yürütürken, oluşan bir çarpışmanın sonucunda, kimyasal madde ya da petrol türevi yakıtların dökülmesinden kaynaklanan işletmeye ait yükümlülükler, doğal riski oluşturmaktadır.¹⁶

Gerçek risk, bir kayıp riskidir. Doğal olarak oluşmaktadır, beklenmemektedir ve gerçekleştiği anda bir kayba neden olmaktadır. Birçok doğal afet, kaza gibi durumlar bu riske örnek oluşturmaktadır.

Gerçek riskin dışında kalan tüm riskler spekülative olarak kabul edilmektedir. Spekülative risklerde sadece kayıp ihtimali yoktur. Bu riskler ile birlikte kazanma ihtimali de ortaya çıkmaktadır ve bu ihtimali içerisinde barındırmasından dolayı sigorta edilememektedir.

1.3.1.2. Çeşitlendirilebilir Riskler

Finans literatüründe Markowitz tarafından geliştirilen portföy teorisiyle birlikte risk kavramı odak noktası haline gelmiştir. Bu teori öncesinde yatırım tercihleri, finansal oranlar ve fiyatların grafiksel eğilimlerine dayanılarak yapılmıştır. Fakat riski ifade etmeden, görünüşte benzer yatırımların birbirleri arasında neden daha yüksek veya daha düşük getiri elde ettiğini anlamak oldukça güç olmuştur.¹⁷

Modern portföy teorisinin başlangıcı olan, ortalama varyans modeli sonrasında bu teori, birçok bilimsel araştırma ile geliştirilmiştir. Bu araştırmaların temelinde risk, iki farklı kategoride incelenmiştir. Bunlar sistematik ve sistematik olmayan risklerdir.

¹⁵ Nico Swart, *Personal Financial Management*, 2.b., Cape Town: Juta Academic, 2004, s.302.

¹⁶ A. Alizadeh, N. Nomikos, *Shipping Derivatives and Risk Management*, 1.b., London: Palgrave Macmillan, 2009, s.5.

¹⁷ A. Rashad Abdel-khalik, a.g.e., s.18

Bu sınıflandırmada, temel olarak risklerin çeşitlendirilip çeşitlendirilemeyeceği üzerinde durulmaktadır. Çeşitlendirme ile ifade edilen, farklı yatırım araçları kullanılarak portföy riskinin azaltılabilmesidir. Eğer bir portföy içerisinde farklı yatırım araçları dahil edilirse risk azaltılabilir. Burada söz konusu risk, çeşitlendirilebilir risktir. Bu riske sistematik olmayan risk denir. Çeşitlendirerek minimize edemediğimiz ya da kaçınmadığımız risklere ise sistematik risk denir.

Sistematik risk kaynakları içerisinde;

- Satın Alma Gücü Riski,
- Faiz Oranı Riski,
- Piyasa Riski,
- Politik Risk,
- Kur Riski yer alır.

Sistematik olmayan risk kaynakları ise;

- Finansal Risk,
- Yönetim Riski,
- İş ve Endüstri Riskidir.¹⁸

Sistematik riske, ekonomide gerçekleşen bir bunalım ya da ülke içerisinde yaşanan siyasi istikrarsızlıklardan kaynaklı fiyat değişimlerinin engellenememesi örnek olarak gösterilebilmektedir. Sistematik riskler piyasa genelindeki faktörlere bağlı olarak gelişmekte ve çeşitlendirme ile ortadan kaldırılamamaktadır. Sistematik olmayan riskler ise firmaya özgü faaliyetlere ilişkin risklerden oluşmaktadır.

İşletmeler, sistematik ve sistematik olmayan risk sınıflandırmasını, yatırım portföylerini oluştururken kullanmaktadırlar. İşletmeler yatırım portföylerini oluştururken sistematik risklerle ilgili bir çeşitlendirme yapamazken, sistematik olmayan risklerini yatırım araçları üzerinde çeşitlendirmeye giderek en aza indirmeyi başaramamaktadır.

¹⁸ Ramazan Abay, “Markowitz Karesel Programlama İle Portföy Seçimi: IMKB-30 Endeksinde Riskli Portföylerin Seçimi”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.22, S.2, (2013), s.180.

1.3.2. Riskin Fonksiyonel Olarak Sınıflandırılması

Bu sınıflandırma içerisinde;

- İşletmelerin içsel ve dışsal süreçlerine ilişkin operasyonlarına,
- Faaliyet döngüsü içerisinde yer alan muhasebesel anlamda risk oluşturabilecek unsurlara ve
- İşletmelere ait girdi ve çıktılarının piyasa fiyatı değişikliklerine olan etkisine

odaklanılmaktadır.

Fonksiyonel olarak işletmelerin maruz kaldığı riskler üç farklı kategoride sınıflandırılabilir. Bunlar;

- Operasyonel Risk,
- Finansal Raporlama Riski ve
- Piyasa Riskidir.¹⁹

1.3.2.1. Operasyonel Risk

2001 yılında Basel komitesi operasyonel riski, “*yetersiz ve başarısız içsel süreçlerden, personel ve sistemlerden ya da dışsal olaylardan kaynaklanan, doğrudan veya dolaylı zarar riskidir*” şeklinde tanımlamıştır.²⁰ Bu tanım, günümüzde hala kullanılmaktadır. Basel Uzlaşısı tanımında risk oluşturabilecek çeşitli unsurlar vardır. Bunlar;

- Çalışanların eylemleri,
- İç kontrol ve muhasebe gibi içsel süreçler,
- Bilgi sistemleri güvenliği ve teknolojisi ve
- Diğer faktörlerdir.

Operasyonel risklere neden olan temel nedenler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) 2016 yılında yayınladığı operasyonel riskin yönetimine ilişkin rehberde de belirtilmiştir. Operasyonel risklere ilişkin ana risk faktörleri dört grup halinde izlenmektedir.

¹⁹ A. Rashad Abdel-khalik, a.g.e.,s.19

²⁰ <https://www.bis.org/publ/bcbsca07.pdf> s.2 Erişim Tarihi: 22.10.2018.

Bunlar;

- Süreç,
- Personel, sistem ve
- Harici olaylardır.

Sürece ilişkin risk faktörleri incelendiğinde, yetersiz ve uygun olmayan politika, prosedür, rehberler ve hukuki dokümantasyon, iletişimde yaşanan aksaklıklar, hatalı veri girişi, kontrol mekanizmasındaki eksiklikler, gerekli karşılıkların eksik ya da hiç ayrılmaması ve sürecin doğru yönetilememesi, değişimin yönetilmesi sürecinde aksaklıkların yaşanması, yedekleme faaliyetlerinin yetersiz oluşu ve aksiyon planlarının etkin olmaması gibi iç kontrol sistemini olumsuz yönde etkileyen olaylar sayılabilmektedir. Zayıf bir iç kontrol sistemi, gerek finansal kuruluşlar gerekse diğer sanayi kuruluşları için, operasyonel risk adına bir tehdit oluşturabilmektedir.

Personele ilişkin risk faktörleri; belirlenen politika, prosedür ve rehberlere uygun hareket edilmemesi, çalışanların yetkisi olmayan işlemleri gerçekleştirmesi ya da yetki dahilindeki görevlerini ihmal etmesi, ceza hukuku uyarınca banka içerisinde suç olan eylemlerin yapılması, görev, sorumluluk ve bunlara ilişkin denetim mekanizmasının eksik oluşturulması, personellerin tecrübesizliği, hataları ve dikkatsizliği gibi temelde çalışanların eylemlerine ilişkin durumlardan oluşmaktadır.

Sistem ve harici olaylardan kaynaklı faktörler incelendiğinde ise, bilgi işlem sistemine ilişkin yetersiz donanım, ağ ve sunucuların varlığı, sistemsel olarak faaliyetlerin sürdürülememesi, hizmet sağlayıcıların performansında yaşanan sıkıntılar, insanların neden olduğu olumsuz durumlar, doğal felaketler, politik ve yasal etkenler sayılabilmektedir.²¹

Operasyonel risk, başarısız veya yetersiz iç süreçler, sistemler, insanlar veya dışsal olaylardan dolayı karşılaşılabilen risktir. İnsan hataları, sistem hataları ve kötü hava durumu gibi sorunlardan dolayı kayba uğrama riskidir. Bu riskler pek çok formda olup, her boyutta kayıpla sonuçlanabilmektedir. Kayıplar, neredeyse bir gecede bir kurumun yok edilmesi için küçük veya yeterince büyük olabilir. "Operasyonel risk"

²¹ BDDK, Operasyonel Riskin Yönetimine İlişkin Rehber, 2016,
https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/14603operasyonel_riskin_yonetimine_iliskin_rehber.pdf

teriminin nispeten yeni olmasından dolayı bu riski yönetmek için kullanılan yöntemler ve stratejiler de benzer şekilde yenidir ve halen gelişimini sürdürmektedir.²²

1.3.2.2. Finansal Raporlama Riski

Finansal raporlama riski, mali tablolarda sunulan bilgilerin yanlış sunulması ya da raporlanması nedeniyle maruz kalınan risk olarak tanımlanmaktadır.

Yanlış raporlama, yönetimin inisiyatifine bağlı nedenlerle ortaya çıkabilmektedir. Bunlar;

- Tahmin ve karar,
- Muhasebe seçimlerini kılavuz olmadan yapma,
- Muhasebe standartlarını yanlış uygulamak,
- Dolandırıcılık,
- Gerçeğe uygun değer olmadığına, fiyatların gözlemlenebilir olarak belirlenmesi,
- Varlığın değer düşüklüğüne uğradığının belirlenmesi gibi nedenlerdir.²³

Muhasebe işlemlerini gerçekleştirirken farklı durumlar öznellik derecelerine sahip olmaktadır. Özellikle şüpheli alacaklar, alternatif yöntem seçimi, gerçeğe uygun değer belirlenmesi, karşılık ayrılması, stok değerlemesi gibi konularda karar alınırken belirli kriterlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bilgilerin doğrulanabilir yöntemler ve subjektif kararlar aracılığı ile raporlamaya bildirilmesi bu riskin azaltılması adına yapılabilmektedir.

Bir diğer finansal raporlama riski oluşturabilecek kriter, hukuki niteliğin gözden kaçırılmasıdır. Bunun anlamı, herhangi bir amaçla bir yöntemi seçerken, hukuki niteliklerinin yani yaptırımlarının önceden belirlenip seçilen yöntemin uygulanması gereğini ifade eder. Örneğin, işletme muhasebe standartları kapsamında finansal riskten korunma muhasebesi uygulamasına karar vermesi ancak gerekli şartları yerine getirememesi durumunda muhasebe raporlama riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir.

²² Robertson, Douglas, *Managing Operational Risk*, 1.b., USA: Palgrave Macmillan.2016. s.1

²³A. Rashad Abdel-khalik, a.g.e.,s.22-23

Finansal raporlama riski aynı zamanda, muhasebe standartlarının uygunsuz kullanımından da ortaya çıkmaktadır. Örneğin, gerçeğe uygun değer tahmininin piyasa fiyatının olmadığı durumlarda belirlenmesi ya da varlıklarda değer düşüklüğü karşılığı ayrılırken doğru yöntemin belirlenememesi veya bilgi akışının doğrulanmasının yapılamaması da finansal raporlama riskini doğurabilmektedir.

1.3.2.3. Piyasa Riski

İşletmeler, açık sistem olmalarının sonucu olarak faaliyetlerinde yer alan girdi ve çıktılarının piyasa fiyatlarındaki değişikliklerden kaynaklı riske maruz kalmaktadırlar. Bu risk, stratejik risk olarak tanımlanan riskin alt kümesidir. Genel olarak piyasa riski; kur riski, faiz oranı riski, emtia fiyat riski ve özkaynak riskleri olarak ortaya çıkmaktadır.²⁴

Piyasa riski, fiyatlar ve oranlardaki olası değişiklikleri ifade etmektedir. Başlıca piyasa riskleri; döviz kuru, faiz oranı, emtia fiyat ve hisse senedi değer risklerinden oluşmaktadır.²⁵

Piyasa riskine maruz kalan hemen hemen tüm ülke ekonomileri, kurumlar ve işletmeler için bu riskler, başlıca risk unsurlarıdır. Özellikle işletmelerin bu riske maruz kalması yani piyasa fiyatlarında ve oranlarında yaşanan değişiklikler, girdi maliyetlerinin artmasına, oluşan maliyet artışı ile çıktı fiyatındaki değişime ve sonuç olarak bütçedeki sapmalara kadar bütün faaliyet döngüsünü etkilemektedir. Faaliyet döngüsünde oluşan bozulmalar, ekonomik anlamda krizlere ve hatta şirketlerin iflaslarına neden olabilmektedir.

Piyasa fiyat ve oranlarındaki değişiklikler, beklenti dâhilinde ya da beklenmedik bir şekilde ortaya çıkabilmektedir. Her maruz kalınan riskin yönetilmesi için farklı süreçlerin uygulanması gerekmektedir. İşletmeler, beklenen fiyat değişiklikleri adına uygun planlar yapmak ve düzeltici kararlar alabilmektedir. Beklenen değişiklikler için sigorta, yedek akçe ve rezerv ayırabilmekte, buna karşılık beklenmeyen değişikliklerde ise, düşük maliyetli türev finansal araçlar ile finansal riskten korunma işlemi

²⁴ Peter F. Christoffersen, *Elements of Financial Risk Management*, Academic Press, 2003, California, USA, s. 4-5.

²⁵ Mehmet Bolak, *Risk ve Yönetimi*, 1.b, İstanbul: Birsen Yayınevi, 2004, s.9.

uygulayabilmektedir. Bu uygulamalar, son otuz yılda kullanılan başlıca metotlar olarak bilinmektedir.²⁶

1.3.2.3.1. Emtia Fiyat Riski

Emtia fiyat riski, ticari işlemlere konu olan hububat, kahve, kauçuk gibi tarım ve madencilik işlemlerinden üretilen fiziksel ürünlerin fiyatlarındaki dalgalanmalardan kaynaklanan olası kayıpların yarattığı risktir.²⁷

İşletmeler, faaliyetleri sürdürürken emtia fiyatlarında gerçekleşen değişiklikler nedeniyle riske maruz kalmaktadırlar. Emtia fiyatlarındaki değişiklikler hammadde fiyatlarında beklenmedik artışlara neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak kâr marjları üzerinde bir baskı yaratmakta ve işletmelerin finansal sonuçlarını da olumsuz etkilemektedir. Emtia fiyat hareketlerindeki beklenmedik değişiklikler, fiyat artışları ya da azalışları yolu ile de gerçekleşebilmekte ve bu durum emtia fiyat riski olarak adlandırılmaktadır. Bu fiyat artışı ya da azalışı, döviz kurlarındaki yükseliş ya da düşüşler etkisiyle de ortaya çıkabilmektedir.

1.3.2.3.2. Döviz Kuru Riski

Döviz kuru riski, kur üzerinde gerçekleşen değişimlerin etkisiyle, işletmelerin yabancı para borçlarının, alacaklarının, nakit akışlarının ve dolayısıyla firma değerinin değişim ihtimalini ifade etmektedir.²⁸ Diğer bir ifade ile uluslararası ödemelerde, kredi ve sermaye akımlarında, yabancı para alacak ve borçların, yerel para birimi karşısındaki olası değer değişimlerinden kaynaklanabilecek maddi zarar tehlikesi olarak tanımlanmaktadır.²⁹

Kur riski, döviz kurlarında oluşan beklenmedik bir değer değişimi ile firmanın gelir ve giderlerinde ya da nakit akışlarında değişikliğe neden olmasıdır. Burada sözü edilen risk, döviz kurunun değişiminden etkilenebilecek varlık ya da kaynakların değerlerindeki değişimleri açıklamaktadır. Başlıca döviz kuru riskini etkileyen unsurlar ise ülkede uygulanan döviz kuru sistemi, döviz kuru üzerinde belirleyici rol oynayan

²⁶ A. Rashad Abdel-khalik, a.g.e., s.34

²⁷ M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Öğüç Yürükoğlu, a.g.e., s.80.

²⁸ Halil Seyidoğlu, *Uluslararası Finans*, 4.b., İstanbul: Güzem Can Yayınları, 2003, s.247.

²⁹ Rıfat Yıldız, Fatih Çiftci, *Bankacılıkta ve Dış Ticarete Döviz Kuru Riskine Karşı Korunma: Hedging İşlemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık, 2011, s.25.

kuruluşların etki derecesi, ülkenin ihracat ve ithalat durumu ve ülkenin uluslararası piyasalardaki durumu olarak belirtilmektedir.³⁰

Genel olarak kur riski, yerel para biriminin diğer ülke para birimleri karşısındaki değer değişimlerini ifade etmektedir. Her faaliyet gösteren şirket için tüm para birimi değişimleri risk olarak kabul edilmemektedir. Şirketin fonksiyonel para birimi karşısında faaliyetlerini yürüttüğü yabancı para birimlerinin değer değişimi önem arz etmektedir. Risk olarak ifade edilen, bu para birimlerinin değerinin değişim ihtimalidir.

Firma üzerindeki döviz kuru etkileri, işlem etkisi, faaliyet etkisi ve dönüştürme etkisi olarak üçe ayrılır. Bu risklerin firmaların nakit işlemlerine, piyasa değerine ve finansal tablolarına etkileri bulunmaktadır.³¹

a. Döviz İşlem Etkisi

İşlem nedeniyle maruz kalınan etki veya işlem etkisi, gelecekteki nakit akımlarının farklı bir para birimi cinsinden olması nedeniyle, döviz kurunda gerçekleşebilecek olası değişikliklerden kaynaklanan risktir.³²

Döviz işlem etkisi, nakit akışlarındaki belirsizliği içeren bir risktir. İşletme içerisinde herhangi bir işlem sonucunda ortaya çıkabilmektedir. En sıklıkla görülen işlem etkisi, ithalat ve ihracat sözleşmelerinde ortaya çıkmaktadır. Bu sözleşmelerin yerel para birimi dışında bir para birimi ile yapılması ve bu para birimlerinin yerel para birimi karşısında değerinin değişme olasılığı, şirket için doğrudan bir risk unsuru olarak görülmektedir.

Döviz kurlarının işlem etkisi, firmanın döviz cinsinden ödeme yapmasını gerektiren çeşitli tipte sözleşmelerin bulunması durumundan kaynaklanır. Bu işlemler arasında örneğin mal ve hizmet ithal ve ihracı, yabancı paraya bağlı borç ve alacaklar, yabancı sermaye yatırımları vs. yer almaktadır.³³

³⁰ M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Öğüç Yürükoğlu, a.g.e., s.80

³¹ Seyidoğlu, Halil. a.g.e.. s.247.

³² M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Öğüç Yürükoğlu, a.g.e., s.410.

³³ Seyidoğlu, Halil. a.g.e. s.247.

b. Dönüştürme Etkisi

Dönüştürme etkisi, işletmelerin varlık ve kaynaklarını farklı döviz kurları ile tutma zorunluluğu dolayısıyla döviz kurlarının birbirine çevrilmesi sırasında ortaya çıkan risktir.³⁴

Muhasebe etkisi olarak da bilinen dönüştürme etkisi, işletmelerin yabancı para birimi cinsinden olan varlık veya kaynaklarının yerel para birimine dönüştürülmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ana işletme açısından bağlı işletmelerine ilişkin finansal işlemlerin farklı para birimlerine dönüştürülmesi sebebiyle oluşabilecek kayıp ya da kazanç olasılığıdır.³⁵

Dönüştürme etkisi, ana şirket ve ana şirkete bağlı yabancı şirketin mali tablolarının konsolidasyonunun bir sonucudur. Bu konsolidasyon sonucunda, yabancı iştiraklerin bilançosundaki kur etkisinin ana şirketine aktarılması veya çevrilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Dönüştürme etkisi, bu nedenle bilanço kur riskidir ve diğer döviz kuru etkilerine göre daha karmaşıktır. Çoğu büyük çok uluslu şirket, işlem etkisini aktif olarak yönetirken, birçoğu dönüştürme etkisinin potansiyel tehlikelerinden daha az haberdardır.³⁶

Dönüştürme etkisi, genellikle net terimlerle, yani net yabancı varlıklar eksi net yabancı yükümlülükler ile ölçülmektedir.³⁷

Eğer bir kuruluş yabancı para cinsinden borçlanıp bunu dengeleyebilecek yabancı varlığa ve nakit akışına sahip değilse yabancı para biriminin yerel para birimi karşısında değerinin artması durumunda, bu borçlanmanın da artacağı anlamına gelmektedir.³⁸

İşletmeler faaliyetleri içerisinde farklı bölgelere yatırım yapabilir, fabrika açabilir ve farklı işlemler gerçekleştirebilmektedirler. Yabancı bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetlere ait varlıklarının ve kaynaklarının değeri, kendi bölgesindeki yerel para birimi karşısındaki değişikliklerden etkilenmektedir. İşletmelerin faaliyetleri içerisinde gerçekleşme ihtimali olan bu olası etki dönüştürme etkisi olarak adlandırılmaktadır.

³⁴ Mustafa Yıldırım, *Kriz Dönemlerinde Finansal Risk Yönetimi*, 1. b., İstanbul: Hiperlink Yayınları, 2012, s. 42.

³⁵ Seyidoğlu, Halil. a.g.e., s.272.

³⁶ Callum Henderson, *Currency Strategy*, 2.ed., Chichester: John Wiley & Sons, 2006, s.140.

³⁷ Döhringi B., *Hedging and Invoicing Strategies to Reduce Exchange Rate Exposure*, 2008, s.2.

³⁸ Karen Horcher, *Essentials of Financial Risk Management*, United States: John Wiley& Sons, 2005, .s.30

c. Ekonomik Etki

Ekonomik etki, döviz kuru değişikliklerinin ihracat ve yurtiçi satışlar gibi kalemlere, yerli ve ithal girdilerin maliyetine olan etkisidir.³⁹

Ekonomik etki, şirket değerinin döviz kurlarındaki dalgalanmalara olan duyarlılığını göz önünde bulundurmaktadır. Bu etki, işletmeye ait yabancı para cinsinden varlık ve yükümlülükleri defter değeri açısından tanımlayıp, muhasebe temelli işlem ve dönüştürme etkilerini karşılaştıran bir ekonomik değere odaklanır.⁴⁰

Ekonomik etki, işletmenin bugünkü değerinin kur değişimlerinden nasıl etkileneceğinin değerlendirilmesidir. Özellikle yabancı iştirakleri ve bağlı ortaklıkları olan işletmeler için bir risk unsurudur. Bu risk türü, işletmelerin döviz kurundaki yükseliş ve düşüslere bağlı olarak mevcut değerindeki değişimleri ifade etmektedir.

1.3.2.3.3. Faiz Oranı Riski

Faiz oranı riski, faize bağlı finansal varlıkların değeri üzerinde, faiz oranlarındaki değişimlerden dolayı ortaya çıkacak olan muhtemel değişimleri ifade etmektedir.⁴¹

Faiz oranı riski hem borçlanan hem de yatırım yapan işletmeyi doğrudan etkilemektedir. Bu risk, verilen teminatlar, sağlanan fonların vadesi ve finans piyasalarındaki gelişmelerin durumuna bağlıdır. Faiz oranı riski, genel olarak iki kategoride sınıflandırılabilir. Birincisi, kısa vadeli finansmanı artırmak için kullanılan menkul kıymetler veya finansal araçlara ilişkin risklerdir. Bu kaynakların vadesi bir yılın altında olması nedeni ile riskleri büyük oranda para piyasasındaki gelişmelere bağlıdır. İkincisi, daha uzun vadeye sahip finansal araçlardır, burada yer alan kaynaklar kısa dönemlere ayrılmış daha uzun vadeli finansal araçlardır. Buradaki faiz oranı riski büyük ölçüde sermaye piyasasındaki gelişmelere bağlı olmaktadır.⁴²

Faiz oranı riski, faiz oranlarındaki olası değişikliklerin yol açtığı bir risktir. Bu olası değişiklikler sonucunda borçlanma maliyetleri artmakta ve nakit akışları üzerinde de olumsuz bir etki yaratabilmektedir. Borçlanma maliyetlerinin artması yatırım

³⁹ Callum Henderson, a.g.e., s.142.

⁴⁰ Kent D. Miller Jeffrey J. Reuer, Firm Strategy and Economic Exposure to Foreign Exchange Rate Movements, *Journal of International Business Studies*, Volume 29, Issue 3, September 1998, s 493.

⁴¹ Mustafa Yıldırım, a.g.e., s. 46

⁴² Merna, Tony, and Faisal F. Al-Thani. *Corporate Risk Management*, John Wiley & Sons, Incorporated, 2008 s.127.

olanaklarını kısıtlarken, artan maliyetler sonucu işletme içerisinde nakit sıkıntısını da beraberinde getirmektedir.

Faiz oranı riski, faiz oranlarındaki değişimler (mutlak faiz oranı riski), verim eğrisinin şeklindeki değişiklikler (getiri eğrisi riski), maruz kalınan risk ve üstlenilen risk yönetimi stratejileri arasındaki uyumsuzluklar gibi çeşitli nedenlerden kaynaklanabilmektedir.⁴³

Faiz oranı riskini etkileyen risk unsurları;

a) Mutlak Faiz Oranı Riski

Mutlak faiz oranı riski, faiz oranlarında yukarı veya aşağı yönlü değişme ihtimalinden kaynaklanmaktadır.⁴⁴

Faiz oranlarındaki değişimler, işletmelerin karlılığı açısından önemli bir yere sahiptir. Genel olarak faiz oranları değişimleri iki farklı yönde gerçekleşmektedir. Faiz oranlarının artması durumu incelendiğinde, yabancı kaynağa sahip bir işletme açısından, proje maliyetlerinin artmasına, bütçelerde değişikliğe neden olabilmektedir. Faiz oranlarının azalması durumunda ise borç veren ya da finansal yatırım yapan bir işletme için sorun teşkil etmektedir. İşletmeler için, faiz oranlarındaki düşüş, benzer yatırımlardan elde ettiği faiz gelirinin düşmesine veya yapılan yatırımlardan yetersiz getiri elde etmesine neden olabilmektedir.

b) Verim Eğrisi Riski

Verim eğrisi, kısa vadeli faiz oranları ile uzun vadeli faiz oranları arasındaki farkların gösterildiği eğridir. Sıradan bir faiz piyasasında verim eğrisinin eğimi yukarı doğrudur. Ödünç verenlerin yüksek risk üstlenmesinden dolayı, uzun vadeli faiz oranları kısa vadeli faiz oranlarından yüksektir. Vadeler arasındaki faiz farklarının değişimi ile verim eğrisinin eğiminin düzleşmesi veya yukarı doğru olması, borçlanma, yatırım kararları ve ek olarak kârlılık üzerinde baskı yapabilmektedir. Verim eğrisi yukarı doğru hareketlendiği zaman, uzun vadeli faiz oranları kısa vadeli faiz oranlarından yüksektir ve uzun vadeli faizlere talep daha yüksektir. Uzun vadeli faiz oranları değişmeden kalırken, kısa vadeli faiz oranları düşebilir. Dik verim eğrisi, vadeli

⁴³ Karen Horcher, a.g.e., .s.24.

⁴⁴ Karen Horcher, a.g.e., s.26

faizlerin daha pahalı olması anlamına gelir ve kısa vadeli borçlanmaya göre uzun vadeli borçlanma daha yüksek maliyetli ve yüksek risk kaynağıdır.⁴⁵

c) Yeniden Yatırım veya Borçlanma Riski

Yeniden yatırım veya borçlanma riski, yapılan yatırımların veya alınan borçların vadelerinde, faiz oranlarının tahmin edilen veya beklenenden daha yüksek olması durumunda yeniden yatırım yapılmasına veya yeniden finansman sağlanmasına yol açmasıdır. Bu durumda yeniden yatırım veya geri ödeme riski doğar. Devir oranının kesin olarak tahmin edilememesi, yatırımın veya projenin genel karlılığını etkileme potansiyeline sahiptir.⁴⁶

Cari faiz oranları tahminlerden yüksekse, borçlanma vadesinde yeniden borçlanma veya yatırım riski ortaya çıkmaktadır. Yatırımcılar, kısa vadeli faizlerin cari faizden düşük olması durumunda yatırımlarını değiştirebilir, tahvillere yatırarak faiz oranı riskinden kurtulmak isterler. Borçlanma tahvili ihraç edenler ise, uzun vadeli faizlerin cari faizden çok yüksek olması durumunda, değiştirilebilir borçlanma araçlarıyla yeniden borçlanma veya borçlanma aracını değiştirerek riskten kurtulmak isterler.⁴⁷

d) Baz Riski

Finansal araçlara uygulanan faiz oranları, belli dönemlerde diğer finansal araçlardan farklı oranlarda değişebilir. Buna baz risk denilmektedir. Bu risk, farklı finansal varlık ve yükümlülüklerdeki faiz oranlarının farklı derecelerde değişebilmesinden kaynaklı bir risktir.⁴⁸

Faiz oranları üzerinde gerçekleşen değişikliklerin etkisi her bir finansal araç için farklı olabilmektedir. Baz risk, işletmelerin kaynak ve kullanım vadeleri arasında uyumsuzluk olmasa bile, bankaların faiz oranları ile finansal araçların faiz oranları arasındaki eksi korelasyon nedeniyle zarara uğrama ihtimalidir.⁴⁹

⁴⁵ Mustafa Yıldırım, a.g.e. s.48

⁴⁶ Karen Horcher, a.g.e., s.28

⁴⁷ Mustafa Yıldırım, a.g.e., s.49

⁴⁸ Elisabetta Gualandri, The Approaches to Interest Rate Risk of Supervisory Authorities Financial Institutions, Bangor: *Institute of European Finance*, 1991,s.4.

⁴⁹ M.Ayhan Altıntaş, *Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği*, 1. b., Ankara: Turhan Kitapevi, 2006, s.132-133.

Baz risk, türev sözleşmeleri gibi bir finansal riskten korunmanın, riske maruz kalmayı dengelemek için aynı yön veya büyüklükte hareket etmemesi riskidir ve bir uyumsuzluk olduğunda ortaya çıkmaktadır.⁵⁰

1.3.2.3.4. Hisse Senedi Riski

Hisse senedi portföyünün ileride oluşabilecek piyasa hareketlerinden dolayı karşı karşıya olduğu risktir.⁵¹

Hisse senedi sahipleri ya da hisse senedine yatırım yapmayı planlayan yatırımcılar için, hisse senedi fiyatlarının değişimi sonucunda portföy değerinin azalması, hisse senedi fiyatlarının yükselmesinden kaynaklı bugüne göre daha az sayıda hisse senedi ya da daha fazla ödeme yaparak öngörülen sayıda hisse senedi satın alabilme risklerini kapsamaktadır.⁵²

Hisse senedi riski, organize piyasalarda işlem gören hisse senetleri için daha da ön plana çıkmaktadır. Bu piyasalar, yaşanan ekonomik, siyasi vb. gibi tüm etkenlerin etkisi ile hareket etmektedir. Tüm bu etkenlerin hisse senetleri fiyatları üzerinde de tesiri oldukça yüksektir.

1.3.2.4. Kredi Riski

İşletmeler, banka ya da tahvil ihracı yolu ile finansman sağlayabilmektedirler. Her iki durumda da kredi kuruluşları, borçlunun borç yükümlülüklerini yerine getirme gücünü yani kredi vadesinin sonunda anapara ve faizleri ödeme gücünü göz önünde bulundurur. Kredi riski bu nedenle, borçlunun sözleşme şartlarına göre borç ödemelerini gerçekleştirememe olasılığıdır.⁵³

Kredi riski, iki taraf arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde kredi veren kuruluş ve krediyi alan gerçek veya tüzel kişilerin belirlenen koşullara uygun bir şekilde yükümlülüklerini yerine getirememe ihtimalidir.

Kredi riski, bir kuruluşun ödeme yapacağı veya diğer tarafın ödemesi gereken bir borcu olduğu durumlarda ortaya çıkmasından dolayı genellikle tek yönlü bir risk olarak

⁵⁰ Karen Horcher, a.g.e., s.29.

⁵¹ M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Ögüç Yürükoğlu, a.g.e., s.123.

⁵² Raif Parlakkaya, a.g.e., s.84-85.

⁵³ A. Rashad Abdel-khalik, a.g.e., s.45

düşünülmektedir. Fakat kredi riski, kendi içerisinde temerrüt, karşı taraf, yasal, ülke ve yoğunlaşma riski gibi risk unsurlarından oluşmaktadır.⁵⁴

1.3.2.5. Likidite Riski

Likidite riski, ekonomik olarak makul seviyelerde fon temin edilememesinden kaynaklanan zarar riski olarak tanımlanabilmektedir. Aslında, devam eden iş operasyonları için hayati önem taşıyan nakit sağlama girişiminde yaşanan ekonomik kayıp riskidir.⁵⁵

Likidite riski, işletmelerin yükümlülüklerini yerine getirememesi ve faaliyetleri sürdürebilmek adına yeterli nakde sahip olamama riskidir. Bu risk, işletme içerisinde nakit giriş ve çıkışlarının dengesinin bozulmasına neden olmaktadır.

İşletme içerisinde her türlü faaliyet adına nakit ve kolaylıkla nakde dönüştürülebilecek kaynakların mevcudiyeti olan likidite, tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlar. Likidite yetersizliği durumunda işletmelerin faaliyetleri ciddi anlamda olumsuz etkilenirken, finansal sıkıntılarla karşılaşma olasılığı artmaktadır.

İşletmenin maruz kaldığı tüm riskler, likidite riskini etkilemektedir. Bu risk, bankalar üzerinde çok büyük bir etkiye sahip olsa da hem sanayi hem de ticari işletmeler açısından da önem taşımaktadır. Özellikle sermaye yapısı itibarıyla, yabancı kaynak oranının yüksek olduğu işletmelerde, likidite riskinin kredi riski doğurarak maliyetlerini ciddi anlamda arttırdığı görülmektedir. Bu nedenle bu riskin yönetilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

1.4. Finansal Riskin Ölçülmesi

Finansal riskin ölçülmesi için öncelikle doğru risk ölçüsünün belirlenmesi gerekmektedir. Bu ölçü, belirlenen zaman aralığında kurumların faaliyet gösterdikleri piyasadaki finansal koşulları, gelecek dönemde gerçekleşebilecek olayların ve

⁵⁴ Karen Horcher, a.g.e., s.104.

⁵⁵ Banks, Erik, *Liquidity Risk Managing Asset and Funding Risk*, Palgrave Macmillan, 2005, s.4

gerçekleşen olayların muhtemel etkilerini göz önünde bulunduran ve parasal değer cinsinden ifade edilen bir ölçü olarak tanımlanabilmektedir.⁵⁶

Belirlenen risk ölçüsü çerçevesinde finansal riskler ölçülmektedir. Ölçümü gerçekleştirebilmek için de belirli yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Finansal riskin ölçülmesinde kullanılan belli başlı yöntemler; Aralık (GAP) Analizi, Durasyon Analizi, Stres Testi ve Senaryo Analizleri, Riske Maruz Değer olarak sayılabilmektedir.

1.4.1. Aralık (GAP) Analizi

Aralık analizi, faiz riski yönetiminde kullanılan sistem ve prosedürlerin işlevsellikleri ve faydaları arasındaki farklılıkları bulmak için yapılan statik bir analiz türüdür. Bu analiz aracılığıyla vade, süre, döviz aralığı gibi farklı analizler yapılabilmekte ve daha çok ‘aktif pasif yönetimi’ kapsamında kullanılmaktadır. Ayrıca, finansal kurumların bilanço kalemlerinin vadesini dikkate alarak dönüş sürelerinin karşılaştırılmasına ve bu sayede vade uyumsuzluklarının da tespit edilmesine olanak sağlamaktadır.⁵⁷

Belirli bir zaman aralığında, faize karşı duyarlı aktiflerle pasifler arasında oluşan farkı yansıtmasından dolayı sadece faiz oranı riski yönetiminde değil aynı zamanda likidite riski yönetiminde de kullanılmaktadır. Faize duyarlı aktifler ile pasifler arasında vadeler açısından farka GAP denir. Eğer faize duyarlı aktifler pasifleri aşıyorsa pozitif GAP, pasiflerin aktifleri aşması durumunda ise negatif GAP ortaya çıkmaktadır.⁵⁸

Bu analiz, varlık ve kaynaklar arasındaki uyumsuzluğu dikkate alarak piyasa oranı veya fiyat değişimlerine maruz kalan bir varlığın veya portföyün duyarlılığını ölçmektedir.

1.4.2. Durasyon (Süre) Analizi

Durasyon kavramı ilk olarak Frederick Macaulay tarafından, herhangi bir borçlanma aracının etkin vadesini veya süresini hesaplamak için ortaya atılmıştır.

⁵⁶ K. Evren Bolgün ve M. Barış Akçay, *Risk Yönetimi: Gelişmekte Olan Türk Finans Piyasasında Entegre Risk Ölçüm ve Yönetim Uygulamaları*, 2. b., İstanbul: Scala Yayıncılık, 2005, s. 353.

⁵⁷ M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Ögüç Yürükoğlu, a.g.e., s.161.

⁵⁸ Raif Parlakkaya, a.g.e., s.75.

Durasyon analizi ise Macaulay'ın borçlanma araçlarına ait tüm nakit akışlarının ortalama vadesini ölçen durasyon yani süre kavramına dayanmaktadır.⁵⁹

Durasyon, nakit akımlarının bugünkü değerinin faiz karşısındaki etkisini ölçen bir analiz türüdür. Bilançoda yer alan kalemlerin ortalama vadeden farklılaşma olasılığını belirlemede kullanılır. Bu analiz, ortalama vadeye göre nakit akımlarını yeniden fiyatlandırılmasına dayanarak ağırlıklandırılan bugünkü değeri ifade eden dolayısıyla piyasa değerini dikkate alan bir yöntemdir.⁶⁰

1.4.3. Stres Testi ve Senaryo Analizleri

Stres testi ve senaryo analizleri, finansal kurumların bilançoları içerisinde alım-satım işlemlerine konu olan hesaplardaki yüksek oranda kazanç/kayıplara neden olabilecek ya da risk yönetimini güçleştirecek önemli faktörlerin ölçülmesidir. Bu faktörler, gerçekleşme olasılığı düşük fakat gerçekleşmesi durumunda büyük zararlara yol açabilecek piyasa riski, kredi riski, operasyonel risk ve diğer tüm ana risklere yol açan finansal olayları içermektedir.⁶¹

Senaryo analizi, farklı veya tesadüfi olarak belirlenmiş senaryolarda bir enstrüman ya da portföyün değerini analiz ederek potansiyel kaybın değerlendirilmesi için yararlı bir yol sunmaktadır. Korelasyonlar statik değil dinamiktir ve bu nedenle farklı senaryolarda farklı korelasyon varsayımları kullanılmaktadır.⁶²

Senaryo analizinde, belirli varsayımlar üzerinden bir enstrümanın ya da portföyün maruz kaldığı risklere göre performansı ölçülmektedir. Bu performans ölçülürken piyasa fiyatlarında ya da oranlarda farklı senaryolar oluşturulur. Bu senaryolar, işletme içerisinde özellikle finansal kararlar alınırken kullanılabilir.

Stres testi senaryo analizine benzer ancak performansı daha seyrek ve daha önemli pazar hareketleri altında değerlendirilmek üzere tasarlanmıştır. Stres testi, risk yöneticisinin ek şartlar altında bir dizi muhtemel kayıpların nasıl performans göstereceğini belirlemesine izin vermektedir. Bir finansal enstrüman veya portföyün

⁵⁹ Frederic S. Mishkin, Stanley G. Eakins, *Financial Markets And Institutions, New York: Workbook to Accompany Financial Markets an Institutions*, Pearson, USA: 2012, s.576.

⁶⁰ K. Evren Bolgün ve M. Barış Akçay, a.g.e., s.359.

⁶¹ K. Evren Bolgün ve M. Barış Akçay, a.g.e., s.551.

⁶² Karen Horcher, a.g.e., s. 209.

potansiyel etkisini değerlendirmek için bir veya daha fazla değişkeni değiştirmeyi veya önemli tarihi fiyat değişiklikleri yapmak için kullanılmaktadır.⁶³

1.4.4. Riske Maruz Değer

Riske Maruz Değer (RMD), diğer teknik alanlarda rutin olarak kullanılan standart istatistiksel teknikleri kullanan bir risk değerlendirme yöntemidir. Genel hatlarıyla, belirli bir dönem içerisinde, belirli bir güven aralığında ortaya çıkabilecek en yüksek zararı özetlemektedir. Sağlam bilimsel temellere dayanan RMD, kullanıcılara piyasa riskinin özet bir ölçüsünü sunmaktadır.⁶⁴

RMD, istatistiki bir yöntem olmakla birlikte piyasa riskinin ölçülmesinde son yıllarda oldukça sık kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntem aracılığıyla, belirli bir dönem ve güven aralığı belirlenerek ortaya çıkabilecek en yüksek zarar tespit edilmeye çalışılmaktadır.⁶⁵

Riske maruz değer aracılığıyla, bir yatırımın ya da portföyün kayıp olasılıkları tahmin edilmektedir. Piyasa fiyat değişimleri temel alınarak, her bir değişimin en yüksek zarar etkisini ortaya çıkarmaktadır. Riske maruz değer hesaplamaları farklı yöntemler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Literatürde çok farklı yöntemler olmasına karşın, en çok kullanılan yöntemler; Tarihsel Verilerin Simülasyonu, Varyans-Kovaryans Ölçümü ve Monte Carlo Simülasyonudur.

1.5. Finansal Risk Yönetimi

Risk yönetimi kavramı ilk olarak 1967 yılında Londra'da sigorta sektöründe oluşturulan risk havuzları sayesinde ortaya çıkmıştır. Bu kavram, 1970'li yıllara kadar sigorta olarak kullanılmış sonrasında ayrı bir kavram olarak kabul görmeye başlanmıştır. 1973-1979 yılları arasında yaşanan petrol krizi ve Bretton Woods anlaşmasının sona ermesi ile riskin öneminin artması ve risk oranlarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi için danışmanlık talepleri gündeme gelmiştir. 1990'lı yıllarda ise risklerin çeşitlendiği ve kapsamının arttığı bir dönem olmuştur. Bunun etkisiyle birlikte

⁶³ Karen Horcher, a.g.e., s. 212

⁶⁴ Philippe Jorion, *Value at Risk: The New Benchmark for Managing Financial Risk*, Edition 3, The McGraw Hill Companies, USA: 2007, s.9.

⁶⁵ K. Evren Bolgün ve M. Barış Akçay, a.g.e., s.389.

kurumlar, maruz kaldıkları risklerin kapsamının gün geçtikçe genişlediğini ve genişlemeye devam edeceğini fark etmişler ve öncelikle iflasa neden olabilecek riskler üzerinde durmuşlardır. Bu dönemden sonra ise risklerle başa çıkabilmek adına risk yönetimine önem verilmeye başlanmıştır.⁶⁶

1995 yılında ilk olarak Meksika’da başlayan ve sonrasında 1997’de Asya’da devam eden ve 1998 yılında Rusya ve Latin Amerika’ya yayılan kriz dalgası özellikle finansal piyasalarda faaliyet gösteren kuruluşlar için risk yönetiminin önemli hale gelmesine neden olmuştur. Gelişmekte olan piyasalarda yaşanan bu krizlerin sonrasında 2001 yılında Türkiye ve Arjantin’de yaşanan ekonomik krizler, finansal piyasaların bütünleşmesi ile diğer ülkeleri de etkileyebileceğini gündeme getirmiştir. Ülke ekonomileri üzerinde belirlenen politikaların başarısızlığı dolayısıyla tüm finansal sistemi etkilemiştir.⁶⁷

Yaşanan olumsuz gelişmelerin etkisiyle ülke ekonomilerini ve şirketleri iflasa sürükleyen finansal risklerin yönetilmesi daha da önemli hale gelmiştir. Günümüzde ise, küreselleşmenin etkisiyle birbirine bağlı olan ülke ekonomileri ve şirketler, finansal risk yönetimi konusunda yeni yöntemler ve araçlar geliştirmeye devam etmektedirler.

Finansal risk yönetimi; kur, faiz, emtia fiyat gibi değişkenleri göz önünde bulundurarak alınan finansal kararların sonuçlarında ortaya çıkabilecek risklerin belirlenmesi, bu risklere uygun riskten korunma tekniklerin bulunması ve bu tekniklerin duyarlılık derecelerinin belirlenerek uygun çözümlerin zamanında yerine getirilmesi sürecini kapsamaktadır. Finansal risklerin doğru bir şekilde yönetilebilmesi adına, maruz kalınan risklerin devamlı olarak gözden geçirilmesi ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Finansal risk yönetim süreci, her işletmenin farklı durumlarına özel olarak belirlenen dinamik bir süreçtir.⁶⁸

Bu süreç, işletmelerin faaliyetleri nedeniyle, bünyelerinde taşıyabileceği döviz kuru, faiz oranı, emtia fiyat ve hisse değer riskleri gibi finansal risklerin, firma üzerinde yaratabileceği finansal etkilerin ölçülmesini ve maruz kalınan risklerin kontrol altında

⁶⁶ Ruveyda Kızılböğâ, Risk Yönetimi ve Ülke Uygulamalarında Risk Yönetim Modelleri, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Yıl 4 - Sayı 7 – Kasım 2012, s.307-316.

⁶⁷ Öcal Usta, a.g.e., s.216 – 217.

⁶⁸ Sayılğan, G., Finansal Risk Yönetimi, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1995, c. 50, s. 1-2, ss. 323-334.

tutulabilmesi için çeşitli stratejiler oluşturulmasını ve bu doğrultuda belirli araç ve yöntemlerden yararlanılması faaliyetlerini içermektedir.⁶⁹

1.5.1. Finansal Risk Yönetim Süreci

Genel olarak finansal risk yönetim faaliyeti üç temel adımdan oluşmaktadır:

- Firmanın faaliyet sonuçlarını etkileyebilen riskin kapsamlı bir şekilde tanımı ve sınıflandırılması,
- Beklenen zararın büyüklüğü ve ihtimali ile firmanın değerini etkileyen durumlarla ilgili riskin ölçülmesi ve
- İşletmenin risklerini zamanında ve kabul edilebilir sınırlar içine çekebilmek için en iyi formülasyonun uygulanmasıdır.⁷⁰

Finansal risk yönetim sürecinde öncelikle, işletme faaliyetlerine ilişkin maruz kalılabilecek risklerin tanımlanması ve bu risklerin sınıflandırılması gerekmektedir. Her işletme açısından farklılık gösterebilecek olan bu risklerin belirlenememesi ya da eksik belirlenmesi, sürecin yönetimi açısından sıkıntı oluşturabilmektedir. Diğer bir aşama olan riskin ölçülmesinde ise doğru yöntemin seçimi önem arz etmektedir. Her risk türüne uygun olarak belirlenen finansal risk ölçüm yöntemleri uygun bir şekilde belirlenmelidir. En son olarak uygulanması gereken ise belirlenen risk sınırları ölçüsünde, finansal risk yönetiminde kullanılan yöntemlere başvurmak ve en iyi yol haritasını oluşturmaktır.

1.5.2. Finansal Risk Yönetiminde Kullanılan Yöntemler

Her ekonomi, kurum ya da işletme farklı finansal risklere maruz kalmaktadır. Bu riskler, ülkenin ve o ülkede faaliyet gösteren kurumların ya da işletmelerin bulunduğu coğrafi konumu, sahip olduğu üretim kaynakları, iş gücü potansiyeli, sermaye durumu gibi birçok değişken ile farklılık göstermektedir. Bu farklılıktan dolayı, finansal risklerin yönetilmesinde farklı yöntemler kullanılmaktadır.

⁶⁹ Mehmet Bolak, a.g.e., s.82.

⁷⁰ Arun Bansal ve diğerleri, 'Financial Risk and Risk Management Technology (RMT): Issues and Advances', *Working Paper Series*, September 1991,s.3-4

Finansal risk yönetiminde sigorta, aktif-pasif yönetimi ve hedging olmak üzere üç farklı yöntem kullanılmaktadır. Sigorta, sadece belirli riskleri koruma altına alabilen ve genellikle doğal afet, yangın, kaza, sel gibi gerçekleşmesi durumunda sadece bir kaybın giderilebilmesini sağlayan bir sözleşmedir. Diğer bir yöntem olan aktif pasif yönetimi ise işletmelerin bilançosunda yer alan varlık ve kaynakların birbiri ile dengelenmesi temeline dayanmaktadır. Riskten korunma (hedging) yönteminde ise çeşitli finansal araçlar yardımıyla mevcut risklere ters pozisyonlar yaratmak ve riskleri minimize etmek amaçlanmaktadır.⁷¹

1.5.2.1. Sigorta

Sigorta sözcüğü dilimize, Latin kökenli İtalyanca “Sigurta” sözcüğünden aktarılmış olup, “Güvence” veya “Tazmin” anlamına gelmektedir. Bireyler ve kurumlar, günlük yaşantı içinde, toplumsal veya ekonomik uğraşlar yahut yangın, fırtına, sel, deprem gibi sayılamayacak kadar çok rizikoların, tehlikelerin tehdidi altında bulunmaktadır. Bu açıdan, bireyler ve kurumlar güvencelerini sağlamak maksadıyla, tehlikeleri ve rizikoları olanakları dâhilinde yok etmeye çalışırlar. Ancak, her zaman rizikoları, tehlikeleri fiilen yok etmek mümkün olmayabilir. *“Kişilerin ve kurumların bu tür olaylar sonucunda meydana gelen zararları, karşılıklı yardım ve dayanışma esasında giderme düşüncesi sigorta sisteminin ortaya çıkmasını sağlamıştır.”*⁷²

*“Sigorta, aynı veya benzer tehlikelere maruz bulunan kişiler topluluğunda, rizikonun gerçekleşmesi karşılığında giderilmesine yönelik olarak bağımsız bir hukuki talep hakkına sahip olunmasıdır.”*⁷³

Sigorta, sigorta şirketi ile gerçek/tüzel kişiler arasında imzalanan bir sözleşmedir. Bu sözleşme, ileride gerçekleşme ihtimali olan bir durum sonucunda oluşabilecek bir kaybın giderilmesi adına yapılmaktadır. Sözleşme gereği gerçek/tüzel kişiler bugünden bir prim ödemektedir. Bu prim karşılığında kayıp durumu güvence altına alınmakla birlikte maddi kaybın transferi de sigorta şirketine geçmektedir. Bir olasılık olan kayıp durumu gerçekleşse bile gerçek/tüzel kişiler herhangi bir maddi kayıp yaşamamaktadır.

⁷¹ Mehmet Bolak, a.g.e., s. 85.

⁷² Davut Karaman vd., *Sigorta*, 3. b., İstanbul: Beta Yayıncılık, 2013, s.7.

⁷³ Mustafa Çeker, *Sigorta Hukuku*, 7.b., Adana: Karahan Kitabevi, 2013, s. 2.

1.5.2.2. Aktif /Pasif Yönetimi

Finansal kurumlar ve büyük şirketler tarafından varlık ve yükümlülüklerinden kaynaklanan nakit akımlarının; vade, döviz ve faiz uyumsuzluklarının kontrol altına alınması amacıyla kullanılır. Faizlerde oluşabilecek dalgalanmalardan korunma, likidite riskine neden olabilecek uyumsuzlukları belirleme, izleme ve yönetme de diğer amaçlar arasındadır.⁷⁴

Aktif pasif yönetimi işletme bilançosunda yer alan kalemlerin birbiri ile dengelenerek, hesapların optimum seviyelerde tutulmasını sağlayan bir yöntemdir. Aktif yönetimi dönen/duran varlık dengesi, likidite durumu, optimum stok miktarı gibi işletme varlıklarının uygun dağılımını içerirken, pasif yönetimi ise sağlanan fonların uygun dağılımını kapsamaktadır.

1.5.2.3. Riskten Korunma (Hedging)

*“Finans literatüründe hedging, üstlenilen bir riski elimine edecek karşıt bir işlemi yapma faaliyeti olarak tanımlanır. Bir başka tanıma göre hedging, aktif veya pasifte alınması düşünülen bir pozisyonun yerine, geçici olarak ikame edilen pozisyonu ya da mevcut bir aktif veya pasif pozisyonun kapatılacağı zamana kadar alınan ters pozisyonu ifade etmektedir.”*⁷⁵

Riskten korunma (Hedging), bireylerin ya da kurumların mevcut pozisyonlarından kaynaklanan riskleri türev finansal araçlar yardımıyla kontrol altına almalarıdır. Bu riskler, yatırımcılar için oluşturdukları portföyden veya kurumlar için uluslararası ticaret yapmaları durumunda döviz kurlarında oluşabilecek fiyat dalgalanmaları gibi farklı nedenlerden kaynaklanabilmektedir.

Riskten korunma, fiyat dalgalanmasından kaynaklanan zarar riskini azaltma yöntemidir. Eşzamanlı olarak eşit miktarlarda aynı veya çok benzer ürünlerin bir piyasada gelecekteki fiyat değişikliği ile beklentili olarak diğer bir piyasada tersi bir beklentiyle alınması veya satılması ile yapılan dengeleme işlemidir.

⁷⁴ M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Ögüç Yürükoğlu, a.g.e., s.28.

⁷⁵ Raif Parlakkaya, a.g.e., s.96.

İşletmeler, riskten korunma aracılığıyla fiyat, kur ve faiz oranı dalgalanmalarına karşı beklentileri göz önünde bulundurarak ve sahip oldukları pozisyona karşı negatif bir korelasyon oluşturarak zarar riskini minimum seviyeye dūřürmeyi amaçlamaktadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

RİSKTEN KORUNMA VE TÜREV FİNANSAL ARAÇLAR

2.1. Riskten Korunma

Risk kavramının ortaya çıkışından itibaren, maruz kalınan riskleri yönetme ihtiyacı doğmuştur. Bireysel anlamda riskten korunma adına M.Ö. 2000’li yıllarda yapılan opsiyon sözleşmeleri riskten korunma ihtiyacına kanıt olarak gösterilebilmektedir. Riskten korunmanın tarihi her ne kadar geçmişe dayansa da özellikle 1970’li yıllardan itibaren şirketlerin ekonomik anlamda etkilenmesi riske olan yaklaşımın değişmesine neden olmuştur. Değişen ekonomik koşullar işletmeleri, faaliyetleri sırasında maruz kaldıkları risklerin etkilerini azaltmak amacıyla farklı risk yönetimi süreçlerine yöneltmiştir. Bu dönemde işletmeler özellikle finansal riskleri yönetmek amacıyla birçok farklı yöntem uygulamıştır. Bu yöntemlerin uygulanmasında gözetilen temel amaç oluşan dalgalanmaların etkisini en aza indirmek, ekonomik anlamda riskten korunmaya çalışmaktır.

Riskten korunma (hedging), finansal ya da finansal olmayan kuruluşlar tarafından şimdiki ya da gelecekteki nakit pozisyonundan doğabilecek riski azaltmak,¹⁵³ bir varlık veya yükümlülüğe bağlı doğabilecek bir pozisyonu dengelemek veya bir pozisyonu likid oluncaya kadar korumak amacıyla geçici bir ikame oluşturmaktır.¹⁵⁴

Riskten korunma, kişi ya da kurumların, sahip oldukları pozisyonlardan kaynaklanan risklere karşı, belirli araçlar yardımıyla kendilerini güvence altına almaya çalışma yöntemidir. Bu riskler, kişi ya da işletmelerin sahip oldukları kur, faiz oranı, emtia fiyatlarındaki değişimler gibi fiyat dalgalanmalarında ortaya çıkabilmekte ve bu fiyat dalgalanmalarına karşı önlem alınmasını sağlamaktadır. Riskten korunma, eşzamanlı olarak gerçekleştirilen işlemler aracılığıyla var olan pozisyonun, tam tersi bir pozisyonu ile yapılan dengeleme işlemidir. Bu dengeleme işlemi, zarar riskini azaltma amacıyla temel beklentilere göre fiyat dalgalanmalarına karşı negatif korelasyon ile gerçekleştirilmektedir.

¹⁵³ Nurgül Chambers, *Türev Piyasalar*, 2. b., İstanbul: Beta Basım, 2007, s.153-154.

¹⁵⁴ Mehmet Bolak, a.g.e., s.91

Riskten korunma işlemleri finansal araçlar aracılığı ile yapılabileceği gibi, aynı döviz cinsinden yatırım yapma ve borçlanma ya da farklı stratejik yatırımlar gibi doğal yollarla da yapılabilmektedir.

İşletmelerin, riskten korunma işlemlerinde temel amaçları, değerlerini maksimize etmektir. Bu amacı gerçekleştirebilmek adına, literatürde firmalar genellikle dört temel gerekçeye odaklanmaktadır.

Bunlar arasında;

- Nakit akış belirsizliğini azaltmak,
- Mali sıkıntı olasılığını düşürmek,
- Beklenen vergileri azaltmak ve
- Borç kapasitesini arttırmak sayılabilmektedir.¹⁵⁵

İşletmelere ilişkin literatürde, riskten korunma işlemlerine yönelik birçok ampirik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar ışığında firmaların, birçok farklı nedenlerle, riskten korunma işlemlerini gerçekleştirdikleri ortaya koyulmuştur. Bu nedenlerin temelinde yatan ise firmanın değerini maksimize etmektir. Bu çalışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Smith ve Stulz (1985): İşletmelerin temelde 3 farklı nedenden dolayı riskten korunma işlemlerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bunlar; vergiler, mali sıkıntılarının maliyeti, yönetsel riskten kaçınmadır. Ayrıca, vergiye tabi gelirlerin değişkenliğinin azaltılması yolu ile vergilerin değişkenliği azaltılabilmektedir. Riskten korunma ile olası iflas işlem maliyetlerinin azaltılması ve olası finansal krizlerin maliyetinin azaltılması sağlanabilmektedir. Bununla birlikte, yöneticilerin işletme üzerindeki olası kötü senaryolara dair iddialarını üstlenmeleri için gereken tazminat miktarını azaltmaları da firmanın değerini artırabilmektedir. Bu değer artması da, ancak maliyet etkinliği ile mümkün olabilmektedir.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Stephen D. Treanor, David A. Carter, Daniel A. Rogers, Betty J. Simkins, Operational and Financial Hedging: Friend or Foe? Evidence from the U.S. Airline Industry, *Journal of Accounting and Finance*, Vol. 13, Iss. 6, 2013, s.65-66

¹⁵⁶ Clifford W. Smith, Rene M. Stulz, The Determinants of Firm's Hedging Policies, *The Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 20(4), pp. 391-405, 1985.

- Froot, Scharfstein, and Stein (1993): Riskten korunma ile, nakit akışındaki değişikliğin azaltılarak işletmelerin değeri arttırılabilmekte ve karlı yatırım fırsatlarından faydalanmaları sağlanabilmektedir. Bu nedenle, riskten korunma, nakit akışlarındaki değişkenliği azaltarak yatırım düzeyini arttırmaktadır. Artan yatırım düzeyi, daha karlı yatırım fırsatlarını değerlendirmelerine olanak tanımaktadır.¹⁵⁷
- Nance, Smith, and Smithson (1993): İşletmeler riskten korunma ile önemli ölçüde vergi indirimine sahip olmaktadır. Riskten korunma işlemini gerçekleştirerek nakit akışındaki değişkenliği azaltarak beklenen vergi yükümlülüklerini düşürebileceklerdir. Riskten korunma, işletmelerin beklenen vergileri, finansal sıkıntı maliyetlerini ve diğer aracılık maliyetlerini de azaltarak değerini arttırmaktadır.¹⁵⁸
- DeMarzo ve Duffe (1995): Yöneticiler, işletmelerinin performansına dayalı olarak iş piyasası tarafından değerlendirilebilmesi ve iyi profesyoneller olarak itibarlarını korumaları için riskten korunma işlemi gerçekleştirmektedir.¹⁵⁹
- Schrand ve Unal (1998): İşletmelerin, tek bir varlığa ya da kaynağa ilişkin nakit akış dağılımını etkileyen çoklu risk kaynaklarına yaklaşmak ve sadece riski azaltmak için değil, aynı zamanda en olumlu risk-getiri dengelemesini temsil eden bir risk dağılımına erişmek için, riskten korunma işlemi gerçekleştirmeleri gerekmektedir.¹⁶⁰
- Leland (1998): İşletmeler, riskten korunma ile borçlanma kapasitesini artırabilmekte ve daha yüksek kaldıraç oranına izin vermektedir. Aynı zamanda finansal sıkıntının beklenen maliyetlerini düşürebilmektedirler.¹⁶¹
- Allayannis ve Weston (2001): Koruma politikası başlatan işletmelerin, korunma politikasına sahip olmayan işletmelere göre daha fazla bir değer artışı yaşadıklarına ve korunmaya devam etmeyi seçen işletmelere kıyasla korunmaya

¹⁵⁷ Kenneth A. Froot, David S. Scharfstein and Jeremy C. Stein, Risk Management: Coordinating Corporate Investment and Financing Policies, *Journal of Finance*, 48(5), pp. 1629-1658, 1993.

¹⁵⁸ Deana R. Nance, Clifford W. Smith, Jr. and Charles W. Smithson, On the Determinants of Corporate Hedging, *The Journal of Finance*, 48(1), pp. 267-284, 1993.

¹⁵⁹ Peter M. Demarzo, Darrell Duffie, Corporate Incentives for Hedging and Hedge Accounting, *The Review of Financial Studies*, Vol.8 Issue 3, pp. 743-771, 1995.

¹⁶⁰ Catherine Schrand and Haluk Unal, Hedging and Coordinated Risk Management: Evidence from Thrift Conversions, *Journal of Finance*, Vol 53 no.3, pp. 979-1013,1998.

¹⁶¹ Hayne E. Leland, Agency Costs, Risk Management, and Capital Structure, *The Journal of Finance*, 53(4), ss. 1213-1243, 1998.

son veren işletmelerin daha fazla değer düşüşü yaşadığına dair kanıtlar bulunmaktadır. Sonuçlar, riskten korunma kararının firma değerini arttırdığını düşünen teorilerle tutarlı olduğunu göstermektedir.¹⁶²

- Graham ve Rogers (2002): Riskten korunma işleminin, işletmelerin borçlanma kapasitesini artırmasına izin verdiği görüşü destek bulmaktadır.¹⁶³
- Aretz, K., Bartram, S.M. (2010): Riskten korunma işlemleri, finansal olmayan işletmelerin, daha geniş pazarlarda faaliyet göstermesini sağlayabilmekte ve finansal risklere maruz kalmalarını önleyebilmektedir. Aracılık maliyetleri, dış finansman maliyetleri ve vergiler gibi sermaye piyasasındaki kusurlar nedeniyle, finansal olmayan işletmeler tarafından uygulanan finansal riskten korunma işlemleri, işletmelerin değerlerini arttırabilmektedir.¹⁶⁴
- Treanor (2013): İşletmeler, riskten korunma yoluyla nakit akışının belirsizliğini azaltabilmekte, böylece iflas ihtimalini ve finansal kriz ile bağlantılı maliyetlerini düşürebilmektedir. Finansal kriz olasılığı yüksek olan işletmeler, riskten korunma işleminden büyük olasılıkla yararlanmaktadır. Bu, daha yüksek kaldıraç oranına ve dolayısıyla iflas yaşamanın daha büyük olasılıklarının bulunduğu şirketlerin, finansal riskten korunma amaçlı türev araçları kullanma ihtimalinin daha yüksek olduğunu sonucunu göstermektedir.¹⁶⁵
- Kumar, P. and R. Rabinovitch, (2013): Riskten korunmanın, işletmelerin maddi sıkıntı yaşamamalarına ve borçlanma maliyetlerini azalttığına dair güçlü kanıtlar yer almaktadır. Aynı zamanda işletmelerin hem içsel nakit akışı risklerini hem de emtia fiyatlarındaki dalgalanmaların geçici yükselişinden kaynaklanan etkiyi sınırlamaktadır.¹⁶⁶

Yukarıda özetle açıklanmaya çalışılan araştırmaların sonucunda, işletmelerin, temelde riskten korunma işlemi ile nakit akışlarında meydana gelebilecek değişiklikleri

¹⁶² George Allayannis, James P. Weston, The use of foreign currency derivatives and firm market value, *The Review of Financial Studies*, Volume 14, Issue 1, 2001, s.243–276.

¹⁶³ John R. Graham Daniel A. Rogers, Do Firms Hedge in Response to Tax Incentives?, *The Journal of Finance*, 57(2), 2002, s.815-839.

¹⁶⁴ Kevin Aretz, Söhnke M. Bartram, Corporate Hedging and Shareholder Value, *Journal of Financial Research* Vol.33, Issue 4, 2010, s.317–371.

¹⁶⁵ Stephen D. Treanor, Betty J. Simkins, Daniel A. Rogers, David A. Carter, Operational and Financial Hedging: Friend or Foe? Evidence from the U.S. Airline Industry, *Financial Review*, Volume 49, Issue 1, 2013, s.65-66.

¹⁶⁶ Praveen Kumar, Ramon Rabinovitch, CEO Entrenchment and Corporate Hedging: Evidence from the Oil and Gas Industry, *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, Vol.48, Issue.3, 2013, s.887–917.

bertaraf etmek istedikleri ortaya çıkmaktadır. Finansal sonuçlarını negatif yönde etkileyen bu dalgalanmalar gerek işletme ortaklarının planlarını gerekse yatırımcıların kararlarında etkili olabilmektedir. Bu nedenle gerçekleştirilen işlemler, vergi maliyetlerinde azalmalara, büyük kayıpların sınırlandırılmasına, farklı yatırım alternatiflerinin değerlendirilmesine ve finansal sonuçlardaki etkisini dengelemek gibi birçok pozitif etkiye olanak sağlamaktadır.

2.2. Riskten Korunma Stratejileri

İşletmeler, riskten korunma faaliyetlerini gerçekleştirirken sahip oldukları risk pozisyonlarına göre farklı stratejiler uygulayabilmektedirler. Riskten korunma, tamamlayıcı ürünlerin dikey kombinasyonu, aynı döviz cinsinden borçlanma ve yatırım yapma gibi doğal yöntemlerle veya finansal araçlara stratejik yatırım gerektiren türev finansal araçlarla sağlanabilmektedir.¹⁶⁷ Doğal yöntemlerle yapılan korunma işlemlerine operasyonel riskten korunma, türev finansal araçlarla yapılan korunma işlemleri ise finansal riskten korunma olarak ifade edilmektedir.

Son dönemde yapılan birçok çalışma aracılığıyla bu iki temel stratejinin kullanım alanları açık olarak belirtilmektedir. Her iki stratejinin de amaçları aynı olmakla birlikte izledikleri yol birbirlerinden tamamen farklıdır. Bununla birlikte, literatürde finansal riskten korunma adına kullanılan araçların yaygınlaşmasının yanı sıra, işletmelerin nakit akışı dalgalanmasını azaltmak için coğrafi olarak operasyonlarını ve üretimlerini çeşitlendirerek veya iştiraklerinin sayısını artırmak gibi operasyonel riskten korunma yöntemlerini de kullanabilecekleri önerilmektedir.¹⁶⁸

İşletmeler, operasyonel riskten korunma aracılığıyla doğal bir riskten korunma elde etmeye çalışmaktadırlar. Bu duruma en temel örnek olarak, yabancı bir bölgede yatırım yaparak nakit akışlarındaki riski minimize etmek gösterilebilmektedir. Fakat şartların değişmesi durumunda ise, bu korunma, yapı itibarıyla farklı alternatiflerin oluşturulması esnekliğine sahip olamadığı için, işletme bu yöntem ile etkin bir korunma sağlamakta zorlanabilmekte ve maliyetleri oldukça yükselmektedir. Finansal riskten korunma ise finansal türev araçlar aracılığıyla nispeten düşük maliyetlerle, riske maruz

¹⁶⁷ Abdel Khalik, a.g.e., s.109.

¹⁶⁸ Olga Kuzmina, Olga Kuznetsova, Operational and financial hedging: Evidence from export and import behavior. *Journal of Corporate Finance*, Volume 48, 2018, s.109-110.

kalmasını önleyebilecek alternatif bir yaklaşım sunmaktadır. Bu yaklaşım, belirli bir riske yönelik karşılaşılabilecek bir durumun tersi yönünde olabilecek kazanç getirisi ile türevsel bir sözleşme yapılarak gerçekleştirilebilmektedir. Bu tür bir sözleşme, işletmenin ihtiyaçlarına göre feshedilebilmekte, tasfiye edilebilmekte veya vadesi uzatılabilmektedir.

İşletmeler faaliyetlerini sürdürebilmek ve kâr sağlayabilmek adına belli risk türlerine katlanmak durumundadırlar. İşletmeler, bazı risk türlerini göze almazlarsa kazanç elde etmeleri oldukça zorlaşmaktadır. Bu nedenle hem operasyonel hem de finansal riskten korunmanın amacı, tüm risklere maruz kalmayı ortadan kaldırmak değil aksine riskleri olabildiğince minimize ederek büyüme karşısındaki engelleri ortadan kaldırabilmektir. Finansal veya operasyonel korunmanın amacı bu hedefe ulaşmaktır. Bu hedefi gerçekleştirmek ve nakit akışlarındaki oynaklığı azaltmak için, faiz, döviz ve emtia türevleri (ör. Futures, Opsiyon, Swap vb.) gibi araçlar kullanılarak, finansal riskten korunma yöntemini ya da operasyonel araçlar ve coğrafi çeşitlendirme gibi yöntemler aracılığıyla operasyonel riskten korunma yöntemini kullanabilmektedirler.

2.2.1. Operasyonel Riskten Korunma

Finans literatürü, operasyonel riskten korunma işlemlerini operasyonel yöntemlerle, işletmelerin risklerini azaltmak olarak tanımlamaktadır. Operasyonel esneklik, çeşitli operasyonel araçlar (üretim kaydırma, teknoloji transferi, ürün farklılaştırması vs.) ve coğrafi çeşitlendirme gibi yöntemler aracılığıyla işletmelerin riskten korunmalarını sağlamaktır. Operasyonel riskten korunma işlemleri, finansal riskten korunma işlemleri ile karşılaştırıldığında, daha yüksek düzeyde sermaye yatırımı gerektirmekte (bir üretim tesisi açma) ancak varlık fiyatlarına bağlı olmayan riskler (talep riskleri, politik riskler) de dahil olmak üzere riske maruz kalmalara karşı daha uzun vadeli riskten korunma yaratmaktadır.¹⁶⁹

Günümüze kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde, uzun vadeli projeler için türev finansal araçların aktif bir korunma sağlayamayacağı¹⁷⁰ veya talep belirsizliğinde

¹⁶⁹ Onur Boyabatlı, L. Beril Toktay, Operational Hedging: A Review with Discussion, *Research Collection Lee Kong Chian School Of Business*, 2004, s.13. https://ink.library.smu.edu.sg/lkcsb_research/3758

¹⁷⁰ Young Sang Kim, Ike Mathur, Jouahn Nam, Is Operational Hedging A Substitute For Or A Complement To Financial Hedging?, *Journal of Corporate Finance* 12(4), 2006, s.834–85.

bu araçların daha az etkili oldukları öne sürülmektedir.¹⁷¹ Durağan ve dinamik finansal riskten korunmanın daha az etkili olduğu veya maliyetinin çok yüksek olduğu durumlarda ise operasyonel riskten korunmanın daha etkili olduğunu göstermektedir.

Finansal riskten korunma araçlarının likit olmayan ya da daha az etkili olduğu pazarlarda işletmeler, operasyonel riskten korunma işlemini güçlü bir alternatif olarak görmektedirler.¹⁷²

Operasyonel riskten korunma, tedarik zincirlerinin, ürün dağıtım düzeninin ve piyasaya yönelik faaliyetlerin nasıl tasarlandığı ve değiştirildiği konusunda daha fazla esneklik sağlayan bütünsel bir risk yönetimi yaklaşımını benimsemektedir. Yöneticiler, operasyonel riskten korunma stratejilerini, maliyet yapısı, müşteri talebi ve rekabet edebilirliğini, kur etkisiyle tetiklenen bir etkinin önceden hafifletilmesi adına finansal riskten korunma ile birlikte kullanabilmektedirler.

Operasyonel riskten korunma stratejileri, bir şirketin tedarik zincirlerini, pazarlama programlarını, iş modellerini ve pazar ortamına dayalı satın alma stratejilerini yenilemekten oluşabilmektedir. Operasyonel riskten korunma konusuna işletmelerin sistematik bir şekilde yaklaşması önerilmektedir. Finansal olarak zayıf alanlar belirlenip (döviz kuru değişimlerinden en çok etkilenen maliyet ve gelir kalemleri), risk etkisi için çeşitli senaryolar oluşturulmalıdır (farklı dönemler için birden çok döviz kurunun kullanılması). Oluşturulan bu senaryoların faaliyet sonuçları üzerindeki etkisini öngörebilmek için duyarlılık analizi yapılması ön plana çıkmaktadır.

Operasyonel riskten korunma, temel bir risk yönetim stratejisi olarak benimsenmelidir. Operasyonel riskten korunma açısından, üretim tesislerinin yerinin stratejik olarak seçilmesi yani hammadde kaynaklarını, fiyat stratejilerini, lojistik ağlarını ve coğrafi olarak satış ve pazarlama kanallarının nasıl düzenlendiğini değerlendirmeyi içermelidir.¹⁷³

İşletmeler riske maruz kaldıklarında, finansal araçların yanı sıra risklerini operasyonel riskten korunma yolu ile yönetebilirler. Örneğin, işletmelerin yabancı para

¹⁷¹ Bhagwan Chowdhry, Jonathan T. B. Howe, Corporate Risk Management for Multinational Corporations: Financial and Operational Hedging Policies, *Review of Finance*, Volume 2, Issue 2, 1999, s.229-246.

¹⁷² Gerard Hoberg, S. Katie Moon, Offshore Activities And Financial vs Operational Hedging, *Journal of Financial Economics*, Volume 125, Issue 2, 2017, s.218.

¹⁷³ (<http://business.financialpost.com/executive/operational-hedging-curbs-exchange-rate-uncertainty>)

birimi cinsinden önemli satış gelirleri söz konusu olduğunda, o yabancı ülkede üretim tesisinin bulunması döviz kuru riskini minimize edebilecektir. Operasyonel riskten korunma stratejisi, finansal riskten korunma stratejisine göre oldukça yüksek maliyetlere neden olmaktadır. Bu nedenle operasyonel riskten korunma adına şirketlerin faaliyetlerinde ciddi değişikliklere gidilmektedir. Başka bir ülkede üretim tesisi kurma, ürün çeşitliliğini arttırmak vb. gibi durumlar sermaye ihtiyacını da beraberinde getirmektedir.

Hangi durumlarda operasyonel riskten korunma uygulanacağı ise farklı risk türleri için farklı şekillerde belirlenebilmektedir. Döviz kuru riskleri için döviz gelirlerinin miktarı belirli ise belirli bir miktarda finansal türev araç kullanılarak onunla ilişkili döviz kuru riskini azaltmak oldukça kolaydır. Dalgalı döviz nakit akışına sahip çok uluslu şirketler için ise bu durum oldukça belirsizdir. Bu belirsizlik durumunda ise ancak operasyonel riskten korunma ile üretim maliyetlerini ve gelirlerini dengeleyerek riskten korunma sağlanabilmektedir.¹⁷⁴

Son dönemlerde operasyonel riskten korunma adına BMW grup önemli bir örnek oluşturmaktadır.¹⁷⁵ Şirket içerisinde uygulanan riskten korunma stratejileri ve bu süreci yönetmek adına yapılan işlemler şu şekildedir:

BMW bünyesinde BMW, Mini ve Rolls-Royce araba markalarını barındıran ve çok sayıda araba üretimi yapan bir grup şirkettir. Grup, 1916'da kurulduğundan bu yana Münih'te üretimini gerçekleştirmektedir. Son yıllarda Çin, Hindistan, Rusya ve doğu Avrupa'da önemli bir pazar payı elde etmiştir. Satış gelirlerinin artmasına rağmen, döviz kurundaki ciddi değişikliklerin etkisiyle karlarının aşınmakta olduğu gözlemlenmiştir. Şirketin yıllık raporlarındaki hesaplamaları, 2005 ve 2009 yılları arasında döviz kurlarının olumsuz etkisinin 2.4 milyar € gibi yüksek bir bedele karşılık geldiği belirtilmiştir. Şirket, bu zararı telafi edebilmek adına fiyat artışları yoluyla döviz kuru maliyetlerini tüketicilere aktarmak istememiştir. Strateji olarak BMW, döviz riskini yönetmek için iki yönlü bir yaklaşım benimsemiştir. Bu strateji, "doğal bir riskten korunma" yani, satışların yapıldığı yerde aynı para biriminde harcama yapılmasının yollarının geliştirilmesi, gelirlerin yerel para birimi cinsinden

¹⁷⁴ Bhagwan Chowdhry, Jonathan T. B. Howe, a.g.e., s.230-231.

¹⁷⁵ Xu Bin and Liu Ying, "The case study: How BMW dealt with exchange rate risk", *Financial Times* (October 29, 2012).

gerçekleştirilmesidir. Bununla birlikte, tüm maruz kalınan riskler bu şekilde telafi edilememiştir. Bu nedenle BMW resmi finansal riskten korunma yöntemlerini kullanmaya karar vermiştir. Bunu başarmak için, ABD, İngiltere ve Singapur'da bölgesel hazine merkezleri kurmuştur.

Operasyonel korunma stratejisini iki şekilde hayata geçirmiştir. Birincisi, ürünlerini sattığı pazarlarda fabrika kurmuş, ikincisi, ana pazarlarının para birimlerinde daha fazla alım yapmıştır. BMW'nin şu anda 13 ülkede otomobil ve bileşenleri için üretim tesisleri mevcuttur. 2000 yılında, yurtdışı üretim hacmi toplam hacminin yüzde 20'sini oluşturmakta iken, 2011 itibarıyla yüzde 44'e yükselmiştir. Finansal riskten korunma kapsamında ise kurulan yurtdışı bölgesel hazine merkezlerine, bölgelerinde maruz kalınabilecek döviz kuru riskini haftalık bazda gözden geçirilmesini ve Münih'teki ana grup tarafından, finans operasyonlarının bir parçası olan muhasebe ekibine raporlanmasını, risk rakamlarının küresel olarak konsolide edilmesini ve kur riskinin azaltılması için gerekli tedbirlerin alınması talimatını vermiştir.

Bu yöntem aracılığıyla işletme, üretimini dış pazarlara kaydırarak döviz riskini azaltmakla kalmayıp, müşterilerine yakın olmaktan da faydalanmıştır. Buna ek olarak, yurtdışı kaynaklı parçalar ve dolayısıyla dış pazarlara daha yakın olan tedarik zinciri risklerini çeşitlendirme yoluna da gitmiştir. Ayrıca sürekli risk takibi yaparak, operasyonel risk ile korunamadığı döviz kuru riskinden korunmak için de finansal riskten korunma gerçekleştirmiş ve bu işlemlere hala devam etmektedir.

2.2.2. Finansal Riskten Korunma

Finansal riskten korunma, *‘kişi ya da kurumların, türev ürün piyasalarını kullanarak sahip oldukları pozisyonlardan kaynaklanan risklere karşı kendilerini güvence altına almalarıdır. Sahip olunan riskler, yatırımcı için yatırım portföyünden kaynaklanan riskler ya da petrol şirketi için petrol fiyatlarında oluşabilecek riskler gibi çok değişik şekillerde ortaya çıkabilmektedir.’*¹⁷⁶

Korunmanın amacı, tüm risklere maruz kalmayı ortadan kaldırmak değildir. Bir işletmenin yönetimi bunu yapmak istese bile, tüm risklerden korunmak mümkün

¹⁷⁶ M. Barış Akçay, Cantürk Kayahan, Özge Ögüç Yürükoğlu, *Türev Ürünler ve Risk Yönetimi Sözlüğü*, 1.b., İstanbul: Scala Yayıncılık, 2015, s.176

değildir. Genel olarak finansal riskten korunma uygulayabilmek için bu risklerin işletmelerin temel faaliyetlerinin bir parçası olmaması, kontrol edilemeyen dış koşullardan kaynaklanması, olumsuz etkilere sahip olabilmesi ve risk transferine izin verecek kadar geniş pazarlara sahip olması gerekmektedir.¹⁷⁷

Finansal riskten korunma işlemi, işletmelerin gelirleri üzerinde dengeleme, işlemlerinde esneklik sağlama ve finansal risklerden kaynaklanan zararlarını minimize etmesine yardımcı olmaktadır. Bu işlem düşük bir maliyetle yapılabilmekte ve istenildiği zaman da geri alınabilme imkânı tanımaktadır. Finansal riskten korunma işlemlerini gerçekleştirirken kullanılan temel türev araçlar; Futures, Forward, Opsiyon ve Swap sözleşmeleridir.

2.3. Finansal Riskten Korunma Araçları

Türev araçların yakın zamanda bulunduğu düşünülmektedir. Oysa bu sözleşmeleri oluşturan ve insanlık tarihine sunan kişi, M.Ö. 5.yy'da yaşayan Anadolu'lu bilge Thales'tir.¹⁷⁸ *“Türev araçlar arasında yer alan Futures sözleşmelerinin ilk olarak 1679 yılında Japonya'da gerçekleştiği bilinmekle birlikte, vadeli işlemlerin XVI. yüzyılda Hollanda'nın Antwerp Borsasında tahıllar üzerine yapılan sözleşmelerle başladığı kabul edilmektedir.”*¹⁷⁹

Türev araçlara ilişkin piyasa olarak adlandırılacak ve sadece vadeli işlem sözleşmelerinin yapıldığı ilk örgütlenme, 1730 yılında Japonya'nın bir liman kenti olan Osaka'da *“Dojima Rice Market”* (Dojima Pirinç Piyasası) olarak kurulan vadeli işlem borsasıdır. Sonrasında Amerika'da 1848 yılında kurulan *“Chicago Board of Trade”* (Chicago Ticaret Kurulu) ise türev piyasaların gelişiminde önemli bir aşama olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde Amerika'nın en önem verilen Orta Amerika eyaletlerinde hububat yetiştiriciliği önemli bir tarımsal faaliyet alanı oluşturmuş fakat ürünlerin mevsimsel özellikleri sorun teşkil etmiştir. Bu neden ile bir grup tüccar, ürünleri ileri bir tarih için belirledikleri fiyattan alınmasını sağlayan sözleşmeler hazırlamışlardır. Hazırlanan sözleşmeler aracılığıyla fiyat garantisi sağlamışlardır. Sonrasında bu

¹⁷⁷ Abdel Khalik, a.g.e., s.111

¹⁷⁸ Vobjektif Dergisi Sayı:5, *Vadeli İşlemler Borsası Yayınları*, İzmir, 2005, s.34.

¹⁷⁹ Yalçın Karatepe, *Türev Piyasaları*, Hiperlink (Firm), 2013, s.5.

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook?sid=19f65d9b-d88b-4e7b-819a-0c2c0d758a23%40sessionmgr4007&vid=2&rid=1&format=EB> 08.11.2018.

sözleşmeler riskten korunma ve spekülasyonda bulunmak için kullanılmaya başlanmıştır. Kullanılan sözleşmeler, 1865 yılında standartlaştırılmış ve 1925 yılında ilk futures takas kurumu oluşturulmuştur.¹⁸⁰

Genel olarak finansal sistemde risk yönetimi kavramı İkinci Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Bretton Woods anlaşmasına dayanmaktadır. Bu anlaşma ile taraf olan ülkeler döviz kurlarını sabitleyerek \pm % 1 dalgalanmasını kabul etmişlerdir. Bretton Woods anlaşmasının 1971 yılında bozulması ile tüm finansal piyasalarında ciddi bir yeniden yapılanma dönemi başlamış ve finans dünyası özellikle büyük orandaki döviz kuru ve faiz oranı gibi risklerle karşı karşıya kalmıştır. Bunun sonucunda ise finansal risk yönetimi ön plana çıkmış, finansal riskten kaçınmak veya bu riskleri azaltmak kısaca riskleri yönetmek adına yeni finansal araçlar geliştirilmiştir.¹⁸¹

1980’li yıllar itibariyle, bilgi teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte dünyanın çeşitli ülkelerindeki borsalarda, zaman sınırlaması olmaksızın, faiz, döviz, endeks ve diğer finansal araçlarla işlemler yapılabilmektedir. Finansal piyasalardaki entegrasyonun sağlanmasıyla işlem hacimlerinde ciddi oranda artışlar görülmüştür. Bunun sonucunda yeni finansal araçlar da kullanılmaya başlanmış ve hem sermaye miktarları hem de sermaye akışı hızlandırmıştır. Aynı zamanda ülke ekonomilerinin temel göstergelerinden olan faiz oranları, döviz kurları ve fiyatlar üzerinde de önemli etkiler meydana getirmiştir. Türev piyasalar, yaşanan bu gelişmeler sonucunda tek pazar haline gelen ülke ekonomilerinde önemli fonksiyonlar üstlenmektedir.¹⁸²

‘‘Türev kavramı, değeri başka bir varlığın (menkul kıymet, döviz, faiz, emtia vb.) değeri ya da fiyatından türetilen finansal enstrümanları ifade etmektedir.’’¹⁸³ Türev enstrümanlar, değerleri döviz, hisse senedi, faiz, emtia vb. temel varlıklara bağlı olan finansal araçlardır. Bu finansal araçların işlem gördüğü piyasalar türev piyasalar olarak adlandırılmaktadır.

¹⁸⁰ Yalçın Karatepe, *Türev Piyasaları*, Hiperlink (Firm), 2013, s.5-6.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook?sid=19f65d9b-d88b-4e7b-819a-0c2c0d758a23%40sessionmgr4007&vid=2&rid=1&format=EB> 08.11.2018

¹⁸¹ Nurgül Chambers, a.g.e., s.1.

¹⁸² Yalçın Karatepe, *Türev Piyasaları*, Hiperlink (Firm), 2013, s.5-6.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook?sid=19f65d9b-d88b-4e7b-819a-0c2c0d758a23%40sessionmgr4007&vid=2&rid=1&format=EB> 08.11.2018

¹⁸³ Marc Levinson, *Finansal Piyasalar Klavuzu*, 1. b., Ankara: Liberte Yayınları, 2007, s.289.

Türev piyasalar, riskleri yönetmek ve bu risklere karşı korunma sağlayabilme olanağı vermektedir. Yatırımcılar, türev piyasalarda taraf olunan sözleşmeler aracılığıyla geleceğe yönelik faiz oranları, döviz kurları ve emtia fiyatları değişimlerine karşı oluşan riskleri minimize etme olanağı sağlamaktadır.

Türev piyasalar vadeli piyasalardır ve vadeli piyasalarda işlem gören türev finansal araçlar, diğer finansal araçlara göre daha karmaşık bir yapıya sahip olmasından dolayı profesyonel yatırımcıya daha fazla hitap etmektedir.¹⁸⁴

Türev araçlar dört temel kategoride sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

- Forward (Alivre) Sözleşmeleri
- Futures (Vadeli) İşlem Sözleşmeleri
- Opsiyon Sözleşmeleri
- Swap Sözleşmeleridir.

Bu sözleşmeler tür olarak türev finansal araçlar olarak yer alsa da, her bir sözleşme türü farklı dinamiklere sahiptir. Finansal risk yönetimi kapsamında her birinin kullanımını da farklılaşmaktadır.¹⁸⁵ Bu sözleşmelerin finansal risk yönetimi kapsamında belirli risklerden korunmasına ilişkin uygulamaları, çalışmada, her bir türev araç sözleşmesinin sonunda örnek olay olarak detaylandırılarak yer almaktadır.

2.3.1. Forward (Alivre) Sözleşmeleri

Forward işlemler, alıcı ve satıcı olmak üzere iki taraf arasında ileri bir tarihte belirli bir varlığın bugünden belirlenen bir fiyattan ve miktardan el değiştirmesine olanak tanıyan alım satım sözleşmesidir.¹⁸⁶

Forward sözleşmelerin tarihi eski çağlara dayanmakla birlikte ilk sözleşmenin M.Ö. 1750 yılında, Mezopotamya'da kil tabletlere yazıldığı bilinmektedir.¹⁸⁷ Bununla birlikte forward sözleşmelerin ilk kez yapıldığı borsa Londra yer alan Kraliyet

¹⁸⁴ Ali Ceylan, Turhan Korkmaz, *Sermaye Piyasası ve Menkul Değer Analizi*, ? b. Bursa:Ekin, 2000, s.177

¹⁸⁵ Robert W. Kolb, James A. Overdahl, *Financial Derivatives : Pricing and Risk Management*, 1.b., USA: John Wiley & Sons, 2010, s.6-7.

¹⁸⁶ Robert E. Whaley, *Derivatives: Markets, Valuation, and Risk Management*, 1.b., USA: John Wiley & Sons, 2006, s.4

¹⁸⁷ Hilmi Kırlioğlu, Fırat Altınkaynak, Forward Sözleşmelerin Günümüz Piyasalarında Yeri Ve Muhasebeleştirilmesi, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICAFR 16 Özel Sayısı, Cilt 12 s:9,2016 s.605.

Borsası'dır (Royal Exchange). Ardından 17. Yüzyılın ilk yarısında da Hollanda'da yaşanan lale çılgınlığı sırasında ve aynı yüzyılın ikinci yarısında Japonya'da önce Osaka sonra Dojima'da kurulan pazarlarda da forward sözleşmeler yapılmıştır.¹⁸⁸

Bretton Woods sisteminin sona ermesiyle birlikte, sabit döviz kuru sistemi çökmüş ve sanayileşmiş ülkelerin para birimlerinin değerleri değişmeye başlamıştır. Bu durum ülkeler arasında döviz pozisyonuna sahip tüm kuruluşların kur riski ile karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Bunun yanı sıra faiz oranlarındaki artış ve ülkelerin faiz oranlarını istedikleri gibi belirleyebilmesi, faiz oranı riskini de ortaya çıkarmıştır. Bu riskler ile oluşan belirsizlikler özellikle uluslararası şirketlerin ciddi zarar etme olasılığını beraberinde getirmiştir. Belirginleşen zararlar ile birlikte zararı sınırlandırmak adına yeni yöntemler araştırılmaya ve mevcut yöntemler geliştirilmeye başlanmıştır. Bu yöntemlerin başında ise forward sözleşmeler gelmektedir.

*“Forward sözleşmeler, bankalarla müşteriler arasında tezgah üstü piyasalarda gerçekleştirilen, standart özellikler taşımayan ve sözleşme şartlarının taraflar arasında serbestçe belirleyebildiği işlemlerdir. Finansal varlıklar üzerine yapılan sözleşmelere finansal forward denilmektedir ve en fazla, forward döviz sözleşmeleri kullanılmaktadır”.*¹⁸⁹

*“Bir forward sözleşme, alıcı ile satıcı arasında imzalanan ve fiyatı bugünden belirlenen bir varlığın gelecekte belirlenen bir tarihte teslimini içeren, her türlü mal ve hizmetle ilgili olarak düzenlenebilen bir anlaşmadır.”*¹⁹⁰ Bu sözleşmeler, aynı zamanda alivre işlemler olarak da bilinmektedir. *“Forward sözleşmeler tarafların gelecekte almak veya satmak istedikleri ürünlerin fiyat değişimleri nedeniyle oluşan riskten korunma ihtiyacı karşısında çözüm olarak gördükleri sözleşmelerdir. Bu yönüyle alivre işlemler, vadeli işlem sözleşmelerinin geliştirilmesine temel oluşturmuştur.”*¹⁹¹

“Forward işlemlerde bir taraf alıcı pozisyonuna (uzun pozisyon) girer ve gelecekteki bir tarihte, önceden belirlenmiş miktardaki varlığı yine önceden belirlenmiş

¹⁸⁸ A. Kerem Özşahin, Vadeli İşlem Sözleşmesinin Hukuki Niteliği, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara: 1999, s.6

¹⁸⁹ Kürşat Yalçınler, Cihan Tanrıöven vd., Finansal Teknikler ve Türev Araçlar, 3.b., Ankara: Detay Yayıncılık, 2014, s.158.

¹⁹⁰ Nurgül Chambers, a.g.e., s.42.

¹⁹¹ Türev Araçlar Lisanslama Rehberi, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası, 2010, s.20

fiyattan satın almayı taahhüt eder, diğer taraf ise satıcı pozisyonuna (kısa pozisyon) girer ve aynı tarih, miktar ve fiyattan varlığı satmayı taahhüt etmektedir.'¹⁹²

Forward işlem sözleşmelerinin özellikleri şunlardır:

- Forward işlemler, tezgâh üstü piyasalarda işlem gören sözleşmelerdir.
- Forward sözleşmeler, organize piyasalarda işlem görmemesi nedeniyle farklı iletişim araçları ile işlemler gerçekleştirilebilmekte ve fiyatlar müşteriye göre farklılık gösterebilmektedir.
- Forward sözleşmeler, standart özelliklere sahip değildir. Bu nedenle taraflar, sözleşmeye konu olan ürün ile ilgili tüm ayrıntıları belirleyebilmekte ve miktar, teslim tarihi, vade, fiyat, teslim şekli gibi bilgileri de ekleyebilmektedir.
- Forward sözleşmeler, üçüncü kişilere devredilemez. Bu sözleşmelerin iptal edilmesi de karşılıklı onay verilmesiyle mümkün olmaktadır. Ayrıca, sözleşmeler söz konusu ürünün teslimiyle son bulmakta ve takas edilmeleri söz konusu olmamaktadır.
- Forward sözleşmelerinde, vade sonu geldiğinde, tarafların karşılıklı olarak yükümlülüklerini tamamlamaları gerekmektedir.
- Forward işlemlerde, sözleşmenin vade tarihine kadar herhangi bir ödeme söz konusu olmamaktadır.¹⁹³

Forward sözleşmelere ait işlemler merkezi bir borsada işlem görmediklerinden dolayı, tezgâh üstü piyasalarda bankalar ve aracı kurumlar vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Bu sözleşmelerin özellikleri standart sözleşmeler olmadıklarından, alıcı ve satıcının ihtiyaçlarına göre belirlenebilmektedir. Sözleşmelerin ihtiyaçlara göre belirlenebilmesi ve vade son bulana kadar herhangi bir ödeme yapılmaması, özellikle korunma işlemlerinde tercih edilmektedir.

Forward sözleşmelerinde işlem konusu olan varlıklar için taraflar arasında önceden belirlenen miktar ve fiyatlar konusunda anlaşma sağlanmaktadır. Alım satım işlemlerinde, işlemin yapılma zaman, forward ve spot işlemler arasındaki farkı ortaya

¹⁹² Raif Parlakkaya, *Finansal Türev Ürünler ile Mali Risk Yönetimi ve Muhasebe Uygulamaları*, 2. b., Ankara: Nobel Yayın, 2005, s.110.

¹⁹³ Ali Ceylan, *Finansal teknikler*, 4.b.,Bursa: Ekin Kitabevi, 2003, s:370-371

koymaktadır. Spot işlemlere konu olan varlığın el değişimi ve ödeme hemen yapılmakta iken forward sözleşmelerde vade söz konusudur. Forward kontratlar, bir, üç, ya da altı ay gibi vadelerle düzenlenebilmektedir. Tezgâh üstü piyasalarda forward kontratların vadesi nadiren de olsa bir yılı geçebilmektedir.¹⁹⁴

Örnek Olay 1

Bir ABC şirketi yurtdışından elektronik cihaz ithal etmektedir. İşletme 01.05.2017 tarihinde 10.000.000 USD tutarında cihaz almıştır. Alınan cihazların ödemesi ise 01.11.2017 tarihinde yapılacaktır. Ödeme tarihinde USD/TL kurunda oluşabilecek değişikliklerden dolayı işletme kur riski ile karşı karşıyadır.

ABC şirketinin risk yönetim stratejisi gereği, maruz kaldığı kur riskini yönetmesi gerekmektedir. Bu amaçla vade sonunda ödeyeceği USD/TL kurunu bugünden sabitlemek istemektedir. İşletme, bu nedenle A bankası ile bir vadeli (forward) döviz sözleşmesi imzalamıştır. A bankası vadeli (forward) döviz sözleşmesi için ABC şirketine vadeli (forward) döviz satış kotasyonu vermiştir.

Tablo 2.1. A Bankası Piyasa Verileri

Spot Piyasalar	
USD Faiz oranı	2,80% - 3,00%
TRL Faiz oranı	10,0% - 12,00%
Spot USD/TRL	3,6430 - 3,6496
Vadeli Alış	1 USD = 3,7686 TL
Vadeli Satış	1 USD = 3,8152 TL

Yukarıdaki Tablo 2.1’de görüldüğü üzere, banka 6 ay sonra USD/TL kurunu vadeli (forward) döviz sözleşmesi aracılığıyla 1\$= 3,7686 TL olarak sabitlemiştir. Sözleşme sonrası işletme açısından vade tarihi geldiğinde ödeyeceği miktar, bu kur üzerinden hesaplanacaktır. İthal edilen malların alındığı tarihte ödenecek miktar belli olduğundan bütçesini oluşturulabilecek ve herhangi bir risk ile karşı karşıya kalınmayacaktır. Aksi durumda 6 ay sonra USD/TL kurunun bugünkü fiyatından farklı bir seviyede olması, maliyetin değişmesine ve dolayısıyla karlılık üzerinde de olumlu/olumsuz etki yaratmasına neden olacaktır.

¹⁹⁴ Nurgül Chambers, a.g.e., s.42.

İşletme ithal ettiği malların bedelini ödeme tarihi geldiğinde eğer vadeli (forward) döviz sözleşmesi imzalıysa yani 1\$=3,7686 TL olarak sabitlediyse ödeyeceği tutar (10.000.000 x 3,7686) 37.686.000 TL olacaktır ve herhangi bir farklı durumla karşılaşmayacaktır. Vadeli (Forward) döviz sözleşmesine taraf olmama durumunda ise ödeyeceği tutar ödeme tarihinde spot piyasalarda oluşan USD/TL kuru üzerinden gerçekleştirilecektir.

2.3.2. Futures (Vadeli) İşlem Sözleşmeleri

Vadeli işlem sözleşmeleri esasen standart hale getirilmiş forward sözleşmelerdir. *“Vadeli işlem sözleşmesi (futures), ileri bir tarihte, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergesi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni veya döviz alım veya satma yükümlülüğü getiren sözleşmedir. Vadeli işlem sözleşmesinde alım satım konu mal ve finansal aracın niteliği, miktarı, süresi ve teslim yeri standart olarak tanımlanmıştır.”*¹⁹⁵

Forward sözleşmelerin aksine, vadeli işlem sözleşmeleri standartlaştırılmış sözleşmelerdir ve organize borsalarda işlem görmektedirler. Vadeli işlem borsası, sözleşmelerin vadesini, miktarını, hangi mal veya emtia, faiz, kur vb. üzerine düzenleneceğini önceden belirleyerek standartlaştırmaktadır. Aynı zamanda vadeli işlem borsası her bir sözleşme için karşı tarafta yer alarak, takas odaları aracılığı ile sözleşme üzerinde bir güvence sağlamaktadır. Sonuç olarak, sözleşme vadesi sona erdiğinde, borsa, varlığın teslimini ya da nakdi uzlaşmayı sağlayarak yükümlülüklerini yerine getirmektedir.

Gelecekteki fiyatları öngörülebilir hale getirmesinden dolayı, vadeli işlem sözleşmeleri, risk yönetimini kolaylaştırmakta, işletmelerin sermayeye ulaşma ve korumalarını sağlamak ve geleceğe yönelik fiyat oluşumuna ve bu doğrultuda karar alınmasına yardımcı olmaktadır.¹⁹⁶

Bretton Woods anlaşmasının sona ermesi ve sabit kur sisteminden dalgalı kur sistemine geçilmesi ardından 1972 yılında Şikago Ticaret Borsası'na (CME) bağlı Uluslararası Para Piyasası'nın açılması ile birlikte ilk olarak yabancı para futures

¹⁹⁵ Türev Araçlar Lisanslama Rehberi, a.g.e., s.21

¹⁹⁶ Kerem Özşahin, *Vadeli İşlem Sözleşmesinin Hukuki Niteliği*, SPK Yayın No:163, Ankara: 1999, s.4.

sözleşmelerinin alım satımına başlanmıştır. Bu döviz futures sözleşmeleri, finansal futures sözleşmelerin ilk örneklerindedir. 1976 yılında Amerika'da faiz tavanlarının kaldırılması ile faiz riskinin ortaya çıkması sonucunda da faiz futures kontratları geliştirilmiştir.¹⁹⁷

Dünyada en fazla işlem hacmine sahip başlıca futures piyasaları, Amerika'da Chicago Board of Trade (CBOT), Chicago Mercantile Exchange (CME), New York Futures Exchange (NYFE), Philadelphia Stock Exchange, Londra'da London International Financial Futures Exchange (LIFFE), Kanada'da Toronto Stock Exchange, ve Singapur'da Singapore International Monetary Exchange (SIMEX)'den oluşmaktadır.

Futures sözleşmeler, hisse senetleri, döviz, hazine bonusu, devlet tahvili gibi finansal varlıklar ve aynı zamanda altın, gümüş, pamuk, kakao ve buğday gibi fiziksel emtialara bağlı olarak da işlem görmektedirler. Kişilerin ya da kurumların futures sözleşme satabilmesi için sözleşmeye konu olan varlıklara sahip olma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Futures sözleşmelerde alıcı ve satıcı taraf farklı pozisyonlara sahip olmaktadır. Sözleşmeye söz konusu olan varlığı almakla yükümlü olan taraf uzun pozisyona (long position), satmakla yükümlü olan taraf ise kısa pozisyona (short position) sahiptir.

¹⁹⁷ Nurgül Chambers, a.g.e., s.6

Tablo 2.2. Forward ve Futures Sözleşmeler Arasındaki Farklar

Özellikleri	Forward Sözleşmeler	Futures Sözleşmeler
Yapısı	Standardize edilmemiş	Standardize edilmiş
İşlem Gördüğü Piyasa	Tezgah-Üstü (OTC)	Organize Piyasalarda
Vade	Taraflar karşılıklı belirlemektedir. Vade sonuna kadar bekleme yükümlülüğü vardır.	Önceden belirlenmiş, vade sonunu bekleme yükümlülüğü yoktur.
Likidite	Teslimata kadar herhangi bir nakit akışı gerçekleştirilmemektedir.	İşlem gördüğü organize piyasalarda önceden belirlenmiş teminat yükümlülüğü vardır.
Uzlaşma	Vade sonunda	Her işlem günü sonunda uzlaşma fiyatı belirlenir.

Yukarıdaki Tablo 2.2.'de forward ve futures sözleşmeleri arasındaki farklar yer almaktadır. Bu iki sözleşme benzer özelliklere sahip olmakla beraber temel farkları, işlemlerin gerçekleşme şeklindedir. Forward sözleşmelerin tezgâh üstü piyasalarda işlem görmesi, yani ihtiyaca göre belirlenmesi ve belirli iki taraf arasında işlemin gerçekleşmesinden dolayı kar/zarar teslim tarihinde belirlenirken, futures sözleşmelerin organize borsada işlem görmeleri sebebiyle yatırımcı, günlük olarak kar /zarar ile karşı karşıya kalmaktadır. Diğer yandan, futures sözleşmeler standartlaştırılmış özelliklere sahipken, forward sözleşmeler ihtiyaçları karşılamak üzere belirlenmektedirler. Aynı zamanda futures sözleşmeler bir takas kurumu güvencesinde iken forward sözleşmeler taraflar arasında karşılıklı güvene dayalı olarak yapılmaktadır. Son olarak, futures sözleşmeler organize piyasalara bağlı düzenlemelere sahipken, forward sözleşmeler tezgâh üstü piyasalarda işlem gördüğünden dolayı herhangi bir yasal düzenlemeye sahip değildir.

Aşağıda futures sözleşmesinin finansal riskten korunma işleminde nasıl kullanılacağına ilişkin örnek olay verilmiştir. Konunun detaylandırılması adına verilen örnek olayda yer alan rakamlar gerçek verilere dayanmamaktadır.

Örnek Olay 2

XYZ A.Ş. dayanıklı ev aletleri ihracatı yapan bir şirkettir. 05.05.2017 tarihinde 200.000 USD tutarında ihracat sözleşmesi imzalamıştır. Yapılan sözleşme gereği sipariş tutarının yarısı sözleşme tarihinde kalan tutarı ise 05.10.2017 tarihinde tahsil edilecektir.

İşletme ticaretini yaptığı dayanıklı ev aletlerini TL olarak satın alıp USD üzerinden satışını gerçekleştirmektedir. Yaptığı ihracat işleminden kaynaklanan kur riski bulunmaktadır. Bu riski yönetmek amacıyla VIOP'da (Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası) işlem yapmaya karar vermiştir.

05.05.2017 tarihinde İşletme VIOP'dan 100.000 Dolarlık Futures vadeli işlem sözleşmesi satmak istemektedir. VIOP'da vadeli USD sözleşmesi özellikleri şu şekildedir. 1 kontrat = 1.000 USD değerinde ve her bir USD kontratı için yatırılması gereken teminat tutarı 190 TL'dir. İşletme, bu doğrultuda 100 kontratı $1\$ = 3,7845$ TL fiyatı üzerinden satmış ve teminat olarak $190 \times 100 = 19.000$ TL yatırmıştır. Aynı zamanda bu tarihte spot kur $1\$ = 3,5596$ TL'dir ve işletme maliyetini ve kâr marjını bu kur üzerinden hesaplamıştır. Satış sonucunda eline 355.960 TL geçmesini planlamıştır. ($100.000 \times 3,5596 = 355.960$ TL)

05.10.2017 tarihinde; $\$/TL$ kurunun değer kaybetmesinden dolayı işletme, karşı tarafla gerçekleştirdiği satışın karşılığı olan 100.000 USD'yi 343.920 TL olarak tahsil etmiştir. ($1 \text{ USD} = 3,4392$ TL, $100.000 \times 3,4392 = 343.920$ TL)

VIOP'da ise bu tarihte elindeki 100 kontratı ters pozisyonla $1\$ = 3,5471$ TL fiyatı üzerinden kapatmıştır. İşlemin sonucunda $((3,7845 - 3,5471) \times 100 \times 1.000)$ 23.740 TL kar elde etmiştir.

İşletme gerçekleştirdiği finansal riskten korunma işlemi ile, toplamda satış işleminden 343.920 TL ve vadeli işlem sözleşmesinden 23.740 TL olmak üzere 367.660 TL gelir elde etmiştir. İşletme eğer herhangi bir koruma işlemi gerçekleştirmeseydi, anlaşma yapılan tarih ile tahsil edilen tarih arasında kurun değer kaybetmesinden dolayı gelirinde bir azalma gerçekleşecekti. Yani USD/TL kurunun değişiminden kaynaklı $355.960 - 343.920 = 12.040$ TL daha az gelir elde edecekti. Bu korunma işlemi ile işletme maruz kaldığı döviz kuru riskinden tamamen korunmuştur.

2.3.3. Swap Sözleşmeleri

“*Swap, İngilizce kökenli bir sözcük olup değiştirme, kaydırma ve takas anlamına gelmektedir.*”¹⁹⁸ Finans literatüründe ise, swap bir yabancı paranın aynı anda hem alınıp hem de satıldığı fakat alım satım tarihlerinin farklı olduğu, taraflar arasında vade değişimini içeren bir sözleşmeyi ifade etmektedir.¹⁹⁹

Swap sözleşmeleri temelde, farklı finansal piyasalardaki değişik kredi değerliliklerine bağlı olarak, farklı kredi şartları ile karşı karşıya kalan kuruluşların bu farklılıklardan swap işlemine taraf olanlardan her birinin yararına olacak şekilde istifade etmelerine olanak sağlamaktadır.²⁰⁰ Bu sözleşmeler aynı zamanda tarafların faizi ya da dövizini değiştirmek suretiyle kredi maliyetlerini düşürebildikleri, esasen iktisatçı David Ricardo'nun göreceli üstünlükler teorisine dayanan bir takas işlemidir.²⁰¹

“*Swap; döviz kurları ve faiz oranları riskine karşı geliştirilen, fon kullanıcılarına farklı piyasalardaki uygun fonlara erişebilme, bu fonların uygun kullanımını sağlama, riski azaltma ve sabit faizli bir fonu, değişken faizli bir fona değiştirme imkânı veren finansal bir tekniktir.*”²⁰² Bu teknik aracılığıyla gerek yatırımcılar gerekse işletmeler sahip oldukları pozisyonları gelecek dönemlerde oluşabilecek risklere karşı garanti altına almaktadırlar. Sadece riskten korunma amacıyla değil birçok farklı amaçlarla bu işlemlerden yararlanmaktadırlar.

Swap sözleşmesine taraf olan kurumların, bu işlemi yapma nedenleri aşağıdaki şekilde özetlenebilmektedir.²⁰³

- Farklı döviz fonlarına erişebilme ve daha düşük maliyetli fon sağlayabilme,
- Sabit veya değişken faiz oranlarına sahip fon bulma imkânı,
- İhracat gelirleri ile aynı döviz cinsinden finansman sağlama zorunluluğu,
- Mevcut piyasada borçlanma için yeterli likiditenin bulunamaması,
- Kambiyo kontrollerinin yarattığı problemleri azaltma isteği,

¹⁹⁸ İhsan Ersan, *Finansal Türevler*, 3.b., İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2003, s.166

¹⁹⁹ Lale Karabıyık, Adem Anbar, *Sermaye Piyasası ve Yatırım Analizi*, 1.b., Bursa: Ekin Basım, 2010, s.

²⁰⁰ Raif Parlakkaya, a.g.e., s.130.

²⁰¹ Nejat Tenker, *Finansal Muhasebe*, 2.b., Ankara: Gazi Kitabevi, 1999, s.376.

²⁰² Harun Bal, *Uluslararası Finansman Dış Borç Yönetimi ve Türkiye*, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2001, s.148

²⁰³ E. Savaş Başçı, *Vadeli İşlem Piyasası Aracı Olarak Swap'ın İşleyişi Ve Finansal Piyasalardaki Kullanımları*, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Y. 11, No. 12, 2003, s. 19.

- Piyasalardaki vade farklılıkları,
- Gelecekte döviz kuru ya da faiz oranlarında oluşabilecek değişimler üzerinden spekülasyon yapma isteğidir.

Swap işlemi, tarafların önceden belirlenen dönemlerde birbirlerine ödeme yapma yükümlülüklerini kapsayan bir sözleşmedir. Swap sözleşmesi içerisinde taraflar, el değiştirecek para birimi veya birimlerini, uygulanacak faiz türü ve oranını, dönemsel ödemeler gibi unsurları belirtmelidirler. Bu sözleşmeler, herhangi bir borçlanma ya da yatırım yöntemi değil sadece mevcut nakit akımlarının değişimini sağlayan türev finansal araçlardır.²⁰⁴ Finansal kurumlar aracılığıyla tarafların ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmekte olup, tezgâh üstü piyasalarda yapılan anlaşmalardır. Sözleşmeler yapıldıktan sonra serbestçe alınıp satılmamakta yani ticareti yapılamamaktadır. Taraflardan birinin anlaşma yükümlülüklerini yerine getirememesi durumundan dolayı kredi riskini de içermektedir.

Dünya geneline bakıldığında swap işlemlerinin ilk örneğine Avusturya'da rastlanmaktadır. Avusturya Merkez Bankası bu işlemi, 1923 yılında Avusturya Şilini'nin İngiliz Sterlini karşısında spot piyasada satarak ve vadeli işlem piyasasında geri alarak gerçekleştirmiştir.

Swap piyasaları, sermaye piyasaları içerisinde en hızlı büyüyen, sürekli yeni tekniklerin geliştirildiği piyasalardır. Bilgi iletişim teknolojilerinin artması ve risk yönetimi kavramının giderek daha da önemli hale gelmesiyle günden güne de gelişimini sürdürmektedir. Swap sözleşmeleri, özellikle kurumlara faiz ve kur riskinin yönetilmesi adına yeni imkânlar sunmaktadır.²⁰⁵

İşletmeler, swap sözleşmelerini, faiz ve döviz riskinden korunmak, maliyeti düşük finansman sağlama, aktif/pasif yönetimi yapma ve spekülasyon gibi amaçlar doğrultusunda kullanabilmektedirler.

Swap işlemleri tezgah üstü piyasalarda gerçekleştirilmektedir. İşlemin tezgah üstü olması, standart bir şeklinin olmamasına ve tarafların ihtiyaçlarına göre şekillenmesini

²⁰⁴ Sudi Apak, Metin Uyar, *Türev Ürünler ve Finansal Teknikler*, 1.b., İstanbul: Beta Basım, 2011, s.107.

²⁰⁵ Ali Ceylan, Turhan Korkmaz, *Sermaye Piyasası ve Menkul Değer Analizi*, 6.b., Bursa: Ekin Basım, 2012, s.430.

sağlamaktadır. Bu durum çeşitli swap türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.²⁰⁶ Swap sözleşmeleri temel olarak iki farklı türe sahiptir. Bunlar; para swapı ve faiz oranı swapıdır. Çok yaygın olmamakla birlikte özellikle petrol fiyatları için düzenlenen mal swapları da vardır.

Faiz swapı, tarafların karşılıklı olarak belli bir zaman dilimi içerisinde periyodik olarak faiz ödemelerini değiştirdikleri bir sözleşmedir. Bu swap türünde anapara, sadece faiz tutarının hesaplanmasında kullanılmakta ve taraflar arasında el değiştirmemektedir. Bu sözleşme aracılığıyla değiştirilen sadece faiz ödemeleridir.²⁰⁷

Para swapı, aynı büyüklükteki iki farklı para biriminin ve (genellikle) faizlerinin, belirlenmiş kurallar çerçevesinde taraflar arasında değiştirilmesini ve kararlaştırılan süre sonunda, daha önce anlaşılmuş belirli bir kur üzerinden (spot kur veya sözleşmede belirlenen herhangi bir kur) geri ödenmesini içeren finansal bir işlemdir.²⁰⁸

Faiz swapı işlemlerinde anapara, vade başında ya da vade sonunda el değiştiremezken, para swapında hem vade başında hem de vade sonunda el değiştirmektedir.

Bu sözleşmeler özellikle farklı ülkelerdeki farklı para birimleri arasındaki farklı faiz oranlarından kaynaklanan riski minimize etmek için kullanılmaktadır. Kur riski yönetiminde kullanımı oldukça yaygındır.

Son dönemlerde risk yönetimi kapsamında kullanımı oldukça yaygınlaşan bir diğer swap sözleşmesi, çapraz para swapıdır (Cross Currency Swap). Para swaplarının bir türü olan bu sözleşmeler karşılıklı kredilerden geliştirilmiştir. Para ve faiz swaplarının birleşiminden oluşmuştur. Diğer swap sözleşmeleri gibi tezgâh üstü bir türev araçtır. Vadeleri genellikle 5-15 yıl arasında değişmektedir.

Çapraz para swapı, iki taraf arasındaki bir döviz sözleşmesidir ve başka bir para biriminde eşdeğer bir kredi için diğer bir para birimi cinsinden bir anapara ve/veya faiz ödemelerini değiştirmektedir. Çapraz para swapı sözleşmelerinde, bir para birimi cinsinden sabit veya değişken oranlı bir senet için diğer bir para birimi cinsinden sabit veya değişken oranlı senedin el değiştirmesi söz konusudur. Vadede, prensip olarak anapara tutarları da el değiştirilebilmektedir. Çapraz para swapları, faaliyet gelirleri ile

²⁰⁶ Kürşat Yalçınar, Cihan Tanrıöven vd., a.g.e., s.122.

²⁰⁷ Raif Parlakkaya, a.g.e., s.159.

²⁰⁸ Sudi Apak, a.g.e., s.112

kredi taahhütleri farklı para birimi cinsinden olan işletmeler açısından uygun bir stratejidir. Bu işletmeler, çapraz döviz swapı aracılığıyla gelirleri ile kredi yükümlülükleri arasında oluşan uyumsuzluğu gidererek hem döviz kuru hem de faiz oranı risklerine karşı korunma sağlamış olmaktadır.²⁰⁹

Çapraz para swapları işletmelere birçok avantaj sağlamaktadır. Öncelikle işletmenin varlık veya kaynaklarında farklı para biriminden kaynaklı riskini fonksiyonel para birimine dönüştürmesine olanak vermesi ile kur riskini yönetmesini sağlar. Bir çapraz para swapı uygulamasıyla işletmeler, kredilerini bir başka para birimi cinsinden ödeyebilmek için tek bir para birimini kullanabilirler. İşletmeler, kredibilitelerinin yüksek olduğu yerli piyasada borçlanmaya odaklanabilmekte ve yerel döviz cinsi borcunu döviz swapı ile herhangi bir para birimiyle takas edebilmekte ve döviz fonlarını düşük maliyetlerle etkin bir şekilde temin edebilmektedirler.

En basit ve en yaygın olarak bir Çapraz Para Swapı aşağıdaki nakit akışlarını içermektedir.

- Başlangıçta anapara tutarları değişimi yapılır. Farklı para birimlerine sahip taraflar arasında anapara tutarları el değiştirir. Ancak bazı durumlarda anapara değişimi gerçekleşmeyebilir. Bu durum sadece mevcut yükümlülüklerden korunmak için çapraz para swapı yapıldığında ortaya çıkmaktadır.
- İkinci olarak, dönemsel faiz ödemeleri gerçekleştirilir. Swap sözleşmesi ile belirlenen anapara üzerinden taraflar yükümlülükleri doğrultusunda sabit veya değişken faiz oranına göre ödemelerini gerçekleştirir. Ödemeler genellikle netleştirilmektedir.
- Son olarak anapara tutarları tekrardan değiştirilmekte, başlangıç durumuna getirilmektedir.²¹⁰

Örnek Olay 3

Türkiye’de konut sektöründe faaliyet gösteren A şirketinin yeni bir konut projesinden kaynaklı finansman ihtiyacı bulunmaktadır. Bu amaçla şirket, Y bankasından 20 milyon TL değerinde 5 yıl vadeli 6 ayda bir değişken faiz ödemeli kredi

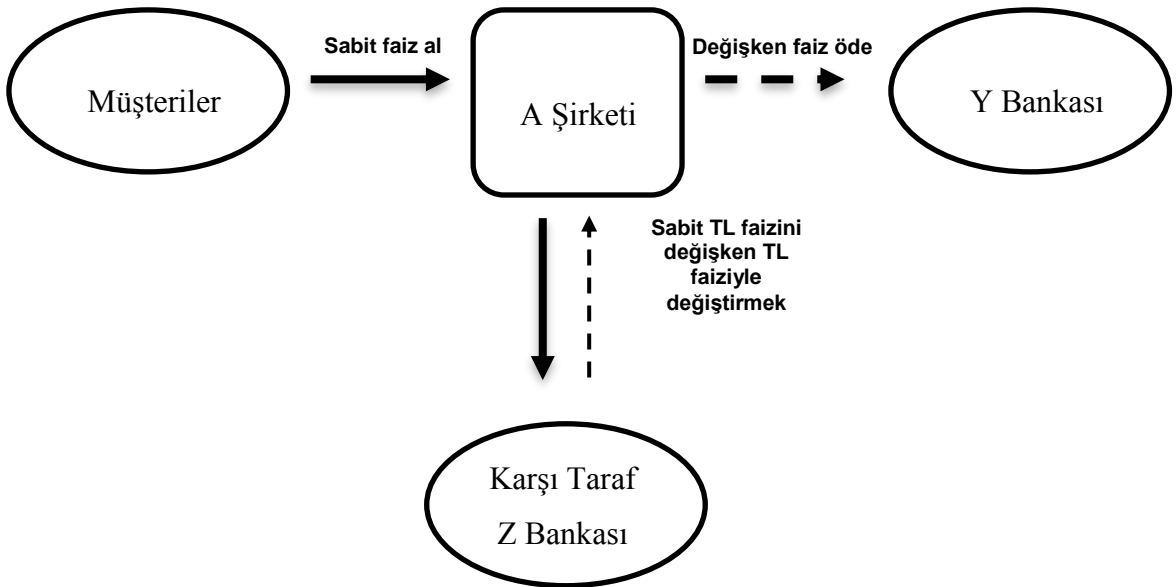
²⁰⁹ R. Venkata Subramani, *Accounting for Investments Volume 2 - Fixed Income Securities and Interest Rate Derivatives*, 1.b., Asia: John Wiley & Sons, 2011, 631-632.

²¹⁰ Juan Ramirez, *Accounting for Derivatives*, 2.b., UK: John Wiley & Sons, 2015, s.102.

kullanmıştır. Aynı zamanda işletmenin konut satışlarını arttırmak amacıyla müşterilerine kullandığı destek kredileri de bulunmaktadır. Bu kredilerin geri ödemesi olarak, yıllık 1 milyon TL değerinde sabit faiz elde etmektedir. A şirketi destek kredisi kapsamında müşterilerine daha fazla kredi sağlamak istemekte fakat faiz riskini almak istememektedir.

A şirketi faiz riskinden korunmak amacıyla, karşı taraf Z bankasıyla swap anlaşması imzalayarak, müşterilerinden aldığı sabit faizli gelirini, değişken faize dönüştürmüş ve aldığı değişken faizi de Y bankasına ödeyerek faiz oranlarında oluşan değişikliğe karşı kendi garanti altına almıştır.

Aşağıda şekil 2.1’de gösterildiği üzere, A şirketi swap sözleşmesi öncesinde, müşterilerinden sabit faiz alıp, Y bankasına değişken faiz ödemekteydi. Bu durumda faiz oranlarının artma ihtimali, şirketin nakit akışlarını riske maruz bırakmaktaydı. Z bankasıyla swap anlaşmasının imzalanması sonrasında, müşterilerden alınan sabit faiz Z bankasına devredilmiş, karşılığında değişken faiz elde edilerek Y bankasına olan kredi faizini ödemek için değişken faizli nakit akışları kullanılmıştır. Bu şekilde alınan faiz ile ödenen faiz takas edilerek, faiz oranı riskinden korunma sağlanmıştır.

Şekil 2.1: Faiz Swapı Örnek İşlem Akışı

2.3.4. Opsiyon Sözleşmeleri

“Opsiyonlar, belli bir vadeye kadar (veya belirli bir vadede), opsiyona dayanak varlık oluşturan belli bir miktardaki malı, finansal ürünü, sermaye piyasası aracını veya ekonomik göstereyi belli bir fiyattan (kullanım fiyatı) alma ya da satma hakkını, belli bir prim karşılığında opsiyonu satın alan kişiye (lehdara) veren ancak zorunlu tutmayan, buna karşın opsiyon satıcısını (keşidecisini) lehdar tarafından talep edilmesi halinde satmaya zorunlu tutan sözleşmelerdir.”²¹¹

Opsiyonların tarihi oldukça eskilere dayanmaktadır. İlk uygulamaların Finikeliler ve Romalılarda görüldüğü bilinmekle birlikte yaygın olarak kullanılması 17. Yüzyılda Hollanda’da lale soğanları üzerine yapılan ve taraflara ileriki bir tarihte, belirli bir fiyattan alım ve satım hakkı veren sözleşmelerin düzenlenmesi ile başlamıştır.²¹²

1973 yılında Şikago Opsiyon Borsası’nın (Chicago Board of Options Exchange – CBOE) açılmasına kadar, opsiyon işlemleri, tezgah üstü piyasalarda gerçekleştirilmiştir. Bu pazarların avantajı, vadeli (forward) işlemlerde olduğu gibi, opsiyon koşullarının, alıcı ve satıcıların ihtiyaçlarına göre belirlenmesi; sakıncası ise, pazar likiditesinin yetersizliği ve organize bir takas sisteminin olmamasından dolayı iflas riskinin yüksek olmasıdır.²¹³ 1973 yılında ise dünyanın en eski borsası olan Şikago Ticaret Odası, hisse senetleri üzerine yazılı opsiyon alım satımını yapmak üzere Şikago Opsiyon Borsası’nı (CBOE) açmıştır. Böylece opsiyonlar, organize olmuş, resmi borsalarda işlem görmeye başlamıştır.²¹⁴

Opsiyon sözleşmesinde alıcı ve satıcı olmak üzere iki taraf yer almaktadır. Sözleşmenin alıcısına uzun pozisyon sahibi, satıcısına ise kısa pozisyon sahibi denilmektedir. Opsiyon sözleşmesi ile alıcı, sözleşmeye konu olan varlığı önceden belirlenmiş bir kullanım fiyatı üzerinden ileriki bir tarihte alma veya satma hakkına sahip olmaktadır. Alıcı, bu hakkı alabilmek için satıcıya opsiyon primi adı verilen bir bedel ödemektedir. Bu bedel, opsiyon sözleşmelerinin borsalarda işlem gördüğü fiyattır. Alıcının, sözleşmeden doğan alım veya satım hakkı kullanmadığı sürece herhangi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak alıcının hakkını kullanması durumunda, satıcı

²¹¹ Türev Araçlar Lisanslama Rehberi, a.g.e., s.173.

²¹² Kürşat Yalçın, Cihan Tanrıöven vd., a.g.e., s.233.

²¹³ İhsan Ersan, a.g.e., s.93.

²¹⁴ Nurgül Chambers, a.g.e., s.57.

yükümlülüğünü yerine getirmek zorundadır. Bu nedenden dolayı opsiyon sözleşmelerinde sadece kısa pozisyon sahibinden teminat alınmaktadır.²¹⁵

Opsiyon sözleşmelerinde farklı stratejiler uygulayarak değişik sonuçlar elde etmek ve opsiyon bileşimleri yaratmak mümkün olmakla birlikte, temel olarak iki opsiyon türü bulunmaktadır. Bunlardan biri, alım hakkı sağlayan “Alım” opsiyonu (Call Option), diğeri ise satım hakkı sağlayan “Satım” (Put Option) opsiyonudur.²¹⁶

Alım opsiyonu alıcıya belirli bir miktarda malı, belirli bir fiyattan vade gününde ya da öncesinde alma hakkı veren ve bu hakkın kullanımını zorunlu tutmayan sözleşmelerdir. Satım opsiyonu ise, esas alınan varlığı karşı tarafa belirli bir kullanım fiyatından, vade öncesinde ya da vadesinde satma hakkı veren sözleşmelerdir. Opsiyon sözleşmelerinde alıcı, satıcıya satın alma veya satma hakkı için bir bedel ödemekle yükümlüdür. Bu talep edilen bedele opsiyon primi adı verilmektedir. Opsiyon sözleşmelerinde, alıcının her koşulda söz konusu ürünü alması veya satması şart koşulmamaktadır. Opsiyon alıcısı, vade tarihine kadar sahip olduğu hakkı kullanmaz ise herhangi bir kazanç elde edemez ve bu hakkı elde etmek için ödediği opsiyon primini de kaybetmektedir. Opsiyon satıcısı ise hakkı kullanmak isteyen alıcı karşısında anlaşmaya ait söz konusu ürünün fiyatı değişse bile bunu karşılamakla yükümlü olmaktadır.

Opsiyon piyasalarında iki tip opsiyon sözleşmesi mevcuttur. Bunlar, Avrupa ve Amerika tipi opsiyon sözleşmeleridir. Avrupa tipi sözleşmelerde, verilen kullanım hakkı sadece vade sonunda mümkünken, Amerika tipi opsiyon sözleşmeleri üzerindeki haklar vade içerisinde herhangi bir tarihte kullanılabilir.

Opsiyon sözleşmelerinde temel olarak dört farklı strateji uygulanmaktadır. Bunlar; uzun pozisyonlu alım opsiyonu, kısa pozisyonlu alım opsiyonu, uzun pozisyonlu satım opsiyonu ve kısa pozisyonlu satım opsiyonudur.²¹⁷

Uzun pozisyonlu alım opsiyonu stratejisi ile opsiyon sözleşmesine konu olan varlığı, belirli bir vadeye kadar belirli bir prim ödeyerek belirli bir fiyattan satın alma hakkı sağlanmaktadır. Alım opsiyonu alan bireysel ya da kurumsal yatırımcılar, bu strateji ile söz konusu dayanak varlığın fiyat artışına karşı korunma sağlamayı

²¹⁵ Sadi Uzunoğlu, *Yeni Finansman Teknikleri*, 2.b., İstanbul: Strata Yayınları, 1998, s.74.

²¹⁶ Mehmet Bolak, *Risk ve Yönetimi*, 1.b, İstanbul: Birsen Yayınevi, 2004, s.164.

²¹⁷ Türev Araçlar Lisanslama Rehberi, a.g.e., s.186-200.

amaçlamaktadırlar. Kısa pozisyonlu alım opsiyonunda ise, dayanak olan varlığı belirli bir vadeye kadar, belirli bir prim karşılığında satma yükümlülüğü söz konusu olmaktadır. Alım opsiyonunu satan taraf bu sözleşme ile bir prim almakta ve karşı tarafın opsiyonu kullanması durumunda söz konusu varlığı satmakla yükümlü olmaktadır.

Uzun pozisyonlu satım opsiyonu stratejisi ile opsiyon sözleşmesine konu olan varlığı, belirli bir vadeye kadar belirli bir prim ödeyerek, belirli bir fiyattan satma hakkı sağlanmaktadır. Satım opsiyonu alan bireysel ya da kurumsal yatırımcılar, bu strateji ile söz konusu dayanak varlığın fiyat azalışlarına karşı korunma sağlamayı amaçlamaktadırlar. Kısa pozisyonlu satım opsiyonunda ise dayanak olan varlığı belirli bir vadeye kadar, belirli bir prim karşılığında, belirli bir fiyattan alma yükümlülüğüne girmektedirler. Satım opsiyonu satan taraf, bu sözleşme ile belirli bir prim almakta ve karşı tarafın opsiyonu kullanması durumunda söz konusu varlığı satın almakla yükümlü olmaktadır.

Uygulamada, döviz, faiz, hisse senedi endeksi ile ticari ürünler üzerine opsiyon sözleşmeleri de düzenlenebilmektedir.²¹⁸

Örnek Olay 4

KLM şirketi, otomotiv yan sanayinde faaliyet göstermektedir. Faaliyetleri kapsamında yurtdışından yedek parça ithal etmektedir. Yurtiçinde TL olarak faturalanan ve satılan bu parçalar, EUR ile ithal edilmektedir. Aralık ayı içerisinde yüklü bir siparişin ödemesini yapacak olan işletme, Eylül itibariyle kur riskinin arttığını fark etmiştir. TL'nin EUR karşısında değer kaybetmesi, maliyetlerinin artması ve TL olarak hazırlanan finansal tablolarda net karın azalma riskini doğurmaktadır.

İşletme EUR/TL kurunu $1 \text{ EUR} = 4,30 \text{ TL}$ olarak bütçelendirmiştir. Bütçelenen tutar üzerinde herhangi bir riske maruz kalmamak amacıyla 05.09.2017 tarihinde A bankası ile bir opsiyon sözleşmesi imzalamıştır. Bu sözleşme ile 3 ay sonrası için belirli bir prim karşılığında sipariş tutarı kadar Euro'yu alma hakkına sahip olmuştur. Risk opsiyon tarafından sınırlandırılmıştır.

²¹⁸ Raif Parlakkaya, a.g.e., s.147.

İşletmenin, opsiyon sözleşmesi aracılığıyla vade tarihinde iki farklı durumla karşılaşma ihtimali vardır. Birinci ihtimal, kurun 1 EUR = 4,30 TL fiyat seviyesinden daha aşağıda seyretmesidir. Bu durumda işletme opsiyon sözleşmesinin verdiği kullanım hakkını kullanmayacak ve opsiyon sözleşmesi için ödenen prim kaybedilecektir. İkinci ihtimalde ise kur 1 EUR = 4,30 TL seviyesinden daha yukarı seyretmesidir. Bu durumda opsiyon sözleşmesinin verdiği kullanım hakkını kullanacak ve bütçelendirdiği tutarda herhangi bir değişiklik olmayacaktır. İşletme, aynı zamanda EUR/TL kurunun 1 EUR = 4,30 TL üzerinde seyretmesi durumunda opsiyon sözleşmesinden kaynaklı kar da elde etmiş olacaktır.

Sonuç olarak, KLM işletmesi, opsiyon sözleşmesi ile belirli bir prim karşılığında EUR/TL kurunu sabitlemiştir. Bu işlem ile ithalat için bütçelendiği tutarda herhangi bir sapma ile karşılaşılmamış ve kur riskinden de korunma sağlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL RİSKTEN KORUNMA VE MUHASEBESİ

Son yıllarda küreselleşmenin de etkisiyle tek pazar haline gelen ülke ekonomileri ve bu ülkelerde faaliyet gösteren işletmeler için finansal risk kavramının önemi gittikçe artmaktadır. Maruz kalınan bu riskleri yönetebilmek adına farklı risk yönetim teknikleri mevcuttur. Bu tekniklerin başında türev finansal araçlar gelmektedir. Günden güne değişen ve çeşitlenen türev finansal araçlar, piyasa koşullarının da etkisiyle yeni ve farklı yapılarda gelişimini sürdürmektedir. Dolayısıyla bu araçlar farklı amaçlarla kullanılmakta ve gün geçtikçe karmaşık hale gelmektedir.

Türev finansal araçların gerek yapılarının karmaşık oluşu gerekse farklı amaçlarla kullanılabilmesi nedeniyle doğru bir şekilde muhasebeleştirilmesi ve finansal tablolarda raporlanması önem arz etmektedir. Bu amaçla, çalışmanın bu bölümünde UMS/UFRS ile uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) kapsamında finansal araçların sınıflandırılması, ölçümü ve finansal araç olarak sınıflandırılabilen türev araçlara ilişkin tanımlamalar yapılmıştır. Ayrıca finansal türev araçların farklı kullanım durumlarına ilişkin açıklamalar verilmiş ve örnek olaylar aracılığıyla detaylandırılarak muhasebeleştirilmesi irdelenmiştir.

3.1. Muhasebe Standartları Kapsamında Finansal Araçlar

Günümüzde işletmeler, globalleşme sürecinin hız kazanmasıyla birlikte ana faaliyet konusu dışında yer alan finansal araçları sıklıkla kullanmaktadırlar. Bu araçların ihtiyaca göre çeşitlendirilmesi farklı amaçlarla kullanımını da beraberinde getirmiştir. Ülkelerarası entegre olan muhasebe sistemlerinin dürüst, güvenilir ve şeffaf olması gereğinden yola çıkılarak, sistem içerisinde bu araçların aynı şekilde sınıflandırılması, değerlendirilmesi, ölçülmesi ve raporlanması konusu belirli standartlara bağlanmasını ve buna göre raporlanmasını gündeme getirmiştir.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından finansal araçların raporlanması uzun yıllardır ele alınmakla birlikte, ilk olarak IASB'den önceki kurum olan Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) tarafından 1988 yılında buna

ilişkin çalışmalara başlanmıştır. IASC, 1995 yılında UMS 32 Finansal Araçlar: Açıklama ve Sunum ve 1999 yılında UMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme standartlarını yayınlamıştır. Bu standartların yayınlanmasının ardından finansal araçlara ilişkin tutarsızlıkları ortadan kaldırmak, açıklığa kavuşturmak ve rehberlik etmek için birçok kez UMS 32 ve UMS 39 içerisinde değişikliğe gidilmiştir.²⁸⁵ Bu değişikliklere rağmen birçok finansal tablo hazırlayıcıları, denetçileri ve kullanıcıları bu araçların raporlamasını oldukça karmaşık bulmuştur. Ayrıca, işletmelerin risk yönetim faaliyetleri kapsamında kullanılan finansal araçların raporlama gerekliliklerinin anlaşılması zor ve yetersiz olduğunu düşünmüşlerdir.

IASB, yapılan eleştiriler üzerine 2004 yılında hem finansal kurumların hem de diğer kurumların mali tablolarının kullanıcıları, hazırlayıcıları ve denetçilerini içeren bir finansal araçlar çalışma grubu oluşturmuştur. Bu çalışma grubu, finansal araçlara ilişkin yeni bir standardın geliştirilmesi amacıyla çalışmalara başlamışlardır.²⁸⁶

Projenin yaşam döngüsü boyunca IASB, yeni standartların geliştirilmesi konusunda kurucu ve paydaşlarla geniş çaplı bir çalışma yürütmüştür. IASB, paydaşlardan binden fazla yorum yazısı almış ve bu süreçte altı taslak, bir ek belge ve bir tartışma belgesi yayımlamıştır. Kuruluş ayrıca, finansal tablo hazırlayıcıları, denetçiler ve kullanıcılar da dâhil olmak üzere kapsamlı bir program düzenlemiştir. IASB, önce 2009 ve 2010 yıllarında UFRS 9 finansal araçlar standardını oluşturmuş ve finansal araçlara ilişkin yeni sınıflandırma ve ölçüm gerekliliklerini belirlemiştir. 2013 yılında ise yeni bir finansal riskten korunma modelini yayınlamıştır. UFRS 9 standardının nihai versiyonunu ise Temmuz 2014 tarihinde yayınlamış ve bu standart önceki versiyonların da yerine geçmiştir. Bu şekilde IASB, UMS 39'un yerine UFRS 9'u yayınlama projesini tamamlamıştır.²⁸⁷

Tek ve bütün bir standart olan UFRS 9 standardının nihai versiyonu 3 aşamada tamamlanmıştır. Birinci aşama, finansal araçların sınıflandırılması, ikinci aşama, itfa edilmiş maliyet ve finansal varlıkların değer düşüklüğü, üçüncü aşama ise riskten

²⁸⁵ IASB Discussion Paper, Reducing Complexity in Reporting Financial Instruments, 2008, s.9. <https://www.asc.gov.sg/Portals/0/attachments/Consultations/dp%20reducing%20complexity%20in%20reporting%20financial%20instruments.pdf>. Erişim Tarihi: 19.12.2018

²⁸⁶ Reducing ... a.g.e., s.13 (2008)

https://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1175801856157&acceptedDisclaimer=true

²⁸⁷ Project Summary IFRS 9 Financial Instruments, July 2014, s.3-4 <https://www.ifrs.org/-/media/project/financial-instruments/project-summaries/ifrs-9-project-summary-july-2014.pdf>. Erişim Tarihi: 19.12.2018

korunma muhasebesidir. Tamamlanan standart 1 Ocak 2018 tarihinden sonra başlayan tüm raporlama dönemlerinde geçerli olmaktadır.

*“Ülkemizde ise son yıllarda muhasebe ve bağımsız muhasebe denetimi alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Sermaye Piyasası Kurulu’nun Seri XI No 25 Tebliği çerçevesinde, Sermaye Piyasası Kanunu’na tabi olan işletmeler, 01.01.2005 tarihinden itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları/ Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UMS/UFRS) uygun finansal tablolar düzenlemekte ve bu tablolar üzerinde Uluslararası Denetim Standartlarına göre bağımsız muhasebe denetimi uygulamaktadır.”*²⁸⁸

2011 yılında ise yürürlüğe giren 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile UMS/UFRS ile uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına (TMS/TFRS) göre raporlama yapacak şirketlerin kapsamı genişletilmiştir. 2 Kasım 2011 tarih ve 28103 sayılı resmi gazetede yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu “Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)’na devredilmiştir. Ülkemizde 2005 yılından itibaren finansal raporlamalarını UMS/UFRS ile uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) çerçevesinde raporlayan işletmelerin sayısı da gün geçtikçe artmaktadır.

Son durumda finansal araçlara ilişkin UMS/UFRS ile uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) kapsamında TMS 32: Finansal Araçlar: Sunum, TMS 39: Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme, TFRS 7: Finansal Araçlar, TFRS 9: Finansal Araçlar olmak üzere dört adet standart bulunmaktadır.

TMS 32; finansal araçların yükümlülük veya özkaynak olarak muhasebeleştirilmesi ile finansal varlık ve yükümlülüklerin net gösterilmesine yönelik ilkeleri ortaya koymaktadır.

TFRS 7; finansal araçların, işletmenin finansal durumu ve performansı açısından taşıdıkları önemi ve finansal araçlardan dolayı işletmelerin maruz kaldığı risklerin

²⁸⁸ Ümit Gücenme vd., TMS/TFRS’ye Dönüştürülen Finansal Tabloların Denetim Modelinin Özellikleri, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim 2014, s.2.

niteliğini, boyutunu ve bu riskleri nasıl yönetmekte olduğunu değerlendirebilmelerini mümkün kılacak açıklamalar yapmalarını şart koşturmaktadır.

TMS 39; finansal varlıkların, finansal yükümlülüklerin ve finansal olmayan kalemlerin alım satımına ilişkin sözleşmelerin bilançoya alınması, ölçülmesi, bilanço dışı bırakılmasına yönelik ve finansal riskten korunma muhasebesine ilişkin ilkeleri belirtmektedir. 01 Ocak 2018 tarihi itibarıyla bu standart, belirli durumlar dışında kaldırılmış ve yerine TFRS 9 standardının geçmesine karar verilmiştir.

TFRS 9 standardı ise, finansal tablo kullanıcılarına işletmenin ihtiyacına uygun ve gerekli bilgiyi sunabilmeleri adına, gelecekteki nakit akışlarının tutarını, zamanlamasını ve belirsizliğini değerlendirmeleri için finansal varlıklara ve finansal yükümlülüklerle ilişkin finansal raporlama ilkelerini belirlemektedir.

3.1.1. Finansal Araç Kavramı

Finansal araç, *“bir işletmenin finansal varlığı ile diğer bir işletmenin finansal borcunda ya da özkaynağa dayalı finansal aracında artışa neden olan herhangi bir sözleşmedir.”*²⁸⁹ İlgili standartta yer alan tanıma göre finansal araç hem bir varlığı hem de bir yükümlülüğü kapsamakta aynı zamanda bir sözleşmeye bağlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

TMS 32 standardı “sözleşme” ve “sözleşmeye dayalı” terimlerini, *“iki veya daha fazla taraf arasında açık ekonomik sonuçları olan, genellikle anlaşmanın kanunen yaptırımı nedeniyle tarafların kaçınma ihtimallerinin çok az olduğu veya hiç olmadığı”* bir anlaşmaya dayandırmaktadır. Sözleşmeler ve dolayısıyla finansal araçlar çok değişik biçimlerde olabilmekte ve yazılı olmaları şartı aranmamaktadır.²⁹⁰ İşletmelerin finansal araçları finansal durum tablosuna alabilmeleri için ise belirtilen sözleşme hükümlerine taraf olmaları gerekmektedir.²⁹¹

²⁸⁹TMS-32 Finansal Araçlar: Sunum, paraf 11, s.2-3.

<http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%2032.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018

²⁹⁰ TMS-32 Finansal Araçlar: Sunum, paraf 13, s.4.

<http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%2032.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018

²⁹¹ TFRS 9 Finansal Araçlar, paraf. 3.1.1. s.3.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TFRS/TFRS_9.pdf Erişim Tarihi: 19.12.2018

İlgili standartlarda yer alan açıklamalar doğrultusunda finansal olmayan kalemlerin alım satımına ilişkin sözleşmeler, taraflara, finansal varlığın alınması, verilmesi veya takasına ilişkin herhangi bir yükümlülük doğurmadığından dolayı finansal araç tanımına uymamaktadır. Ayrıca işletmelerin beklenen alış, satış ya da kullanım gerekliliklerine uygun olarak düzenlediği finansal olmayan bir kalemin alınması veya teslimini içeren sözleşmeler ile elde tutmaya devam ettiği sözleşmeleri de finansal araç olarak kabul edilmemektedir. Ancak işletmelerin net ödemesini nakit, başka bir finansal araçla veya finansal araç sözleşmesi gibi finansal araçların takası yoluyla yaptığı finansal olmayan alım ya da satım sözleşmeleri finansal araç olarak kabul edilmektedir.²⁹²

3.1.2. Finansal Araçların Kapsamı ve Sınıflandırılması

Finansal araçlar temel olarak finansal varlıklar ve finansal borçlar (yükümlülükler) olmak üzere 2 farklı kategoride incelenebilmektedir.

3.1.2.1. Finansal Varlıklar

TMS 32 Finansal Araçlar Standardı kapsamında yer alan finansal varlıklar;

- Nakit ve nakit benzerlerini,
- Başka bir işletmenin özkaynağına dayalı finansal araçlarını,
- Başka bir işletmenin nakit ya da özkaynağına dayalı finansal varlığı elde etme haklarını,
- İşletmenin gelecekte lehine olacak durumlarda finansal varlık veya borçlarını başka bir işletme ile takas edilmesi için düzenlenen sözleşmeden doğan haklarını,
- İşletmenin özkaynağına dayalı finansal araçlarla ödenecek veya ödenebilecek olan değişken sayıda özkaynağına dayalı finansal aracını almak zorunda olduğu ya da olabileceği türev olmayan sözleşmelerini ve

²⁹² TMS-32 Finansal Araçlar: Sunum, paraf. 8, s.1-2.

<http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%2032.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018

- İşletmenin özkaynağına dayalı finansal aracı ile belirli sayıda özkaynağına dayalı finansal aracını, belirli bir nakdini ya da başka bir finansal varlığını takas etmesi dışındaki şekillerde ödenecek ya da ödenebilecek türev sözleşmelerini kapsamaktadır.²⁹³

Bu kapsamda işletmelerin hesaplarında yer alan nakit, döviz, banka ya da benzeri finansal kuruluşlarda yer alan mevduatlar, hisse senetleri, ticari alacakları, alacak senetleri, kredi alacakları, daimi borçlanma senetleri, finansal kiralama alacakları ve finansal araçların alınması, verilmesi veya değiştirilmesi için düzenlenen sözleşmeden doğan haklar finansal varlık olarak kabul edilmektedir.

3.1.2.2. Finansal Borçlar (Yükümlülükler)

TMS 32 Finansal Araçlar Standardı kapsamında yer alan finansal borçlar (yükümlülükler);

- *‘‘İşletmenin, nakit veya başka bir finansal varlık verebilmesi ya da ileriki bir tarihte aleyhine olabilecek durumlar adına finansal varlık veya borçlarını başka bir işletme ile takas edebilmesi için düzenlediği sözleşmeden doğan yükümlülüklerini,*
- *İşletmenin özkaynağına dayalı finansal aracıyla ödenecek veya ödenebilecek olan ve değişken sayıda özkaynağına dayalı finansal aracını vermek zorunda olduğu ya da olabileceği türev olmayan sözleşmelerini ve*
- *İşletmenin özkaynağına dayalı finansal aracı ile belirli sayıda özkaynağına dayalı finansal aracının, belirli bir nakit tutar ya da başka bir finansal varlık ile takas edilmesi dışındaki şekillerde ödenecek ya da ödenebilecek türev sözleşmelerini kapsamaktadır.’’²⁹⁴*

Bu kapsamda işletmelerin hesaplarında yer alan sözleşmeye bağlı nakit ödeme yükümlülüğünü temsil eden ticari borçlar, borç senetleri, kredi borçları, çıkarılmış tahviller, finansal kiralama borçları, finansal araçların alınmasına, verilmesine veya

²⁹³ TMS-32 Finansal Araçlar: Sunum, paraf. 11, s.2.

<http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%2032.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018

²⁹⁴ TMS-32 Finansal Araçlar: Sunum, paraf. 11, s.3.

<http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%2032.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018

değiştirilmesine ilişkin sözleşmeden doğan yükümlülükleri, finansal yükümlülük olarak kabul edilmektedir.

3.1.2.3. Finansal Araçların Sınıflandırılması

İşletmeler finansal araçlarını 01.01.2018 tarihi itibarıyla geçerli olan TFRS 9 Finansal Araçlar Standardı kapsamında sınıflandırmaktadır. İlgili standartta bu araçların sınıflandırılmasında finansal varlıklar ve finansal yükümlülükler ayrı ele alınmaktadır.

Finansal varlıklar; *“itfa edilmiş maliyeti üzerinden, gerçeğe uygun değer değişimi diğer kapsamlı gelire yansıtılarak ve gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara yansıtılarak ölçülen olmak üzere 3 farklı şekilde sınıflandırılabilir.”*²⁹⁵

Finansal varlık, sözleşmeye bağlı nakit akışlarının tahsil edilmesi amacını içeren bir iş modeline sahip ve sözleşme şartlarına göre belirli tarihlerde sadece anapara ve anapara bakiyesinden kaynaklanan faiz ödemelerini içeren bir nakit akışına yol açıyorsa itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülen olarak sınıflandırılır. Bu şartları sağlamasına rağmen belirlenen iş modeli kapsamında finansal varlığın satılması amaçlanıyorsa, finansal varlık, gerçeğe uygun değer değişimi diğer kapsamlı gelire yansıtılarak ölçülen olarak sınıflandırılır.

Bu iki sınıflandırmaya tabi olmayan diğer bütün finansal varlıklar gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara yansıtılarak ölçülen olarak sınıflandırılır. Ayrıca bu sınıflandırma, ilk defa finansal tablolara alma sırasında geri dönülemez bir şekilde tercih edilebilir. Bu sınıflandırmanın tercih edilebilmesi için finansal varlığın farklı şekilde ölçülerek finansal tablolara alınmasından kaynaklanan bir tutarsızlığı ortadan kaldırması gerekmektedir.

Finansal yükümlülükler ise finansal varlıklarla benzer olarak iki farklı şekilde sınıflandırılabilir. Bunlar; “itfa edilmiş maliyeti üzerinden” ve “gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara yansıtılarak” ölçülendir.

²⁹⁵ TFRS 9 Finansal Araçlar, paraf. 4.1.1, s.9.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TFRS/TFRS_9.pdf Erişim Tarihi: 19.12.2018

Herhangi bir finansal yükümlülük,

- Gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara yansıtılan finansal yükümlülük olarak sınıflandırılmadıysa,
- Finansal varlığın devredilmesi işleminin finansal durum tablo dışı bırakma koşullarını taşıyor veya devam eden ilişki yaklaşımının uygulanması durumunda ortaya çıkmadıysa,
- Finansal teminat sözleşmesi veya piyasa faiz oranının altında bir faiz oranından kredi sağlanmasına yönelik taahhüt değil ise itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülen olarak sınıflandırılır.

Finansal yükümlülükler finansal araçlara benzer olarak gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara yansıtılan finansal yükümlülük olarak da sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmanın tercih edilebilmesi için;

- Finansal yükümlülüğün farklı şekilde ölçülerek finansal tablolara alınmasından kaynaklanan bir tutarsızlığı ortadan kaldırması ya da
- Bir finansal yükümlülük grubu veya finansal varlık yükümlülüklerinden oluşan bir grubun ortak riskler barındırması, bu risklerin belgelendirilmiş yönetim politikasına uygun bir biçimde gerçeğe uygun değer esasına göre yönetilmesi gerekmektedir.²⁹⁶

3.1.2.4. Finansal Araçların Değerlemesi

Finansal araçlar, ilk defa finansal tablolara alınırken gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülür. Gerçeğe uygun değer değişimleri kâr veya zarara yansıtılan olarak sınıflandırılan finansal araçlar hariç, elde etme maliyetleri veya ihracıyla direk olarak ilişkili işlem maliyetleri gerçeğe uygun değere ilave edilir veya düşürülür.²⁹⁷

Finansal araçların ilk defa finansal tablolara alınmasından sonra yapılacak değerlendirme işlemleri, belirlenen sınıflandırmalara uygun olarak yapılır. Riskten korunma

²⁹⁶ TFRS 9 Finansal Araçlar, paraf. 4.2, s.9

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TFRS/TFRS_9.pdf Erişim Tarihi: 19.12.2018

²⁹⁷ TFRS 9 Finansal Araçlar, paraf. 5.1.1, s.11.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TFRS/TFRS_9.pdf Erişim Tarihi: 19.12.2018

muhasebesi kapsamında korunan kalem olarak alınan finansal varlık veya yükümlülüklerin değerlendirme işlemleri ise ilgili hükümler uygulanarak gerçekleştirilir.

3.2. Türev Finansal Araçlar ve Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi

Uluslararası piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ve ekonomideki belirsizliklerin etkisiyle, risk kavramının önemi artmış, gündemden güne artmaya da devam etmektedir. Risk kavramının daha da önemli hale gelmesi, işletmelerde korunma aracı olarak belirlenebilen türev finansal araçların kullanımının artmasına neden olmuştur.

Günden güne türev finansal araçların kullanımının artması, bu araçlarla yapılan işlemlerin nasıl muhasebeleştirileceği konusunu gündeme getirmiştir. Genel muhasebe sürecinde olduğu gibi burada da türev araçlarla yapılan işlemler kaydedilecek, sınıflandırılacak, finansal tablolarda raporlanacak ve analiz edilecektir. Ancak, bu süreçte türev araçların kayıt edilmesi, değerlemesi ve raporlaması ile ilgili birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunları ortadan kaldırılması amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) belirli ülkelerde çalışmalar başlatmış ve bu çalışmalar sonucunda türev finansal araçların muhasebeleştirilmesini belli standartlara ve ilkelere bağlamıştır.²⁹⁸

Türkiye’de türev finansal araçların muhasebeleştirilmesine ilişkin çalışmalara bakıldığında, SPK tarafından ilk olarak 23.02.2001 tarih ve 24327 sayılı Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik yayımlanmıştır. Ardından Seri:XI No:18 sayılı “Aracı Kurum Hesap Planı ve Planın Kullanım Esasları Hakkında Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ve Seri:XI No:19 sayılı “Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmelerinin Muhasebesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ” 27 Ağustos 2001 tarih ve 24506 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Son olarak ise 09.04.2008 tarihinde yürürlüğe giren Seri:XI, No:29 “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği” (Seri:XI, No:29 Tebliği) ile borsa şirketleri, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ile bunların bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve iş ortaklıkları 01.01.2008 tarihinden sonra

²⁹⁸ Selcan Olca, *Futures (Vadeli İşlem) Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi*, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara, 2001, s.1.

başlayan hesap dönemlerinin ilk ara döneminden itibaren finansal tablolarını Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan Uluslararası Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarına (UMS/UFRS) uygun olarak düzenlemeye başlamışlardır. Aynı şekilde, BDDK tarafından da 1 Kasım 2006 tarihinde yayımlanan 26333 sayılı Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesi ile bankaların finansal tablolarını, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun 1 sıra Nolu Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ hükümleri çerçevesinde, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak düzenlemeleri esas alınmıştır.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), türev finansal araçların karmaşık oluşu ve bu araçlara ilişkin ekonomik işlemlerin ölçülmesi ve finansal tablolarda raporlanmasıyla ilgili mevcut muhasebe standartlarının yetersiz olması nedeniyle 1990'lı yılların başından itibaren çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalar sonucunda, konu ile ilgili muhasebe standartlarını yayımlamış ve yürürlüğe koymuştur.²⁹⁹ Ülkemizde de muhasebe standartları ile ilgili çalışmaları yapmakla yetkili olan KGK, eşzamanlı olarak, finansal araçlar ile ilgili uluslararası muhasebe standartlarıyla tam uyumlu olan ulusal muhasebe standartlarını yayımlayarak yürürlüğe koymuştur.

3.3. Türev Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi

Türev finansal araçların muhasebeleştirilmesi, UMS/UFRS ile uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) kapsamında gerçekleştirilir. Türev finansal araçların bu standartlar kapsamında muhasebeleştirilebilmesi için öncelikle bu araçların türev finansal araç olarak tanımlanabiliyor olması gerekmektedir. Bu özelliklere sahip finansal araçlar yalnızca türev finansal araç olarak tanımlanabilmektedir. Bu tanımlamanın yapılabilmesi için elde tutulan finansal araçların aşağıda yer alan özelliklere sahip olması gerekmektedir:

²⁹⁹ İsmail Ufuk Mısırlıoğlu, Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi, *Mali Çözüm Dergisi*, 2008, s.86.

(a) ‘‘Belirli bir faiz oranında, finansal araç fiyatında, emtia bedelinde, döviz kurunda, fiyat veya oran endekslerinde, kredi derecesinde veya kredi endeksinde ya da başka bir değişkende (bu değişkenin finansal bir değişken olmaması halinde sözleşme taraflarından birine özgü olmaması şartıyla) meydana gelen bir değişiklik karşısında değerinin değişmesi,

(b) Net bir başlangıç yatırımı gerektirmemekte veya piyasa şartlarındaki değişikliklere benzer tepki vermesi beklenen diğer türden sözleşmelere göre daha az net başlangıç yatırımı ve

(c) Gelecekteki bir tarihte ödenmesi gerekmektedir.’’³⁰⁰

Türev finansal araç olarak kabul edilen finansal araçlara, riskten korunma amacıyla ya da spekülatif, alım satım amacıyla, iki farklı şekilde taraf olunabilmektedir. İşletmeler, riskten korunma amacı ile türev finansal araçlara taraf olmaları durumunda, maruz kaldıkları riskleri minimize etmeyi planlamaktadırlar. Spekülatif, alım satım amaçlı, bu sözleşmelere taraf olmaları durumunda ise, geleceğe yönelik fiyat değişimleri doğrultusunda kâr elde etmeyi amaçlamaktadırlar.

Türev finansal araçların değerlemesini ve raporlanmasını iki kısımda incelemek mümkündür. Bunlar; Alım-Satım Amaçlı Türev Finansal Araçlar ve Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlar’dır.³⁰¹

Her bir bölümde türev araçların muhasebeleştirilmesi örnek olaylar aracılığıyla açıklanmıştır. Bu araçlara ilişkin yapılan kayıtlar TFRS/TMS kapsamında gerçekleştirilmiş ek olarak Aralık 2018 tarihinde KGK tarafından yayınlanan, kamuoyunun ve ilgili kurum ve kuruluşları görüşlerine açılan Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağında yer alan hesap kodları ve isimleri belirtilmiş, ayrıca çalışmanın Ek1 bölümünde gösterilmiştir.³⁰²

³⁰⁰ TFRS 9 Finansal Araçlar, Ek A, s.34.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 19.12.2018

³⁰¹ Volkan Demir, *TFRS/UFRS Kapsamında Finansal Araçlar*, 2.b., İstanbul: Nobel Akademik Yayın, 2015, s.139.

³⁰² Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı

<http://www.kgk.gov.tr/ContentAssingmentDetail/2531/Finansal-Raporlama-Standartlar%C4%B1na-Uygun-Hesap-Plan%C4%B1-Taslag%CC%86%C4%B1> Erişim Tarihi: 12.12.2018

3.3.1. Alım-Satım Amaçlı Türev Finansal Araçlar

Bu türev araçlar "tanımlanmamış" veya "spekülatif" olarak adlandırılır. Bunlar, riskten korunma muhasebesi için uygun olmayan türev finansal araçları içermektedir. Ayrıca, işletmelerin riskten korunma amacıyla edindikleri fakat bu kapsamda sınıflandırmama kararı verdikleri türev finansal araçları da kapsamaktadır.³⁰³

Ticari amaçla yani alım satım amacıyla elde tutulan türev finansal araçlar, aktif ve sık bir biçimde yapılan alım ve satım işlemlerini belirtmektedir. Bu türev finansal araçlar aracılığıyla, fiyatlarda oluşan kısa dönemli değişimlerden kar elde edilmesi amaçlanmaktadır. İlgili standart kapsamında ticari amaçla elde tutulan finansal varlıkların belirlenmesinde işletmenin finansal varlıkların yönetimi için kullandığı iş modeli önem arz etmektedir. İş modeli çerçevesinde bu amacı taşıyan bütün finansal türev araçlar ve aynı zamanda riskten korunma aracı olarak muhasebeleştirilmeyen türev borçlar, riskten korunma muhasebesi kapsamında belirtilen kriterlerin sağlanamaması durumundaki finansal yükümlülüklerde bu sınıflandırılmaya tabi tutulmaktadır.

Alım satım amaçlı türev finansal araçlar, gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan finansal varlık veya finansal yükümlülük olarak sınıflandırılır. Finansal tablolara ilk alınmasında gerçeğe uygun değerleri üzerinden kaydedilir ve gerçeğe uygun değer değişiklikleri doğrudan gelir tablosuna yansıtılır.

Örnek Olay 5

A işletmesinin 30.01.2017 tarihinde 1.000.000 dolar değerinde yabancı para ödemesi mevcuttur. Gelecekteki USD/TL kurunda oluşabilecek değer artışına karşı döviz kuru riskine maruz kalmaktadır. Bu riskten korunmak amacıyla 30.11.2015 tarihinde bir forward sözleşmesi imzalamıştır. Forward sözleşme aracılığıyla işletme borcunu 3,5 TL/USD üzerinden ödemeyi garanti altına almıştır. İşletme, TFRS 9 gereği finansal riskten korunma muhasebesi gerekliliklerini yerine getirememesinden kaynaklı bu finansal aracı alım satım amaçlı türev finansal araçlar olarak sınıflandırmıştır. Forward sözleşmesinin ilk kayda alış tarihinde, her raporlama döneminde ve ödemenin

³⁰³ Juan Ramirez, *Accounting for Derivatives Advanced Hedging Under IFRS*, UK: John Wiley & Sons, 2007, s.8.

gerçekleştiği tarihte yapılan değerlendirme kayıtları ve muhasebe işlemleri aşağıda gösterilmiştir.

Forward sözleşmesi 30.11.2015 tarihinde imzalanmıştır. Sözleşme büyüklüğü 1.000.000 USD olup, 30.01.2017 tarihinde 1 USD = 3,5 TL üzerinden alım gerçekleştirilecektir. Aşağıdaki tabloda sözleşme ayrıntıları verilmiştir.

Sözleşme tarihi	30.11.2015
Vade tarihi	30.01.2017
Nominal tutar	1.000.000 USD
Forward kur	3,5 TL/USD
Spot kur	3,4TL/USD

Forward sözleşmesinin imzalandığı 30.11.2015 tarihinde forward (vadeli) sözleşmesinin gerçeğe uygun değeri sıfır olduğu için herhangi bir kayıt yapılmamış nazım hesaplarda izlenmiştir.

31.12.2015 tarihli raporlama döneminde spot kur 1 USD = 3,55 TL'dir. Sözleşmenin gerçeğe uygun değeri hesaplama işlemi aşağıda yer almaktadır.

Raporlama tarihi	31.12.2015
Spot kur	3,55
Vadeye kalan gün	396
Cari faiz oranları	12,50% 395 günlük TL faizi 5,60% 395 günlük USD faizi
Alım	1.000.000 USD
Satım	3.500.000 TL
Alım (GUD)	942.597 USD (Hesaplanan Değer) $(1.000.000 / (1 + 5,60\%)^{(396/365)})$
	3.346.221 TL $(942.567 * 3,55 = 3.346.221)$
Satım (GUD)	3.080.144 TL (Hesaplanan Değer) $(3.500.000 / (1 + 12,50\%)^{(396/365)})$
GUD 31 Aralık 2015	266.077 TL

Bu tarihte yapılan değerlendirme sonucunda, vadeli forward sözleşmesinin gerçeğe uygun değeri 266.077 TL artmıştır. Hesaplama gerçekleştirilirken, forward kuru hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen gelir ilgili hesaplara yansıtılmıştır.

31.12.2015	Borç	Alacak
Türev Finansal Varlıklar (Aktif) (119 Türev Araçlar)	266.077	
Finansal Varlık Değerleme Karları (GT) (667 Türev Araçlardan Sağlanan Kazançlar)		266.077
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	266.077	266.077

31.12.2016 tarihli raporlama döneminde spot kur 1 USD = 3,47 TL'dir. Sözleşmenin gerçeğe uygun değeri hesaplama işlemi aşağıda yer almaktadır.

Spot kur	3,47
Raporlama tarihi	31.12.2016
Vadeye kalan gün	30
Cari faiz oranları	11,60% 30 günlük TL faizi
	3,45% 30 günlük USD faizi
Alım	1.000.000 USD
Satım	3.500.000 TL
	USD (Hesaplanan Değer)
Alım FV	997.216 (1.000.000 / (1+%3,45)^(30/365))
	3.460.340 TL (997.216 * 3,47 = 3.460.340)
	TL (Hesaplanan Değer)
Satım FV	3.468.570 (3.500.000 / (1+%11,60)^(30/365))
GUD 31 Aralık 2016	-8.230 TL

İşletme, yapılan değerlendirme sonucunda vadeli forward sözleşmesinin gerçeğe uygun değeri 8.230 TL azalmıştır. Hesaplama gerçekleştirilirken, forward kuru hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen zarar ilgili hesaplara yansıtılmıştır.

31.12.2016	Borç	Alacak
Finansal Varlık Değerleme Zararları (GT) (677 Türev Araçlardan Kaynaklanan Zararlar)	274.307	
Türev Finansal Varlıklar (Aktif) (119 Türev Araçlar)		266.077
Türev Finansal Yükümlülükler(Pasif) (309 Türev Araçlardan Borçlar)		8.230
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	274.307	274.307

Forward vadeli işlem sözleşmesinin 30.01.2017 tarihinde vadesi sona ermiştir. Bu tarihte 1 USD = 3,67 TL'dir. Forward sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde 170.000 TL'lik bir değer artışı gerçekleşmiştir. Sözleşme sona erdiği için bankalar hesabına 170.000 TL giriş gerçekleştirilmiştir.

Spot kur	3,67
Raporlama tarihi	30.01.2017
Vadeye kalan gün	0
Alım	1.000.000 USD
Satım	3.500.000 TL
Alım GUD	1.000.000 USD
	3.670.000 TL
Satım GUD	3.500.000 TL
GUD 30.01.2017	170.000 TL

30.01.2017	Borç	Alacak
Türev Finansal Yükümlülükler (Pasif) (309 Türev Araçlardan Borçlar)	8.230	
Türev Finansal Varlıklar (Aktif) (119 Türev Araçlar)	170.000	
Finansal Varlık Değerleme Karları (GT) (667 Türev Araçlardan Sağlanan Kazançlar)		178.230
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	178.230	178.230

30.01.2017	Borç	Alacak
Nakit ve Benzerleri (Aktif) (102 Bankalar)	170.000	
Türev Finansal Varlıklar (Aktif) (119 Türev Araçlar)		170.000
<i>Forward Sözleşmesinin Sonlandırılması</i>		
	170.000	170.000

3.3.2. Finansal Riskten Korunma Amaçlı Türev Finansal Araçlar

Finansal riskten korunma amaçlı türev finansal araçların değerlendirme ve muhasebeleştirilme işlemlerine riskten korunma muhasebesi (hedge accounting) adı verilmektedir.³⁰⁴ Riskten korunma muhasebesi, riskten korunma aracı ya da riskten korunma aracı ile ilişkili kazanç ve kayıpları (veya gelir ve giderler) göz önünde bulundurmak için normalin temelini değiştirerek riskten korunma aracında kazanç ve kayıpların aynı dönem içinde kâr/zararda muhasebeleştirilmesini sağlamak için uygulanan bir tekniktir.³⁰⁵

Riskten korunma amacıyla taraf olunan türev finansal araçlar, işletmelerin faaliyetlerinden kaynaklı riskleri yönetmek amacı taşımaktadır. Finansal tablolarda raporlanabilmesi için, riskten korunma muhasebesi adı verilen ve özel şartları içeren bir teknik uygulanmaktadır.

Riskten korunma, bir veya daha fazla türev aracın ya da diğer finansal riskten korunma aracının, bir veya daha fazla varlığın, yükümlülüğün ya da tahmini işlemin nakit akışında veya gerçeğe uygun değerindeki değişiklikleri dengelemek için kullanılan bir risk yönetim tekniğidir. İlgili muhasebe standartları, finansal riskten korunma amaçlı faaliyetlerle ilgili belirli koşulları içermektedir. Kuruluşların, ancak bu koşulları yerine getirmesi durumunda, finansal riskten korunma muhasebesi uygulamasına izin verilmektedir. Finansal riskten korunma muhasebesi uygulaması isteğe bağlıdır. Finansal riskten korunma muhasebesinin etkisi, finansal riskten korunma aracında ve finansal riskten korunma konusu kalemdeki kazanç ve kayıpların aynı dönemlerde raporlanmasına izin vererek, kazanç ve kayıpları dengeleyerek finansal tablolara etki etmektedir.³⁰⁶

Riskten korunma muhasebesinin amacı, işletmenin risk yönetim faaliyetleri kapsamında kar veya zararını etkileyebilecek belirli riskleri yönetmek amacıyla kullandığı finansal araçların etkisini finansal tablolarda sunmaktır. İşletmeler, serbest piyasa ekonomisi içerisinde faizlerde, kurlarda, emtia fiyatlarında vb. meydana gelebilecek değişimler karşısında, genel olarak;

³⁰⁴ Volkan Demir, *TFRS/IFRS Kapsamında Finansal Araçlar*, 2.b., İstanbul: Nobel Akademik Yayın, 2015, s.145.

³⁰⁵ Juan Ramirez, *Accounting for Derivatives Advanced Hedging Under IFRS*, UK: John Wiley & Sons, 2007, s.7

³⁰⁶ Abbas Ali Mirza, Graham J. Holt, Magnus Orrell, *IFRS Workbook and Guide International Financial Reporting Standards*, 1.b., UK: John Wiley & Sons, 2006, s.236.

- Nakit akışlarında meydana gelebilecek olumsuz etkilerden korunmayı,
- Finansal varlık ve borçlarının gerçeğe uygun değerinde meydana gelebilecek değer değişim risklerinden korunmayı,
- Yabancı ülkelerdeki yatırımlarının değerinde meydana gelebilecek değişim risklerinden korunmayı amaçlamaktadır.

Riskten korunma muhasebesi, giderlerin ilgili gelirlerle aynı muhasebe döneminde muhasebeleştirildiği dönemsellik kavramından kaynaklanmaktadır.³⁰⁷ Bu teknik ile korunma aracının değerinde meydana gelen değişikliğin, korunma konusu kalemin değerindeki değişikliklerle dengelenmesi sağlanmakta ve gerçekleşmemiş kazanç ile kayıplar finansal tablolarda raporlanarak kar/zarar üzerinde dalgalanmayı önlemektedir.

Riskten korunma muhasebesinde öncelikli amaç, korunma konusu kalem ve korunma aracına ait gelir ve giderlerin, aynı dönemde raporlanmasını sağlayarak dalgalanmasını engellemektir. Bu tekniği uygularken temelde iki unsur söz konusu olmaktadır. Bunlar, riskten korunma konusu kalem ve korunma aracıdır.

Riskten korunulan kalem, finansal tablolara alınmış bir varlık veya yükümlülük, finansal tablolara alınmamış bir kesin taahhüt, bir tahmini işlem veya yurtdışındaki işletmede yer alan bir net yatırım olabilir. Korunan kalem olarak tek bir kalem veya kalem grubu ya da bu kalem grubunun bir unsuru alınabilir. Korunma konusu olarak alınan kalem grubundaki her bir kalemin, nitelik olarak kabul edilebilir olması gerekmektedir. Korunan kalem, güvenilir bir şekilde ölçülebilmeli ve tahmini bir işlemi içeriyorsa, bu işlemin gerçekleşme ihtimali yüksek olmalıdır. Riskten korunma muhasebesi kapsamında, sadece varlıklar, yükümlülükler, kesin taahhütler veya raporlayan işletme dışındaki bir tarafla yapılan gerçekleşme ihtimali yüksek tahmini işlemler, korunan kalem olarak tanımlanabilmektedir.

Riskten korunma aracı, riskten korunulan kalemin gerçeğe uygun değeri veya nakit akımlarında meydana gelebilecek değişimi dengelemek amacıyla oluşturulan bazı satılan opsiyonlar dışında, gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara yansıtılarak ölçülen bir türev araç türev olmayan bir finansal varlık veya yükümlülük olarak

³⁰⁷ Dennis Frestad, Leif Atle Beisland, Hedge Effectiveness Testing as a Screening Mechanism for Hedge Accounting: Does It Work? *Journal of Accounting Auditing & Finance*, 2015 vol.30(1), s.36

belirlenebilmektedir. Riskten korunma muhasebesi kapsamında, sadece raporlayan işletme dışındaki bir tarafla gerçekleştirilen sözleşmeler, korunma aracı olarak tanımlanabilmektedir.³⁰⁸

İşletmenin kendi bünyesinde risk unsuru oluşturabilecek, yabancı para cinsinden taahhüt edilen ödemeler, borçlar ya da gerçekleşme olasılığı yüksek alacakları gibi kalemler, riskten korunma konusunu oluşturabilmektedir. Riskten korunma konusunu oluşturan kalemlerin gerçeğe uygun değerlerinde ya da nakit akışlarındaki değişimin dengelenmesi amacıyla taraf olunan türev finansal araçlar ya da gerçeğe uygun değer değişimi kâr veya zarara yansıtılarak ölçülen türev olmayan finansal varlık veya yükümlülükler, riskten korunma aracını oluşturabilmektedirler.

Riskten korunma ilişkileri üç çeşittir. Bunlar; gerçeğe uygun değer değişiminden korunma, nakit akış değişkenliğinden korunma ve yurtdışı işletmedeki net yatırım riskinden korunmadır.

3.3.2.1. Gerçeğe Uygun Değer Değişiminden Korunma

“Gerçeğe uygun değer değişiminden korunma; finansal varlık veya borcun gerçeğe uygun değerinde meydana gelen, belirli bir risk unsuru ile ilişkilendirilebilen ve kâr veya zararı etkileyebilecek nitelikteki değişikliklere karşı gerçekleştirilen bir finansal riskten korunma işlemidir.”³⁰⁹

TFRS 9 kapsamında gerçeğe uygun değer değişiminden korunma işlemi, *“korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kayıp ve korunan kalemden kaynaklanan korunma kazancı veya kaybı, kâr veya zarar olarak finansal tablolara alınır. Korunan kalemin finansal tablolara alınmamış bir kesin taahhüt olması durumunda, korunan kalemin gerçeğe uygun değerinde meydana gelen toplam değişim, bir taraftan kâr veya zarar olarak diğer taraftan bir varlık veya bir yükümlülük olarak finansal tablolara alınır.”³¹⁰*

³⁰⁸ TFRS 9 Finansal Araçlar, s.19-21

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi:19.12.2018

³⁰⁹ Erhan Yalçın, *Uluslararası Finansal Raporlama*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015, s.488

³¹⁰ TFRS 9 Finansal Araçlar, s.19-21

Gerçeğe uygun değer değişiminden korunma kapsamında, riskten korunma aracının ve korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerindeki değişiklikleri, aynı anda kâr veya zararda muhasebeleştirilir. Gerçeğe uygun değerdeki değişikliklerin aynı anda muhasebeleştirilmesi sonucunda bu kalemler birbirlerini dengeler ve riskten korunma aracının ve korunma konusu kalemin kâr veya zarar üzerinde herhangi bir etkisi olmaz. Eğer riskten korunma işlemi tam olarak etkin değilse, bu etkin olmayan kısım kâr veya zarara yansıtılır.³¹¹

Aşağıda gerçeğe uygun değer değişiminden korunma türüne ilişkin örnek olay verilmiştir. Örnek olay içerisinde yer alan gerçeğe uygun değer hesaplamaları ve etkinlik testlerine, vaka kapsamında yer verilmesinden dolayı değinilmemiştir.

Örnek Olay 6

XYZ A.Ş. pamuk alımı-satımı gerçekleştiren aracı bir şirkettir. 01.10.16 tarihinde 75 TL/Ton fiyatı üzerinden 17.03.2017 tarihinde 10.000 ton satmak için Y A.Ş. ile bir satış sözleşmesi imzalamıştır. Pamuk ekim zamanı fiyatların yükselme ihtimali olması ve sabit bir fiyatla satış sözleşmesi imzalandığından dolayı, işletme emtia fiyat riskine maruz kalmaktadır. İşletme risk politikası gereği maruz kalınan risklerden türev finansal araçlar aracılığıyla korunmaktadır.

İşletme, emtia fiyat riskinden korunmak amacıyla 01.10.16 tarihinde Z bankasıyla forward sözleşmesi imzalamıştır. Forward sözleşme kapsamında 17.03.17 tarihinde 10.000 ton pamuk için 75 TL/ton fiyatı üzerinden anlaşma sağlamış olup, vade sonunda nakdi uzlaşma yolu tercih edilmiştir.

XYZ A.Ş., gerçekleştirilen işlemler sonrasında riskten korunma muhasebesi kapsamında gerekli dokümantasyonu oluşturmuştur. İşletme, riskten korunma konusu kalem olarak finansal tablolara alınmamış bir kesin taahhüt olan satış sözleşmesini, riskten korunma aracı olarak da forward sözleşmesini belirlemiştir. 01.10.2016 tarihinde riskten korunma muhasebesine başlamıştır. Başlangıç tarihinde, her raporlama ve

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 19.12.2018

³¹¹ Abbas Ali Mirza, Graham J. Holt, Magnus Orrell, *IFRS Workbook and Guide International Financial Reporting Standards*, 1.b., UK: John Wiley & Sons, 2006, 273

riskten korunma muhasebesinin sonlandırılma tarihinde yapılması gereken muhasebe kayıtları aşağıda yer almaktadır.

01.10.16 tarihinde forward sözleşmesinin gerçeğe uygun değeri sıfır olduğu için herhangi bir kayıt yapılmamıştır.

31.12.16 raporlama tarihinde riskten korunma aracı olarak belirlenen forward sözleşmesinin gerçeğe uygun değeri hesaplanmış ve 20.000 TL değerinde bir artış meydana gelmiştir. Bu artış tutarı bilançoda Türev Finansal Varlıklar hesabında gösterilirken karşılığı gelir tablosunda Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma K/Z hesabında muhasebeleştirilmiştir.

31.12.2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Varlıklar(Aktif) (119 Türev Araçlar)	20.000	
Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma K/Z (GT) (667 Türev Araçlardan Kaynaklanan Kazançlar)		20.000
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	20.000	20.000

Bu tarihte, riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kesin taahhüdün gerçeğe uygun değerinde de aynı tutarda bir artış gerçekleşmiştir. Bu artıştan dolayı işletmenin kesin taahhüdüne ilişkin bir yükümlülüğü oluşmuştur.

31.12.2016	Borç	Alacak
Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma K/Z (GT) (677 Türev Araçlardan Kaynaklanan Zararlar)	20.000	
Kısa Vadeli Yükümlülükler (Pasif) (309 Türev Araçlardan Borçlar)		20.000
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	20.000	20.000

17.03.2016 tarihinde riskten korunma ilişkisi sona ermiştir. Öncelikle korunma konusu kalem ve korunma aracının gerçeğe uygun değer değişiklikleri, ardından kesin taahhüt yerine getirilmesi ve forward sözleşmesinin satışına ilişkin kayıtlar yapılmıştır.

Bu tarihte riskten korunma aracı olarak belirlenen forward sözleşmesinin gerçeğe uygun değeri 10.000 TL artmıştır. Bu artış tutarı bilançoda Türev Finansal Varlıklar

hesabında gösterilirken karşılığı gelir tablosunda Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma K/Z hesabında muhasebeleştirilmiştir.

17.03.2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Varlıklar(Aktif) (119 Türev Araçlar)	10.000	
Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma K/Z (GT) (667 Türev Araçlardan Sağlanan Kazançlar)		10.000
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	10.000	10.000

Riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kesin taahhüdün gerçeğe uygun değerinde de aynı tutarda bir artış gerçekleşmiştir. Bu artıştan dolayı işletmenin kesin taahhüdüne ilişkin yükümlülüğü artmıştır.

17.03.2016	Borç	Alacak
Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma K/Z (GT) (677 Türev Araçlardan Kaynaklanan Zararlar)	10.000	
Kısa Vadeli Yükümlülükler (Pasif) (309 Türev Araçlardan Borçlar)		10.000
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	10.000	10.000

Forward sözleşmesinin satışı gerçekleştirilmiş, nakdi uzlaşma yoluyla gerçekleştirilen bu işlem sonucunda işletme kasasına 30.000 TL giriş yapılmıştır.

17.03.2016	Borç	Alacak
Nakit ve Nakit Benzerleri (100 Kasa)	30.000	
Türev Finansal Varlıklar (Aktif) (119 Türev Araçlar)		30.000
<i>Forward sözleşme nakdi uzlaşma</i>		
	30.000	30.000

Aynı tarihte 01.10.2016 tarihinde yapılan sözleşme gereği satış gerçekleştirilmiş, riskten korunma muhasebesi kapsamında kısa vadeli yükümlülükler hesabında biriken tutar satış gelirlerine aktararak kapatılmıştır.

17.03.2016	Borç	Alacak
Nakit ve Nakit Benzerleri (100 Kasa)	750.000	
Satış Gelirleri (GT) (600 Yurtiçi Satışlar)		750.000
<i>Kesin Taahhüdün Yerine Getirilmesi</i>		
	750.000	750.000

17.03.2016	Borç	Alacak
Kısa Vadeli Yükümlülükler (Pasif) (309 Türev Araçlardan Borçlar)	30.000	
Satışların Maliyeti (621 Satılan Ticari Mal Maliyeti)		30.000
<i>Garanti Karşılığının Kapatılması</i>		
	30.000	30.000

İşletme uyguladığı riskten korunma işlemi ile maruz kaldığı emtia fiyat riskinden türev finansal araç ile korunmuştur. Aynı zamanda riskten korunma muhasebesi uygulayarak raporlama dönemlerinde türev finansal araçtan kaynaklanan gelir dalgalanmalarını da önlemiştir.

3.3.2.2. Nakit Akış Değişkenliğinden Korunma

Nakit akış değişkenliğinden korunma, ‘‘muhasebeleştirilmiş bir varlık veya yükümlülüğün, tamamına veya bir kısmına veya gerçekleşme ihtimali yüksek olan ve belirli bir riske maruz kalabilecek bir işleme ait net kâr veya zararı etkileyebilecek nitelikteki nakit akışı değişikliklerinden korunmak için gerçekleştirilen bir riskten korunma işlemidir.’’³¹²

Bu korunma işlemi, daha önce nakit akış değişkenliğinden korunma konusu kalem olarak tanımlanmış olan bir varlık, borç, kesin taahhüt veya tahmini işleme ilişkin nakit akışlarında oluşabilecek değişikliklerin kar veya zarar üzerinde neden olabileceği olumsuzluklardan kaçınmaktır.³¹³

³¹² TFRS 9 Finansal Araçlar, s.21

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 19.12.2018

³¹³ Yalçın Erhan, a.g.e., s.491

‘‘Nakit akış değişkenliğinden korunma, korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kaybın, korunma sağlanan gelecekteki nakit akışlarının kâr veya zararı etkilediği döneme veya dönemlere ertelenmesidir.’’³¹⁴

Nakit akış riskinden korunma, nakit akışlarındaki değişkenliğin etkisini bertaraf etmek adına gerçekleştirilmektedir. Bu tür korunma, değişken faizli varlık/yükümlülükler ya da gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlemler için uygulanabilmektedir. Riskten korunma aracının gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişikliklerin, riskten korunma aracı ile korunma konusu kalemi arasındaki etkin korunma sağlanan kısmı, finansal riskten korunmanın geçerli olduğu özkaynak kalemi içerisinde nakit akış değişkenliğinden korunma fonu olarak raporlanmaktadır. Nakit akış değişkenliğinden korunma işleminin etkin olmayan kısmı ise finansal tablolara kar/zarar olarak alınmaktadır.

Nakit akış değişkenliğinden korunma muhasebesi, finansal olmayan bir varlık veya yükümlülüğe ilişkin tahmini işlemin finansal tablolara alınmasıyla veya gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi kapsamında kesin bir taahhüde dönüşmesiyle son bulmaktadır. Bu durumda nakit akış değişkenliğinden korunma fonunda biriken tutar ise korunma fonundan çıkartılır ve doğrudan varlığın veya yükümlülüğün başlangıç maliyetine veya diğer defter değerine dâhil edilir. Korunma işlemine son verilmesi durumunda, korunan gelecekteki nakit akışlarının gerçekleşmesi bekleniyor ise bu nakit akışları gerçekleşinceye kadar, özkaynaklar kaleminin altında korunma fonunda kalır. Nakit akışları gerçekleşmesi beklenmiyor ise bu fonda biriken tutar kar/zarara aktarılır.

Aşağıda nakit akış değişkenliğinden korunma türüne ilişkin örnek olay verilmiştir. Örnek olay içerisinde yer alan ilgili hesaplamalar ve etkinlik testlerine vaka kapsamında yer verilmesinden dolayı değinilmemiştir.

³¹⁴ TFRS 9 Finansal Araçlar, paraf. B6.5.2, s.94.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 12.12.2018

Örnek Olay 7

A üretim işletmesi 30 Eylül 2016 tarihinde 500.000 USD değerinde makine alımı yapmayı öngörmektedir. Makinenin teslimat tarihinin 31 Mart 2017, ödeme tarihinin ise 30 Haziran 2017 olması planlanmaktadır. İşletme, USD/TL kurunun yükselmesi durumunda kur riskinden kaynaklı zarar etme olasılığı ile karşı karşıyadır. İşletme risk yönetim stratejisi gereği, türev finansal araçlar ile kur riskinden korunmaktadır.

A işletmesi, bu amaç ile Borsa İstanbul AŞ'den 500 kontrat vadeli (futures) alım sözleşmesi satın almıştır. (Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında 1 kontratın karşılığı 1.000 doları temsil etmektedir. Bu nedenle işletme VIOP'dan 500 kontrat satın almıştır.) İlgili tarihlerdeki spot ve forward kurlar aşağıdaki gibidir:

Tarih	Spot Kur	Futures Uzlaşma Fiyatı
30.09.2016	3,0058 TL/\$	3,2903 TL/\$
30.12.2016	3,5255 TL/\$	3,8429 TL/\$
31.03.2017	3,6427 TL/\$	3,9175 TL/\$
30.06.2017	3,5232 TL/\$	3,7095 TL/\$

Riskten korunma muhasebesi kapsamında kur riskine yönelik gerçekleşme olasılığı yüksek makine alımından kaynaklanan risk için vadeli (futures) döviz alım sözleşmesi ile korunma amaçlanmaktadır. Korunma türü olarak nakit akış riskinden korunma muhasebesi uygulanmakta olup, gerçekleşme olasılığı yüksek işlemlerden kaynaklı kur riskinden korunulmaktadır. İlgili vadeli döviz alım/satım sözleşmelerinin gerçeğe uygun değer değişimleri, realizasyon tarihlerine kadar, özkaynaklar altında ertelenecek olup, realizasyon tarihlerinde ortaya çıkan gerçeğe uygun değer rakamları, şirketin belirlediği muhasebe politikası gereği, makine alım maliyetleri üzerine yansıtılacaktır.

Riskten korunma konusu kalem, 500.000 USD tutarında gerçekleşme olasılığı yüksek makine alım işlemidir. Riskten korunma aracı ise vadeli (futures) döviz alım sözleşmesidir.

Başlangıç tarihi, her raporlama ve riskten korunma muhasebesinin sonlandırılma tarihinde yapılması gereken muhasebe kayıtları şu şekildedir;

İşletme, 30.09.16 tarihinde riskten korunma muhasebesine başlamış ve vadeli (futures) işlem sözleşmesini 1 Dolar = 3,2903 TL fiyatından satın almıştır. Bu tarihte gerçeğe uygun değeri sıfır olduğu için herhangi bir kayıt gerçekleştirilmemiştir.

30 Aralık 2016 tarihli raporlama döneminde yapılan gerekli hesaplamalar ve muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

Bu tarihte 1 Dolar = 3,8429 TL olarak gerçekleştiğinden sözleşmenin gerçeğe uygun değerinde 276.300 TL'lik bir artış söz konusudur.

$$\text{Gerçeğe Uygun Değer Değişimi} = (3,8429 - 3,2903) \times 500 \times 1.000 = 276.300 \text{ TL}$$

30.12.2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Varlıklar (Aktif) (119 Türev Araçlar)	276.300	
Riskten Korunma Fonu (Özk.) (561 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları))		276.300
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>	276.300	276.300

Sözleşmenin gerçeğe uygun değerindeki artış, Türev Finansal Varlıklar hesabına kaydedilirken, karşılığı ilgili standart gereği özkaynakların altında yer alan riskten korunma fonuna kaydedilmiştir.

31.03.2017 tarihindeki gerekli hesaplamalar ve muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

31.03.2017	Borç	Alacak
Duran Varlıklar(Aktif) (253 Tesis, Makine ve Cihazlar)	1.821.350	
Ticari Borçlar (Pasif) (320 Satıcılar)	-	1.821.350
<i>Makinenin Piyasa Kurundan Bilançoya Alınması</i>	1.821.350	1.821.350

Bu tarihte alınması kararlaştırılan makinenin teslimatı yapılmıştır. Teslim alınan makinenin değeri 500.000 USD olup, spot piyasada 1 Dolar = 3,6427 TL olmasından dolayı duran varlıklar hesabına 1.821.350 TL olarak kayıt edilmiştir.

31.03.2017 tarihinde vadeli işlem sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde 37.300 TL'lik artış gerçekleşmiştir. Bu tutar ilgili standart gereği Türev Finansal Varlıklar hesabına, karşılığı özkaynakların altında bulunan riskten korunma fonuna kaydedilmiştir.

$$\text{Gerçeğe Uygun Değer Değişimi} = (3,9175 - 3,8429) \times 500 \times 1.000 = 37.300 \text{ TL}$$

31.03.2017	Borç	Alacak
Türev Finansal Varlıklar(Aktif) (119 Türev Araçlar)	37.300	
Riskten Korunma Fonu(Özk.) (561 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları))	-	37.300
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>	37.300	37.300

Makinenin teslim alınması ile riskten korunma muhasebesine son verilmiştir. Bu tarihten ödemelerin yapıldığı tarihe kadar olan süre içerisinde finansal türev aracın gerçeğe uygun değer değişimleri k/z olarak raporlanacaktır. İşletme politikası gereği Özkaynaklar altında biriken riskten korunma fonu ise makinenin maliyetinden düşülmüştür.

31.03.2017	Borç	Alacak
Riskten Korunma Fonu(Özk.) (561 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları))	313.600	
Duran Varlık(Aktif) (253 Tesis, makine ve cihazlar)		313.600
<i>Riskten Korunma Fonunun Kapatılması</i>	313.600	313.600

30.06.2017 tarihinde makinenin ödemesini gerçekleştirilmiştir. Bu tarihte spot kur 1 USD = 3,5232 TL olmasından dolayı 31.03.17 tarihine göre kambiyo karı oluşmuştur.

30.06.2017	Borç	Alacak
Ticari Borçlar(Pasif) (320 Satıcılar)	1.821.350	
Kasa(Aktif) (100 Kasa)	-	1.761.600
Kambiyo Karı (GT) (646 Kambiyo Karları)		59.750
<i>Yapılan ödeme ve 31/3 e göre oluşan kur farkı</i>		
	1.821.350	1.821.350

30.06.2017 tarihinde vadeli işlem sözleşmesinin gerçeğe uygun değerinde 104.300 TL'lik azalış gerçekleşmiştir. Bu tutar Türev Finansal Varlıklar hesabından düşülmüş ve karşılığı Finansal Varlık Değerleme Zararları hesabına kaydedilmiştir.

Gerçeğe Uygun Değer Değişimi = (3,7095- 3,9175) x 500 x 1.000 =- 104.000 TL

30.06.2017	Borç	Alacak
Finansal Varlık Değerleme Zararları(GT) (667 Türev Araçlardan Sağlanan Kazançlar)	104.000	
Türev Finansal Varlıklar(Aktif) (119 Türev Araçlar)	-	104.000
<i>Gerçeğe Uygun Değer Değişimi</i>		
	104.000	104.000

30.06.2017 tarihinde vadeli (futures) alım sözleşmesinin satışı gerçekleştirilmiştir. Bu sözleşmeden 209.600 lira kasa hesabına yatırılmış, karşılığında türev finansal varlıklarda biriken tutar ters kayıtla kapatılmıştır.

30.06.2017	Borç	Alacak
Kasa(Aktif) (100 Kasa)	209.600	
Türev Finansal Varlıklar(Aktif) (119 Türev Araçlar)	-	209.600
<i>Futures Sözleşme Satışı</i>		
	209.600	209.600

İşletme riskten korunma işlemi ile Dolar/TL kurunun yükselmesi karşısında korunma sağlamıştır. 30.09.2016 tarihinde bütçelendirdiği tutar 1.502.900 TL'dir. (500.000 x 3,0058 = 1.502.900 TL). Herhangi bir korunma işlemi gerçekleştirilmeseydi,

ödeme tutarı 1.761.600 TL olacaktır. Vadeli işlem sözleşmesi sonucunda 209.600 TL kar elde edilerek, bu tutar 1.552.000 TL'ye düşürülmüştür. Aynı zamanda riskten korunma fonunda biriken tutar da duran varlıklar hesabına aktarılarak alınan makinenin maliyeti de düşürülmüştür.

3.3.2.3. Yurtdışı İşletmedeki Net Yatırım Riskinden Korunma

İşletmelerin net yatırımının bir parçası olarak muhasebeleştirilen kalemlerle ilgili olan belirli bir risk ile ilişkilendirilebilen finansal riskten korunma işlemidir. Yurtdışı işletmede bulunan net yatırım riskinden korunma kapsamındaki işlemlerde, nakit akış riskinden korunma amaçlı yapılan işlemlere benzer olarak muhasebeleştirilir.

Yurtdışındaki net yatırım, raporlama yapan işletme için faaliyet gösterdiği ülke dışında veya farklı bir para biriminde faaliyet gösteren bir iştirak, iş ortaklığı veya şubesi olarak gösterilebilmektedir. Raporlama yapan işletmenin söz konusu işletmedeki net varlıklarındaki payıdır. Yurtdışı işletmede bulunan net yatırım riskinden korunma, nakit akış riskinden korunma gibi muhasebeleştirilmektedir. Net yatırım riskinden korunma amacıyla, finansal riskten korunma aracının gerçeğe uygun değerinde meydana gelen değişiklikler, finansal riskten korunmanın etkin olduğu ölçüde, kar veya zararda muhasebeleştirilmek yerine, özkaynakların ayrı bir bileşeni olarak ertelenmektedir. Net yatırımın elden çıkarılması durumunda ise gerçeğe uygun değer değişiklikleri kar veya zararda muhasebeleştirilmektedir.³¹⁵

Finansal riskten korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kaybın etkin korunma sağladığı tespit edilen kısmı, diğer kapsamlı gelire yansıtılır ve finansal riskten korunma aracından kaynaklanan kazanç veya kaybın etkin olmayan kısmı ise kâr veya zarar olarak finansal tablolara alınır.³¹⁶

³¹⁵ Mirza, ag.e., s. 243.

³¹⁶ Yalçın Erhan, a.g.e., s.493

Tablo 3.1. Riskten Korunma Muhasebesi Türleri

Riskten Korunma Muhasebesi Özet Tablo*			
İşlem Türü	Riskten Korunma Türü	Muhasebe Metodu	Muhasebe sonucu
Kesin taahhüt riskinden korunma	Gerçeğe Uygun Değer Değişiminden Korunma	Dönem kar veya zararında muhasebeleştirilir	Dönem kar veya zararında eş zamanlı muhasebeleştirilir.
Tahmini işlemten korunma	Nakit Akış Değişkenliğinden Korunma	Diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir. Tahmini işlemin fiilen kar veya zararı etkilediği tarihte, özkaynaktan kar veya zarara yeniden sınıflandırılır.	Ertelenerek kar veya zararda eşzamanlı muhasebeleştirilir
Bağlı ortaklıkta bulunan yatırımdan korunma	Yurtdışı İşletmedeki Net Yatırım Riskinden Korunma	Diğer kapsamlı gelirden muhasebeleştirilir. Yatırımın elde çıkarılması üzerine özkaynaktan kar veya zarara yeniden sınıflandırılır.	Ertelenerek kar veya zararda eşzamanlı muhasebeleştirilir

3.3.3. Riskten Korunma Muhasebesi Uygulama Kriterleri

İşletmeler maruz kaldıkları riskleri yönetme amacıyla türev finansal araçlara taraf olmayı tercih edebilmektedirler. Bu araçların muhasebeleştirilmesi sırasında ise finansal tablolarda herhangi bir etki yaratmaması adına, riskten korunma muhasebesi uygulama kararı verebilirler. Ancak bu tekniği uygulayabilmek için ilgili muhasebe standartları kapsamında belirli koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Öncelikle riskten korunma işleminin başlangıcında, riskten korunma ilişkisinin resmi olarak belgelenmesi ve riskten korunma işleminin üstlenilmesi için, işletmenin risk yönetim hedefi ve stratejisi oluşturulması gerekmektedir.

Bu dokümantasyon;

- Riskten korunma aracını,
- İlgili riskten korunulan kalemin veya işlemin tanımlanmasını,
- Korunulan riskin niteliğini, risk yönetim amacını ve stratejisini

- Belirlenen korunma ilişkisinin korunulan riske karşı etkin bir korunma sağlayıp sağlamadığını değerlendirmek amacıyla kullanılacak yöntemin, korunma işlemindeki

* Barry J. Epstein, Eva K. Jermakowicz, *Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards*, UK: John Wiley & Sons, 2010, s.218.

etkinsizlik kaynaklarının analizini ve korunma oranını nasıl belirleneceğini içermelidir.³¹⁷

Riskten korunma ilişkisi için, belgelendirilmiş risk yönetim stratejisi ile tutarlı olarak, riskten korunma konusu kalem ile riskten korunma aracının gerçeğe uygun değerlerindeki değişimlerin oldukça dengeli olması beklenmektedir. Bu beklenti, riskten korunma etkinliği, güvenilir bir şekilde ölçülebilmelidir. Riskten korunma etkinliği uygulama süresince de sağlanmalıdır.

3.3.4. Riskten Korunma Etkinliğinin Ölçülmesi

TFRS 9 kapsamında riskten korunma muhasebesi uygulamasına ilişkin gerekli kriterlerden biri de korunma ilişkisinin etkin olmasıdır. Korunan kalem ile korunma aracı arasında ekonomik bir ilişki bulunması gerekmektedir.

Riskten korunmanın etkinliği, ‘*riskten korunma aracındaki kazancın riskten korunan kalemdaki kaybı (zararı) karşılaması ya da dengelemesi olarak tanımlanabilmektedir.*’³¹⁸ Diğer bir ifadeyle, riskten korunma aracının değerindeki değişmelerin, riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerinde veya nakit akışlarında meydana gelen değişmeleri karşılama derecesidir.

İlgili standart kapsamında korunma konusu kalem ve korunma aracı arasındaki ekonomik ilişkinin var olup olmadığının değerlendirilmesi için herhangi bir yöntem belirtilmemektedir. Ancak korunma ilişkisine dair etkinliğin değerlendirilmesinde tek bir yöntem kullanılmaktadır. Seçilen yöntemin gerekçe belirtilmedikçe tüm benzer risklere uygulanması gerekmektedir.

TFRS 9, işletmelerin risk yönetimi, riskten korunma ilişkisine ait riskten korunma etkinliğinin gerekliliklerini karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesini yapmak için ana bilgi kaynağı olduğunu belirtmektedir. Bu, karar vermek amacıyla kullanılan risk yönetim bilgisi ya da analizinin, riskten korunma ilişkisine ait korunma etkinliği gerekliliklerinin karşılanıp karşılanmadığını değerlendirmek için bir temel oluşturması

³¹⁷ TFRS 9 Finansal Araçlar, paraf. 6.4.1, s.21.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 12.12.2018

³¹⁸ Demir, 2015:174.

anlamına gelmektedir. Riskten korunma konusu kalem ile riskten korunma aracı (ekonomik ilişki zorunluluğu) arasındaki ekonomik ilişkinin varlığının etkinliği, Kritik koşullar yöntemi, senaryo analiz metodu, doğrusal regresyon yöntemi ve Monte Carlo Simülasyon Yöntemi ile değerlendirilebilmektedir.³¹⁹

Standartlarda belirgin bir yöntemin olmaması, riskten korunma etkinliğinin değerlendirilmesi için çeşitli yaklaşımların gelişmesine sebep olmuştur. Fakat etkinliğin değerlendirilmesindeki temel gereksinim, riskten korunan kalem ile türev finansal araçların nakit akışlarında ya da gerçeğe uygun değerlerinde oluşan değişikliklerin oluşan kazanç veya kayıp ile birbirlerini dengelemesidir. Etkinliğin değerlendirilmesinde yaygın olarak kullanılan yöntemler; Dolar Ofseti Yöntemi, Göreceli Farklar Yöntemi, Değişken Risk Azaltım Yöntemi ve Regresyon Analizi Yöntemidir.³²⁰

3.3.5. Riskten Korunma Etkinliğinin Ölçülmesinde Kullanılan Yöntemler

Riskten korunma muhasebesi kapsamında, riskten korunma konusu kalem ve korunma aracı arasındaki etkinliğin ölçülmesi gerekmektedir. Muhasebe standartları etkinliğin ölçülmesinde kullanılacak yöntem konusunda herhangi bir şart koşmamakla beraber kullanılan belli başlı yöntemler; Kritik koşullar yöntemi, oran analizi yöntemi, regresyon yöntemi, senaryo analiz yöntemi, değişken risk azaltım yöntemidir.

3.3.5.1. Kritik Koşullar Yöntemi

Kritik koşullar yöntemi, geçmişe yönelik etkinliğin ölçülmesinde kullanılan en basit yöntemdir. TMS/UMS kapsamında, riskten korunma aracı olarak belirlenen türev finansal aracın gerçeğe uygun değerinde beklenen değişiklikler ile korunma konusu kaleme ilişkin nakit akışlarında beklenen değişikliklerin tamamen dengeleyeceği düşünülüyorsa, riskten korunma işleminin yüksek düzeyde etkin olacağına dair geçerli bir beklenti oluşturmaktadır.³²¹

³¹⁹ Ramirez, Juan. *Accounting for Derivatives: Advanced Hedging under IFRS 9*, John Wiley & Sons, Incorporated, 2015.s.41-42.

³²⁰ Jatinder Pal Singh, On Hedge Effectiveness Assessment Under IFRS 9, *Audit Financiar*, XVI, Nr. 1(149)/2018, s.159.

³²¹ Demir, Volkan, *Tfrs/Ufrs Kapsamında Finansal Araçlar*, Nobel, 2. Baskı,2015 s.182

Bu yöntemde belirli kritik koşulların aynı veya birbirine çok yakın olması gerekmektedir.

Kritik koşullar yönteminde, yüksek düzeyde etkinlik sonucunun elde edilebilmesi için korunma aracı ile korunma konusu kalemin, aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir;

- Türev aracın temsili tutarı, riskten korunulan kalemin temsili tutarına eşit olmalıdır.
- Türev aracın vadesi, korunma konusu kalemin vadesine eşit olmalıdır.
- Türev aracın temeli, korunma konusu kalemin riski ile örtüşmelidir.
- Türev aracın gerçeğe uygun değeri başlangıçta sıfır olmalıdır.³²²

Bu koşullar sağlandığı takdirde, riskten korunma aracı ve korunulan kalem arasında etkinliğin de sağlanacağı kabul edilmektedir.

3.3.5.2. Oran Analizi

Geriye dönük testlerde kullanılan en yaygın yöntem, "dolar-offset" yöntemi olarak da adlandırılan "oran analizi" yöntemidir. Oldukça basit bir yöntem olmakla birlikte belirli bir dönem boyunca riskten korunma aracının ve riskten korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değerlerindeki değişimleri karşılaştırmaktadır.³²³

Bu yöntem ile her raporlama döneminde korunma aracı ve korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değer değişimleri oranlanmaktadır. Hesaplanan oran, birbirleri arasındaki etkinlik düzeyini belirlemektedir.

3.3.5.3. Regresyon Analizi

Regresyon analizi, bağımlı değişken ile bağımsız değişken/değişkenler arasındaki ilişkiyi tahmin etmeye çalışan istatistiksel bir yöntemdir.³²⁴

³²² Ali İhsan Kayaalp, İlker Kıymetli Şen, Türev Ürünlere Riskten Korunma Muhasebesine Göre Etkinlik Testlerinden Dollar Offset Yönteminin Uygulanması, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 10(3), 2017, s.322

³²³ Ramirez, Juan. *Accounting for Derivatives: Advanced Hedging under IFRS*, Wiley, 2008, s.21.

³²⁴ Aysel Gündoğdu, *Finansal Yönetim*, 1.b., Ankara: Seçkin Yayınevi, 2017, s.14.

Geleceğe yönelik testlerde kritik koşullar yöntemi kullanılmadığında regresyon analiz metodu en çok kullanılan yöntemdir. Yöntem, geçmiş piyasa faiz oranlarını kullanarak riskten korunma ilişkisini analiz etmektedir. Riskten korunma etkinliği testi bağlamında birincil amaç, geçmişte riskten korunma konusu kalemlerin gerçeğe uygun değerindeki değişiklikler ile riskten korunma aracı arasında yüksek oranda ilişkili olup olmadığını belirlemektir. Geçmişte yüksek oranda bir ilişki belirlenmişse, gelecekte de riskten korunma aracı ve korunma konusu kalemin gerçeğe uygun değer değişikliklerinin birbirlerini dengeleyeceği düşünülmektedir.³²⁵

3.3.5.4. Senaryo Analizi

Senaryo analiz yöntemi, geleceğe yönelik testler yapılırken kullanılan bir başka yöntemdir. *“Bu yöntemin amacı, belirli senaryolar altında hem riskten korunma aracının hem de riskten korunma konusu kaleminin gerçeğe uygun değerindeki değişikliklerini ortaya koymaktadır.”* Her bir senaryo, korunulan riskin belirli bir süre boyunca belirli bir şekilde ilerleyeceğini varsaymaktadır.³²⁶

Bu yöntem, karşılaşılabilecek her bir farklı durumu göz önünde bulundurmakta ve buna göre korunulan kalem ile korunma aracı arasındaki etkinlik oranını hesaplayarak değerlendirmektedir.

3.3.5.5. Değişken Risk Azaltım Yöntemi

Birleşik pozisyonun riskini (riskten korunma aracının ve riskten korunma konusu kalemin riskinin toplamı) ayrı olarak alınan riskten korunma konusu kalem ile karşılaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle, yöntem, birleşik pozisyon riskinin, riskten korunulan kalemin riskine oranla ne kadar düşük olduğunu değerlendirmektedir.³²⁷

Değişkenlik Azaltma ve Regresyon birbirleriyle yakından ilişkili yöntemlerdir. Değişken risk azaltma yöntemi, riski en aza indirgeyen türev pozisyonunun riskten korunan kaleme eşit ve korunan kalemin tersi olduğunu varsaymaktadır. Bu durum bire bir riskten korunma olarak adlandırılmaktadır. Regresyon yöntemi ise riski en aza

³²⁵ Ramirez, Juan. a.g.e., s.22

³²⁶ Ramirez, Juan. a.g.e., s.24

³²⁷ Ramirez, Juan. a.g.e., s.25

indirgeyen korumanın istatistiksel bir tahminine dayanarak daha etkili bir korunma uygulanabileceğini varsaymaktadır.³²⁸

3.3.6. Korunma Etkinsizliğinin Ölçülmesi

İşletmelerin riskten korunma muhasebesi uygulaması için gerekli koşullardan biri de riskten korunma etkinliğinin değerlendirilmesi kapsamında etkinsizliğin analizidir. Korunma işleminin etkinsizliği, korunan kalem ile korunma aracının gerçeğe uygun değerlerinde veya nakit akışlarında oluşan değişimlerin birbirlerini dengeleyememesi, aralarında bir fark oluşmasıdır.

TFRS 9 kapsamında riskten korunma ilişkilerinin etkinsizliğini ölçerken paranın zaman değeri dikkate alınmaktadır. Korunan kalemin değerinde oluşan değişimi hesaplama amacıyla korunan kalem ile hemen hemen aynı özelliklere sahip bir türev finansal araç kullanılabilir. Bu türev finansal araç, varsayımsal türev ürün olarak adlandırılmaktadır. Varsayımsal türev ürün, korunma konusu kalem ile aynı özelliklere sahip olmasından dolayı korunan kalemin değerindeki değişim benzer olarak bu üründe de aynı etkiyi yaratmaktadır. Bu uygulama esasen bir yöntem olmamakla birlikte sadece korunan kalemin değerinin hesaplanmasını sağlamaktadır.³²⁹

Varsayımsal türev ürün yaklaşımı, nakit akışının veya net bir yatırıma ilişkin riskten korunma işleminin etkinlik gerekliliklerinin karşılanıp karşılanmadığını ve risk etkinliğini/etkinsizliğini değerlendirirken kullanılan faydalı bir basitleştirme işlemidir. Bu yaklaşım kendi başına bir değerlendirme yöntemi değildir, sadece korunan kalemin değerini hesaplamak için kullanılacak matematiksel bir uygulamadır.³³⁰

³²⁸ John D. Finnerty, Dwight Grant, Testing Hedge Effectiveness Under SFAS 133, *CPA Journal*, C: LXXIII, 2003, s. 44.

³²⁹ TFRS 9 Finansal Araçlar, paraf. B6.5.4, s.95.

http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 12.12.2018

³³⁰ Ramirez, Juan. *Accounting for Derivatives: Advanced Hedging under IFRS 9*, John Wiley & Sons, Incorporated, 2015.s.48-49.

3.3.7. Riskten Korunma Muhasebesinin Sona Erdirilmesi

Riskten korunma muhasebesi uygulayan işletmelerin TFRS 9 kapsamında gerekli kriterleri karşılayamamaları durumunda ve korunma ilişkisini yeniden tanımlamak istemeleri sözkonusu olduğunda, bu uygulamaya son vermeleri gerekmektedir.

Korunma ilişkisini yeniden tanımlamak istemeleri durumunda, korunma muhasebesi için belirlenmiş risk yönetim amacını hala karşılıyor ve gerekli bütün kriterleri de sağlıyor ise yeniden tanımlama yapılamaz ve bu riskten korunma muhasebesi uygulamasına son vermesi gerekmektedir.

Riskten korunma muhasebesinde korunma ilişkisinin bir kısmının gerekli kıstasları karşılayamadığı durumlarda ise bu karşılanamayan kısım için uygulamaya son verilirken kalan kısım için korunma muhasebesi devam etmektedir.

Riskten korunma muhasebesi uygulamasına ayrıca aşağıdaki durumların gerçekleşmesi ile de son verilmektedir.

- İşletmenin, riskten korunma muhasebesi uygulamasına devam edebilmesi için gerekli olan risk yönetim hedeflerini karşılayamaması veya aynı risk yönetim hedeflerine sahip olmaması,
- Riskten korunma aracı veya araçlarının satılması ya da sonlandırılması,
- Riskten korunulan kalem ile korunma aracı arasındaki ekonomik ilişkinin ortadan kalkması veya kredi riski etkisinin, söz konusu ekonomik ilişkiden kaynaklanan değer değişimlerini etkilemesi.³³¹

3.3.8. Riskten Korunma Muhasebesi Uygulama Süreci

İşletmelerin, risk yönetimi kapsamında türev finansal araçlar kullanması ve bu araçları TMS/TFRS kapsamında sınıflandırması, ölçümü ve muhasebeleştirilmesi belirli bir süreci kapsamaktadır.

³³¹ TFRS 9 Finansal Araçlar, 2017 sürümü, B6.5.22.- B6.5.28. paragraf, s.98-100.
http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 12.12.2018

Öncelikle risk yönetim politikalarını oluşturmuş, maruz kaldıkları riskleri yönetme kararı alan ve bu doğrultuda türev finansal araçları kullanan işletmelerin UMS/UFRS ile uyumlu Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına (TMS/TFRS) kapsamında belirli koşulları yerine getirmesi gerekmektedir.

Bu koşulların başında riskten korunma ilişkisinin, uygun korunma konusu kalem ve korunma aracının belirlenmesi yer almaktadır. Riskten korunulan kalem olarak, muhasebeleştirilmiş bir varlık veya borç, muhasebeleştirilmemiş kesin taahhüt, gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlem veya yurtdışı bir işletmedeki net yatırım belirlenebilmektedir. Riskten korunma aracı ise, türev finansal araç ise, gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan türev olmayan bir finansal varlık veya finansal borç belirlenebilmektedir.

Riskten korunma muhasebesinin başlangıcında işletmenin risk yönetim politikası, risk yönetim amacı ve stratejisinin resmi bir belgeye dayanması gerekmektedir. Bu resmî belgeye riskten korunma dokümanı adı verilmektedir. Riskten korunma dokümanı, riskten korunma aracı, korunma konusu kalem, riskten korunma türü ve bu kalemler arasındaki ilişkiyi belirleyecek etkinliğin nasıl değerlendirileceği ve hangi yöntemin kullanılacağına ilişkin bilgileri içermektedir. Riskten korunma dokümantasyonu oluşturulurken, belirlenen riskten korunma türü de önem arz eden diğer bir karardır. Riskten korunma muhasebesi kapsamında üç tür korunma mevcuttur. Bunlar; gerçeğe uygun değer değişiminden korunma, nakit akış değişkenliğinden korunma ve yurtdışı işletmede bulunan net yatırım riskinden korunmadır.

Gerçeğe uygun değer değişiminden korunma türünü seçebilmek için, finansal tablolara alınmış bir varlık veya borcun ya da finansal tablolara alınmamış bir kesin taahhüdün gerçeğe uygun değerindeki değişimlere karşı bir korunma işlemi söz konusu olmaktadır. Gerçeğe uygun değer değişimindeki kazanç veya kayıplar gelir tablosunda raporlanmaktadır.

Nakit akış değişkenliğinden korunma türü, eğer finansal tablolara alınmış bir varlık veya borcun tamamının ya da gerçekleşme ihtimali yüksek tahmini bir nakit akışındaki kar veya zararı etkileyecek değişimlerinden korunma amacı söz konusu ise uygulanabilmektedir. Nakit akış değişkenliğinden korunma türünde, riskten korunma konusu kalem ile korunma aracı arasındaki etkin kısım bilançoda, diğer kapsamlı gelir

içerisinde muhasebeleştirilirken, etkin olmayan kısım ise gelir tablosunda muhasebeleştirilmektedir.

Yurtdışı işletmedeki net yatırım riskinden korunma türü, yurtdışında yer alan bağlı ortaklığa ilişkin riske maruz kalma durumu varsa uygulanmaktadır. Yurtdışı işletmedeki net yatırım riskinden korunma işlemi, nakit akış değişkenliğinden korunma işlemlerine benzer olarak muhasebeleştirilmektedir. Riskten korunma konusu kalem ile korunma aracı arasındaki etkin kısım bilançoda, diğer kapsamlı gelir içerisinde muhasebeleştirilirken, etkin olmayan kısım ise gelir tablosunda muhasebeleştirilmektedir.

Riskten korunma muhasebesine ilişkin gerekli kriterlerin sağlanamaması, riskten korunma aracının sona ermesi, satılması, kullanılması ve korunma ilişkisinin iptal edilmesi durumunda riskten korunma muhasebesine son verilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VAKA ÇALIŞMASI

4.1. Riskten Korunma Muhasebesinin Uygulamasına İlişkin Bir Vaka Çalışması

Çalışmanın uygulama bölümü kapsamında, Türkiye’de faaliyet gösteren bir şirketin riskten korunma muhasebesine ilişkin uygulama süreci ele alınmıştır. İlgili şirketin riskten korunma muhasebesi uygulaması öncesi çalışmaları, başlangıç tarihinden itibaren ve her raporlama döneminde yapılan muhasebe kayıtları ve finansal tablolar üzerindeki etkisi gösterilmiştir. Son olarak da şirketin bu tekniği uygulamama durumu varsayımı altında finansal tablolarının durumu incelenmiştir. Bu vaka çalışması ile TMS/TFRS kapsamında riskten korunma muhasebesini anlamakta ve uygulamakta zorlanan işletmelere yol haritası oluşturulması amaçlanmaktadır.

4.1.1. X A.Ş. Hakkında Genel Bilgiler

Vakaya konu olan X işletmesi, 1991 yılında hipermarket ve süpermarket sektöründe hizmet vermek amacıyla kurulmuş gerçek bir işletme olup, ilgili sektördeki en büyük kuruluşların içerisinde yer almaktadır. 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla, Şirket 39 hipermarkete ve 740 süpermarkete sahiptir. X işletmesi ana faaliyet konusu dışında alışveriş merkezi (AVM) işletmeciliği de yapmaktadır. İsminin açıklanmasını istemediği için çalışmamızda (X) işletmesi adı ile ifade edilecektir.

4.1.2. Vaka

X işletmesinin AVM kiracıları ile yapmış olduğu uzun vadeli yabancı para cinsinden kira kontratları ve yabancı para cinsinden sözleşmeye bağlanmış alacakları bulunmaktadır. Şirket’in bahsi geçen kiracılar ile yaptığı kiralama sözleşmelerinin önemli bir kısmı ABD Doları cinsinden yapılmış olup, bu sözleşmeler TL ile ABD Doları arasında döviz kuru değişimlerinden kaynaklanan kur riskine maruz kalmaktadır. Şirket, ABD Doları cinsinden olan henüz faturalanmamış kira sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklarına ilişkin, nakit akımlarının içerdiği kur riskinden korunmak için,

alacakları ile aynı para cinsinden borçlanarak finansman sağlamayı planlamaktadır. Dolayısıyla kira hizmeti sağlama taahhütlerine ilişkin oluşan yabancı para cinsinden kira alacaklarından kaynaklanan hâsılâtın kur riskini, yabancı para cinsinden kredileriyle koruma altına almak istemektedir.

Bu koruma esnasında işletmenin karşılaştığı temel problem, finansal tablolarda yaşanan dalgalanmalar olmaktadır. Alınan banka kredilerinin toplam tutarları bilançoda gösterilmekte, ödenen faizleri de ödeme dönemleri itibariyle gelir tablosunda yer almakta iken, taahhüt edilen kira alacakları gerçekleştikçe dönemsel olarak gelir tablosunda yer almaktadır.

Bu durumda kur değişimi karşısında banka kredilerinden kaynaklı, gelir tablosunda tek taraflı kambiyo karı/zararı oluşmaktadır. Bu şekilde işletmenin gelir tablosunda bu işlemlerden kaynaklı dalgalanmalar oluşmaktadır.

İşletme, finansal tablolarında oluşan bu tek taraflı kambiyo karı/zararı önlemek amacıyla finansal riskten korunma muhasebesi uygulamaya karar vermiştir. Finansal riskten korunma muhasebesi uygulayarak gelecek aylarda ve yıllardaki kesin taahhüt kira alacaklarını, işlem başlangıcındaki USD/TL kuruna sabitleyerek dönemsel olarak gerçeğe uygun değer değişimlerini finansal tablolarda raporlayacak, korunma işlemini finansal tablolarda yansıtabilecek, böylelikle gelir tablosunda bu işlemlerden kaynaklı herhangi bir dalgalanma oluşmayacaktır.

Finansal riskten korunma muhasebesi uygulanabilmesi için TFRS/TMS kapsamında belirli kriterlerin sağlanabilmesi gerekmektedir. Bu kriterlerin başında yer alan dokümantasyon kısmına ilişkin şu belgeler hazırlanmıştır:

- Finansal Risk Yönetim Stratejisi El Kitabı
- Kur Riski Yönetim Hedefleri
- Finansal Riskten Korunma Dokümantasyonu

4.1.3. Finansal Risk Yönetim Stratejisi El Kitabı

A - Finansal Risk Yönetimi Yaklaşımı

1- Genel Yaklaşım

Şirketin karşılaştığı temel finansal riskler, faaliyetlerine ilişkin gereksinim duyduğu fonların/nakdin varlığı, yönetimi ve kontrolü ile ilgilidir. Bunlar, karşı tarafın borç ödeme yükümlülüklerine karşı temerrüde düşme riski (kredi riski), faiz oranlarında, döviz kurlarında ve emtia fiyatlarındaki dalgalanmalardan kaynaklanan piyasa riskleridir. Finansal risk yönetimine yaklaşımı “daha basit daha iyidir” şeklinde karakterize edilebilmektedir.

Şirketin finansmanı ve finansal risk yönetimi faaliyetlerinin kontrolünü arttırmak ve bu faaliyetlerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Hazine bölümü mümkün olduğu kadar merkezileştirilmektedir. Genel Müdür ve Mali İşler Müdürü, finansal risk yönetim politikalarını belirlemekte, Mali İşler Müdürü ise düzenli olarak iç ve dış denetime tabi olan faaliyetlerini düzenli olarak gözden geçirmektedir.

2- Risk Yönetim İsteği

Hazine Politikalarının her biri, X A.Ş.’nin risk iştahı ile ilgili olarak aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir:

Banka İlişkileri: X A.Ş., bankalar ile olan ilişkilerinde istikrarlı yaklaşımı benimsemekte ve ölçek ekonomilerinin güçlendirilmesini sağlamak amacı ile banka ilişkilerini yürütmektedir.

Nakit Yatırımlar: X A.Ş., sahip olduğu fonların yatırımını, güvenlik, likidite ve karşı taraf riskine ilişkin onaylanmış sınırlara uygun olacak şekilde yapmaktadır.

Bankacılık ve Nakit: X A.Ş., nakit fazlasını en aza indirmeyi ve merkezi olarak yönetilen ticari ödemelerin akışını en üst düzeye çıkarmayı amaçlamaktadır.

Döviz İşlemi: X A.Ş., faaliyetleri boyunca gerçekleşen her işlemde, herhangi bir döviz pozisyonu yaratmamak için elinden gelen çabayı göstermektedir. Yabancı para risk yönetimi politikalarına paralel olarak, korunulmayan pozisyonlardan kaynaklanan döviz kazancını/zararını belirlenmiş limitler dâhilinde tutmakta ve buna göre gerekli riskten korunma faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

Emtia riski: X A.Ş., finansal risk yönetimi açısından bakıldığında, türev finansal araçları kullanarak emtia riskinden korunmayı gerekli bulmamaktadır.

Yapılandırılmış Finansman: X A.Ş., tanımlanmış uzun vadeli varlıkların finansmanı konusunda riski en az indirmek için yapılandırılmış finansman/proje finansmanı kullanmaktadır.

Faaliyet Fonu: Düşük risk yaklaşımı esas alınarak, fonlamaya ihtiyaç duyuldukça fonlama kararı alınmaktadır. Potansiyel gereksinimlerini karşılamak için banka olanakları kullanılması tercih edilmektedir.

Faiz Oranı Riski: X A.Ş., yükümlülük tarafındaki faiz oranı dalgalanmalarını uzun süreli kira kontratlarıyla kiracılardan olan alacaklarına yansıtarak genel yeniden fiyatlama pozisyonunu taşımamaktadır. Faiz oranı riskinin, Faiz Swapı (IRS) ve benzeri türev finansal araçların kullanılmasından ziyade bilanço içi işlemlerle asgariye indirilmesi hedeflenmektedir.

Karşı Taraf Riski: Düşük risk yaklaşımı esas alınarak tüm yönetilebilir riskler mümkün oldukça azaltılmaktadır. Bunun için finansal işlemler gerçekleştirilirken, karşı tarafın yüksek kredi yeterliliğine sahip olması beklenmektedir.

B – Finansal Risk Yönetim Faaliyetlerinin Denetimi

Şirket, finansal risk yönetimi faaliyetlerini, finansal risk yönetim stratejisi kapsamında tanımlamaktadır. Finansal risk yönetim stratejisi el kitabının sürdürülmesi, dağıtılması ve zaman zaman gerekli değişikliklerin düzeltilmesinden Hazine Başkanı sorumlu tutulmaktadır. Finansal risk yönetim stratejisi el kitabı içerisinde yer alan finansal risk yönetimi politikaları, her yıl Genel Müdür tarafından gözden geçirilmekte ve Mali İşler Müdürü tarafından her yıl onaylanmaktadır. İşletme faaliyetlerinde ve finansman olanaklarında gerçekleşen yenilikler veya değişiklikler, Mali İşler Müdürü tarafından gözden geçirilmektedir. Finansal risk yönetimi konularıyla ilgili sorumluluklar aşağıdaki gibi temsil edilmektedir:

1- Yönetim Kurulu

Kurul, belirlenen politika dâhilinde şirketin stratejik hedefleri üzerinde olumsuz etki yaratabilecek finansal riskleri yönetmek için Mali İşler Müdürüne yetki vermektedir.

2- Genel Müdür

Genel Müdür, X A.Ş.'nin finansal risklerinin etkili bir şekilde yönetildiğini gözden geçirmekten sorumlu tutulmaktadır. Bu sorumluluk, onaylanmış yetki devrine göre herhangi bir finansal risk yönetimi ile ilgili bir durumun onayını da kapsamaktadır.

3- Mali İşler Müdürü (CFO)

Mali İşler Müdürü, finansal risk yönetimi politikalarının ve finansal risk yönetim stratejisi el kitabını onaylamakla sorumlu tutulmaktadır. Ayrıca, şirketin finansal risklerinin etkili bir şekilde yönetildiğinden emin olmak için finansal risk yönetim stratejisi el kitabı gereği, finansal risk yönetim politikalarını oluşturmak ve uygulanmasını sağlamakla da yükümlüdür. Aynı zamanda finansal risk yönetim politikalarını ve belirli stratejilerinin yönetilmesi için Hazine ve Muhasebe Müdürü'ne yetki verebilmektedir.

4- Hazine Başkanı

Hazine Başkanı aşağıdakilerden sorumlu tutulmaktadır;

- Şirketin risk yönetim politikalarına uygun olarak tüm iş segmentleri için finansal risklerini izlemek ve yönetmek,
- Finansal risk yönetimine ilişkin riskten korunma, finansman sağlanması gibi onaylanmış ilgili politikaların uygulanmasına ilişkin girişimleri onaylamak,
- Hazine organizasyonunun geliştirilmesi, operasyonel risklerin ve maliyetlerin minimize edilebilmesi için optimum destek sağlamak,
- Finansal risklerin yönetimi için gerekli bilgileri sağlamak ve bu bilgileri raporlamak,
- Mali işler müdürüne sunulması gereken tüm finansal risk yönetimi durumlarını, onaylanmış yetki devrine göre Genel Müdürün onayına sunmak.

5- Vergi ve Muhasebe Müdürü

Vergi ve Muhasebe Müdürü aşağıdakilerden sorumlu tutulmaktadır;

- Görev ayrımı doğrultusunda tüm muhasebe faaliyetlerini yönetmek,

- Finansal risk yönetimi ile ilgili işlemlerin ve finansal araçların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması,
- Herhangi bir finansal risk yönetimi faaliyetlerinin onaylanmış yetki devrine göre onaylamak,
- Finansal risk yönetim faaliyetlerinin vergilendirme sonuçları konusunda danışmanlık yapmak

6- İç Denetim Müdürü

Finansal risk yönetimi faaliyetlerine ilişkin tanımlanmış politikalara ve prosedürlere ilişkin kontrollerin uygunluğunu denetlemekle yükümlüdür.

C - Organizasyon İçerisinde Korunulacak Risklerin Tanımı

1- Döviz Kuru Riski

X A.Ş.'nin fonksiyonel para biriminin TL olması ve karşı taraflardan alacaklar ve/veya karşı taraflara borçların TL'den farklı olması, potansiyel kazanç ya da kayıp doğurmaktadır. İşlem riski, tüm döviz kuru ile ilgili finansal kiralama alacakları, finansal alacaklar ve borçlar, sermaye harcamaları, varlık yönetimi, fonlama, temettüleri, telif hakları ve faaliyetlerini kapsamaktadır. İşlem riski, aynı zamanda, yabancı para cinsinden ihalelerle ilişkilendirilen ön işlem riskini ve olası riskleri de içermektedir.

Hedefler

X A.Ş.'nin temel hedefi, kur dalgalanmalarının finansal tablolar üzerindeki etkilerini kabul edilebilir belirlenmiş limitler dahilinde tutulmasını sağlamaktır.

Politika (İlkeler)

Kur riski yönetiminde kullanılan araçlar, sadece şirketin ekonomik riskini korumak için kullanılmakta ve bu araçların alım-satım amaçlı kullanılması kesinlikle yasaktır. Şirket, bilanço içi işlemlerle yabancı para pozisyonunu korumaya çalışmaktadır.

Bu ilkeler doğrultusunda, X A.Ş., borçlanma portföyünü, yabancı para cinsinden kira alacaklarından kaynaklanan kur riskine karşı, doğal bir ekonomik riskten korunma

sağlayacak şekilde yapılandırmaktadır. Şirket, kur risklerini fonksiyonel para birimine dönüştürmek için çapraz para swapları ve diğer finansal türevleri kullanabilmektedir. Kullanılan her bir türev finansal araç sözleşmesi, Mali İşler Müdürü (CFO) tarafından onaylanmalı ve riskten korunma amacıyla yalnızca onaylanmış finansal araçlar kullanılmalıdır. Döviz Riski Yönetimi politikasında herhangi bir istisna CFO tarafından onaylanmalıdır.

Gerekçe ve Uygulamalar

X A.Ş.'nin fonksiyonel para birimi TL ve ana işletme geliri, yani kiracılardan kira alacakları, yabancı para cinsindedir. Şirket, ana işletme gelirinin ağırlıklı olarak döviz cinsinden yaratıldığına ve yabancı para risk yönetimi politikasına uygun olarak, bu durumu bilanço faaliyetlerinden, yani alacakların aynı para birimi cinsinden borçlanmaya karşı korunmasını amaçlamaktadır. “Riskten korunma pozisyonlarının” sıkça işlem görmesi kesin olarak yasaklanmıştır. Her bir para birimi başına aktif/pasif seviyeleri hazine tarafından oluşturulacak ve izlenecektir. Hazinenin sorumluluğu, risklerin gözden geçirilmesi, riskten korunma, para cinsinin dönüştürülmesi vb. dahil olmak üzere, finansal risk yönetim stratejisi el kitabına uygun olarak döviz riski yönetimini sağlamaktır. Ayrıca Mali İşler Müdürüne düzenli olarak raporlama yapmakla sorumludur.

Kur Riskinin Yönetildiği Zaman Dilimi

X A.Ş.'nin kur riski yönetim ilkeleri, Mali İşler Müdürü tarafından yıllık onaylanmakta ve süresiz geçerli olmaktadır.

Riske maruz kalınan durumlardan korunmak için kullanılabilecek uygun araçlar, her türlü bilanço içi işlemler, bilanço dışı işlemler ve türev sözleşmeler olarak belirlenmiştir.

2 – Emtia Fiyat Riski

Emtia fiyat riski, emtia fiyatlarında oluşan değişiklik sonucu şirketin net geliri veya finansal pozisyonunun riske maruz kalması durumu olarak tanımlanmaktadır.

Hedefler

Şirketin temel hedefi, emtia fiyatlarındaki dalgalanmaların, şirketin finansal kapasitesi ve sonuçları üzerindeki etkisini yönetmektir.

Politika (İlkeler)

X A.Ş. hızlı dönen varlıklardan oluşan bir varlık portföyü geliştirmek için çaba göstermektedir. Uzun süreli emtia fiyatlarındaki dalgalanmalara maruz kalmamaktadır. Emtia fiyatlarındaki beklenmedik olumsuz değişimlerin etkisini dengelemek için istikrarlı kazanç ve nakit akışı sağlanacaktır. Yükümlülük tarafı (yani tedarikçi borçları) bilançoda muhasebeleştirilen stoklardan kaynaklanan emtia riskini azaltmak için mümkün olduğu kadar, işlemler kaldıraçlı gerçekleştirilecektir. X A.Ş., borç sözleşmeleri tarafından ya da Mali İşler Müdürü tarafından belirlenen durumlar hariç, emtia fiyat hareketlerine maruz kalmasını engellemek adına türev finansal araçlar kullanılmayacaktır. Riskten korunma amacıyla yalnızca onaylanmış finansal araçlar kullanılacaktır. Emtia fiyat seviyelerindeki spekülasyonlar kesinlikle yasaktır. Uzun vadede stok fiyatlandırma durumu Hazine tarafından yakından izlenecektir.

Gerekçe ve Uygulamalar

X A.Ş. uzun vadeli emtia fiyatlandırma pozisyonları taşımayacaktır. Envanterin her bir alt segmenti, hazine tarafından ayrı ayrı izlenecek ve toplam emtia değerleri düzenli olarak rapor edilecektir. Şirket, belirli ve tanımlanabilir bir risk belirlenmedikçe finansal araçlar kullanılarak emtia riskinden korunulmasına izin vermemektedir.

Emtia Riskinin Yönetildiği Zaman Dilimi

X A.Ş.'nin kur riski yönetim ilkeleri, Mali İşler Müdürü tarafından yıllık onaylanmakta ve süresiz geçerli olmaktadır.

Riske maruz kalınan durumlardan korunmak için kullanılacak uygun araçlar, her türlü bilanço içi işlemler, bilanço dışı işlemler ve türev sözleşmeler olarak belirlenmiştir.

3- Faiz Oranı Riski

Faiz oranı riski, net gelirin veya finansal pozisyonun faiz oranlarına ve/veya enflasyona maruz kalmasıdır. Bu risk, borçlanma ya da yatırımlar üzerinde sabit veya değişken faiz oranlarına maruz kalma (gelecekteki borç veya yatırım konularında ön finansman faiz oranı riski dahil) ve faiz oranlarının varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri üzerindeki etkisi olarak tanımlanmaktadır.

Faiz oranı riski, para birimine özgüdür ve dolayısıyla birbirlerine karşı mahsup edilememektedirler. Uygun döviz kuru ve nakit yatırımlarının yönetimi, kur riski yönetimi ilkeleri kapsamındadır.

Hedefler

X A.Ş.'nin temel hedefi, faiz oranlarındaki dalgalanmaların, finansal sonuçlar üzerindeki etkisini yönetmektir.

Politika (İlkeler)

X A.Ş., kısa vadeli düşük maliyetlere karşı optimal bir maliyet karması elde etmek için borç portföyünü sabit oranlı ve değişken oranlı araçlarla birlikte yapılandırmaktadır. Piyasa koşullarını dikkate alarak, 1. çeyrekte Hazine tarafından hazırlanan ve Mali İşler Müdürünün onayından sonra uygulanacak olan finansman planında, sabit veya değişken borcun optimal düzeyi yıllık olarak belirlenecektir. Faiz oranı riskine maruz kalmamak için türev finansal araçların kullanımı, Mali İşler Müdürü onayına tabi olacaktır. Faiz oranı riskinden korunmak için sadece onaylanmış finansal araçlar kullanılacaktır. Mali İşler Müdürü, faiz oranı riski yönetimi ilkelerine ilişkin istisnaları onaylamakla sorumlu tutulacaktır.

Gerekçe ve Uygulamalar

X A.Ş., prensip olarak, finansal risk pozisyonu yoluyla kâr elde etmeyi amaçlamamaktadır. Buna karşın, iş faaliyetlerinin finansmanı için faiz maliyetlerinin belirlenmesinde ihtiyatlı bir yaklaşımı kabul etmektedir. Ana amaç bilançoda kârlı bir doğal korunma pozisyonu elde etmektir. Faiz oranı politikası sadece TL, USD ve EUR için geçerli olacaktır. X A.Ş., temel borç/yatırım değerinden daha büyük olan nominal değere sahip riskten korunma işlemlerine girmeyecektir.

Faiz Oranı Riskinin Yönetildiği Zaman Dilimi

X A.Ş.'nin kur riski yönetim ilkeleri, Mali İşler Müdürü tarafından yıllık onaylanmakta ve süresiz geçerli olmaktadır.

Riske maruz kalınan durumlardan korunmak için kullanılacak uygun araçlar, her türlü bilanço içi işlemler, bilanço dışı işlemler ve türev sözleşmeler olarak belirlenmiştir.

4- Kredi Riski

Kredi riski, gerekli ödemeleri yapmayan bir kiracıdan (veya borçludan) doğabilecek bir alacağın temerrüde düşme riskidir. Kayıp, tam veya kısmi olabilir ve özellikle kiracının kontrattaki ilgili şartlara göre ödeme yapamadığı alışveriş merkezi işlemlerinden kaynaklanabilmektedir.

X A.Ş.'nin kredi riski altında odaklandığı başlıca riskler; kredi temerrüt riski ve yoğunlaşma riskidir.

Hedefler

X A.Ş.'nin ana hedefi kredi riskini önleyici tedbirlerin uygulanması yoluyla en aza indirmek ve kredi riski yapısındaki değişiklikleri periyodik olarak değerlendirmektir.

Politika (İlkeler)

X A.Ş. kredi temerrüt riskini en aza indirmek için, muhtemel kiracılar için özel müşteri kabulü ve kredi riski değerlendirme prosedürlerini uygulamaktadır. İlgili politikaya uygun olarak ancak, uygun bir soruşturma seviyesinden sonra, kira sözleşmesini yapmaktadır. Şirket ayrıca risk bazlı fiyatlandırmayı ve daha yüksek riskli kiracılar için, daha yüksek metre kare kiralama fiyatları uygulamaktadır. Potansiyel kredi temerrüt riskinden korunmak için şirket, kiracıdan, banka teminat mektubu ve depozito alınabilmektedir. X A.Ş. ayrıca, kredi riskini teminat altına alan kiralama sözleşmesinde belirlenen hükümleri de kullanmaktadır. Şirket, her kiracının riskini bağımsız olarak ve risk grubu düzeyinde değerlendirir ve ilgili politikalara uygun olarak riske karşı korunma seviyesine karar vermektedir.

Yoğunlaşma riski için, Hazine ve Mali İşler Müdürü, periyodik olarak her kiracının ve risk grubunun yüzdesini ve nakit akışındaki payının riskini izler ve değerlendirir.

Mali İşler ve Hazine Müdürü risk iştahının yüksek olduğu durumlarda ilgili birimlerle gerekli iş birliklerini yapmaktadır.

Gerekçe ve Uygulamalar

X A.Ş., yukarıdaki ilkeleri uygulamakta ve alışveriş merkezi ile kiracı yönetimi için ilgili politikalara uygun olarak hareket etmektedir. Mali İşler Müdürü ve Hazine Müdürü, kredi riskindeki dalgalanmaları periyodik olarak ilgili birimlerle koordineli olarak izler ve gerektiğinde Mali İşler Müdürünün onayına bağlı olarak gerekli önlemleri alır. X A.Ş., kredi temerrüt swapı ve diğer yapılandırılmış kredi riskinden korunma araçlarını kullanmamaktadır. Şirketin ana hedefi, kredi temerrüt oranlarını gelir tablosunda ortaya çıkan herhangi bir zorunluluk olmadan, mümkün olduğunca düşük tutmaktır.

Kredi Riskinin Yönetildiği Zaman Dilimi

X A.Ş.'nin kur riski yönetim ilkeleri, Mali İşler Müdürü tarafından yıllık onaylanmakta ve süresiz geçerli olmaktadır.

Riske maruz kalınan durumlardan korunmak için kullanılabilen uygun araçlar, her türlü bilanço içi işlemler, bilanço dışı işlemler ve türev sözleşmeler olarak belirlenmiştir.

4.1.4. Kur Riski Yönetim Hedefleri

1- Kur Riski Yönetiminin Gerekçeleri ve Uygulanması

Kur riski, finansal risk yönetim stratejisi el kitabında açıkça tanımlandığı üzere, şirket fonksiyonel para birimi ile alacaklar ve/veya borçlara ait para biriminin farklı olması durumundan kaynaklı, bu para birimlerinin değerindeki dalgalanmaların potansiyel kazanç ya da kayıp doğurmasıdır.

Hazine tarafından belirlenen hedefler, finansal risk yönetimi stratejisi kılavuzunun sıralı ve ayrılmaz bir parçasıdır.

X A.Ş. kur riski yönetiminin amacı, döviz kuru dalgalanmalarının şirketin kâr ve zarar tablosu ve bilançosu üzerindeki etkilerini kabul edilebilir seviyelere indirmektir. Bu nedenle, şirketin nihai hedefi, döviz kurundaki dalgalanmaların gelir tablosuna etkisini kabul edilebilir bir seviyede tutmaktır.

X A.Ş. kambiyo kar/zararı, kira sözleşmelerinin yabancı para cinsinden olması nedeniyle, kira sözleşmelerinden doğan alacakların döviz kurlarındaki dalgalanmalara maruz kalabileceği işlem riskinden kaynaklanmaktadır.

Döviz kurundaki dalgalanmalar, yabancı para cinsinden nakit akışlarındaki açık pozisyondan kaynaklı gerçek bir finansal risk değil, şirket tarafından kontrol edilemeyen doğal bir risk yaratmaktadır. Uzun vadeli bir pozisyona maruz kalmak, gelir tablosunda kontrol edilemeyen satış geliri dalgalanmaları yaratmakta ve sağlam bir bütçelemeyi imkânsız kılmaktadır.

X A.Ş., hedefine ulaşmak için borç ve alacak tarafındaki döviz risklerini netleştirerek, döviz pozisyonunu etkin bir şekilde en aza indirmeyi tercih etmektedir. X A.Ş., borçlanma portföyünü, yabancı para cinsinden kira alacaklarından kaynaklanan döviz riskine karşı, doğal bir ekonomik riskten korunma sağlayacak şekilde açık pozisyonunu en aza indirmektedir. Şirket, risk iştahı doğrultusunda kabul edilebilir bir maksimum maruz kalma oranı hedeflemektedir. Bunun için kabul edilebilir seviye, yabancı para kiralama alacaklarının toplam tutarının %30'undan daha fazla olmamasıdır.

2- Faaliyetlerden Kaynaklanan Mevcut Döviz Pozisyonunun Belirlenmesi

X A.Ş.'nin alışveriş merkezi yönetimi iş kolu çerçevesinde, kira sözleşmeleri çoğunlukla USD olmak üzere, yabancı para cinsinden ifade edilmektedir. Her kiracı ile yapılan anlaşmalarda, ödeme tutarı, ödeme koşulları, artış süreleri ve kira ödemelerinin artış miktarları açıkça belirtilmektedir.

Sektör uygulamalarına paralel olarak, X A.Ş. ayrıca önemli miktarda yabancı para cinsinden sözleşmeli kira alacaklarını (“gerçekleşmemiş kesin taahhütler”) da taşımaktadır. Bu kira alacaklarının faturalanması sırasında, ilgili tutar, o zaman geçerli olan döviz kuru oranlarıyla fonksiyonel para birimine çevrilir ve böylece gelir tablosunda, dalgalanmalar oluşmaktadır. Bu kontrol edilemeyen dalgalanmalardan kaçınmak için, X A.Ş., borçlanma portföyünü yabancı para cinsinden kira alacaklarını eşleştiren geri ödemeler ile yapılandırırken, bilançoda doğal riskten korunma pozisyonu elde etmektedir. Doğal riskten korunma işleminin etkin bir şekilde uygulanması için, finansal kiralama alacaklarını aynı para biriminde toplamakta ve finansal kuruluşlarla borçlanma anlaşmalarına girmektedir. Bu sayede, yabancı para cinsinden kira

alacaklarından toplam nakit girişi, aynı döviz kredilerinden toplam nakit çıkışı ile eşleştirilmektedir. X A.Ş., USD kira sözleşmesi taşımaktadır. Her bir kira sözleşmesinin aynı para birimi cinsinden olan döviz kredileriyle aynı riske maruz kalmakta ve her bir sözleşmenin para biriminde değişikliklerle tam orantılı olarak değişmektedir.

1 Aralık 2015 tarihli finansal riskten korunma faaliyetinde, X A.Ş.'nin ana hedefi, finansal riskten korunma oranını, sürdürülebilir şekilde ve aynı zamansa %80'in üzerinde tutmaktır. Buna göre, kesin taahhüt niteliğinde olan ve riskten korunmaya konu olan tüm USD sözleşmeli kira alacakları, aynı dönem ve para birimindeki borç geri ödemeleri ile eşleştirilecektir.

3- Kiralama Alacaklarının Sürekliliğine İlişkin Riskler

X A.Ş., bilanço içi döviz pozisyonunu netleştirerek yüksek düzeyde etkin korunma elde etmeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte, kiralama sözleşmelerinin özündeki risklere bağlı olarak zaman içerisinde etkinlik değişebilmektedir. Şirket, risk yönetim stratejisi ve diğer operasyonel politikaları doğrultusunda, içsel riskleri etkin ve verimli bir şekilde yönetebilmek için gerekli önlemleri almaktadır. Bunlara ilişkin gruplandırılabilen iki ana risk vardır, bunlar kredi temerrüt riski ve yoğunlaşma riskidir.

Şirket, aşağıdaki işlemler ve araçlar aracılığıyla bilanço içi etkin riskten korunma pozisyonunu bozmamak için bir takım araçlar kullanarak gerekli güvence düzeyine ulaşmayı hedeflemektedir. Bu araçlar;

- İleriye dönük kira alacakları için kredi riski değerlendirmesi
- Risk bazlı fiyatlandırma
- Banka teminat mektubu
- Güvence depozitosu
- Kira sözleşme şartlarıdır.

Şirket, kredi temerrüt riskinde istenen güvence düzeyini sağlamak için bu risk yönetim işlemlerinden birini, birkaçını veya hepsini birlikte kullanabilmektedir.

Yoğunlaşma riski için, Hazine ve Mali İşler Müdürü her kiracının ve risk grubunun nakit akışındaki payını, yüzdesini periyodik olarak izlemekte ve

değerlendirmektedir. Mali İşler ve Hazine Müdürü risk iştahının yüksek olduğu durumlarda ilgili birimlerle gerekli iş birliklerini sağlamaktadır.

Alışveriş merkezleri için diğer bir doğal risk, yeni rakiplerin ortaya çıkmasıyla rekabetin artması ve zamanla eskimesi ve cazibesinin azalmasıdır. X A.Ş., bölgede en popüler alışveriş merkezlerinden biri olan A Parkı'nın sahibidir. Metro, toplu taşıma ve özel araçlarla kolay erişilebilen, perakendeciler için çok popüler bir noktadır ve yüksek bir kullanım oranına sahiptir.

Bu tür yatırımlar için en önemli risklerden biri, özellikle gelişmekte olan yeni rakipler ve pazardaki konumun zamanla daha az popüler hale gelmesidir. Bölgedeki eşsiz konumu ve yüksek kentleşmesiyle, yakın bir yerde rekabeti artıracak ve fiyatları ya da kullanım oranlarını önemli ölçüde değiştirebilecek olan yeni bir yatırımın gerçekleşmesi, yakın gelecekte mümkün görünmemektedir.

4.1.5. Finansal Riskten Korunma Dokümantasyonu

Bu dokümantasyon USD cinsinden kira alacakları için düzenlenmiştir ve gerçeğe uygun değer riskinden korunma türü

1- Finansal Riskten Korunma İlişkilerinin Türü

X A.Ş., finansal riskten korunma muhasebesi kapsamında gerçeğe uygun değer riskinden korunma türünü uygulama kararı almıştır. Gerçeğe uygun değer riskinden korunma; muhasebeleştirilmemiş bir kesin taahhüdün gerçeğe uygun değerinde meydana gelen, belirli bir risk unsuru ile ilişkilendirilebilen ve kâr veya zararı etkileyebilecek nitelikteki değişikliklere karşı gerçekleştirilen bir finansal riskten korunma işlemidir.

2- Riskten Korunulan Riskin Yapısı

X A.Ş., döviz kuru riski nedeniyle USD cinsinden muhasebeleştirilmemiş kesin taahhütlerinin nakit akışındaki değişimlerinden korunmayı amaçlamaktadır. Korunulan risk olarak sadece USD/TL döviz kurundan kaynaklanan muhasebeleştirilmemiş kesin taahhütlerinin nakit akışlarındaki değişiklikler alınacaktır. Finansal riskten korunan kalem ve riskten korunma aracının her bir bileşeni, riskten korunma ilişkisi boyunca tanımlanacağı ve takip edileceği için bu işlem, mikro riskten korunma olacaktır.

X A.Ş.'nin fonksiyonel ve sunum para birimi TL'dir (Türk Lirası). X A.Ş., gelecekteki alacaklarının (muhasabeleştirilmemiş kesin taahhütleri) USD cinsinden olmasından kaynaklı, döviz riskine maruz kalmaktadır. Bu nedenle, USD/TL kurundaki hareketlerin TL cinsinden ifade edildiği gibi hem net gelirini hem de finansal durumunu etkileyebilmektedir. Risk Yönetimi Stratejisi El Kitabında belirtildiği üzere, X A.Ş.'nin politikası, tüm önemli döviz kuru risklerini, izin verilmeyen açık pozisyonlardan en az kabul edilebilir düzeyde bırakarak riskten korunmaktır.

İşletme, finansal riskten korunma muhasebesi işlemlerini, uygulama tarihi itibarıyla geçerli olan TMS 39 Finansal Araçlar standardı kapsamında gerçekleştirmiştir. 01.01.2018 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılan bu standardın yerini TFRS 9 Finansal Araçlar almıştır. TFRS 9'un uygulanmasının, Şirket'in finansal borçları ve türev finansal araçları ile ilgili muhasebe politikaları üzerinde önemli bir etkisi olmamıştır. TFRS 9 ile birlikte geçmişe yönelik etkinliğin değerlendirilmesi adına verilen %80 - %125 aralığı kaldırılmıştır. Ayrıca finansal riskten korunma muhasebesi ve içerisinde yer alan kavramların isimlerinde değişiklikler yapılmıştır. Finansal riskten korunma muhasebesi yerine riskten korunma muhasebesi, gerçeğe uygun değer riskinden korunma yerine gerçeğe uygun değer değişiminden korunma gibi çeviride değişiklikler mevcuttur. Vaka içerisinde gerçeğe uygunluğunu bozmamak adına isimlerde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

3- Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

1 Aralık 2015 ile 31 Aralık 2020 tarihleri arasında 263 bireysel kiracıdan üç aylık kira alacakları olarak belirlenmiştir.

4- Finansal Riskten Korunma Aracı

A Bankası A.Ş.'den borçlanma

Tür: Üç ayda bir ana + faiz ödemeleri ile banka borçlanması

Toplam Tutar: 82.860.417 USD

Başlangıç döviz kuru: 2,9109 TL/USD

Başlangıç Tarihi: 1 Aralık 2015

Vade tarihi: 31 Aralık 2020

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Tarih	Toplam Nakit Akışı
1.03.2016	\$5,995,107
1.06.2016	\$6,071,795
1.09.2016	\$5,902,944
1.12.2016	\$6,083,499
1.03.2017	\$6,029,142
1.06.2017	\$6,151,629
5.09.2017	\$5,981,304
1.12.2017	\$6,116,146
1.03.2018	\$6,114,060
1.06.2018	\$6,248,083
3.09.2018	\$5,748,226
3.12.2018	\$3,066,609
1.03.2019	\$2,844,019
3.06.2019	\$2,954,142
2.09.2019	\$2,752,072
2.12.2019	\$2,827,105
2.03.2020	\$2,652,001
1.06.2020	\$2,476,617
1.09.2020	\$2,362,378
1.12.2020	\$2,365,501
31.12.2020	\$791,592

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Tarih	Toplam Nakit Akışı
1.12.2015	\$82,860,417
1.03.2016	(\$5,995,107)
1.06.2016	(\$6,071,795)
1.09.2016	(\$5,902,944)
1.12.2016	(\$6,083,499)
1.03.2017	(\$6,029,142)
1.06.2017	(\$6,151,629)
5.09.2017	(\$5,981,304)
1.12.2017	(\$6,116,146)
1.03.2018	(\$6,114,060)
1.06.2018	(\$6,248,083)
3.09.2018	(\$5,748,226)
3.12.2018	(\$3,066,609)
1.03.2019	(\$2,844,019)
3.06.2019	(\$2,954,142)
2.09.2019	(\$2,752,072)
2.12.2019	(\$2,827,105)
2.03.2020	(\$2,652,001)
1.06.2020	(\$2,476,617)
1.09.2020	(\$2,362,378)
1.12.2020	(\$2,733,580)
31.12.2020	(\$485,092)

5- Riskten Korunma Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Riskten korunma etkinliğini ölçmek amacıyla hem geleceğe hem de geçmişe yönelik olarak uygulanacak etkinlik yöntemi, dolar-offset metodudur.

A- Geleceğe Yönelik Etkinlik Testi

Geleceğe yönelik etkinlik testleri, riskten korunma işleminin başlangıcında ve her raporlama tarihinde gerçekleştirilecektir.

Finansal riskten korunma ilişkisinin, finansal riskten korunma konusu kalemin nakit akışındaki değişimin (döviz kuru riski), finansal riskten korunma aracının (borçlanmalar) nakit akışındaki değişimi ile dengelenmesi bekleniyorsa, finansal riskten korunma ilişkisi oldukça etkilidir.

Tahmini nakit akışlarının defter değerine etkilerinin, finansal tablolara yansıtıldıkları zamanki aynı iskonto oranı kullanılarak ölçülen nakit akışlarının kayıtlı değeri üzerinden (TL/USD oranı) karşılaştırılması suretiyle olası etkinlik testi yapılacaktır.

Finansal riskten korunma ilişkisinin başlangıç tarihi olan finansal borçlar (1 Aralık 2015) finansal riskten korunma aracının kayıtlı değeri ile karşılaştırılmıştır. X A.Ş.'nin risk yönetimi stratejisi ve hedefi ile uyumlu olarak, finansal riskten korunma riski, döviz kurundaki değişiklik riski olarak tanımlanmaktadır. Finansal riskten korunma aracının kritik koşulları, finansal riskten korunma konusu kalemin kritik koşullarına tam etkinlik koşullarına uymadıkça en az üç senaryo değerlendirilecektir. İlk durumda ise, bir senaryo yeterlidir.

B- Geçmişe Yönelik Etkinlik Testi

Geçmişe yönelik etkinlik testi, her raporlama tarihinde ve dönem bazında dolar-offset yöntemi kullanılarak gerçekleştirilecektir. Finansal riskten korunma işleminin, finansal riskten korunma konusu nakit akımlarının defter değerinin ve finansal riskten korunma aracının defter değerinin, kümülatif olarak karşılaştırılması suretiyle etkin olduğu kanıtlanmaktadır. Geçmişe yönelik etkinlik testlerinin sonuçları %80-125 aralığında ise, riskten korunma yüksek derecede etkin kabul edilmektedir.

$$\text{Etkinlik} = \frac{\text{Finansal riskten korunma aracının defter değerindeki değişim}}{\text{Finansal riskten korunma konusu kalemin defter değerindeki değişim}}$$

Finansal riskten korunma aracının defter değerindeki değişim (borçlanma), test döneminin başlangıç ve bitiş tarihleri itibariyle geçerli olan döviz kurlarına göre başlangıçta ve test süresinin bitim tarihleri arasındaki borçlanmanın defter değeri arasındaki farktır.

Benzer şekilde, finansal riskten korunma kalemin (kira alacaklarının) defter değerinde meydana gelen değişiklik, riskten korunma konusu kalemin başlangıç değeri ile test dönemi sonundaki (aynı etkin faiz oranı ile iskonto edilmiş maliyet değeri ile iskonto edilmiş tutarı) defter değeri arasındaki farktır. Etkinlik, test süresinin

başlangıcında ve bitiş tarihlerinde geçerli olan döviz kuruna dayalı olarak fonksiyonel para birimi cinsinden (TL) ifade edilir.

4.1.6. Muhasebeleştirme Süreci

İşletme, finansal riskten korunma muhasebesi kararı sonrası gerekli dokümantasyonu oluşturmuş ve uygulama süreci boyunca yapılması gereken işlemleri ayrıntılı olarak belirlemiştir. Finansal riskten korunma aracı olarak bankadan alınan uzun vadeli kredileri, finansal riskten korunma konusu kalem olarak ise sözleşmeye bağlı kira alacaklarını almıştır. Elinde bulunan kira alacakları ile bire bir uyumlu banka kredisi almasından dolayı etkinlik testlerinde de herhangi bir bozulma olmamış, neredeyse bire bir etkin olarak işlemlerine başlamıştır.

İşletme, finansal riskten korunma muhasebesi kapsamında, finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlediği kira alacaklarına ait gerçeğe uygun değer değişikliklerini, bilanço içerisinde aktif ya da pasif olarak Türev Finansal Araçlar hesabında, aynı zamanda kira alacaklarının tahsil edildiği güne ait spot kur ile başlangıç kuru arasında oluşan kur farklarını da bu hesabın içerisinde muhasebelemiştir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlediği banka kredilerini ise vadelere ayırarak İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları ve İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar hesabında muhasebelemiştir.

X A.Ş., 01.12.2015 tarihinde risk dokümantasyonunda da belirtildiği üzere, finansal riskten korunma muhasebesi uygulamasına başlamıştır. Bu tarihte kira alacaklarına ilişkin herhangi bir işlem olmamasından dolayı, sadece finansal riskten korunma aracı olarak belirlediği, USD cinsi kredinin bankada yer alan hesaba yatırılması söz konusudur. Bu kredinin toplam tutarı, geri ödeme tablosu, raporlama dönemleri itibariyle hesaplanan defter değerleri ve ilgili hesaplamalar ile riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının raporlama dönemleri itibariyle defter değerleri ve tahsilat tablosu Ek 2’de verilmiştir. Buradan hareketle ilgili tarihte yapılan hesaplamaların sonuçları ve muhasebe kaydı şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

Toplam Kredi Tutarı (\$)	82.860.417
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
Toplam Kredi Tutarı (TL)	241.198.388
Kredi Tutarının Kısa Vadeli Kısmı (\$)	23.364.517
Kredi Tutarının Kısa Vadeli Kısmı (TL)	68.011.770
Kredi Tutarının Uzun Vadeli Kısmı (\$)	59.495.900
Kredi Tutarının Uzun Vadeli Kısmı (TL)	173.186.618
Vade Tarihi	31.12.2020

Yukarıda yer alan hesaplamalar doğrultusunda, işletme bankadan 82.860.417 \$ tutarında kredi almış ve bu tarihte 1\$ = 2,9109 TL'dir. Aynı zamanda, finansal riskten korunma muhasebesi süresince, bu kur başlangıç kuru olmasından dolayı tüm işlemler bu kura göre gerçekleştirilecektir. Toplam kredi tutarı TL'ye çevrilmiş muhasebenin dönemsellik kavramı gereği, bir sene içerisinde ödenecek kredi ödemeleri kısa vadede, kalan tutar ise uzun vadeli kredi olarak raporlanmıştır.

Finansal Riskten Korunma Aracı

1 Aralık 2015

	Borç	Alacak
Bankalar	241.198.388	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	68.011.770
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	173.186.618
	<u>241.198.388</u>	<u>241.198.388</u>

Muhasebe kayıtlarını incelendiğinde, bankadan alınan kredi bu tarihte şirketin banka hesabına yatırılmış ve karşılığı uzun ve kısa vadeli kredi borcu olarak ilgili hesaplara kayıt edilmiştir.

31.12.2015 raporlama tarihinde, herhangi bir kredi geri ödemesi ya da alacak tahsili gerçekleşmemiştir. Bu tarihte sadece tahakkuk eden kredi faizi hesaplanmış ve muhasebe kaydı yapılmıştır. Gerekli hesaplamalar, muhasebe kayıtları, finansal riskten korunma aracı ile finansal riskten korunma konusu kalem arasındaki değişimi ölçmek amacıyla yapılan etkinlik testi ve mali tablolarda yansımaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 3'de yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
31.12.2015 Döviz Kuru	2,9076 TL
Faiz Gideri (\$)	320.224 \$
Faiz Gideri (TL)	932.140 TL
Gider Tahakkuku	931.084 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	77.103 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	196.336 TL

Yukarıda yer alan hesaplamalar doğrultusunda, 31.12.2015 tarihinde 1\$ = 2,9076 TL'dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kazanmasından dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalan tutar kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 320.224 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo kârı oluşmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı

31 Aralık 2015	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	77.103	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	196.336	-
Gider Tahakkukları	-	931.084
Faiz Gideri	932.140	-
Kambiyo Karı	-	274.496
	1.205.580	1.205.580

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
31.12.2015 Döviz Kuru	2,9076 TL
Kira Alacaklarının Defter Değeri	83.129.587 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	77.386 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	196.942 TL

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin düşmesinden dolayı oluşan bu fark kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

<u>31 Aralık 2015</u>	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)		77.386
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f.* - Uzun vade)		196.942
Kambiyo zararı	274.328	
	<u>274.328</u>	<u>274.328</u>

Aşağıda hem finansal riskten korunma aracının hem de finansal riskten korunma konusu kalemin bilanço ve gelir tablosuna olan etkisi gösterilmiştir. İşlemler sonrasında gelir tablosu incelendiğinde, kur farklarının herhangi bir olumlu ya da olumsuz etkisi görülmemektedir. İşletmenin risk politikası doğrultusunda yaptığı korunma işlemi başarılı olmuştur.

31.12.2015 Mali Tablolar

Finansal Riskten Korunma Aracı			
Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	67.934.667	Finansman Giderleri	932.140
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	172.990.282	Kambiyo Karları	274.496
Gider Tahakkukları	931.084		

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			
Bilanço		Gelir Tablosu	
Türev Finansal Araçlar(Pasif-Kısa Vade)	77.386	Kambiyo Zararları	274.328
Türev Finansal Araçlar (Pasif- Uzun Vade)	196.942		

31 Aralık 2015 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı		274,496	
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	=	(274,328)	= 100.061%

Bu başarıyı ölçmek amacıyla yapılan etkinlik testi incelendiğinde ise, finansal riskten korunma aracındaki kur farkı ile finansal riskten korunma konusu kalem arasında kur farkı alınarak, finansal riskten korunma işleminin Dollar-Ofset yöntemi ile %100,61 etkin bir işlem olarak gerçekleştiği görülmektedir.

01.03.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 2,9612 TL'dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL'nin değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde toplam 971.346 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 651.122\$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 4'de yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
01.03.2016 Döviz Kuru	2,9612 TL
Faiz Gideri (\$)	651.122 \$
Faiz Gideri (TL)	1.895.352 TL
Gider Tahakkuku	1.945.267 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.252.338 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	3.188.980 TL
Kambiyo Zararı	4.491.234 TL

01.03.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin anapara ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkışı gerçekleştirilmiştir.

Ödeme Kaydı 01.03.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.023.760 \$
Anapara Ödeme (TL)	14.876.359 TL
Gider Tahakkukları	2.876.351 TL
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	17.752.710 TL
Anapara Kur Farkı	252.695

Finansal Riskten Korunma Aracı

<u>1 Mart 2016</u>	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	1.252.338
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	3.188.980
Gider Tahakkukları	-	1.945.267
Faiz Gideri	1.895.352	-
Kambiyo Zararı	4.491.234	-
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	14.876.359	-
Gider Tahakkukları	2.876.351	-
Bankalar	-	17.752.710
	24.139.296	24.139.296

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin artmasından dolayı oluşan bu fark kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.03.2016 Döviz Kuru	2,9612
01.03.2016 Kira Alacakları	5.995.107 \$
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.392.928 \$
Uzun Vadeli Kira Alacakları	54.393.505 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.555.604 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	2.932.935 TL
Kambiyo Karı	4.488.539 TL

01.03.2016 tarihinde kira alacakları tahsil edilmiş, kira gelirlerini işlem başlangıcında sabitlediği kur üzerinden kaydını gerçekleştirirken, arada kalan farkı, finansal riskten korunma muhasebesi gereği GUD kesin taahhüt kur farkları hesabına aktarılmıştır.

Tahsil Kaydı 01.03.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	17.451.156 TL
Bankalar	17.752.710 TL
G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	301.554 TL

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

1 Mart 2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)	1.555.604	
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)	2.932.935	
Kambiyo karı		4.488.539
Bankalar	17.752.710	
Satış geliri		17.451.156
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)		301.554
	22.241.249	22.241.249

31.03.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme ya da alacak gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı yapılmıştır. Finansal riskten korunma konusu kalem için etkinlik testi yapılmış, gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 5’de yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
31.03.2016 Döviz Kuru	2,8334 TL
Faiz Gideri (\$)	300.810 \$
Faiz Gideri (TL)	875.627 TL
Gider Tahakkuku	852.314 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	2.735.812 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	7.211.713 TL
Kambiyo Karı	9.970.837 TL

Yukarıda yer alan hesaplamalar doğrultusunda, 31.03.2016 tarihinde 1\$ = 2,8334 TL’dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL’nin USD karşısında değer kazanmasından dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalan tutar kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 300.810 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo kârı oluşmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı

31 Mart 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	2.735.812	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	7.211.713	-
Gider Tahakkukları	-	852.314
Faiz Gideri	875.627	-
Kambiyo Karı	-	9.970.837
	<u>10.823.151</u>	<u>10.823.151</u>

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin düşmesinden dolayı oluşan bu fark kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
31.03.2016 Döviz Kuru	2,8334 TL
Kira Alacaklarının Defter Değeri	78.085.862 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	2.996.595 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	6.967.717 TL
Kambiyo Zararı	9.964.312 TL

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

31 Mart 2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)		2.996.595
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)		6.967.717
Kambiyo Zararı	9.964.312	
	<u>9.964.312</u>	<u>9.964.312</u>

Aşağıda hem finansal riskten korunma aracının hem de finansal riskten korunma konusu kalemin bilanço ve gelir tablosuna olan etkisi gösterilmiştir. İşlemler sonrasında gelir tablosu incelendiğinde, kur farklarının herhangi bir olumlu ya da olumsuz etkisi olmamıştır. İşletmenin risk politikası doğrultusunda yaptığı finansal riskten korunma işlemi başarılı olmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı			
Bilanço			Gelir Tablosu
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	51.574.834		Finansman Giderleri 2.770.979
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	168.967.550		Kambiyo Karları 5.479.604
Gider Tahakkukları	852.314		

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			
Bilanço			Gelir Tablosu
Türev Finansal Araçlar (Pasif-Kısa Vade)	1.819.931		Kambiyo Zararları 5.475.773
Türev Finansal Araçlar (Pasif-Uzun Vade)	4.231.724		

31 MART 2016 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı	6,055,654	=	100.066%
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	(6,051,654)	=	

Bu başarıyı ölçmek amacıyla yapılan etkinlik testi incelendiğinde ise, finansal riskten korunma aracındaki kur farkı ile finansal riskten korunma konusu kalem arasında kur farkı alınarak, finansal riskten korunma işlemi Dollar-Ofset yöntemi ile %100,066 etkin bir işlem olarak gerçekleştiği görülmektedir.

01.06.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 2,9515 TL'dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde toplam 922.483 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 621.673\$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 6'de yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
01.06.2016 Döviz Kuru	2,9515 TL
Faiz Gideri (\$)	621.673 \$
Faiz Gideri (TL)	1.809.628 TL
Gider Tahakkuku	1.870.374 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	2.763.192 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	6.429.316 TL
Kambiyo Zararı	9.253.275 TL

01.06.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin anapara ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkışı gerçekleştirilmiştir.

Ödeme Kaydı 01.06.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.149.312 \$
Anapara Ödeme (TL)	15.198.196 TL
Faiz Tutarı	2.722.708 TL
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	17.920.904 TL
Anapara Kur Farkı	209.062

Finansal Riskten Korunma Aracı

1 Haziran 2016

	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	2.763.192
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	6.429.316
Gider Tahakkukları	-	1.870.394
Faiz Gideri	1.809.628	-
Kambiyo Zararı	9.253.275	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	15.198.196	-
Gider Tahakkukları	2.722.708	-
Bankalar	-	17.920.904
	28.983.807	28.983.807

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin artmasından dolayı oluşan bu fark kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
01.06.2016 Döviz Kuru	2,9515 TL
01.06.2016 Kira Alacakları	6.071.795 \$
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.469.075 \$
Uzun Vadeli Kira Alacakları	49.167.469 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	3.019.290 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	6.227.923 TL
Kambiyo Karı	9.247.213 TL

Tahsil Kaydı 01.06.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	17.674.389 TL
Bankalar	17.920.904 TL
G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	246.515 TL

01.06.2016 tarihinde kira alacakları tahsil edilmiş, kira gelirlerinin işlem başlangıcında sabitlendiği kur üzerinden kaydı gerçekleştirilirken, arada kalan fark, finansal riskten korunma muhasebesi gereği GUD kesin taahhüt kur farkları hesabına aktarılmıştır.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

1 Haziran 2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)	3.019.290	
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)	6.227.923	
Kambiyo karı		9.247.213
Bankalar	17.920.904	
Satış geliri		17.674.389
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)		246.515
	27.168.116	27.168.116

30.06.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme ya da alacak gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı gerçekleştirilmiştir. Finansal riskten korunma konusu kalem için etkinlik testi yapılmış, gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 7'da yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
30.06.2016 Döviz Kuru	2,8936 TL
Faiz Gideri (\$)	271.546 \$
Faiz Gideri (TL)	790.444 TL
Gider Tahakkuku	785.746 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.146.945 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	3.061.652 TL
Kambiyo Karı	4.213.295 TL

Yukarıda yer alan hesaplamalar doğrultusunda, 30.06.2016 tarihinde 1\$ = 2,8936 TL'dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL'nin değer kazanmasında dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalan tutar kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 271.546 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo kârı oluşmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı

30 Haziran 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	1.146.945	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	3.061.652	-
Gider Tahakkukları	-	785.746
Faiz Gideri	790.444	-
Kambiyo Karı	-	4.213.295
	<u>4.999.041</u>	<u>4.999.041</u>

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin düşmesinden dolayı oluşan bu fark kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
30.06.2016 Döviz Kuru	2,8936 TL
Kira Alacaklarının Defter Değeri \$	72.906.811 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.360.370 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	2.849.961 TL
Kambiyo Zararı	4.210.331 TL

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

30 Haziran 2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)		1.360.370
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)		2.849.961
Kambiyo Zararı	4.210.331	
	<u>4.210.331</u>	<u>4.210.331</u>

Aşağıda hem finansal riskten korunma aracının hem de finansal riskten korunma konusu kalemin bilanço ve gelir tablosuna olan etkisi gösterilmiştir. İşlemler sonrasında gelir tablosu incelendiğinde, kur farklarının herhangi bir olumlu ya da olumsuz etkisi olmamıştır. İşletmenin risk politikası doğrultusunda yaptığı korunma işlemi başarılı olmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı			
Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	37.992.886	Finansman Giderleri	5.371.051
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	172.335.214	Kambiyo Karları	439.624
Gider Tahakkukları	785.746		

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			
Bilanço		Gelir Tablosu	
Türev Finansal Araçlar (Pasif-Kısa Vade)	407.526	Kambiyo Zararları	438.891
Türev Finansal Araçlar (Pasif-Uzun Vade)	853.762		

30 Haziran 2016 Etkinlik Testi			
$\frac{\Delta \text{Finansal Riskten Korunma Aracı}}{\Delta \text{Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem}}$	=	$\frac{1,262,189}{(1,261,288)}$	= 100.071%

Bu başarıyı ölçmek amacıyla yapılan etkinlik testi incelendiğinde ise, finansal riskten korunma aracındaki kur farkı ile finansal riskten korunma konusu kalem arasındaki kur farkı Dollar-Ofset yöntemi ile %100,071 etkin bir işlem olarak gerçekleştiği görülmektedir.

01.09.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 2,9544 TL'dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde toplam 861.456 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 589.910\$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 8'de yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
01.09.2016 Döviz Kuru	2,9544 TL
Faiz Gideri (\$)	589.910 \$
Faiz Gideri (TL)	1.717.170 TL
Gider Tahakkuku	1.759.341 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.427.172 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	2.992.219 TL
Kambiyo Zararı	4.461.562 TL

01.09.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin anapara ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkışı gerçekleştirilmiştir.

Ödeme Kaydı 01.09.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.041.487 \$
Anapara Ödeme (TL)	14.894.570 TL
Faiz Tutarı	2.545.087 TL
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	17.439.657 TL
Anapara Kur Farkı	219.305 TL

Finansal Riskten Korunma Aracı

1 Evlül 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	1.427.172
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	2.992.219
Gider Tahakkukları	-	1.759.341
Faiz Gideri	1.717.170	-
Kambiyo Zararı	4.461.562	-
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	14.894.570	-
Gider Tahakkukları	2.545.087	-
Bankalar	-	17.439.657
	23.618.389	23.618.389

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değışiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin artmasından dolayı oluşan bu fark kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
01.09.2016 Döviz Kuru	2,9544 TL
01.09.2016 Kira Alacakları	5.902.944 \$
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.556.399 \$
Uzun Vadeli Kira Alacakları	49.941.011 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.432.229 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	3.026.196 TL
Kambiyo Karı	4.458.425 TL

Tahsil Kaydı 01.09.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	17.182.879 TL
Bankalar	17.439.657 TL
G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	256.778 TL

01.09.2016 tarihinde kira alacakları tahsil edilmiş, kira gelirleri işlem başlangıcında sabitlenen kur üzerinden kaydı gerçekleştirilirken, arada kalan fark, finansal riskten korunma muhasebesi gereği GUD kesin taahhüt kur farkları hesabına aktarılmıştır.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

<u>1 Eylül 2016</u>	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)	1.432.229	
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)	3.026.196	
Kambiyo karı		4.458.425
Bankalar	17.439.657	
Satış geliri		17.182.879
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt olumsuz kur f. - Uzun vade kısa kısmı)		256.778
	21.898.082	21.898.082

30.09.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme ya da alacak gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı gerçekleştirilmiştir. Finansal riskten korunma konusu kalem için etkinlik testi yapılmış, gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 9'de yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
30.09.2016 Döviz Kuru	2,9959 TL
Faiz Gideri (\$)	252.712 \$
Faiz Gideri (TL)	735.620 TL
Gider Tahakkuku	757.101 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.200.279 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	1.607.009 TL
Kambiyo Zararı	2.828.784 TL

Yukarıda yer alan hesaplamalar doğrultusunda, 30.09.2016 tarihinde 1\$ = 2,9959 TL'dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL'nin değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana

gelmiştir. Bu artış tutarı kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 252.712 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo zararı oluşmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı

30 Eylül 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	1.200.279
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	1.607.024
Gider Tahakkukları	-	757.101
Faiz Gideri	735.620	-
Kambiyo Zararı	2.828.784	-
	3.564.404	3.564.404

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin artmasından dolayı oluşan bu fark kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
30.09.2016 Döviz Kuru	2,9959 TL
Kira Alacaklarının Defter Değeri \$	67.845.976 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	1.241.231 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	1.585.318 TL
Kambiyo Karı	2.826.549 TL

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

30 Eylül 2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)	1.241.231	-
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)	1.585.318	-
Kambiyo Karı	-	2.826.549
	2.826.549	2.826.549

Aşağıda hem finansal riskten korunma aracının hem de finansal riskten korunma konusu kalemin bilanço ve gelir tablosuna olan etkisi gösterilmiştir. İşlemler sonrasında gelir tablosu incelendiğinde, kur farklarının herhangi bir olumlu ya da olumsuz etkisi

olmamıştır. İşletmenin risk politikası doğrultusunda yaptığı korunma işlemi başarılı olmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı			
Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	70.564.299	Finansman Giderleri	7.823.841
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	132.095.924	Kambiyo Zararları	6.850.721
Gider Tahakkukları	757.101		

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			
Bilanço		Gelir Tablosu	
Türev Finansal Araçlar (Aktif-Kısa Vade)	2.009.156	Kambiyo Karları	6.846.082
Türev Finansal Araçlar (Aktif-Uzun Vade)	3.757.752		

30 Eylül 2016 Etkinlik Testi			
$\frac{\Delta \text{Finansal Riskten Korunma Aracı}}{\Delta \text{Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem}} = \frac{(5.710.270)}{5.705.847} = 100,078\%$			

Bu başarıyı ölçmek amacıyla yapılan etkinlik testi incelendiğinde ise, finansal riskten korunma aracındaki kur farkı ile finansal riskten korunma konusu kalem arasındaki kur farkı Dollar-Ofset yöntemi ile %100,078 etkin bir işlem olarak gerçekleştiği görülmektedir.

01.12.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 3,4174 TL'dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL'nin değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde toplam 792.944 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 540.282 \$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 10'da yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
01.12.2016 Döviz Kuru	3,4174 TL
Faiz Gideri (\$)	540.282 \$
Faiz Gideri (TL)	1.572.705 TL
Gider Tahakkuku	1.952.876 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	9.927.859 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	18.584.870 TL
Kambiyo Zararı	28.892.900 TL

01.12.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin anapara ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkışı gerçekleştirilmiştir.

Ödeme Kaydı 01.12.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.290.506 \$
Anapara Ödeme (TL)	18.079.775 TL
Faiz Tutarı	2.709.977 TL
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	20.789.751 TL
Anapara Kur Farkı	2.679.641 TL

Finansal Riskten Korunma Aracı

<u>1 Aralık 2016</u>	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	9.927.859
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	18.584.870
Gider Tahakkukları	-	1.952.876
Faiz Gideri	1.572.705	-
Kambiyo Zararı	28.892.900	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	18.079.774	-
Gider Tahakkukları	2.709.977	-
Bankalar	-	20.789.751
	51.255.356	51.255.356

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin artmasından dolayı oluşan bu fark kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
01.12.2016 Döviz Kuru	3,4174 TL
01.12.2016 Kira Alacakları	6.083.499 \$
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.825.556 \$
Uzun Vadeli Kira Alacakları	44.561.268 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	10.058.488 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	18.812.530 TL
Kambiyo Karı	28.871.018 TL

Tahsil Kaydı 01.12.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	17.708.458 TL
Bankalar	20.789.751 TL
.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	3.081.292 TL

01.12.2016 tarihinde kira alacakları tahsil edilmiş, kira gelirleri işlem başlangıcında sabitlenene kur üzerinden kaydı gerçekleştirilirken, arada kalan fark, finansal riskten korunma muhasebesi gereği GUD kesin taahhüt kur farkları hesabına aktarılmıştır.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

1 Aralık 2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)	10.058.488	
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)	18.812.530	
Kambiyo karı		28.871.018
Bankalar	20.789.751	
Satış geliri		17.708.458
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)		3.081.292
	49.660.769	49.660.769

31.12.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme ya da alacak gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı gerçekleştirilmiştir. Finansal riskten korunma konusu kalem için etkinlik testi yapılmış, gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu tarihte yapılan hesaplamaların ayrıntıları Ek 11’de yer almaktadır.

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
31.12.2016 Döviz Kuru	3,5192 TL
Faiz Gideri (\$)	240.981 \$
Faiz Gideri (TL)	701.471 TL
Gider Tahakkuku	848.059 TL
Kısa Vadeli Kur Farkı	5.095.287 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	1.252.487 TL
Kambiyo Zararı	6.494.363 TL

Yukarıda yer alan hesaplamalar doğrultusunda, 31.12.2016 tarihinde 1\$ = 3,5192 TL’dir. Finansal riskten korunma aracı olarak belirlenen banka kredilerinde TL’nin değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artış tutarı kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 240.981 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo zararı oluşmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı

31 Aralık 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	5.095.287
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	1.252.487
Gider Tahakkukları	-	848.059
Faiz Gideri	701.471	-
Kambiyo Zararı	6.494.363	-
	<u>7.195.834</u>	<u>7.195.834</u>

Finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacaklarının kur değişiminden kaynaklı defter değerlerinde bir fark oluşmuştur. Doların TL karşısında değerinin artmasından dolayı oluşan bu fark kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir.

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109 TL
31.12.2016 Döviz Kuru	3,5192 TL
Kira Alacaklarının Defter Değeri \$	62.543.153 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	5.411.898 TL
Uzun Vadeli Kur Farkı	1.076.468 TL
Kambiyo Karı	6.488.366 TL

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem

31 Aralık 2016	Borç	Alacak
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade kısa kısmı)	5.411.898	
Türev Finansal Araçlar (G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur f. - Uzun vade)	1.076.468	
Kambiyo Karı		6.488.366
	<u>6.488.366</u>	<u>6.488.366</u>

Aşağıda hem finansal riskten korunma aracının hem de finansal riskten korunma konusu kalemin bilanço ve gelir tablosuna olan etkisi gösterilmiştir. İşlemler sonrasında gelir tablosu incelendiğinde, kur farklarının herhangi bir olumlu ya da olumsuz etkisi olmamıştır. İşletmenin risk politikası doğrultusunda yaptığı korunma işlemi başarılı olmuştur.

Finansal Riskten Korunma Aracı			
Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	80.513.300	Finansman Giderleri	10.098.017
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	138.927.655	Kambiyo Zararları	42.237.984
Gider Tahakkukları	848.059		

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			
Bilanço		Gelir Tablosu	
Türev Finansal Araçlar (Aktif-Kısa Vade)	14.398.249	Kambiyo Karları	42.205.467
Türev Finansal Araçlar (Aktif-Kısa Vade)	23.646.750		

31 Aralık 2016 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı		38.077.349	
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem		36.844.171	-103,347%

Bu başarıyı ölçmek amacıyla yapılan etkinlik testi incelendiğinde ise, finansal riskten korunma aracındaki kur farkı ile finansal riskten korunma konusu kalem arasında kur farkı Dollar-Ofset yöntemi ile %100,347 etkin bir işlem olarak gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.6. Vaka Analizi

X A.Ş. 1 Aralık 2015 tarihinde, finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla USD para birimi cinsinden kredi kullanmıştır. Alınan banka kredisinin fonksiyonel para birimi olan TL dışında olmasının iki temel nedeni bulunmaktadır. Öncelikle, USD para birimi üzerinden kira gelirleri mevcuttur, diğer bir neden ise yabancı para faiz oranlarının TL'ye göre düşük olmasıdır. Bu durum fonksiyonel para biriminin TL olması sebebiyle kur riskine maruz bırakılmaktadır. İşletme, kur riskini yönetmek amacıyla gelecek aylarda ve yıllardaki kesin taahhüt kira alacaklarının karşılığında aynı tutarda kredi alarak borç ve alacak tarafındaki döviz risklerini netleştirmiştir. Bu netleştirme esnasında finansal tablolarındaki dalgalanmayı önlemek amacıyla finansal riskten korunma muhasebesi uygulama kararı alınmıştır. Uygulama öncesi TFRS/TMS kapsamında belirli kriterlerin sağlanabilmesi için öncelikle Finansal Risk Yönetim Stratejisi El Kitabı, Kur Riski Yönetim Hedefleri, Finansal Riskten Korunma Dokümantasyonu hazırlanmıştır.

Başlangıç tarihi olan 1 Aralık 2015 tarihinde bankadan alınan kredi, bankalar hesabına aktarılmış ve ilgili kayıtlar yapılmıştır. Sonrasında her raporlama döneminde, ilgili etkinlik testi yapılmış ve riskten korunma aracı ve korunma konusu kalem arasında etkin bir ilişki olduğu saptanmıştır. Her bir raporlama döneminde gerekli kriterler sağlandığı için finansal riskten korunma muhasebesi uygulamasına devam edilmiştir.

Vaka kapsamında, üç ayda bir alınan banka kredisinin ödemesi ve kira gelirlerinin tahsiline ilişkin hesaplamalar ve muhasebe kayıtları verilmiştir. Ayrıca, beş ayrı raporlama döneminde yapılan değerlendirme hesaplamaları, riskten korunma muhasebesi kapsamında yapılan etkinlik testleri ve muhasebe kayıtları yer almaktadır. Muhasebe kayıtları sonrasında da finansal riskten korunma muhasebesinin finansal tablolarındaki etkisi gösterilmektedir. Her bir raporlama dönemi ayrı ayrı incelendiğinde, alınan yabancı para banka kredisinden ve kira gelirlerinden kaynaklı herhangi bir kambiyo kâr/zararı mevcut değildir. Finansal riskten korunma aracı ve korunma konusu kalem olarak belirlenen kira alacakları ve banka kredileri raporlama dönemi sonunda birbirlerini netleştirmiştir. Finansal riskten korunma muhasebesi tercih edilmeme durumunda ise, kira alacakları tahsil edildiğinde spot Dolar/TL kuru üzerinden gelir olarak kaydedilecek ve alınan banka kredisi ise her bir raporlama döneminde değerlendirme işleminde kambiyo kâr veya zararı oluşturarak gelir tablosunda dalgalanma yaratacaktır.

Aşağıda, oluşabilecek dalgalanmayı göstermek amacıyla, X işletmesinin finansal riskten korunma muhasebesi uygulamama durumu varsayımı altında yapılması gereken kayıtlar ve finansal tablolarındaki etkisi verilmiştir.

4.2. X A.Ş. Finansal Riskten Korunma Muhasebesi Uygulamama Durumu

X. A.Ş. finansal riskten korunma muhasebesi uygulamadığı durumda finansal riskten korunma aracı olarak belirlediği banka kredilerine ilişkin değerlendirme ve ödeme kayıtlarını gerçekleştirecek, finansal riskten korunma konusu kalem olarak belirlediği kira alacaklarına ilişkin herhangi bir alacak kaydı gerçekleştiremeyecektir. Faaliyet kiralaması kapsamındaki işlemlerinden olan alacaklar için herhangi bir kayıt yapılmayacak, tahsil edilen gün Dolar/TL kuru üzerinden gelir kaydı olarak raporlanacaktır. Bu durumdan kaynaklı, banka kredilerinde tek taraflı kambiyo kâr/zararı oluşacaktır.

Aşağıda bu varsayım üzerinden, alınan banka kredisinin her ödeme ve raporlama tarihinde yapılan muhasebe kayıtları ve bu kayıtların finansal tablolarda olan etkisi açıklanacaktır.

01.12.2015 tarihinde işletme bankadan 82.860.417 \$ tutarında kredi almış ve bu tarihte 1\$ = 2,9109 TL'dir. Toplam kredi tutarı TL'ye çevrilmiş muhasebenin dönemsellik kavramı gereği, bir sene içerisinde ödenecek kredi ödemeleri kısa vadede, kalan tutar ise uzun vadeli kredi olarak hesaplanmıştır.

Muhasebe kayıtları incelendiğinde, bankadan alınan kredi bu tarihte şirketin banka hesabına yatırılmış ve karşılığı uzun ve kısa vadeli kredi borcu olarak kayıt edilmiştir.

1 Aralık 2015

	Borç	Alacak
Bankalar	241.198.388	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	68.011.770
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	173.186.618
	<u>241.198.388</u>	<u>241.198.388</u>

31.12.2015 raporlama tarihinde, herhangi bir kredi geri ödemesi gerçekleşmemiştir. Bu tarihte sadece tahakkuk eden kredi faizi hesaplanmış ve muhasebe kaydı yapılmıştır.

31 Aralık 2015

	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	77.103	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	196.336	-
Gider Tahakkukları	-	931.084
Faiz Gideri	932.140	-
Kambiyo Karı	-	274.496
	<u>1.205.580</u>	<u>1.205.580</u>

Yapılan kayıtların mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

31.12.2015 Mali Tablolar

Bilanço		Gelir Tablosu		
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	67.934.667		Finansman Giderleri	932.140
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	172.990.282		Kambiyo Karları	274.496
Gider Tahakkukları	931.084			

Yukarıda yer alan finansal tablolarda, finansal riskten korunma muhasebesi uygulanmadığı için tek taraflı bir kur farkı görülmektedir. Bu tarihte, USD/TL kuru 2,9076 olarak gerçekleşmiştir. USD/TL kurunun bir önceki döneme göre değerinin düşmesi ile kredi borcunun TL karşılığını azaltmasından kaynaklı olumlu kur farkı ortaya çıkmaktadır.

01.03.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 2,9612 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde toplam 971.336 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 651.122\$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır.

01.03.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin ana para ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkışı gerçekleştirilmiştir.

1 Mart 2016					Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları					-	1.252.338
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar					-	3.188.980
Gider Tahakkukları					-	1.945.267
Faiz Gideri					1.895.352	-
Kambiyo Zararı					4.491.234	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları					14.876.359	-
Gider Tahakkukları					2.876.351	-
Bankalar					-	17.752.710
					24.139.296	24.139.296

31.03.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı gerçekleştirilmiştir. Gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

31 Mart 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	2.735.812	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	7.211.713	-
Gider Tahakkukları	-	852.314
Faiz Gideri	875.627	-
Kambiyo Karı	-	9.970.837
	10.823.151	10.823.151

31.03.2016 tarihinde 1\$ = 2,8334 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin değer kazanmasında dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalan tutar kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 300.810 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo kârı oluşmuştur.

Yapılan kayıtların mali tablolarda yansımaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	51.574.834	Finansman Giderleri	2.770.979
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	168.967.550	Kambiyo Karları	5.479.604
Gider Tahakkukları	852.314		

Yukarıda yer alan finansal tablolarda, finansal riskten korunma muhasebesi uygulanmadığı için tek taraflı bir kur farkı görülmektedir. USD/TL kurunun bir önceki döneme göre değerinin düşmesi ile kredi borcunun TL karşılığını azaltmasından kaynaklı olumlu kur farkı ortaya çıkmaktadır.

01.06.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 2,9515 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde

toplam 922.483 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 621.673\$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır.

01.06.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin ana para ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkış işlemi gerçekleştirilmiştir.

<u>1 Haziran 2016</u>	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	2.763.192
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	6.429.316
Gider Tahakkukları	-	1.870.394
Faiz Gideri	1.809.628	-
Kambiyo Zararı	9.253.275	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	15.198.196	-
Gider Tahakkukları	2.722.708	-
Bankalar	-	17.920.904
	28.983.807	28.983.807

30.06.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı yapılmıştır. Gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

30.06.2016 tarihinde 1\$ = 2,8936 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kazanmasında dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir azalma meydana gelmiştir. Bu azalan tutar kambiyo kârı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 271.546 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan kambiyo kârı oluşmuştur.

<u>30 Haziran 2016</u>	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	1.146.945	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	3.061.652	-
Gider Tahakkukları	-	785.746
Faiz Gideri	790.444	-
Kambiyo Karı	-	4.213.295
	4.999.041	4.999.041

Yapılan kayıtların mali tablolarda yansımaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	37.992.886	Finansman Giderleri	5.371.051
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	172.335.214	Kambiyo Karları	439.624
Gider Tahakkukları	785.746		

Yukarıda yer alan finansal tablolarda, finansal riskten korunma muhasebesi uygulanmadığı için tek taraflı bir kur farkı görülmektedir. Bu tarihte, USD/TL kurunun bir önceki döneme göre değerinin düşmesiyle, kredi borcunun TL karşılığını azaltmasından kaynaklı olumlu kur farkı ortaya çıkmaktadır.

01.09.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 2,9544 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde toplam 861.456 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 589.910\$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır.

01.09.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin anapara ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkışı gerçekleştirilmiştir.

1 Eylül 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	1.427.172
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	2.992.219
Gider Tahakkukları	-	1.759.341
Faiz Gideri	1.717.170	-
Kambiyo Zararı	4.461.562	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	14.894.570	-
Gider Tahakkukları	2.545.087	-
Bankalar	-	17.439.657
	23.618.389	23.618.389

30.09.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı gerçekleştirilmiştir. Gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir.

30.09.2016 tarihinde 1\$ = 2,9959 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artış tutarı kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 252.712 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo zararı oluşmuştur.

<u>30 Eylül 2016</u>	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	1.200.279
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	1.607.024
Gider Tahakkukları	-	757.101
Faiz Gideri	735.620	-
Kambiyo Zararı	2.828.784	-
	<u>3.564.404</u>	<u>3.564.404</u>

Yapılan kayıtların mali tablolarda yansımaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	70.564.299	Finansman Giderleri	7.823.841
İlişkili Olmayan Taraplardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	132.095.924	Kambiyo Zararları	6.850.721
Gider Tahakkukları	757.101		

Yukarıda yer alan finansal tablolarda, finansal riskten korunma muhasebesi uygulanmadığı için tek taraflı bir kur farkı görülmektedir. Bu tarihte, USD/TL kurunun bir önceki döneme göre değerinin artması, kredi borcunun TL karşılığını arttırmasından kaynaklı olumsuz kur farkı ortaya çıkmaktadır.

01.12.2016 tarihine gelindiğinde, 1\$= 3,4174 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış

sözkonusu olmuştur. Bu artan tutar kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde toplam 792.944 \$ olarak işletilen kredi faizinden bir önceki raporlama döneminde tahakkuk edilen tutar çıkartılarak 540.282 \$ olarak yansıtılmıştır. İşletilen kredi faizi üzerinde kur farkından kaynaklanan tutar da kambiyo zararına aktarılmıştır.

01.12.2016 tarihinde banka kredilerinin dönem taksitinin ödemesi yapılmıştır. Kredinin ana para ve faiz ödemeleri hesaplanarak, bankalar hesabından çıkışı gerçekleştirilmiştir.

1 Aralık 2016	Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	-	9.927.859
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	-	18.584.870
Gider Tahakkukları	-	1.952.876
Faiz Gideri	1.572.705	-
Kambiyo Zararı	28.892.900	-
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	18.079.774	-
Gider Tahakkukları	2.709.977	-
Bankalar	-	20.789.751
	51.255.356	51.255.356

31.12.2016 raporlama tarihine gelindiğinde, herhangi bir ödeme gerçekleşmemiş, sadece faiz tahakkuk kaydı yapılmıştır. Gerekli muhasebe kayıtları ve mali tablolarda yansımaları aşağıdaki şekildedir.

31.12.2016 tarihinde 1\$ = 3,5192 TL'dir. Banka kredilerinde TL'nin USD karşısında değer kaybetmesinden dolayı, kredi borcunun TL karşılığında bir artış meydana gelmiştir. Bu artış tutarı kambiyo zararı olarak kaydedilmiştir. Banka kredileri üzerinde 240.981 \$ olarak işletilen kredi faizi ödemesi gerçekleştirilmemiş, sadece tahakkuk ettirilmiştir. Ayrıca işletilen kredi faizi üzerinde de kur farkından kaynaklanan bir kambiyo zararı oluşmuştur.

31 Aralık 2016		Borç	Alacak
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları		-	5.095.287
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar		-	1.252.487
Gider Tahakkukları		-	848.059
Faiz Gideri		701.471	-
Kambiyo Zararı		6.494.363	-
		7.195.834	7.195.834

Yapılan kayıtların mali tablolarda yansımaları şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

Bilanço		Gelir Tablosu	
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımları	80.513.300	Finansman Giderleri	10.098.017
İlişkili Olmayan Taraflardan Uzun Vadeli Borçlanmalar	138.927.655	Kambiyo Zararları	42.237.984
Gider Tahakkukları	848.059		

Yukarıda yer alan finansal tablolarda, finansal riskten korunma muhasebesi uygulanmadığı için tek taraflı bir kur farkı görülmektedir. Bu tarihte, USD/TL kurunun bir önceki döneme göre değerinin artması ile kredi borcunun TL karşılığını arttırmamasından kaynaklı olumsuz kur farkı ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, işletme finansal riskten korunma muhasebesi uygulamama durumunda faaliyet kiralaması kapsamında olan kira alacakları için herhangi bir alacak kaydı gerçekleştirilememiş ve bu alacakları tahsil ettikçe gelir kaydını yapmıştır. Bu durumdan dolayı kambiyo kar/zararı oluşmamıştır. Banka kredisine ait yapılan kayıtlarda ise değerlendirme işlemlerinden kaynaklı her raporlama döneminde kur değişimleriyle beraber kambiyo kar/zararı oluşmuştur. Banka kredisinden kaynaklanan tek taraflı kambiyo kar/zararı finansal tablolarda dalgalanmalara sebep olmuştur.

Aşağıda Tablo 4.1.'de işletmenin riskten korunma muhasebesi uygulama ve uygulamama durumunun gelir tablosuna olan etkisi özet olarak verilmiştir.

Tablo 4.1. Finansal Riskten Korunma Muhasebesi Uygulama Durumu ve Gelir Tablosuna Etkileri

Finansal Riskten Korunma Muhasebesi Uygulama Durumu		Finansal Riskten Korunma Muhasebesi Uygulamama Durumu	
31.12.2015			
Finansman Giderleri	932.140	Finansman Giderleri	932.140
Kambiyo Karları	168	Kambiyo Karları	274.496
31.03.2016			
Finansman Giderleri	2.770.979	Finansman Giderleri	2.770.979
Kambiyo Karları	3.831	Kambiyo Karları	5.479.604
30.06.2016			
Finansman Giderleri	5.371.051	Finansman Giderleri	5.371.051
Kambiyo Karları	733	Kambiyo Karları	439.624
30.09.2016			
Finansman Giderleri	7.823.841	Finansman Giderleri	7.823.841
Kambiyo Zararları	4.639	Kambiyo Zararları	6.850.721
31.12.2016			
Finansman Giderleri	10.098.017	Finansman Giderleri	10.098.017
Kambiyo Zararları	32.517	Kambiyo Karları	42.237.984

SONUÇ

Risk, gelecekte ön göremediğimiz durumlarla karşılaşma olasılığıdır. Riskin tarihi çok eski dönemlere dayanmakla beraber ülke ekonomileri ve şirketler açısından çok daha yeni bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. 1970’li yıllarda Bretton Woods sisteminin çöküşü ve döviz kurlarında değişkenliğin ortaya çıkması ülke ekonomilerinin dolayısıyla şirketlerin ve bireylerin finansal anlamda birçok riske maruz kalmasına neden olmuştur. Bu riskler içerisinde döviz kuru, faiz oranı, emtia fiyat riski temel finansal riskler olarak sayılmaktadır.

Günümüzde küreselleşme ve uluslararası ticaretin yaygınlaşmasıyla birlikte finansal risk kavramı şirketlerin hem faaliyetlerini hem de faaliyet sonuçlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu etkiyi yok edebilmek ya da en aza indirmek amacıyla birçok finansal araç ve yöntem geliştirilmiştir. Finansal risk yönetimi kapsamında kullanılan temel olarak 3 farklı yöntem mevcuttur. Bunlar; hedging (riskten korunma), sigorta ve aktif/pasif yönetimidir.

Hedging ya da hedge etme kavramı olarak karşımıza çıkan riskten korunma, var olan ya da gelecekte olma ihtimali yüksek olan finansal pozisyonun farklı finansal araçlarla ya da yatırımlarla negatif korelasyon yaratarak riski dengeleme işlemidir. Bu işlemlerde temel amaç, nakit akış belirsizliğini azaltmak, finansal sıkıntıları minimuma indirebilmek, maliyetleri düşürmek, ekonomide olası yaşanabilecek olumsuzlukları bertaraf etmektir. Hedging işlemi teknoloji transferi, üretim değişikliği, ürün farklılaştırma ve coğrafî çeşitlendirme gibi operasyonel yöntemler aracılığıyla ya da vadeli işlem sözleşmeleri, opsiyon ve swaplar gibi finansal araçlarla gerçekleştirilebilmektedir.

Riskten korunma işlemlerinde sıklıkla kullanılan finansal türev araçların ilk uygulamaları M.Ö. ki yıllara dayandığı bilinse de XVI. yüzyılda tahıllar üzerine yapılan sözleşmelerle başladığı kabul edilmektedir. Türev araçlar, değerleri döviz, hisse senedi, emtia, faiz vb. varlıklara bağlı olan finansal araçlardır. Temel olarak bu araçlar vadeli işlem sözleşmeleri (forward ve futures), opsiyonlar ve takas (swap) sözleşmeleridir. Bu sözleşmeler genel olarak türev araçlar olarak bilinse de her bir sözleşme türü farklı

özelliklere sahiptir. Buna bağlı olarak finansal risk yönetimi kapsamında kullanımları da farklılaşmaktadır.

Son yıllarda risklerin etkisinin artması ve rekabet etmek adına işletmelerin maruz kaldıkları riskleri yönetme ihtiyaçlarının doğmasıyla finansal türevlerin kullanımı da artmıştır. Günden güne bu ihtiyaca cevap vermek adına çeşitlenen türev finansal araçlar, piyasa koşullarının da etkisiyle farklı yapılarda gelişimini sürdürmekte ve gittikçe karmaşık hale gelmektedir. Bu araçların gerek yapısının karmaşık oluşu gerekse sadece risk yönetimi adına değil spekülasyon olarak kullanımının da artmasıyla doğru bir şekilde muhasebeleştirilme konusu da gündeme getirmiştir. Bu amaçla IASB tarafından birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Bu araçların muhasebeleştirilmesiyle ilgili yayınlanmış dört adet standart bulunmaktadır. Bu standartlar kapsamında, finansal türev araçlar temel olarak iki farklı şekilde sınıflandırılabilir. Bunlar; alım-satım amaçlı ve riskten korunma amaçlı türev finansal araçlardır. Alım satım amacıyla taraf olunan türev araçlar aracılığıyla fiyat değişimlerinden kar elde etmek söz konusudur. Aynı zamanda bu sınıflandırma riskten korunma amacı olan ama standartların belirlediği kriterleri karşılamayan finansal türev araçları da kapsamaktadır. Bu sınıflandırmaya tabi türev finansal araçlar, finansal tablolara ilk alınmasında gerçeğe uygun değerleri üzerinden kaydedilmekte ve değer değişiklikleri doğrudan gelir tablosuna aktarılmaktadır. Riskten korunma amacıyla taraf olunan finansal türev araçların muhasebeleştirilmesi ise riskten korunma muhasebesi olarak ayrı sınıflandırılan, özel şartlara sahip ve isteğe bağlı olan bir uygulamadır.

Riskten korunma muhasebesi, dönemsellik kavramını farklılaştıran ve riskten korunan aracın ve riskten korunulan kalemin aynı dönemde kar/zararda muhasebeleştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu şekilde finansal tablolarda riskten korunma amaçlı taraf olunan finansal türev araçlardan kaynaklanan kazanç ve kayıpları dengelemektedir. Bu teknik, uygulamada çok sık kullanılmamaktadır. Bunun temel nedeni ise standartta yer alan kriterlerin uygulanmasında yaşanan zorluklar olarak belirtilmektedir.

Çalışmada, gerçek bir işletmeye ait riskten korunma muhasebesi uygulama süreci ele alınmıştır. Vakaya konu olan işletme AVM işletmeciliği yapmaktadır. AVM kiracıları ile yapmış olduğu uzun vadeli yabancı para cinsinden kira kontratları ve

sözleşmeye bağlanmış kira alacakları mevcuttur. Bu alacaklar döviz kuru değişimlerinden kaynaklı kur riskine maruz kalmaktadır. İşletme, bu riskten korunmak ve aynı zamanda finansman ihtiyacını karşılayabilmek adına alacakları ile bire bir uyumlu aynı para cinsinden borçlanarak finansman sağlamayı planlamaktadır. İşletmenin bu korunma esnasında karşılaştığı temel problem finansal tablolarda yaşanan dalgalanmalar olmaktadır. Alınan banka kredileri ve ödenen faizleri finansal tablolarda gösterilmekte ancak kira alacakları operasyonel kiralama kapsamında olmasından dolayı gerçekleştirildiğinde dönemsel olarak gelir tablosunda yer almaktadır. Bu amaçla, riskten korunma muhasebesi uygulamaya karar vermiştir. Riskten korunma muhasebesi ile kesin taahhüt kira alacaklarını işlem başlangıcındaki USD/TL kuruna sabitlemiş, dönemsel olarak gerçeğe uygun değer değişimlerini finansal tablolarda raporlayabilmiştir. Böylelikle alınan banka kredisi ve kira alacakları kur değişimi etkilerini dengeleyerek finansal tablolarda herhangi bir dalgalanma yaratmamıştır.

İşletme temel olarak bu işlem aracılığıyla sözleşmeye dayalı yabancı para alacaklarını, toplam alacaklarının bugünkü değerine uygun finansman yapısı geliştirerek, hem kur riskini minimize etmiş hem de finansman giderlerini azaltmalarını sağlamıştır. Ayrıca finansman yapılarını halihazırda yabancı para alacaklarına uygun hale getirmiş ve finansal tablolarında yaşanan fiktif kambiyo kar/zarar dalgalanmalarını gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi ile ortadan kaldırmıştır. Sözleşmeye dayalı yabancı para alacakları karşısında finansman ihtiyacını yabancı para alacakların toplam tutarına uygun yabancı para borçlanarak finansman giderlerinde önemli azalış sağlamış, gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi ile yabancı para borçlarından kambiyo kar/zararının ortaya çıkmasının da önüne geçmiştir.

X işletmesi riskten korunma muhasebesi uygulamama kararında ise iki farklı durumla karşı karşıya kalacaktı. Öncelikle çalışmada gösterildiği gibi, finansal tablolarında yüksek miktarda kambiyo kar/zararıyla karşılaşacaktı. Dolar/TL kuru yükseldiği müddetçe borcu o oranda artacak ve tek taraflı olarak bir zararla karşılaşacaktı. Diğer bir taraftan ise borçlanmasını yabancı para cinsinden gerçekleştiremeyecek, ancak o durumda da yüksek bir kredi faizi ödeyecek ve belki de istediği miktarda TL cinsinde kredi bulmakta zorlanacaktı.

Sonuç olarak, bu işletmenin vaka olarak incelenmesinde temel amaç, riskten korunma muhasebesini farklı bir yönden bakılabilmesini sağlamak ve riskten korunma muhasebesi uygulamasının öncesinde, uygulama döneminde ve sonlandırılmasında nasıl bir yol izlendiğini göstermektedir. İşletmeler için risk kaçınılmaz bir unsurdur ve bu riskleri yönetmek işletme kavramının gereği olan kar elde etmeyi sağlamak adına kaçınılmaz olmuştur.

Bu vaka çalışması işletmelerin;

- Sözlēmeye dayalı yabancı para alacaklarının, toplam alacaklarının bugünkü değerine uygun finansman yapısı geliştirilerek hem kur risklerini minimize edebilecekleri hem de finansman giderlerini azaltabileceklerini,

- Finansman yapılarını halihazırda yabancı para alacaklarına uygun hale getirmiş işletmelerin gelir tablolarında yaşadıkları fiktif kambiyo kar/zarar dalgalanmalarını gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi ile ortadan kaldıracabilecekleri bilgisini,

- Sözlēmeye dayalı yabancı para alacakları karşısında pasifinde TL borçlanma taşıyan şirketlerin, yabancı para alacakların toplam tutarına uygun yabancı para borçlanarak finansman giderlerinde önemli azalış sağlayabileceklerini,

- Gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi yöntemiyle yabancı para borçlanmalardan kaynaklanan tek taraflı kambiyo kar/zararına maruz kalmanın da önüne geçmesinin sağlanabileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Abay Ramazan, “Markowitz Karesel Programlama İle Portföy Seçimi: IMKB-30 Endeksinde Riskli Portföylerin Seçimi”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.22, S.2, 2013.
- Abdel-khalik A. Rashad, *Accounting For Risk, Hedging, And Complex Contracts*, 1.b., NY: Routledge, 2014.
- Akçay M. Barış, Cantürk Kayahan, Özge Ögüç Yürükoğlu, *Türev Ürünler ve Risk Yönetimi Sözlüğü*, 1.b., İstanbul: Scala Yayıncılık, 2015.
- Alada Dinç, *İktisat Felsefesi ve Belirsizlik*, İstanbul: Bağlam Yayınları, 2000.
- Ali Mirza Abbas, Graham J Holt, Magnus Orrell, *IFRS Workbook and Guide International Financial Reporting Standards*, 1.b., UK: John Wiley & Sons, 2006.
- Alizadeh A., N. Nomikos, *Shipping Derivatives and Risk Management*, 1.b., London: Palgrave Macmillan, 2009.
- Allayannis George, James P. Weston, “The use of foreign currency derivatives and firm market value”, *The Review of Financial Studies*, Volume 14, Issue 1 ,2001.
- Altıntaş M.Ayhan, *Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği*, 1. b., Ankara: Turhan Kitapevi, 2006.
- Apak Sudi, Metin Uyar, *Türev Ürünler ve Finansal Teknikler*, 1.b., İstanbul: Beta Basım, 2011.
- Aretz Kevin, Söhnke M.Bartram, “Corporate Hedging and Shareholder Value”, *Journal of Financial Research* Vol.33, Issue 4, 2010.
- Bal Harun, *Uluslararası Finansman Dış Borç Yönetimi ve Türkiye*, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2001.
- Bansal Arun ve diğerleri, ‘Financial Risk and Risk Management Technology (RMT): Issues and Advances’, *Working Paper Series*, September 1991.
- Başcı E. Savaş, Vadeli İşlem Piyasası Aracı Olarak Swap’ın İşleyişi Ve Finansal Piyasalardaki Kullanımları, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Y. 11, No. 12, 2003.

- BDDK, *Operasyonel Riskin Yönetimine İlişkin Rehber*, 2016,
https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/14603operasyonel_riskin_yonetimine_iliskin_rehber.pdf Erişim Tarihi: 15.09.2018.
- Bin Xu and Liu Ying, “The Case Study: How BMW Dealt With Exchange Rate Risk”, *Financial Times*, 2012.
- Bolak Mehmet, *Risk ve Yönetimi*, 1.b, İstanbul: Birsen Yayınevi, 2004.
- Bolgün K. Evren ve M. Barış Akçay, *Risk Yönetimi: Gelişmekte Olan Türk Finans Piyasasında Entegre Risk Ölçüm ve Yönetim Uygulamaları*, 2. b., İstanbul: Scala Yayıncılık, 2005.
- Boyabatlı Onur, L. Beril Toktay, Operational Hedging: A Review with Discussion, *Research Collection Lee Kong Chian School Of Business*, 2004, s.13.
https://ink.library.smu.edu.sg/lkcsb_research/3758
- Callum Henderson, *Currency Strategy*, 2.ed., Chichester: John Wiley & Sons, 2006.
- Ceylan Ali, *Finansal Teknikler*, 4.b.,Bursa: Ekin Kitabevi, 2003.
- Ceylan Ali, Turhan Korkmaz, *Sermaye Piyasası ve Menkul Değer Analizi*, 6.b., Bursa: Ekin Basım, 2012.
- Chambers Nurgül, *Türev Piyasalar*, 2. b., İstanbul: Beta Basım, 2007.
- Chowdhry Bhagwan, Jonathan T. B. Howe, Corporate Risk Management for Multinational Corporations: Financial and Operational Hedging Policies, *Review of Finance*, Volume 2, Issue 2, 1999.
- Christoffersen Peter F., *Elements of Financial Risk Management*, Academic Press, 2003, California, USA.
- Clifford Smith W., Rene M. Stulz, The Determinants of Firm’s Hedging Policies, *The Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 20(4), 1985.
- Çeker Mustafa, *Sigorta Hukuku*, 7.b., Adana: Karahan Kitabevi, 2013.
- D'Arcy Stephen P., “Enterprise Risk Management”, *Journal of Risk Management of Korea*, C.12, S.1 (2001).

- Demarzo Peter M., Darrell Duffie, Corporate Incentives for Hedging and Hedge Accounting, *The Review of Financial Studies*, Vol.8 Issue 3, pp. 743-771, 1995.
- Demir Volkan, *TFRS/IFRS Kapsamında Finansal Araçlar*, 2.b., İstanbul: Nobel Akademik Yayın, 2015.
- Derici, O., Z.Tüysüz, ve A. Sarı, Kurumsal Risk Yönetimi ve Sayıştay Uygulaması, *Sayıştay Dergisi*, 2007 Sayı:65.
- Douglas Robertson, *Managing Operational Risk*, 1.b., USA: Palgrave Macmillan.2016.
- Döhringi B., *Hedging and Invoicing Strategies to Reduce Exchange Rate Exposure*, 2008.
- Epstein Barry J., Eva K.Jermakowicz, *2010 Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards*, UK: John Wiley & Sons, 2010.
- Erdoğan Niyazi, *Uluslararası İşletmelerde Mali Risk ve Yönetimi & Çağdaş Finansman Teknikleri*, Ankara: Kent Matbaacılık, 1995.
- Erik Banks, *Liquidity Risk Managing Asset and Funding Risk*, Palgrave Macmillan, 2005.
- Ersan İhsan, *Finansal Türevler*, 3.b., İstanbul: Literatür Yayıncılık, 2003.
- Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı*
<http://www.kgk.gov.tr/ContentAssingmentDetail/2531/Finansal-Raporlama-Standartlar%C4%B1na-Uygun-Hesap-Plan%C4%B1-Taslag%CC%86%C4%B1>
Erişim Tarihi: 12.12.2018
- Finnerty John D., Grant Dwight, Testing Hedge Effectiveness Under SFAS 133, *CPA Journal*, C: LXXIII, 2003.
- Frestad Dennis, Leif Atle Beisland, Hedge Effectiveness Testing as a Screening Mechanism for Hedge Accounting: Does It Work? *Journal of Accounting Auditing & Finance*, 2015 vol.30 (1).
- Froot Kenneth A., David S.Scharfstein and Jeremy C. Stein, Risk Management: Coordinating Corporate Investment and Financing Policies, *Journal of Finance*, 48(5), 1993.

- Gökgöz Elif, *Riske Maruz Değer (VaR) ve Portföy Optimizasyonu*, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Yayın No: 190, 2006.
- Graham John R. Daniel A.Rogers, Do Firms Hedge in Response to Tax Incentives?, *The Journal of Finance*, 57(2), 2002.
- Gualandri Elisabetta, The Approaches to Interest Rate Risk of Supervisory Authorities Financial Institutions, *Institute of European Finance*, Bangor, 1991.
- Gücenme Ümit vd., TMS/TFRS'ye Dönüştürülen Finansal Tabloların Denetim Modelinin Özellikleri, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim 2014.
- Gündoğdu Aysel, *Finansal Yönetim*, 1.b., Ankara: Seçkin Yayınevi, 2017.
- Hoberg Gerard, S. Katie Moon, Offshore Activities And Financial vs Operational Hedging, *Journal of Financial Economics*, Volume 125, Issue 2, 2017, s.218. (<http://business.financialpost.com/executive/operational-hedging-curbs-exchange-rate-uncertainty>) Erişim Tarihi: 15.09.2018.
- Horcher Karen, *Essentials of Financial Risk Management*, United States: John Wiley & Sons, 2005.
- <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/8227,kamuickontrolrehberi1versiyon12.pdf?0>, Erişim Tarihi: 24.10.2018.
- http://www.icdenetim.adalet.gov.tr/mevzuat/ucuncul/kamu_ic_denetiminde_risk_degerlendirme_rehberi.pdf, Erişim Tarihi: 24.10.2018.
- <https://en.oxforddictionaries.com/definition/risk>, Erişim Tarihi: 24.10.2018.
- <https://www.bis.org/publ/bcbsca07.pdf> s.2 Erişim Tarihi: 22.10.2018.
- IASB Discussion Paper, *Reducing Complexity in Reporting Financial Instruments*,2008. <https://www.asc.gov.sg/Portals/0/attachments/Consultations/dp%20reducing%20complexity%20in%20reporting%20financial%20instruments.pdf>. Erişim Tarihi: 19.12.2018
- Jorion Philippe, *Value at Risk: The New Benchmark for Managing Financial Risk*, Edition 3, The McGraw Hill Companies, USA: 2007.
- Juan Ramirez, *Accounting for Derivatives: Advanced Hedging under IFRS 9*, John Wiley & Sons, Incorporated, 2015.

- Karabiyik Lale, Adem Anbar, *Sermaye Piyasası ve Yatırım Analizi*, 1.b., Bursa: Ekin Basım, 2010.
- Karaman Davut vd., *Sigorta*, 3. b., İstanbul: Beta Yayıncılık, 2013.
- Karatepe Yalçın, *Türev Piyasaları*, Hiperlink (Firm), 2013,
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/ebookviewer/ebook?sid=19f65d9b-d88b-4e7b-819a-0c2c0d758a23%40sessionmgr4007&vid=2&rid=1&format=Erişim Tarihi:08.11.2018>
- Kayaalp Ali İhsan, İlker Kıymetli Şen, Türev Ürünler Riskten Korunma Muhasebesine Göre Etkinlik Testlerinden Dollar Offset Yönteminin Uygulanması, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 10(3), 2017.
- Kırılıoğlu Hilmi, Fırat Altınkaynak, Forward Sözleşmelerin Günümüz Piyasalarında Yeri Ve Muhasebeleştirilmesi, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICAFR 16 Özel Sayısı, Cilt 12 s:9, 2016.
- Kızılboga Ruveyda, Risk Yönetimi ve Ülke Uygulamalarında Risk Yönetim Modelleri, *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Yıl 4 - Sayı 7 – Kasım 2012.
- Kızıldağ Duygu, *Yönetsel Açından Risk Yönetimine Bir Bakış: ISO 31000 Risk Yönetimi*, 1.b., Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Kim Young Sang, Ike Mathur, Jouahn Nam, Is Operational Hedging A Substitute For Or A Complement To Financial Hedging?, *Journal of Corporate Finance* 12(4), 2006.
- Kolb Robert W., James A. Overdahl, *Financial Derivatives : Pricing and Risk Management*, 1.b., USA: John Wiley & Sons, 2010.
- Köksal Ayşe Gül, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Risklerin Tespiti ve Yönetilmesine İlişkin Bağımsız Denetçinin Sorumluluğu, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2, Sivas: 2013.
- Kumar Praveen, Ramon Rabinovitch, CEO Entrenchment and Corporate Hedging: Evidence from the Oil and Gas Industry, *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, Vol.48, Issue.3, 2013.

- Kuzmina Olga, Olga Kuznetsova, Operational And Financial Hedging: Evidence From Export And Import Behavior. *Journal of Corporate Finance*, Volume 48, 2018.
- Leland Hayne E., Agency Costs, Risk Management, and Capital Structure, *The Journal of Finance*, 53(4), 1998.
- Levinson Marc, *Finansal Piyasalar Kılavuzu*, 1. b., Ankara: Liberte Yayınları, 2007.
- Merna Tony, and Faisal F. Al-Thani. *Corporate Risk Management*, John Wiley & Sons, Incorporated, 2008.
- Mısırlıoğlu İsmail Ufuk, Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi, *Mali Çözüm Dergisi*, 2008.
- Miller Kent D., Reuer Jeffrey J., Firm Strategy and Economic Exposure to Foreign Exchange Rate Movements, *Journal of International Business Studies*, Volume 29, Issue 3, September 1998.
- Mishkin Frederic S., Stanley G.Eakins, *Financial Markets And Institutions*, New York: Workbook to Accompany Financial Markets an Institutions, Pearson, USA, 2012.
- Nance Deana R., Clifford W. Smith, Jr. and Charles W. Smithson, On the Determinants of Corporate Hedging, *The Journal of Finance*, 48(1), 1993.
- Olca Selcan, *Futures (Vadeli İşlem) Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi*, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara, 2001.
- Özşahin Kerem, *Vadeli İşlem Sözleşmesinin Hukuki Niteliği*, SPK Yayın No:163, Ankara: 1999.
- Özşahin Kerem, *Vadeli İşlem Sözleşmesinin Hukuki Niteliği*, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara: 1999.
- Parlakkaya Raif, *Finansal Türev Ürünler ile Mali Risk Yönetimi ve Muhasebe Uygulamaları*, 2. b., Ankara: Nobel Yayın, 2005.
- Project Summary IFRS 9 Financial Instruments*, July 2014, s.3-4 <https://www.ifrs.org/-/media/project/financial-instruments/project-summaries/ifrs-9-project-summary-july-2014.pdf>. Erişim Tarihi: 19.12.2018
- Ramirez Juan, *Accounting for Derivatives Advanced Hedging Under IFRS*, UK: John Wiley & Sons, 2007.

- Sayılgan, G., Finansal Risk Yönetimi, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1995, c. 50, s. 1-2.
- Schrand Catherine and Unal Haluk, Hedging and Coordinated Risk Management: Evidence from Thrift Conversions, *Journal of Finance*, Vol 53 no.3, pp. 979-1013,1998.
- Seyidoğlu Halil, *Uluslararası Finans*, 4.b., İstanbul: Güzem Can Yayınları, 2003.
- Singh Jatinder Pal, On Hedge Effectiveness Assessment Under IFRS 9, *Audit Financiar*, XVI, Nr. 1(149)/2018.
- Subramani R. Venkata, *Accounting for Investments Volume 2 - Fixed Income Securities and Interest Rate Derivatives*, 1.b., Asia: John Wiley & Sons, 2011.
- Swart Nico, *Personal Financial Management*, 2.b., Cape Town: Juta Academic, 2004.
- Tenker Nejat, *Finansal Muhasebe*, 2.b., Ankara: Gazi Kitabevi, 1999.
- TFRS 9 Finansal Araçlar*, Ek A, s.34.
http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2018Seti/TFRS/TFRS_9_2017%20S%C3%BCr%C3%BCm%C3%BC_2018.pdf. Erişim Tarihi: 19.12.2018
- TMS-32 Finansal Araçlar: Sunum*, paraf 11, s.2-3.
<http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2019Seti/TMS/TMS%2032.pdf> Erişim Tarihi: 19.12.2018
- Topaloğlu, Sıdık, “Sosyal Güvenlik Suiistimallerinin Tespiti ve Önlenmesi İçin Risk Analizi ve Sürekli Denetim Yöntemleri”, *TİSK Akademi*, 2013.
- Treanor Stephen D., David A. Carter, Daniel A. Rogers, Betty J. Simkins, Operational and Financial Hedging: Friend or Foe? Evidence from the U.S. Airline Industry, *Journal of Accounting and Finance*, Vol. 13, Iss. 6, 2013.
- Türev Araçlar Lisanslama Rehberi*, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası, 2010.
- Usta Öcal, *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*, 2. b., Ankara: Detay Yayıncılık, 2005.
- Uzunoğlu Sadi, *Yeni Finansman Teknikleri*, 2.b., İstanbul: Strata Yayınları, 1998.

Vobjektif Dergisi Sayı:5, Vadeli İşlemler Borsası Yayınları, İzmir, 2005.

Whaley Robert E., *Derivatives: Markets, Valuation, and Risk Management*, 1.b., USA: John Wiley & Sons, 2006.

Yalçın Erhan, *Uluslararası Finansal Raporlama*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

Yalçiner Kürşat, Cihan Tanrıöven vd., *Finansal Teknikler ve Türev Araçlar*, 3.b., Ankara: Detay Yayıncılık, 2014.

Yıldıran Mustafa, *Kriz Dönemlerinde Finansal Risk Yönetimi*, 1. b., İstanbul: Hiperlink Yayınları, 2012.

Yıldız Rıfat, Fatih Çiftci, *Bankacılıkta ve Dış Ticarete Döviz Kuru Riskine Karşı Korunma: Hedging İşlemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık, 2011.

EKLER

Ek 1:

1 DÖNEN VARLIKLAR

10 NAKİT VE NAKİT BENZERLERİ

100 Nakit Kasası

101 Alınan Çekler

102 Bankalar

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-)

104 Kredi Kartıyla Yapılan Satışlardan Nakit Benzeri Niteliğindeki Alacaklar

105 Nakit Benzeri Niteliğindeki Menkul Kıymetler

106 Nakit Benzeri Diğer Varlıklar

107

108 Banka Mevduatı Limit Kullanımları (-)

109 Nakit ve Nakit Benzerleri Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

11 (110-118) FİNANSAL YATIRIMLAR

110 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Finansal Yatırımlar

111 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelirlere Yansıtılan Finansal Yatırımlar

112 İtfa Edilmiş Maliyetle Ölçülen Finansal Yatırımlar

113 Maliyetle Ölçülen Finansal Yatırımlar

114 Teminata Verilen Finansal Yatırımlar

115 Bankalardaki Vadeli Mevduat

116 Kullanımı Kısıtlı Banka Bakiyeleri

117 Diğer Finansal Yatırımlar

118 Finansal Yatırımlar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)

11 (119) TÜREV ARAÇLAR

119 Türev Araçlar

12 TİCARİ ALACAKLAR

120 Müşterilerden Alacaklar

121 Alacak Senetleri

122 Alınan İleri Tarihli Çekler

123 Kredi Kartıyla Yapılan Satışlardan Alacaklar

124 İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar

125 Üye Aidatlarından Alacaklar

126 Diğer Ticari Alacaklar

127 Şüpheli Ticari Alacaklar

128 Ertelemiş Vade Farkı Gelirleri (-)

129 Ticari Alacaklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)

13 DİĞER ALACAKLAR

130

131 Ortaklardan Alacaklar

132 Bağlı Ortaklıklardan, İştiraklerden ve Müşterek Girişimlerden (Anlaşmalardan) Alacaklar

133 Diğer İlişkili Taraflardan Alacaklar

134 Verilen Depozito ve Teminatlar

135 Personelden Alacaklar

136 Diğer Çeşitli Alacaklar

137 Şüpheli Diğer Alacaklar

138 Ertelemiş Vade Farkı Gelirleri (-)

139 Diğer Alacaklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)

14 DEVAM EDEN İNŞA (TAAHHÜT), PROJE VEYA HİZMET SÖZLEŞMELERİNDEN VARLIKLAR İLE İMTİYAZLI HİZMET ANLAŞMALARINA İLİŞKİN FİNANSAL VARLIKLAR

140 Devam Eden İnşa (Taahhüt) Sözleşmelerinden Varlıklar

141 Devam Eden Proje veya Hizmet Sözleşmelerinden Varlıklar

142 İmtiyazlı Sözleşmelere İlişkin Finansal Varlıklar

143 Ertelemiş Vade Farkı Gelirleri (-)

144 Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)

145

146
147
148
149
15 STOKLAR
150 İlk Madde ve Malzeme
151 Yarı Mamuller
152 Mamuller
153 Ticari Mallar
154 Tamamlanmamış Hizmet Maliyetleri
155 Tamamlanmış Hizmet Maliyetleri
156 Yoldaki Stoklar
157 Diğer Stoklar
158 Stok Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
159 Verilen Sipariş Avansları
16 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ
160 - 167 Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri
168 Yıllara Yaygın İnşaat Enfasyon Düzetme Hesabı
169 Taşeronlara Verilen Avanslar
17 CANLI VARLIKLAR
170 Tarla Bitkileri
171 Bahçe Bitkileri
172 Büyükbaş Hayvanlar
173 Küçükbaş Hayvanlar
174 Kanatlı Hayvanlar
175 Su Ürünleri ve Diğer Canlı Varlıklar
176 Canlı Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
177
178
179 Verilen Sipariş Avansları
18 PEŞİN ÖDENMİŞ (GELECEK AYLARA AİT) GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
180 Peşin Ödenmiş (Gelecek Aylara Ait) Giderler
181 Gelir Tahakkukları
182 Önceden Yapılan İnşa (Taahhüt) ve Hizmet İşleri
183
184
185
186
187
188 Sayım ve Tesellüm Noksanları
189 Sayım ve Tesellüm Noksanları Karşılıkları (-)
19 (190- 195) DİĞER DÖNEN VARLIKLAR
190 Devreden KDV
191 İndirilecek KDV
192 Diğer KDV
193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar
194 Verilen İş ve Personel Avansları
195 Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar
19 (196-199) SATIŞ AMAÇLI SINIFLANDIRILAN DURAN VARLIKLAR
196 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar
197 Satış Amaçlı Elde Tutulan Gruplara İlişkin Varlıklar
198 Ortaklara Dağıtım Amacıyla Elde Tutulan Duran Varlıklar ile Gruplara İlişkin Varlıklar
199 Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Varlıklar
2 DURAN VARLIKLAR
20 (200-208) FİNANSAL YATIRIMLAR
200 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar veya Zarara Yansıtılan Finansal Yatırımlar
201 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelirlere Yansıtılan Finansal Yatırımlar
202 İtfa Edilmiş Maliyetle Ölçülen Finansal Yatırımlar
203 Maliyetle Ölçülen Finansal Yatırımlar
204 Teminata Verilen Finansal Yatırımlar
205 Bankalardaki Vadeli Mevduat

206 Kullanımı Kısıtlanmış Banka Kalanları
207 Diğer Finansal Yatırımlar
208 Finansal Yatırımlar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
20 (209) TÜREV ARAÇLAR
209 Türev Araçlar
21 ORTAKLIKLARDAKİ YATIRIMLAR (BAĞLI ORTAKLIKLAR, İŞTİRAKLER, İŞ ORTAKLIKLARI VE MÜŞTEREKEN KONTROL EDİLEN İŞLETMELERDEKİ YATIRIMLAR)
210 İştiraklerdeki Yatırımlar
211 İş Ortaklıklarındaki veya Müştereken Kontrol Edilen İşletmelerdeki Yatırımlar
212 Bağlı Ortaklıklar
213
214
215
216
217
218 Ortaklıklardaki Yatırımlar Sermaye Taahhütleri (-)
219 Ortaklıklardaki Yatırımlar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
22 TİCARİ ALACAKLAR
220 Müşterilerden Alacaklar
221 Alacak Senetleri
222 Alınan İleri Tarihli Çekler
223 Kredi Kartıyla Yapılan Satışlardan Alacaklar
224 İlişkili Taraflardan Ticari Alacaklar
225 Üye Aidatlarından Alacaklar.
226 Diğer Ticari Alacaklar
227 Şüpheli Ticari Alacaklar
228 Ertelemiş Vade Farkı Gelirleri (-)
229 Ticari Alacaklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
23 DİĞER ALACAKLAR
230
231 Ortaklardan Alacaklar
232 Bağlı Ortaklıklardan, İştiraklerden ve Müşterek Girişimlerden (Anlaşmalardan) Alacaklar
233 Diğer İlişkili Taraflardan Alacaklar
234 Verilen Depozito ve Teminatlar
235 Personelden Alacaklar
236 Diğer Çeşitli Alacaklar
237 Şüpheli Diğer Alacaklar
238 Ertelemiş Vade Farkı Gelirleri (-)
239 Diğer Alacaklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
24 (240-244) DEVAM EDEN İNŞA (TAAHHÜT), PROJE VEYA HİZMET SÖZLEŞMELERİNDEN VARLIKLAR İLE İMTİYAZLI HİZMET ANLAŞMALARINA İLİŞKİN FİNANSAL VARLIKLAR
240 Devam Eden İnşa (Taahhüt) Sözleşmelerinden Varlıklar
241 Devam Eden Proje veya Hizmet Sözleşmelerinden Varlıklar
242 İmtiyazlı Sözleşmelere İlişkin Finansal Varlıklar
243 Ertelemiş Vade Farkı Gelirleri (-)
244 Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)
24 (245-249) YATIRIM AMAÇLI GAYRİMENKULLER
245 Gerçeğe Uygun Değerle Ölçülen Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
246 Maliyetle Ölçülen Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
247 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
248 Birikmiş Amortismanlar (-)
249 Yapılmakta Olan Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Yatırımları ve Verilen Avanslar
25 MADDİ DURAN VARLIKLAR
250 Arazi ve Arsalar
251 Yer Altı ve Yer Üstü Düzenlemeleri
252 Binalar
253 Tesis, Makine ve Cihazlar
254 Taşıtlar
255 Demirbaşlar
256 Diğer Maddi Duran Varlıklar
257 Maddi Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)

258 Birikmiş Amortismanlar (-)
259 Yapılmakta Olan Maddi Duran Varlık Yatırımları ve Verilen Avanslar
26 ŞEREFİYE VE MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
260 Şerefiye
261 Haklar
262 İşletme Dışından Elde Edilmiş Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar
263 İşletme İçinde Oluşturulmuş Maddi Olmayan Duran Varlıklar
264 Geliştirme Maliyetleri
265 Maden Kaynakları Arama ve Değerlendirme Varlıkları
266 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar
267 Maddi Olmayan Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
268 Birikmiş Amortismanlar (-)
269 Verilen Avanslar
27 CANLI VARLIKLAR
270 Tarla Bitkileri
271 Ağaçlar
272 Büyükbaş Hayvanlar
273 Küçükbaş Hayvanlar
274 Kanatlı Hayvanlar
275 Su Ürünleri ve Diğer Canlı Varlıklar
276 Canlı Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
277 Birikmiş Amortismanlar (-)
278 Yapılmakta Olan Canlı Varlık Yatırımları
279 Verilen Avanslar
28 (280-288) PEŞİN ÖDENMİŞ (GELECEK YILLARA AİT) GIDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI
280 Peşin Ödenmiş (Gelecek Yıllara Ait) Giderler
281 Gelir Tahakkukları
282
283
284
285
286
287
288
28 (289) ERTELENMİŞ VERGİ VARLIĞI
289 Ertelemiş Vergi Varlığı
29 DİĞER DURAN VARLIKLAR
290
291
292 Diğer KDV
293 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar
294 Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar
295
296 Kullanım Dışı Maddi Duran Varlıklar
297 Diğer Çeşitli Duran Varlıklar
298 Diğer Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)
299 Birikmiş Amortismanlar (-)
3 KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
30 (300-308) FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER
300 Banka Kredileri
301 Diğer Finans Kuruluşlarına Borçlar
302 Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri
303 Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Yükümlülükler
304 Çıkarılmış Bonolar, Senetler ve Diğer Borçlanma Araçları
305 Çıkarılmış Tahvil ve Uzun Vadeli Borçlanma Araçlarının Anapara Taksit ve Faizleri
306 Paylara Dönüştürülebilir Borçlanma Araçlarının Finansal Yükümlülük Bileşenleri
307 Diğer Finansal Yükümlülükler
308 Ertelemiş Borçlanma Maliyetleri (-)
30 (309) TÜREV ARAÇLARDAN BORÇLAR
309 Türev Araçlardan Borçlar
31

32 TİCARİ BORÇLAR
320 Satıcılar
321 Borç Senetleri
322 Verilen İleri Tarihli Çekler
323
324 İlişkili Tarafra Ticari Borçlar
325 Faturası Beklenen Alımlardan Borçlar
326 Diğer Ticari Borçlar
327
328 Ertelenmiş Vade Farkı Giderleri (-)
329
33 DİĞER BORÇLAR
330
331 Ortaklara Borçlar
332 Bağlı Ortaklıklara, İştiraklere ve Müşterek Girişimlere (Anlaşmalara) Borçlar
333 Diğer İlişkili Tarafra Borçlar
334 Alınan Depozito ve Teminatlar
335 Personele Borçlar
336 Diğer Çeşitli Borçlar
337
338 Ertelenmiş Vade Farkı Giderleri (-)
339
34 (340-344) DEVAM EDEN İNŞA (TAAHHÜT), PROJE VEYA HİZMET SÖZLEŞMELERİNDEN YÜKÜMLÜLÜKLER
340 Devam Eden İnşa (Taahhüt) Sözleşmelerinden Yükümlülükler
341 Devam Eden Proje veya Hizmet Sözleşmelerinden Yükümlülükler
342
343
344
34 (345-349) ALINAN AVANSLAR
345 Alınan Sipariş Avansları
346 Alınan İş Avansları
347
348 Alınan Diğer Avanslar
349
35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
350-357 Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri
358 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı
359
36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER
360 Gelir Üzerinden Alınan Vergiler
361 Sorumlu Sıfatıyla Ödenecek Vergiler
362 Ödenecek KDV
363 Ödenecek ÖTV
364 Ödenecek Diğer Vergiler
365 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
366
367
368 Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler
369 Ödenecek Diğer Yükümlülükler
37 (370 – 371) DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI
370 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları
371 Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükleri (-)
37 (372 – 379) KARŞILIKLAR
372 Kıdem Tazminatı Karşılıkları
373 Çalışanlara Sağlanacak Diğer Faydalara İlişkin Karşılıklar
374 Gider Karşılıkları
375 Garanti Karşılıkları
376 Hizmetten Çekme, Restorasyon ve Benzeri Maliyetlere İlişkin Karşılıklar
377 Yeniden Yapılandırma Karşılıkları
378 Çevre Düzenleme Karşılıkları

379 Diğer Karşılıklar
38 ERTELENMİŞ (GELECEK AYLARA AİT) GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
380 Ertelemiş (Gelecek Aylara Ait) Gelirler
381
382 Alınan Devlet Teşvikleri
383
384
385 Gider Tahakkukları
386
387
388 Sayım ve Tesellüm Fazlaları
389
39 (390-395) DİĞER KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
390
391 Hesaplanan KDV
392 Diğer KDV
393 Merkez ve Şubeler Cari Hesabı
394
395 Diğer Çeşitli Kısa Vadeli Yükümlülükler
39 (396-399) SATIŞ AMAÇLI SINIFLANDIRILAN GRUPLARA İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLER
396
397 Satış Amaçlı Elde Tutulan Gruplara İlişkin Yükümlülükler
398 Ortaklara Dağıtım Amacıyla Elde Tutulan Gruplara İlişkin Yükümlülükler
399 Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Yükümlülükler
4 UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
40 (400-408) FİNANSAL YÜKÜMLÜLÜKLER
400 Banka Kredileri
401 Diğer Finans Kuruluşlarına Borçlar
402
403 Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Yükümlülükler
404
405 Çıkarılmış Tahvil ve Diğer Borçlanma Araçları
406 Paylara Dönüştürülebilir Borçlanma Araçlarının Finansal Yükümlülük Bileşenleri
407 Diğer Finansal Yükümlülükler
408 Ertelemiş Borçlanma Maliyetleri (-)
40 (409) TÜREV ARAÇLARDAN BORÇLAR
409 Türev Araçlardan Borçlar
41
42 TİCARİ BORÇLAR
420 Satıcılar
421 Borç Senetleri
422 Verilen İleri Tarihli Çekler
423
424 İlişkili Taraplara Esas Faaliyetlerden Borçlar
425
426 Diğer Ticari Borçlar
427
428 Ertelemiş Vade Farkı Giderleri (-)
429
43 DİĞER BORÇLAR
430
431 Ortaklara Borçlar
432 Bağlı Ortaklıklara, İştiraklere ve Müşterek Girişimlere (Anlaşmalara) Borçlar
433 Diğer İlişkili Taraplara Borçlar
434 Alınan Depozito ve Teminatlar
435 Personele Borçlar
436 Diğer Çeşitli Borçlar
437
438 Ertelemiş Vade Farkı Giderleri (-)
439

44 (440-444) DEVAM EDEN İNŞA (TAAHHÜT), PROJE VEYA HİZMET SÖZLEŞMELERİNDEN YÜKÜMLÜLÜKLER
440 Devam Eden İnşa (Taahhüt) Sözleşmelerinden Yükümlülükler
441 Devam Eden Proje veya Hizmet Sözleşmelerinden Yükümlülükler
442
443
444
44 (445-449) ALINAN AVANSLAR
445 Alınan Sipariş Avansları
446 Alınan İş Avansları
447
448 Alınan Diğer Avanslar
449
45
46 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER
460 Gelecek Yıllarda Ödenecek Gelir Üzerinden Alınan Vergiler
461
462
463
464
465 Gelecek Yıllarda Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
466
467
468 Ertelemiş veya Taksitlendirilmiş Diğer Vergi ve Yükümlülükler
469 Gelecek Yıllarda Ödenecek Diğer Yasal Yükümlülükler
47 KARŞILIKLAR
470
471
472 Kıdem Tazminatı Karşılıkları
473 Çalışanlara Sağlanacak Diğer Faydalara İlişkin Karşılıklar
474
475 Garanti Karşılıkları
476 Hizmetten Çekme, Restorasyon ve Benzeri Maliyetlere İlişkin Karşılıklar
477 Yeniden Yapılandırma Karşılıkları
478 Çevre Düzenleme Karşılıkları
479 Diğer Karşılıklar
48 (480-488) ERTELENMİŞ (GELECEK YILLARA AİT) GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
480 Ertelemiş (Gelecek Yıllara Ait) Gelirler
481
482 Alınan Devlet Teşvikleri
483
484
485 Gider Tahakkukları
486
487
488
48 (489) ERTELENMİŞ VERGİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ
489 Ertelemiş Vergi Yükümlülüğü
49 DİĞER UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER
490
491
492 Diğer KDV
493
494 Tesise Katılma Payları
495 Diğer Çeşitli Uzun Vadeli Yükümlülükler
496
497
498
499
5 ÖZKAYNAKLAR
50 ÖDENMİŞ SERMAYE

- 500 Sermaye
- 501 Ödenmemiş Sermaye (-)
- 502 Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları
- 503 Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-)
- 504 Paya Dönüşen Borçlanma Araçları
- 505
- 506
- 507
- 508
- 509
- 51 SERMAYE KATKILARI
- 510 Pay Sahiplerinin İlave Sermaye Katkıları
- 511 Sermaye Tamamlama Fonu
- 512 Kooperatif Ortaklarının Sermaye Niteliğindeki Katkı Payları
- 513
- 514
- 515 Geri Alınmış Paylar (-)
- 516 Ortak Kontrole Tabi Teşebbüs veya İşletmeleri İçeren Birleşmelerin Etkisi
- 517
- 518
- 519
- 52 SERMAYE YEDEKLERİ
- 520 Pay İhraç Primleri
- 521 Pay İptal Karları
- 522 Geri Alınan Payların Yeniden Satışından Ortaya Çıkan Primler
- 523 Pay İhraç Giderleri (-)
- 524
- 525
- 526
- 527
- 528
- 529
- 53
- 54 KAR YEDEKLERİ VE FONLAR
- 540 Kardan Ayrılan Yasal Yedekler
- 541 Statü Yedekleri
- 542 Olağanüstü Yedekler
- 543 Geri Alınan Paylara İlişkin Yedekler
- 544 Girişim Sermayesi Fonu
- 545 Yedeklerde İzlenen İstisnaya Konu Satış Karları
- 546 Yedeklerde İzlenen Devlet Teşvik Gelirleri
- 547 Sabit Kıymet Yenileme Fonları
- 548 Kardan Ayrılan Özel Amaçlı Fonlar
- 549 Diğer Kar Yedekleri
- 55 KAR VEYA ZARARDA YENİDEN SINIFLANDIRILMAYACAK ÖZKAYNAKLARDA KAYDEDİLEN BİRİKİMİŞ GELİRLER (GİDERLER)
- 550 Özkaynak Araçlarına İlişkin Gerçeğe Uygun Değer Farkları
- 551 Maddî Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları
- 552 Maddî Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Artışları
- 553 Tanımlanmış Fayda Planları Yeniden Ölçüm Kazançları (Kayıpları)
- 554 Özkaynak Araçlarına Yapılan Yatırımlara İlişkin Finansal Riskten Korunma Kazançları (Kayıpları)
- 555 Kredi Riskindeki Değişikliğe Bağlı Olarak Finansal Yükümlülüğün Gerçeğe Uygun Değerinde Meydana Gelen Azalışlar (Artışlar)
- 556 Yabancı Para Çevrim Farkları ile Yurtdışı İşletmedeki Net Yatırım Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları)
- 557 Özkaynak Yöntemi ile Değerlenen Yatırımların Özkaynaklarında Kaydettikleri Gelirlerden (Giderlerden) Kar veya Zararda Sınıflandırılmayacak Paylar
- 558 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Özkaynaklarda Kaydedilen Diğer Gelirler (Giderler)
- 559 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Özkaynaklarda Kaydedilen Birikmiş Gelirlere (Giderlere) İlişkin Vergiler (±) 10

56 KAR VEYA ZARARDA YENİDEN SINIFLANDIRILACAK ÖZKAYNAKLARDA KAYDEDİLEN BİRİKMİŞ GELİRLER (GİDERLER)
560 Yabancı Para Çevrim Farkları (±)
561 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları) (±)
562 Yurtdışı İşletmedeki Net Yatırım Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları)
563 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Yatırımlardan Kazançlar (Kayıplar)
564 Opsiyonların Zaman Değerindeki Değişiklikler
565 Forward Sözleşmesinin Forward Bileşeninin Değerindeki Değişiklikler
566 Döviz Bazlı Farkların Değerindeki Değişiklikler
567 Özkaynak Yöntemi ile Değerlenen Yatırımların Özkaynaklarında Kaydettikleri Gelirlerden (Giderlerden) Kar veya Zararda Sınıflandırılacak Paylar
568 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Özkaynaklarda Kaydedilen Diğer Gelirler (Giderler) (±)
569 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Özkaynaklarda Kaydedilen Birikmiş Gelirlere (Giderlere) İlişkin Vergiler (±)
57 GEÇMİŞ YILLAR KARLARI
570 Geçmiş Yıllar Karları
571 Muhasebe Politikalarındaki Değişikliklerden Kaynaklanan Düzeltme Karları
572 Geçmiş Yıl Hatalarından Kaynaklanan Düzeltme Karları
573 İlk Geçişte Ortaya Çıkan Karlar
574
575
576
577
578
579 Ödenen Kar Payı Avansları (-)
58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
580 Geçmiş Yıllar Zararları
581 Muhasebe Politikalarındaki Değişikliklerden Kaynaklanan Düzeltme Zararları (-)
582 Geçmiş Yıl Hatalarından Kaynaklanan Düzeltme Zararları (-)
583 İlk Geçişte Ortaya Çıkan Zararlar (-)
584
585
586
587
588
589
59 DÖNEM NET KARI (ZARARI)
590 Dönem Net Karı
591 Dönem Net Zararı (-)
592
593
594
595
596
597
598
599
6 KAR VEYA ZARAR TABLOSU HESAPLARI
60 BRÜT SATIŞ HASILATI
600 Yurtiçi Satışlar
601 Yurtdışı Satışlar
602 İhraç Kaydıyla Satışlar
603 Özel Üretim Bölgelerden Satışlar
604
605
606
607
608
609 Diğer Satış Hasılatları
61 SATIŞ HASILATINDAN YAPILAN İNDİRİMLER (-)

610 Satıştan İadeler (-)
611 Satış İskontoları (-)
612 Diğer İndirimler (-)
613
614
615
616
617
618
619
62 SATIŞLARIN MALİYETLERİ (-)
620 Satılan Mamuller Maliyeti (-)
621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)
622 Sunulan Hizmet Maliyeti (-)
623 Diğer Satışların Maliyeti (-)
624 Dağıtılmayan Sabit Genel Üretim Giderleri (-)
625 Stok Anormal Fire ve Kayıpları (-)
626 Stok Değer Düşüklüğü Karşılık Giderleri (-)
627 Stoklara İlişkin Konusu Kalmayan Karşılıklar (+)
628
629 Diğer Giderler (-)
63 ESAS FAALİYET DÖNEM GİDERLERİ (-)
630 Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)
631 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)
632 Genel Yönetim Giderleri (-)
633
634
635
636
637
638
639
64 (640-644) ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GELİR VE KAZANÇLAR
640 Esas Faaliyet Alacaklarına İlişkin Vade Farkı Gelirleri ve Esas Faaliyetlerle İlgili Kur Farkı Kazançları
641 Esas Faaliyet Alacaklarına İlişkin Konusu Kalmayan Karşılıklar
642 Esas Faaliyetlerle İlgili Komisyon Gelirleri
643 Tarımsal Faaliyetlerde Değerleme Artışları
644 Esas Faaliyetlerden Diğer Çeşitli Gelir ve Kazançlar
64 (645-649) DİĞER FAALİYETLERDEN GELİR VE KAZANÇLAR
645 Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Kârlarından Paylar
646 Ortaklıklardaki Yatırımlardan Sağlanan Gelir ve Kazançlar
647 Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerden Elde Edilen Gelir ve Kazançlar
648 Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıkların Satışından Ortaya Çıkan Kazançlar
649 Diğer Faaliyetlerden Çeşitli Gelir ve Kazançlar
65 ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GİDER VE ZARARLAR İLE DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER VE ZARARLAR (-)
65 (650-654) ESAS FAALİYETLERDEN DİĞER GİDER VE ZARARLAR (-)
650 Ticari Borçlara İlişkin Vade Farkı Giderleri ve Esas Faaliyetlerle İlgili Kur Farkı Zararları (-)
651 Esas Faaliyet Alacaklarına İlişkin Değer Düşüklüğü Karşılık Giderleri (-)
652 Esas Faaliyetlerle İlgili Komisyon Giderleri (-)
653 Tarımsal Faaliyetlerde Değerleme Azalışları (-)
654 Esas Faaliyetlerden Diğer Çeşitli Gider ve Zararlar (-)
65 (655-659) DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER VE ZARARLAR
655 Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımların Zararlarından Paylar (-)
656 Ortaklıklardaki Yatırımlardan Kaynaklanan Gider ve Zararlar (-)
657 Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerden Kaynaklanan Gider ve Zararlar (-)
658 Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıkların Satışından Ortaya Çıkan Zararlar (-)
659 Diğer Faaliyetlerden Çeşitli Gider ve Zararlar (-)
66 FİNANSAL GELİRLER
660 Mevduat Faiz Gelirleri
661 Menkul Kıymet Yatırımlarından Faiz Gelirleri

662 Diğer Alacaklara İlişkin Vade Farkı Gelirleri
663 Diğer Faiz Gelirleri
664 Kur Farkı Kazançları
665 Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar ile Menkul Kıymet Yatırımlarına İlişkin Değer Artış Kazançları
666 Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar ile Menkul Kıymet Yatırımlarına İlişkin Diğer Gelir ve Kazançlar
667 Türev Araçlardan Sağlanan Kazançlar
668 Diğer Finansal Gelirler
669 Net Parasal Pozisyon Kazançları (Enflasyon Düzeltmesi Kârları)
67 FİNANSAL GİDERLER (-)
670 Kısa Vadeli Finansal Borçlanma Maliyetleri (-)
671 Uzun Vadeli Finansal Borçlanma Maliyetleri (-)
672 Diğer Borçlara İlişkin Vade Farkı Giderleri (-)
673 Diğer Faiz Giderleri (-)
674 Kur Farkı Zararları (-)
675 Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar ile Menkul Kıymet Yatırımlarına İlişkin Değer Azalış Zararları (-)
676 Nakit ve Nakit Benzeri Varlıklar ile Menkul Kıymet Yatırımlarına İlişkin Diğer Gider ve Zararlar (-)
677 Türev Araçlardan Kaynaklanan Zararlar (-)
678 Diğer Finansal Giderler (-)
679 Net Parasal Pozisyon Zararları (Enflasyon Düzeltme Zararları) (-)
68 DURDURULAN FAALİYETLER GELİR VE KARLARI İLE GİDER VE ZARARLARI
680 Durdurulan Faaliyetler – Net Satış Hasılatı
681 Durdurulan Faaliyetler – Diğer Gelir ve Kazançlar
682 Durdurulan Faaliyetler – Gider ve Zararlar (-)
683
684
685
686
687 Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Değer Artış ve Satış Kazançları
688 Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Değer Azalış ve Satış Zararları (-)
689
69 DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI
690 Sürdürülen Faaliyetler Dönem Karı veya Zararı
691 Sürdürülen Faaliyetler Dönem Karı Yasal Vergi Gideri (-)
692 Sürdürülen Faaliyetler Ertelenmiş Vergi Gelir – Gider Etkisi (±)
693 Sürdürülen Faaliyetler Dönem Net Karı veya Zararı
694 Durdurulan Faaliyetler Dönem Karı veya Zararı
695 Durdurulan Faaliyetler Dönem Karı Yasal Vergi Gideri (-)
696 Durdurulan Faaliyetler Ertelenmiş Vergi Gelir – Gider Etkisi (±)
697 Durdurulan Faaliyetler Dönem Net Karı veya Zararı
698
699 Dönem Net Kar veya Zararı
7 MALİYET HESAPLARI
7/A SEÇENEĞİNDE MALİYET HESAPLARI
70 (700-701) MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI
700 Maliyet Muhasebesi Bağlantı Hesabı
701 Maliyet Muhasebesi Yansıtma Hesabı
70 (700-709) MALİYET OLUŞUM HESAPLARI
700
701
702
703 Üretim (İmalat) Hesabı
704 Canlı Varlık Üretim Hesabı
705 Hizmet Üretim Hesabı
706 Yapılmakta Olan Maddi Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı
707 Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı
708 Yapılmakta Olan Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Yatırım Maliyetleri Hesabı
709
71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
710 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
711 Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri Yansıtma Hesabı
712 Direkt İlk Madde ve Malzeme Fiyat Farkları

713 Direkt İlk Madde ve Malzeme Miktar Farkları
714
715
716
717
718
719
72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
720 Direkt İşçilik Giderleri
721 Direkt İşçilik Giderleri Yansıtma Hesabı
722 Direkt İşçilik Ücret Farkları
723 Direkt İşçilik Süre (Zaman) Farkları
724
725
726
727
728
729
73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
730 Genel Üretim Giderleri
731 Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı
732 Genel Üretim Giderleri Bütçe Farkları
733 Genel Üretim Giderleri Verimlilik Farkları
734 Genel Üretim Giderleri Kapasite Farkları
736 Değişken Genel Üretim Giderleri Hesabı
737 Değişken Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı
738 Sabit Genel Üretim Giderleri Hesabı
739 Sabit Genel Üretim Giderleri Yansıtma Hesabı
74 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
740 Hizmet Üretim Maliyeti
741 Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma Hesabı
742 Hizmet Üretim Maliyeti Fark Hesapları
743
744
745
746
747
748
749
75 ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME VE MADEN KAYNAKLARININ ARANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ GİDERLERİ
750 Araştırma Giderleri
751 Araştırma Giderleri Yansıtma Hesabı
752 Araştırma Gider Farkları
753 Geliştirme Giderleri
754 Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı
755 Geliştirme Gider Farkları
756 Maden Kaynaklarının Aranması ve Değerlendirilmesi Giderleri
757 Maden Kaynaklarının Aranması ve Değerlendirilmesi Giderleri Yansıtma Hesabı
758 Maden Kaynaklarının Aranması ve Değerlendirilmesi Giderleri Farkları
759
76 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
760 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
761 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı
762 Pazarlama, Satış ve Dağıtım Gider Farkları
763
764
765
766
767
768

769
77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
770 Genel Yönetim Giderleri
771 Genel Yönetim Giderleri Yansıtma Hesabı
772 Genel Yönetim Giderleri Farkları
773
774
775
776
777
778
779
78 FİNANSMAN GİDERLERİ
780 Finansman Giderleri
781 Finansman Giderleri Yansıtma Hesabı
782 Finansman Giderleri Farkları
783
784
785
786
787
788
789
7/B SEÇENEĞİNDE GİDER HESAPLARI
79 GİDER ÇEŞİTLERİ
790 İlk Madde ve Malzeme Giderleri
791 İşçi Ücret ve Giderleri
792 Memur Ücret ve Giderleri 15
793 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Giderler
794 Çeşitli Giderler
795 Vergi, Resim ve Harçlar
796 Amortismanlar ve Tükenme Payları
797 Finansman Giderleri
798 Gider Çeşitleri Yansıtma Hesapları
799 Üretim Maliyet Hesabı
8 DÖNEME İLİŞKİN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER) VE SERBEST HESAPLAR
80-83 DÖNEME İLİŞKİN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER)
80 KAR VEYA ZARARDA YENİDEN SINIFLANDIRILMAYACAK DÖNEME İLİŞKİN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER)
800 Özkaynak Araçlarına İlişkin Dönemde Ortaya Çıkan Gerçeğe Uygun Değer Farkları
801 Maddi Duran Varlıklara İlişkin Dönemde Ortaya Çıkan Yeniden Değerleme Artışları (Azalışları)
802 Maddi Olmayan Duran Varlıklara İlişkin Dönemde Ortaya Çıkan Yeniden Değerleme Artışları (Azalışları)
803 Tanımlanmış Fayda Planlarına İlişkin Dönemde Ortaya Çıkan Yeniden Ölçüm Kazançları (Kayıpları)
804 Özkaynak Araçlarına Yapılan Yatırımlara İlişkin Dönemde Ortaya Çıkan Finansal Riskten Korunma Kazançları (Kayıpları)
805 Kredi Riskindeki Değişikliğe Bağlı Olarak Finansal Yükümlülüğün Gerçeğe Uygun Değerinde Dönemde Meydana Gelen Azalışlar (Artışlar)
806
807 Özkaynak Yöntemi ile Değerlenen Yatırımların Dönemde Diğer Kapsamlı Gelirinde Kaydettikleri Gelirlerden (Giderlerden) Kar veya Zararda Sınıflandırılmayacak Paylar
808 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelirde Dönemde Kaydedilen Diğer Gelirler (Giderler)
809 Dönemde Ortaya Çıkan Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılmayacak Diğer Kapsamlı Gelirlere (Giderlere) İlişkin Vergiler (±)
81 KAR VEYA ZARARDA YENİDEN SINIFLANDIRILACAK DÖNEME İLİŞKİN DİĞER KAPSAMLI GELİRLER (GİDERLER)
810 Dönemde Ortaya Çıkan Yabancı Para Çevrim Farkları
811 Dönemde Ortaya Çıkan Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları)
812 Dönemde Ortaya Çıkan Yurtdışı İşletmedeki Net Yatırım Riskinden Korunma Kazançları (Kayıpları)
813 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Yatırımlara İlişkin Dönemde Ortaya Çıkan Kazançlar (Kayıplar)

- 814 Opsiyonların Zaman Değerinde Dönemde Ortaya Çıkan Değişiklikler
815 Forward Sözleşmesinin Forward Bileşeninin Değerindeki Dönemde Ortaya Çıkan Değişiklikler
816 Döviz Bazlı Farkların Değerindeki Dönemde Ortaya Çıkan Değişiklikler
817 Özkaynak Yöntemi ile Değerlenen Yatırımların Dönemde Diğer Kapsamlı Gelirlerinde Kaydettikleri Gelirlerden (Giderlerden) Kar veya Zararda Sınıflandırılacak Paylar
818 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Diğer Kapsamlı Gelirde Dönemde Kaydedilen Diğer Gelirler (Giderler) (±)
819 Dönemde Ortaya Çıkan Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Diğer Kapsamlı Gelirlere (Giderlere) İlişkin Vergiler (±)
82 KAR VEYA ZARARDA YENİDEN SINIFLANDIRILACAK DİĞER KAPSAMLI GELİRLERE (GİDERLERE) İLİŞKİN YENİDEN SINIFLANDIRMA DÜZELTMELERİ
820 Yabancı Para Çevrim Farklarına İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
821 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançlarına (Kayıplarına) İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
822 Yurtdışı İşletmedeki Net Yatırım Riskinden Korunma Kazançlarına (Kayıplarına) İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
823 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Yatırımlara İlişkin Kazançlar (Kayıplar) Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
824 Opsiyonların Zaman Değerindeki Değişikliklere İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
825 Forward Sözleşmesinin Forward Bileşeninin Değerindeki Değişikliklere İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
826 Döviz Bazlı Farkların Değerindeki Değişikliklere İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
827 Özkaynak Yöntemi ile Değerlenen Yatırımların Diğer Kapsamlı Gelirlerinde Kaydettikleri Gelirlerden (Giderlerden) Kar veya Zararda Sınıflandırılacak Paylara İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
828 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Diğer Kapsamlı Gelirde Kaydedilen Diğer Gelirlere (Giderlere) İlişkin Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
829 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Diğer Kapsamlı Gelirlere (Giderlere) İlişkin Vergiler Yeniden Sınıflandırma Düzeltmeleri
83 DİĞER KAPSAMLI GELİRLERE (GİDERLERE) İLİŞKİN DİĞER DÜZELTMELER
830
831 Nakit Akış Riskinden Korunma Kazançlarına (Kayıplarına) İlişkin Diğer Düzeltmeler
832
833 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Diğer Kapsamlı Gelire Yansıtılan Olarak Sınıflandırılan Finansal Yatırımlardan Kazançlara (Kayıplara) İlişkin Diğer Düzeltmeler
834
835
836
837 Özkaynak Yöntemi ile Değerlenen Yatırımların Diğer Kapsamlı Gelirlerinde Kaydettikleri Gelirlerden (Giderlerden) Kar veya Zararda Sınıflandırılacak Paylara İlişkin Diğer Düzeltmeler
838
839 Kar veya Zararda Yeniden Sınıflandırılacak Diğer Kapsamlı Gelirlere (Giderlere) İlişkin Vergilerde Diğer Düzeltmeler
84-89 SERBEST HESAPLAR
9 FİNANSAL TABLO DIŞI BİLGİ HESAPLARI (NAZIM HESAPLAR)

EK 2:

Aşağıda 01.12.2015 tarihi itibariyle riskten korunma muhasebesi kapsamında belirlenen alınan banka kredisi ve kira alacaklarının raporlama dönemleri itibariyle defter değerleri verilmiştir.

Tarih	Banka Kredisi Defter Değerleri (USD)			Kira Alacakları Defter Değerleri (USD)
	Defter Değeri	Kalan Anapara	Faiz Tahakkuku	Defter Değeri
31.12.2015	83.180.641	82.860.417	320.224	83.129.587
31.03.2016	78.137.466	77.836.657	300.810	78.085.862
30.06.2016	72.958.890	72.687.344	271.546	72.906.811
30.09.2016	67.898.569	67.645.857	252.712	67.845.976
31.12.2016	62.596.332	62.355.352	240.981	62.543.153
31.03.2017	57.269.626	57.049.152	220.474	57.215.841
30.06.2017	51.766.313	51.573.643	192.669	51.712.017
30.09.2017	46.379.026	46.230.141	148.885	46.324.409
31.12.2017	40.789.143	40.632.115	157.027	40.733.745
31.03.2018	35.124.357	34.989.138	135.219	35.068.361
30.06.2018	29.264.645	29.155.726	108.918	29.208.108
30.09.2018	23.843.186	23.760.546	82.640	23.786.139
31.12.2018	21.048.110	20.972.466	75.644	20.990.421
31.03.2019	18.437.161	18.366.186	70.975	18.378.788
30.06.2019	15.688.808	15.634.432	54.376	15.629.852
30.09.2019	13.112.750	13.065.627	47.124	13.053.135
31.12.2019	10.430.490	10.391.673	38.817	10.370.213
31.03.2020	7.890.840	7.861.476	29.364	7.829.906
30.06.2020	5.497.456	5.477.001	20.455	5.435.857
30.09.2020	3.191.388	3.179.516	11.872	3.129.113
31.12.2020	485.092	483.189	1.903	-

Banka Kredisi Geri Ödeme Tablosu

Tarih	Taksit Tutarı	Faiz Tutarı	BSMV	Toplam (Faiz+Bsmv)	Anapara	Kalan Anapara	Defter Değerleri USD
01.12.2015						82.860.417	82.860.417
01.03.2016	5.995.107	942.537	28.809	971.346	5.023.760	77.836.657	77.836.622
01.06.2016	6.071.795	895.122	27.361	922.483	5.149.312	72.687.344	72.687.334
01.09.2016	5.902.944	835.904	25.552	861.457	5.041.487	67.645.857	67.645.869
01.12.2016	6.083.499	769.472	23.522	792.994	5.290.506	62.355.352	62.355.332
01.03.2017	6.029.142	701.498	21.445	722.942	5.306.200	57.049.152	57.049.057
01.06.2017	6.151.629	656.065	20.056	676.121	5.475.509	51.573.643	51.573.564
05.09.2017	5.981.304	618.884	18.918	637.802	5.343.502	46.230.141	46.230.241
01.12.2017	6.116.146	502.753	15.368	518.121	5.598.025	40.632.115	40.632.064
01.03.2018	6.114.060	457.111	13.971	471.082	5.642.977	34.989.138	34.989.040
01.06.2018	6.248.083	402.375	12.296	414.671	5.833.412	29.155.726	29.155.642
03.09.2018	5.748.226	342.580	10.465	353.045	5.395.180	23.760.546	23.760.521
03.12.2018	3.066.609	270.276	8.253	278.529	2.788.080	20.972.466	20.972.439
01.03.2019	2.844.019	230.697	7.043	237.740	2.606.279	18.366.186	18.366.114
03.06.2019	2.954.142	215.803	6.586	222.388	2.731.754	15.634.432	15.634.404
02.09.2019	2.752.072	177.842	5.425	183.266	2.568.806	13.065.627	13.065.603
02.12.2019	2.827.105	148.622	4.530	153.152	2.673.953	10.391.673	10.391.657
02.03.2020	2.652.001	118.205	3.599	121.804	2.530.197	7.861.476	7.861.469
01.06.2020	2.476.617	89.424	2.718	92.142	2.384.476	5.477.001	5.477.006
01.09.2020	2.362.378	62.986	1.908	64.893	2.297.485	3.179.516	3.179.540
01.12.2020	2.733.580	36.167	1.086	37.253	2.696.326	483.189	483.232
31.12.2020	485.092	1.812	91	1.903	483.190	(0)	-

Kira Alacakları Tahsilat Tablosu

Tarih	Tahsilat tutarı	Defter Değerleri (USD)
01.12.2015	(82.810.817)	82.810.818
01.03.2016	5.995.107	77.786.433
01.06.2016	6.071.795	72.636.543
01.09.2016	5.902.944	67.594.470
01.12.2016	6.083.499	62.303.324
01.03.2017	6.029.142	56.996.441
01.06.2017	6.151.629	51.520.319
05.09.2017	5.981.304	46.176.332
01.12.2017	6.116.146	40.577.547
01.03.2018	6.114.060	34.933.887
01.06.2018	6.248.083	29.099.832
03.09.2018	5.748.226	23.704.033
03.12.2018	3.066.609	20.915.287
01.03.2019	2.844.019	18.308.312
03.06.2019	2.954.142	15.575.901
02.09.2019	2.752.072	13.006.412
02.12.2019	2.827.105	10.331.771
02.03.2020	2.652.001	7.800.880
01.06.2020	2.476.617	5.415.706
01.09.2020	2.362.378	3.117.514
01.12.2020	2.365.501	788.557
31.12.2020	791.592	-

01.12.2015 tarihi itibarıyla banka kredisine ilişkin hesaplamalar tabloda gösterilmiştir.

Toplam Kredi Tutarı (\$)		82.860.417
Başlangıç Döviz Kuru		2,9109
Toplam Kredi Tutarı (TL)	(82.860.417 x 2,9109)	241.198.388
Kredi Tutarının Kısa Vadeli Kısmı (\$)		23.364.517
Kredi Tutarının Kısa Vadeli Kısmı (TL)	(23.364.517 x 2,9109)	68.011.770
Kredi Tutarının Uzun Vadeli Kısmı (\$)		59.495.900
Kredi Tutarının Uzun Vadeli Kısmı (TL)	(59.495.900 x 2,9109)	173.186.618
Vade Tarihi		31.12.2020

EK 3:

31.12.2015 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
31.12.2015 Döviz Kuru	2,9076
Faiz Gideri (\$)	320.224
Faiz Gideri (TL)	$320.224 * 2,9109 = 932.140$
Gider Tahakkuku	$320.224 * 2,9076 = 931.084$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.364.517 * (2,9109 - 2,9076) = 77.103$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$59.495.900 * (2,9109 - 2,9076) = 196.336$
Kambiyo Karı	274.496

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
31.12.2015 Döviz Kuru	2,9076
Kira Alacaklarının Defter Değeri	83.129.587
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.450.322 * (2,9109 - 2,9076) = 77.386$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$59.679.264 * (2,9109 - 2,9076) = 196.942$
Kambiyo Zararı	274.328

31 Aralık 2015 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı	=	$\frac{83.180.641 \times (2,9109 - 2,9076)}{83.129.587 \times (2,9076 - 2,9109)}$	= $\frac{274,496}{(274,328)}$ 100.061%
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			

EK 4:

01.03.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.03.2016 Döviz Kuru	2,9612
Faiz Gideri (\$)	$971.346 - 320.224 = 651.122$
Faiz Gideri (TL)	$651.122 * 2,9109 = 1.895.352$
Gider Tahakkuku	$(971.346 * 2,9612) - 931.084 = 1.945.267$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.364.517 * (2,9612 - 2,9076) + 77.103 = 1.252.338$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$59.495.901 * (2,9612 - 2,9076) = 3.188.980$
Kambiyo Zararı	$1.252.338 + 3.188.980 + (1.945.267 - 1.895.352) = 4.491.234$

Ödeme Kaydı 01.03.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.023.760
Anapara Ödeme (TL)	14.876.359
Gider Tahakkukları	$971.346 \$ * 2,9612 = 2.876.351$
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	17.752.710
Anapara Kur Farkı	$5.023.760 \times (2,9612 - 2,9109) = 252.695$

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.03.2016 Döviz Kuru	2,9612
01.03.2016 Kira Alacakları	5.995.107 \$
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.392.928 \$
Uzun Vadeli Kira Alacakları	54.393.505 \$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$(23.392.928 + 5.995.107) * (2,9612 - 2,9109) = 1.478.218 + 77.386 = 1.555.604 \text{ TL}$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$54.393.505 * (2,9612 - 2,9109) + 196.942 = 2.932.935 \text{ TL}$
Kambiyo Karı	$1.555.604 + 2.932.935 = 4.488.539 \text{ TL}$

Tahsil Kaydı 01.03.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	$5.995.107 \$ * 2,9109 = 17.451.156$
Bankalar	$5.995.107 \$ * 2,9612 = 17.752.710$
G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	$17.752.710 - 17.451.156 = 301.554$

EK 5:

31.03.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
31.03.2016 Döviz Kuru	2,8334
Faiz Gideri (\$)	300.810
Faiz Gideri (TL)	$300.810 * 2,9109 = 875.627$
Gider Tahakkuku	$300.810 * 2,8334 = 852.314$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.397.054 * (2,9109 - 2,8334) = 1.813.272$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$1.813.272 + 1.252.338 - 252.695 - 77.103 = 2.735.812$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$54.439.587 * (2,9109 - 2,8334) = 4.219.069$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$4.219.069 + 3.188.980 - 196.336 = 7.211.713$
Kambiyo Karı	9.970.837

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
31.03.2016 Döviz Kuru	2,8334
Kira Alacaklarının Defter Değeri	78.085.862
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.482.976 * (2,9109 - 2,8334) = 1.819.931$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$1.819.931 + 1.555.604 - 301.554 - 77.386 = 2.996.595$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$54.602.886 * (2,9109 - 2,8334) = 4.231.723$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$4.231.723 + 2.932.935 - 196.942 = 6.967.717$
Kambiyo Zararı	9.964.312

31 Mart 2016 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı	$78.137.466 \times (2,9109 - 2,8334)$	$6.055.654$	100.066%
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	$78.085.862 \times (2,8334 - 2,9109)$	$(6.051.654)$	

EK 6:

01.06.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.06.2016 Döviz Kuru	2,9515
Faiz Gideri (\$)	$922.483 - 300.810 = 621.673$
Faiz Gideri (TL)	$621.673 * 2,9109 = 1.809.628$
Gider Tahakkuku	$(922.483 * 2,9515) - 852.314 = 1.870.374$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.397.054 * (2,9109 - 2,9515) = 949.920$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$949.920 - 1.252.338 + 252.695 + 77.103 + 2.735.812 = 2.763.192$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$54.439.587 * (2,9109 - 2,9515) = 2.210.247$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$2.210.247 - 3.188.980 + 196.336 + 7.211.713 = 6.429.316$
Kambiyo Zararı	9.253.275

Ödeme Kaydı 01.06.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.149.312
Anapara Ödeme (TL)	15.198.196
Faiz Tutarı	$922.483 \$ * 2,9515 = 2.722.708$
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	17.920.904
Anapara Kur Farkı	209.062

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.06.2016 Döviz Kuru	2,9515
01.06.2016 Kira Alacakları	6.071.795
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.469.075
Uzun Vadeli Kira Alacakları	49.167.469
Kısa Vadeli Kur Farkı	$29.540.870 * (2,9515 - 2,9109) + 1.819.931 = 3.019.290$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$49.167.469 * (2,9515 - 2,9109) + 4.231.724 = 6.227.923$
Kambiyo Karı	9.247.213

Tahsil Kaydı 01.06.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	$6.071.795 \$ * 2,9109 = 17.674.389$
Bankalar	$6.071.795 \$ * 2,9515 = 17.920.904$
G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	246.515

EK 7:

30.06.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
30.06.2016 Döviz Kuru	2,8936
Faiz Gideri (\$)	271.546
Faiz Gideri (TL)	$271.546 * 2,9109 = 790.444$
Gider Tahakkuku	$271.546 * 2,8936 = 785.746$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.473.222 * (2,9109 - 2,8936) = 406.087$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$406.087 + 1.252.338 + 2.763.192 - 252.695 - 77.103 - 2.735.812 - 209.062 = 1.146.945$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$49.214.162 * (2,9109 - 2,8936) = 851.405$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$851.405 + 6.429.316 + 3.188.980 - 196.336 - 7.211.713 = 3.061.652$
Kambiyo Karı	4.213.295

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
30.06.2016 Döviz Kuru	2,8936
Kira Alacaklarının Defter Değeri \$	72.906.811
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.556.399 * (2,9109 - 2,8936) = 407.526$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$407.526 + 3.019.290 - 246.515 - 1.819.931 = 1.360.370$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$49.350.412 * (2,9109 - 2,8936) = 853.762$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$853.762 + 6.227.923 - 4.231.724 = 2.849.961$
Kambiyo Zararı	4.210.331

30 Haziran 2016 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı	$72.958.890 \times (2,9109 - 2,8936)$	$1.262.189$	
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	$72.906.811 \times (2,8936 - 2,9109)$	$(1.261.288)$	100.071%

EK 8:

01.09.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.09.2016 Döviz Kuru	2,9544
Faiz Gideri (\$)	$861.456 - 271.546 = 589.910$
Faiz Gideri (TL)	$589.910 * 2,9109 = 1.717.170$
Gider Tahakkuku	$(861.456 * 2,9544) - 785.746 = 1.759.341$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.473.222 * (2,9109 - 2,9544) = 1.021.085$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$1.021.085 + 1.146.945 + 209.062 + 2.735.812 + 252.685 + 77.103 - 2.763.192 - 1.252.338 = 1.427.172$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$49.214.115 * (2,9109 - 2,9544) = 2.140.814$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$2.140.811 + 3.061.652 + 7.211.713 + 196.336 - 6.429.316 - 3.188.980 = 2.992.219$
Kambiyo Zararı	4.461.562

Ödeme Kaydı 01.09.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.041.487
Anapara Ödeme (TL)	14.894.570
Faiz Tutarı	$861.456 \$ * 2,9515 = 2.545.087$
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	17.439.657
Anapara Kur Farkı	219.305

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.09.2016 Döviz Kuru	2,9544
01.09.2016 Kira Alacakları	5.902.944
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.556.399
Uzun Vadeli Kira Alacakları	49.941.011
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.556.399 * (2,9544 - 2,9109) + 407.526 = 1.432.229$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$49.941.011 * (2,9544 - 2,9109) + 853.762 = 3.026.196$
Kambiyo Karı	4.458.425

Tahsil Kaydı 01.09.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	$5.902.944 \$ * 2,9109 = 17.182.879$
Bankalar	$5.902.944 \$ * 2,9544 = 17.439.657$
G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	256.778

EK 9:

30.09.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
30.09.2016 Döviz Kuru	2,9959
Faiz Gideri (\$)	252.712
Faiz Gideri (TL)	252.712* 2,9109 = 735.620
Gider Tahakkuku	252.712 * 2,9959 = 757.101
Kısa Vadeli Kur Farkı	23.553.640 * (2,9109 - 2,9959) = 2.002.059
Kısa Vadeli Kur Farkı	2.002.059 +77.103-1.252.338+2.735.812+252.695+209.062+219.305- 2.763.192+1.146.945-1.427.172 = 1.200.279
Uzun Vadeli Kur Farkı	44.092.212 * (2,9109 - 2,9959) = 3.747.838
Uzun Vadeli Kur Farkı	3.747.838+3.061.652+7.211.713+196.336-2992.219-6.429.316- 3.188.980 = 1.607.024
Kambiyo Zararı	2.828.784

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
30.09.2016 Döviz Kuru	2,9959
Kira Alacaklarının Defter Değeri \$	67.845.976
Kısa Vadeli Kur Farkı	23.637.128 * (2,9109 - 2,9959) = 2.009.156
Kısa Vadeli Kur Farkı	2.009.156+407.526+256.778-1.432.229 = 1.241.231
Uzun Vadeli Kur Farkı	44.208.848 * (2,9109 - 2,9959) = 3.757.752
Uzun Vadeli Kur Farkı	3.757.752+853.762-3.026.196 = 1.585.318
Kambiyo Karı	2.826.549

30 Eylül 2016 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı	=	$\frac{67.898.569 \times (2,9109 - 2,9959)}{67.845.976 \times (2,9959 - 2,9109)}$	$\frac{(5.710.270)}{5.705.847} = 100.078\%$
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			

EK 10:

01.12.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.12.2016 Döviz Kuru	3,4174
Faiz Gideri (\$)	$792.944 - 252.712 = 540.282$
Faiz Gideri (TL)	$540.282 * 2,9109 = 1.572.705$
Gider Tahakkuku	$(792.944 * 3,4174) - 757.101 = 1.952.876$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.553.640 * (2,9109 - 3,4174) = 11.929.919$
Kısa Vadeli Kur Farkı	$11.929.919+219.305+1.146.945+209.062+2.735.812+252.695+77.103-1.200.279-1.427.172-2.763.192-1.252.338 = 9.927.859$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$44.092.217 * (2,9109 - 3,4174) = 22.332.708$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$22.332.708+3.061.652+7.211.713+196.336-6.429.316-3.188.980 - 2.992.219-1.607.024=18.584.870$
Kambiyo Zararı	28.892.900

Ödeme Kaydı 01.12.2016	
Anapara Ödeme (\$)	5.290.506
Anapara Ödeme (TL)	18.079.775
Faiz Tutarı	$792.944 \$ * 3,4174 = 2.709.977$
Bankadan Ödenen (Anapara + Faiz)	20.789.751
Anapara Kur Farkı	2.679.641

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
01.12.2016 Döviz Kuru	3,4174
01.12.2016 Kira Alacakları	6.083.499
Kısa Vadeli Kira Alacakları	23.825.556
Uzun Vadeli Kira Alacakları	44.561.268
Kısa Vadeli Kur Farkı	$23.825.556 * (3,4174 - 2,9109) - 2.009.156 = 10.058.488$
Uzun Vadeli Kur Farkı	$44.561.268 * (3,4174 - 2,9109) + 3.757.752 = 18.812.530$
Kambiyo Karı	28.871.018

Tahsil Kaydı 01.12.2016	
Satış Geliri (Anlaşma Kuru)	$6.083.499 \$ * 2,9109 = 17.708.458$
Bankalar	$6.083.499 \$ * 3,4174 = 20.789.751$
G.U.D. risk. kor. muh. - kesin taahhüt kur farkları	3.081.292

EK: 11

31.12.2016 tarihi itibariyle yapılan hesaplamalar;

Finansal Riskten Korunma Aracı	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
31.12.2016 Döviz Kuru	3,5192
Faiz Gideri (\$)	240.981
Faiz Gideri (TL)	240.981 * 2,9109 = 701.471
Gider Tahakkuku	240.981 * 3,5192 = 848.059
Kısa Vadeli Kur Farkı	23.583.043 * (2,9109 - 3,5192) = 14.345.565
Kısa Vadeli Kur Farkı	14.345.565+2.679.641+219.305+1.146.945+209.062+2.735.812+252.695+77.103-9.927.859-1.200.279-1.427.172-2.762.192-1.252.338 = 5.095.287
Uzun Vadeli Kur Farkı	38.777.215 * (2,9109 - 3,5192) = 23.588.180
Uzun Vadeli Kur Farkı	23.588.180+3.061.652+7.211.713+196.336-18.584.855-1.607.024-2.992.219-6.429.316-3.188.980=1.252.487
Kambiyo Zararı	6.494.363

Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem	
Başlangıç Döviz Kuru	2,9109
31.12.2016 Döviz Kuru	3,5192
Kira Alacaklarının Defter Değeri \$	62.543.153
Kısa Vadeli Kur Farkı	23.669.652 * (2,9109 - 3,5192) = 14.398.249
Kısa Vadeli Kur Farkı	14.398.249+3.081.292-10.058.488-2.009.156 = 5.411.898
Uzun Vadeli Kur Farkı	38.873.501 * (2,9109 - 3,5192) = 23.646.750
Uzun Vadeli Kur Farkı	23.646.750-18.812.530-3.757.752= 1.076.468
Kambiyo Karı	6.488.366

31 Aralık 2016 Etkinlik Testi			
Δ Finansal Riskten Korunma Aracı	=	$\frac{62.596.333 \times (2,9109 - 3,5192)}{62.543.153 \times (3,5192 - 2,9109)}$	$\frac{(38.077.349)}{36.844.171} = 103.347\%$
Δ Finansal Riskten Korunma Konusu Kalem			

ÖZGEÇMİŞ			
Adı-Soyadı	Ayşegül İPEK		
Doğum Yeri ve Yılı	Bursa, 1985		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama- Bitirme Yılı	Kurum Adı	
Lise	2001	2004	Çelebi Mehmet Lisesi(YDA), Bursa
Lisans	2004	2008	Uludağ Üniversitesi, Bursa
Yüksek Lisans	2009	2011	İstanbul Üniversitesi, İstanbul
Doktora	2012	2019	Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa
Çalıştığı Kurum (lar)	Başlama - Ayrılma Yılı	Çalışılan Kurumun Adı	
1.	2011	-	Uludağ Üniversitesi, Orhaneli MYO, Bursa
2.	2010	2011	Ulus Menkul Değerler, İstanbul
3.	2008	2009	Yapı Kredi Yatırım, Bursa
Yayınlar:	<p><u>Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler:</u></p> <p>İpek, A. (2017) Hedging with Cross Currency Swap and Accounting, AGP Humanities and Social Sciences Conference, Barcelona, 26-29 January 2017.</p> <p><u>Ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makaleler:</u></p> <p>İpek, Ayşegül, Ildır, F.Ali,(2018) Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında Kur Riski Yönetim Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi, Business and Economics Research Journal, Vol. 9 Issue 1, ss.235-251, 2018.</p>		
Diğer:	<p>Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Türev Araçlar Lisansı (2010)</p> <p>Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Temel Düzey Lisansı (2008)</p>		
İletişim (e-posta)	aysegulipek@uludag.edu.tr		
Tarih İmza Adı – Soyadı			

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Ayşegül İPEK
Tez Adı	Finansal Riskten Korunma Muhasebesi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Bir Vaka Çalışması
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	İşletme
Tez Türü	Doktora
Tez Danışmanı	Prof.Dr. F.Ali ILDIR
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) İzni Kısıtlama	☐ Patent Kısıt (2 yıl) ☐ Genel Kısıt (6 ay) ☒ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin veriyorum.

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 02.09.2019

Ayşegül İpek
İpek